

POLARISOVA SE ANTOLOGIJA '98

Gregori Benford: CELZIJUS 233

Padala je kiša, naravno. Bez prestanka. Kiša siva i blaga; pretapala je pravougaone pouzdanosti grada u vlažna pitanja ličnog opredeljenja i uverenja. Aleksu se činilo da kad god on mora da iziđe iz svog udobnog stana u centru grada, nebesa pošalju ovakvo hladno, emulzivno milovanje.

Široku aveniju prešao je veoma žurno, iako je bilo vrlo malo saobraćaja koji bi se mogao preseći sa njegovom putanjom. Automobili su danas retki kao vlade kojima se može verovati; i to iz sličnih razloga. Naftni izvori isisani su gotovo do samog dna; mnogi su već suvi. Industrijski konglomerati prodaju ljudima 'tehno-rešenja' koja ne rade.

Toliko, i ne više, znao je Aleks o stvarima svetskim i naučnim. Ovakve vremenske prilike smatrao je za ličnu uvredu, naročito kad mu se još popnu i meteorolozi, oni na 3D, koji govore ovako: "Kao što svi znamo, u široj urbanoj regiji latitudinalni natpritisici su precipitovali (ha-ha) ciklonsko nagomilavanje vlažnih priobalnih kumulusa..." i tako dalje, i tako dalje, kroz vizantijske zamršenosti tog njihovog žargona koji ne postaje jasniji zato što tip pokazuje štapićem neki crtež na tabli.

A ono što takve vesti znače, govorio je Aleks sebi dok su mu hladne kapljice klizile pod kragnu, jeste ona uobičajena sumornost slična mokroj čarapi: vremenske prilike trajno su se poremetile zbog izduvnih gasova iz tih slavni taksija koji nikad nisu tu kad su ti potrebni. Zamisli kako su izgledale ove iste ulice pre samo trideset godina! Ma, i pre manje od trideset. Zamisli ove široke avenije potopljene u toliki saobraćaj da su stalno negde bila neka zakrčenja i zastoji. Taj divni drevni svet. Kola parkirana po svim trotoarima, i nijedna pod stražom, tako da je svako mogao da uzme bilo koja i vozi se.

"Za k'šobran?" progundā jedan prosjak, preteći Aleksu kratkom crnom palicom.

"Tornjaj se!" dreknu Aleks prejako i potapša se po nepostojećem revolveru na levoj strani grudi, ispod kišnog mantila. Prosjak slegnu ramenima i othrama. Mala pobeda, ali za Aleksa izvor velikog talasa

ponosa.

Pronađe tu stambenu zgradu, sa koje je opadao malter, u jednoj od zadnjih uličica; zgurila se pored masivno kockaste fabričetine. Poštansko sanduče stana 2F bilo je prepuno, sa mnogo beskorisnih reklamnih pisama zaguranih u prorez. Aleks pođe škriputavim stepeništem nagore, mršteći nos zbog memljivih mirisa koji su upućivali na stare tepihe i na kućne ljubimce koji na tim tepisima rade ono što bi trebalo u sandučetu sa peskom.

Već po navici počeo pogledom tragati za znacima da su vrata stana 2F, napravljena od šperploče, opet provaljivana. Ali ne: furnir je bio gladak i očuvan kao koža devičanske usedelice. Pa, dobro... možda se njegova sreća popravlja. Pronađe u dubini džepa glomazni ključ. Brava se neko vreme opirala, zaglavljena; nešto je u njoj počelo da para i struže; pa se okrenulo, nerado, i još tresnulo negde unutra. Nema ovde elektro-obezbeđenja.

Širom je otvorio vrata, ali dok su ona bila u pokretu, zadržavao je dah, očekujući da iz polumraka izrone neke mračne visoke prilike i krenu prema njemu. Ovo je bio poslednji i najstariji od stanova ujka Herba. Sve njihove adrese bile su zabeležene onim preciznim, uzanim rukopisom na spisku imovine koju je Herb ostavio u nasledstvo. Na listi nije bilo pomenuto da ujak Herb u ove svoje stanove-magacine već godinama uopšte nije dolazio.

Svi ostali ujkini stanovi bili su provaljeni, opljačkani i upropašćeni; prazne konzerve od piva i drugo đubre razbacano po njima svedočilo je da su tu povremeno boravile bande iz komšiluka i da su stanove olako upotrebljavale i zloupotrebljavale. U onom stanu u ulici Montagju, Aleks se zadržao predugo, obuzet žaljenjem zbog izgubljenog blaga - zalihe dragocenih starih stvari nabrojanih na spisku. Naišli su neki Hispanici, trojica njih, dok je on još zurio u nekoliko preostalih sanduka, praznih. Vrata su otvorili ritanjem. Njihove oči bile su kao uzani prorezi. Postupali su kao da je on uljez, hvatali su ga rukama, vukli i gurali, uspeli su čak da iznude da im plati 'kiriju'. Razvlačili su lica u zle osmehe, tvrdeći da su oni zakoniti vlasnici i da će te njegove prazne sanduke čuvati honorarno. "Narod je vlasnik ovi stanova, pa zato mora platiš narodu", rekao je najniži od njih trojice.

Tri stana, i ni u jednom gotovo ništa od bogatstva koje mu je ujak

Herb bio ostavio. A sad, u ovom četvrtom...

Šarke vrata su cijukale. Petljajući prstima po zidu, Aleks pronađe prekidač. Soba puna mutnih obličja iskoči u svetlost: zbijeni, beskrajni redovi - knjiga!

Sobu su ispunjavale velike, sive, čelične police, ušrafljene debelo u pod i u plafon, da ne bi popadale kad Zemlja neki put 'slegne ramenima'. Aleks se zapita kako ova klonula zgrada izdržava toliku težinu - ne manju nego da je ceo stan prepun balvana. Poče se provlačiti između redova, i otkri još nekoliko soba, blede osvetljenih, na jednak način prepunjenih. Stan sa četiri spavaće sobe, a iz njega iznet sav nameštaj, sve; roletne spuštene, prozori zatvoreni, kuhinja prepoznatljiva samo po čvrsto zatvorenim patrljcima cevi gde je nekada priticao plin.

Ali ne - u zadnjoj sobi, jedan ugao za čitanje. Tu se zgurila stolica, sa punjenim kožnim sedištem i naslonom, nadomak svetiljke za čitanje koja stoji kao roda. To je, dakle, ujka Herbovo pribežište, za koje je u testamentu napisao da je tu 'dokono proveo mnoga prijatna popodneva, družeći se sa epohama izgubljenim'. Ujka Herb je uvek bio sklon da svoja pisanija nakinđuri tako da zvuče starinski-nadmeno, da liče na ovaj abažur u boji slonove kosti, iskićen resicama.

Knjige su bile tako jako zbijene jedna uz drugu na policama, da je Aleksa zbolela podlaktica dok je uspeo jednu da izvuče. Otkopčao je hermetični zatvarač na kesi od mutne plastike, pri čemu azot zaštića iznutra. Primerak Marsovskih letopisa Reja Berdberija, sa potpisom pisca i sa datumom! Aleks je pažljivo prelazio prstima preko požutelih stranica, kao da ih miluje. Poče ga ispunjavati miris ostarele 'palp' hartije, tako setan i neodređen. Prvo izdanje. Verovatno ima veliku vrednost. On glatko uvuče knjigu nazad u plastični zaštitni omotač, već se kajući što je dopustio da pobegne inertni gas koji je štitio knjigu do maločas. Poče zujkati u sebi neku pesmicu, pomerajući se u stranu, centimetar po centimetar, duž redova. Naslovi su plovili ispred njegovih očiju, samo petnaestak centimetara udaljeni. Večiti rat sa oštrim, jakim bojama. Čitav metar knjiga E. E. 'Doktora' Smita, a svaka ne samo ukoričena nego i sa vrlo lepom omotnicom. Poslednji i prvi ljudi, izdanje iz 1930. godine... prvo. Nekada davno Aleks je čuo da su neki rekli za tu knjigu da je

prva ontološka epska poema u prozi; tu sintagmu je zapamtio. Knjigu, dakako, nije nikad pročitao.

A tek 'palp' časopisi! Cele police pune samo njih. Drečave boje naprosto viču, dozivaju kupce koji su odavno postali prah. Aleks uzdahnu. Izgleda da je u tom dvadesetom veku sve bilo zapanjujuće, zaprepašćujuće, čudesno, ogromno, fantastično, a ponešto čak i 'lascivno'. Junakinje - dame u opasnosti. Njihove suknje uvek nekako poletele uvis taman toliko da otkriju najlon-čarape pridržane žabicama za crni pojas oko struka. Privlačno, privlačno. Vanzemaljci groteskni u svojoj zloći. Blistave srebrne rakete, šiljate na pramcu, sugestivne po obliku.

Ovi 'palpovi' su zapremili najveću od četiri spavaće sobe. U hodniku su počinjali fino štampani, glatki časopisi - sliksi, 'glatkići'. Aleks nije mogao doleteti: otvori kesu sa jednim primerkom 'Kolierovog'. Naslovna strana prekrivena slikarijom Česlija Bounstela, u punoj boji, koja prikazuje (tekst bez daha javljao je tu hitnu vest) kako izgleda vizionarski kosmički program Vernera fon Brauna. Stranica glatka kao lakirana, širokim osmehom iscerena na svog prvog čitaoca u proteklih stotinu godina. Na Mesec!

Pa, da, ali je Aleks već bio na Mesecu, i to nije vredelo tolikih para. Čak je iščašio ruku kad je naleteo na zid dok se tumbao po velikim 'komorama sa vetrom'. Zabavna je stvar doživeti tu smanjenu gravitaciju, naročito prija čoveku koji večno mora da drži dijete za mršavljenje, ali posle povratka na Zemlju Aleks se još mesec dana osećao kao kugla za kuglanje.

Očešavao se i prednjom i zadnjom stranom tela o knjige dok je klizio duž redova. Njegov blagajnički osećaj za brojeve javljao mu je da ovde ima na desetine hiljada knjiga; bila je to glavčina onoga što je od ujka Herbove zbirke preostalo.

"Bog zna šta je bilo u svim onim ostalim", promrmlja on, izvlačeći se iz tih polica, mnogo viših od njega. U testamentu je bilo tačno opisano - jedan stan pun naučne fantastike. Ni trunčica epske fantastike, a ni horora, nije zagadila ovu zbirku. Ujka Herb je strašno držao do takvih finih razlikovanja koja Aleksu nisu značila baš ništa. Nijedan roman u kome bi se spojili svemirski brodovi i varvari koji mlataraju mačem. Nijedan sa proždrljivim vampirima. Bar ako je suditi po koricama.

Aleks zastade na izlaznim vratima i osvrte se, uzdahnu. Blistavi ostaci jedne izgubljene prošlosti. On se priseti kako je onaj britanski arheolog pričao o ogromnom osećanju strahopoštovanja koje ga je obuzelo kad je stupio u Tutovu grobnicu. Razlika je ovog puta u tome što je istraživač ujedno i vlasnik onoga unutra.

Iziđe na sitnu ledenu kišicu, zadovoljno pevušeći u sebi. Imao je kao i ujka Herb defektni gen bibliofilije, ali ta bolest kod njega ipak nije uzela toliko maha. Voleo je čvrsti, uredni dodir knjige u ruci, mekano presijavanje starog kožnog poveza, flip flip flip zvuk kad prelistavaš. Ali, čitati? Ne. To više niko ne radi. U svakom slučaju, vrednost kolekcionarskih predmeta i ne zavisi od toga da li će ih neko bukvalno upotrebljavati. Ne u ovom veku sisa i šljokica.

Manje od jedan sat posle toga, Aleks se odmarao u sjaktavoj korejanskoj fotelji, bezbedan u svom stanu; razgovarao je sa Luizom Kepler pomoću zidnog ekrana. Na njenom licu primećivali su se znaci hirurške rekonstrukcije, još ne sasvim izglađeni, ali Aleks nije ni najmanjim znakom pokazao da je tu činjenicu primetio; nikad ne znaš kako će ko da reaguje na tako nešto. Luiza je bila lukav, pažljiv preprodavac, ali, po njegovom iskustvu, takvi ljudi ponekad imaju i skrivene iracionalnosti, koje je najbolje izbegavati.

"Imaš indeks?" Želeo je da ovaj posao brzo privede kraju; dugovi čekaju. Ujka Herb je umirao dugo.

"Svakako. Mogu ga odmah provući kroz moj program za procenjivanje."

Aleks živahno klimnu glavom. Hitra je. On zadrhta od zime, i pomisli: kamo sreće da sam platio račun za grejanje za prošli mesec. Njegov digitalni termometar pokazuje 8 stepeni Celzijusa. Pogled bačen na prozore pokazuje da se po uglovima stakla raširio mraz: ledena korica. "Nadam se da se možemo saglasiti oko cene, da bude tržišna, ali poštena."

Luiza se osmehnu i najzad zabode u njega procenjivačko plavetnilo svojih očiju. On palcem pritisnu uveličanje slike i vide da je to prava boja tih očiju; nije upotrebljena čak ni tečnost za prikrivanje natečenih crvenih kapilara, koji su svedočili o gradskim uživanjima.

"Aleks, nas dvoje smo sklapali poslove i ranije. Znaš da nisam budala."

On žmirnu. "Zašto? Šta nije u redu?"

"Knjige, Aleks? Rane video kasete, da. Prva generacija CD, svakako - niko tada nije znao da im je životni vek samo sedam godina, osim ako se konzerviraju. To su retkosti." Njene usne se izviše u ironičnu krivinu.

"Ove su mnogo ranije od toga, mno..."

"Svakako, ali koga je briga za to? Linearno čitanje - A-leks?"

"Pa trebalo bi i ti da pokušaš", reče on hitro.

"A ti si kao pokušao?" upita ona podsmešljivo.

"Pa... malčice..."

"Klinci i sad to uče, naravno. Ali ne dovoljno dugo da se vežu za taj oblik."

"Ali ovo je bila, hm, književnost budućnosti. Futurska."

"Njihove budućnosti, naše prošlosti, pa šta?" Visoke jagodice na njenom licu davale su joj uzvišenost i autoritet.

Luiza malo povuče krzna kojima je bila ogrnuta.

Aleksovo poznavanje naučne fantastike zasnivalo se uglavnom na movidima; mogao si ih gledati na hiljade. Sad kad je SF žanr bio mrtav, vaskrslo je zanimanje za pravadne, naivne, čudnovato grandiozne SF filmove - ali samo u tehnički prihvatljivom obliku. Našlo se para da se nekoliko hiljada takvih prebaci na movid.

"Imaju izvestan primitivni šarm", reče on nesigurno.

"Tako su trome! Tako lišene svesti šta se sve može uraditi sa razvojem radnje." Odmahnula je glavom.

Aleks reče malo zlovoljno: "Čuj, nisam zvao da ćemo razmenjivati književnokritička mišljenja."

"Dabome. Koliko ja znam, hteo si ponudu."

"Da, ali da bude novac odmah. Imam, hm, troškove kao vlasnik nekretnina."

"Ja ti mogu ponuditi najviše hiljadu dvesta jena."

"Hilj..." Prvi put u životu Aleks nije morao da glumi da je zapanjen niskom prvom ponudom. Zagrcnuo se, stvarno zakašljao, počeo hvatati vazduh.

Luiza dodade: "Ako obezbediš da se na tvoj trošak sve to preveze u jedan određeni magacin."

"Prevez..." Zakašljao se samo još jednom, ali sada samo da bi razbistrio glavu. Hiljadu dvesta, to je kirija za samo dva meseca, ili

svota za tri meseca snabdevanja lož-uljem uz ovaj novi porez.

"Moja ponuda važi jedan dan."

"Luiza! Nemoj biti smešna."

Odmahnula je opet glavom. "Nisi ti pratio tržište. Takva roba bila je tražena pre možda deset godina. Više ne."

"Moj ujak je potrošio bogatstvo samo na časopise. Komplet 'Amazing Stories'. Pamtim kad je nabavio poslednje štampane primerke, one retke, u promenljivom formatu."

Osmehnula se sa prislenkom naklonosti. "Da, bila je to jedna tehnička moda, ali prolazna, zar ne?"

"Uzmeš primerak, a on počne da ti se povećava i širi u rukama. Predivno bioinženjerstvo."

"Ali dosadno, kažu mi. Izmišljeno kad je doba linearnog čitanja bilo već davna prošlost."

"To nije bitno", reče Aleks. Polako se pribirao i već je nastojao da nađe pukotinu u koju bi mogao ugurati klin u Luizinu staloženost. Ogrnu se krparom čvršće oko nogu koje su mu se kočile od zime. Treba li sad on da skoči i počne da se dernja, da bi stekao neku psihološku prednost, kao i progurao nešto krvotoka kroz smrznuta stopala? Ne, to bi bilo suviše prozirno. On umesto toga samo grmnu, stentorskom snagom: "Pokušavaš me prevariti!"

Odmahivala je glavom lagano, mudro; njene crvene kovrdže su se rasipale. Morao se diviti njenoj veštini; zadržava izgled savršene smirenosti i dok pokušava da ga opelješi. "Ne razumeš postpismena vremena, Aleks. Mi smo već trgovali posterima, antikvitetnim automobilima, starim muzičkim hitovima, gravmetima. To su stvari za kolekcionare. Knjige nisu."

"Ogromna istorijska vrednost leži u tom stanu. Sabrana dela svih tih pisaca, majstora onog doba, kad je žanr bio na vrhuncu. Od Andersona do Zelaznija, svi su tu. I Purnel, i Oldis. I Hajnlajn, i Lem. Svi."

"Ali vrede prokleta malo. Čuj, znam u kakvoj si situaciji. Dozvoli mi da ti..."

"Ne želim milostinju, Luiza." A želeo je, upravo, milostinju. Ali najpre ćeš je dobiti prerusavanjem, glumom da je nećeš.

"Oni drugi Herbovi apartmani, u njima je bila stvarno vredna roba." Njegove oči otploviše od kamere, u stranu, izgubljene u

uspomenama. "Šteta što ih nije bolje obezbedio."

"Kad je on počeo da kupuje stanove da bi mu služili kao magacini, to su bili dobri krajevi. S obzirom na kontrolu kirija, to mu je bio i najpametniji način da ih koristi." Ako postignem da Luiza još dugo priča, pomisli on, možda ću stići da smislim neki način da izvučem još koju paricu iz nje.

"A i sad je", reče ona zamišljeno. "Dobro sam ja poznavala Herba, bio je to jedan od znalaca među kolekcionarima. Odavno sam ja njemu govorila da pobaca te knjige."

Ovakva obilaženja oko teme bila su standardna taktika svih preprodavaca, ali sad je Aleksa samo nervirala. Pamtio je glasine da je ujka Herb imao nekoliko ljubavnica među ženama koje se bave tim kolekcionarskim i preprodavačkim poslom. Sad je najednom posumnjao da se Luiza, ovako zagledana u daljinu, skupljenih usana, priseća nekih vrelih tajnih sastanaka u prošlosti.

Njene oči se naglo vratiše iz beskonačnosti i postadoše analitičke.

"U redu, nek bude hiljadu petsto jena. To je poslednja ponuda."

"Besmisleno!"

"Pozovi me kad se smiriš, Aleks."

I Luiza nestade; samo još mlazići njene slike curili su po zidnom ekranu.

Smirio se pomoću jednog movida. Njegov najomiljeniji čitač bio je obložen štavljenom kožom, prilično pohabanom, i imao je veliku cevastu 'kičmu'. Aleks ubaci u čitač cilindar sa filmom Pohota Mohikanaca i poče zadovoljno gledati početne sekvence te istorijske drame, koja se pojavila na svim zidovima oko njega; svuda pijančenje i blud. Zabava je od bitnog značaja za čoveka u ovim usamljeničkim vremenima, kad su svi koji su mogli pobjegli već odavno u područja sa toplijom klimom. I suočili se, čak i oni, sa uzdizanjem nivoa okeana, što je davalo 'zaostalima', odnosno onima koji su ostali u dotadašnjim staništima, priliku za divno, zabavno ironisanje.

Aleks je, ipak, bio pomalo rastrojen zbog svojih nevolja, pa mu je glavni tok radnje brzo dosadio. On otvori čitač, koji je izgledao kao knjiga, ali sa samo jednim listom, i poče ubrzano pregledati jednu po jednu pokretnu sliku unutra. To što je cilindar, uguran u kičmu čitača, sada projektovao na sve zidove, bila je 3D animirana drama, u kojoj

su bili detaljnije objašnjeni podzapleti, kao i biografski podaci o nekima od glavnih likova. Aleks dozva istorijska objašnjenja o izvesnim stvarima u tom dobu, i provede duge trenutke čitajući ih; za to vreme akcija na zidovima bila je zaustavljena. On zatim okrete tu jedinu postojeću stranicu, a čitač automatski nastavi radnju drame. Aleks je već mesecima pratio zamršeno prepletene tokove radnje Mohikanaca. Bilo je to, za njega, uronjavanje u drevna vremena i mesta; spajalo je fascinaciju književnosti, filmskog spektakla, istorije i filozofije. Pojedine facete zamršenog zapleta mogle su biti prizivane i po nekoliko puta, svaki put u drugom obliku; cele podzaplete gledalac je mogao menjati po volji. Aleks se retko mešao u radnju. Nije voleo da koristi jako interaktivne mogućnosti sistema. Više je voleo da samo prati gipke tokove vremena, da oseća neumoljive konvergencije događaja. Stvarni svet zahtevao je od njega i više interakcije nego što se Aleksu dopadalo; zato nije hteo još više interakcije u ovoj re-kreaciji stvarnosti.

Jedini starinski delovi Mohikanaca bili su odlomci linearnog teksta, ali bilo je to samo nekoliko pasusa, ništa što bi moglo da zasiti oči. On je ponešto od toga čak i pročitao; na primer, zainteresovao ga je jelovnik koji je pokazivao šta će jesti ovaj Indijanac i ova lepo građena belkinja. Prvo, kaša od kukuruza. Izuzetno neprivlačno. Međutim, belkinja već mljacka ustima, u iščekivanju; a istovremeno pušta kombinezon da se sroza sa njenog tela. Oči indijanskog ratnika se šire. Aleks gleda kako logorska vatra naložena za kuvanje večere baca razigrane talasiće svetlosti na njena bujna prsa obnažena, bodra kao bogate beložute kruške dok veče tone u noć prožetu dimom... i jedna pomisao mu pada na um.

"Aleks", reče kontesa. "Predivne su."

"Apsolutni rariteti", reče on. Već je hvatao onaj pravi korak, neophodan da bi se postigao uspeh kod ovih ljudi: treba biti ponizan, ali tajanstven.

"Teško je poverovati, zar ne?" Kontesa je samo malo zabacila plave uvojke. "Da su ljudi stvarno bili takvi?"

Aleks pojma nije imao šta je ovim htela da kaže. Svejedno, on odgovori: "Oh, da, ništa tako ne preteruje kao preterivanje." Nadao se da je to laki humor. Njegov humor često je i na njega samog

ostavljao utisak, čim bude izgovoren, da je posredi 'svinjska ironija'. Ali ovog puta, lak ili ne, promakao je Kontesi, koja se već okrenula da pozdravi neke nove goste što su pristizali.

Gledao ih je sa onom mešavinom strahopoštovanja i prezira koja je dobro znana svakome ko oseća da su mu prilike u životu bedne. Gle, eno ga gradonačelnik, ulazi sa svojom najnovijom ribom. To je neka ženska sa kožom boje šafrana, glatkom kao u maloletnice, ali sa očima koje su eonima stare. To dvoje ulaze u Kontesin ogromni apartman u centru grada, ali kako ulaze? Kao da plešu, kao da ih nosi neka muzika, neka gavota koju niko drugi ne čuje, oni u piruetama odmiču između grupica ljudi koji se svi tope od ljubaznosti i svi pokušavaju nešto da mole ili traže. Taj gradonačelnik je dripac pun love i večiti glavni dasa na svetskim konverzacionim šou-programima. Kad se spušta večer, nad njegov grad se nadnesu formacije veštačkih oblaka po kojima se projektuju naizmenično reklame za bezalkoholna pića i njegovi portreti, njegovo široko osmehnuto lice.

Nemoguće! Taj blistavi par donet svojim plesom ulazi u Aleksovu orbitu. "Oooh, čuli smo" istiskuje tri reči iz sebe gradonačelnikova dromfulja, sva zaneta oduševljenjem. "Ti si tako inventivan!"

Gradonačelnik mrmlja nešto što istog trenutka beži iz Aleksove svesti, jer Aleks ostaje začaran prisustvom ove vazdušaste žene koja kao da nema težinu. On kašljuca, žmirka i kaže: "Oh, ništa to nije, zaista."

"Jedva će-kam", kaže savršeno izvajana žena, sa potpuno uverljivim oduševljenjem.

Aleks zausti da nešto kaže, pretura, zapravo, po umu, očajno tražeći nešto duhovito što bi se moglo reći. Ali, gle, 'dromfulja' je već daleko, već je odletela poneta gradonačelnikovom podlakticom za koju se drži, nestala je kao opsena prizvana veštinom nekog uličnog mađioničara. Aleks uzdiše, gledajući kako njen labudovski potiljak zalazi u sledeću grupu babetina rešenih da joj se dive.

"E, dobro, ali ja ću imati nešto duži razgovor s tobom", kaže Luiza koja se stvorila pokraj njega.

Sva je zračna od lepote. Njena kosa boje nagorele rđe blago se mreškaa, milije joj ramena - štaviše, guguče, šapuće i komeša se unutar sebe - najnoviji fazon u biotehnologiji kozmetike.

Aleks prikriva iznenađenje. "Potrajalo je mnogo duže nego što sam ja očekivao", kaže on oprezno.

"Oh, ne, ti si postao glavna fora." Ona zabacuje tu svetlucavu masu kose.

"Kad sam prihvatio poziv da, hm, dođem i izvedem svoju tačku, tačkicu, nisam ni sanjao da će se okupiti tako - tako..."

"Takvo samohvalisavo društvo?" kaže Luiza sa osmehom sumornog saosećanja. "A ja sam znala ko će sve doći - pa sam se zato nametnula Kontesi da pozove i mene."

"A-ha", kaže Aleks rezervisano. Borio se da učvrsti osećanje da njegova glava nije odletela sa ramena i da sad ne leti iznad gostiju nošena talasima i velovima, eto, naprosto moći i vlasti u ovoj sobi. Kroz najbliži providni zid Aleks vidi brutalne litice od stakla, perspektive koje se smanjuju i spuštaju ka sivim zimsko-ledenim ulicama stvarnosti. Sa neba doleće ne sneg nego grad, juriša i bubnja ka Aleksu, ali se zaustavlja na staklu, samo tridesetak centimetara daleko. 'Neboder' je najružnija reč u jeziku, pomišlja on. Pa ipak, deo šarma jednog grada je upravo u tim drastičnim kontrastima: beskućnici kašlju ispred ogromnih restoranskih prozora, a unutra funkcioneri knjigovodstvenih firmi ližu kašičice za desert, ulični prodavci daju fišeke sa vrućim pečenim kestenjem nasmejanim parovima u frakovima i balskim haljinama, po uglovima klonulo leže pijanci, a ulicom klize limuzine sa staklima boje dima.

Čak i na ovoj prenatrpanoj, prividno prisnoj zabavi postoje kontrasti, iako prekriveni tankim slojem ljubaznosti. U uglu stoji jedna žena koja svojim prkosnim držanjem ruke koju je oslonila na kuk i svojom jadnom haljinicom kaže svima da se očajno bori za društveni uspeh u Gornjem Vestsajdu, iako stanuje u Donjem Istsajdu. Zar ne zna, glupača, da je to tanko i lako oblačenje koje treba da znači 'Ja nisam svesna da je u ovim vašim prostorijama vrlo hladno' fazon isfuran još prošle godine? Aleks blago priteže oko sebe debeli sako od tvida, iznajmljen za ovu priliku.

"...nikad se ne bih setila da od toga napravim takvu predstavu kao ti", završi Luiza.

Neverovatno: Luiza zuri u njega sa divljenjem. Aleks uvide da se sve do ovog trenutka klizao po sve novim i novim trenucima kao klizač po ledu. Tek sada se Luizino poštovanje, iskazano skupljenim,

naboranim usnama, čvrsto prikačilo za njega; ali to je opet delovalo vrtoglavo, i Aleks uvide da nije čeznuo samo za Luizinim gordim profesionalizmom. Oko njega se komeša i zuji beskrajno mnoštvo ljudi koji za život zarađuju uglavnom tako što su vrlo pametni, imaju nerv, imaju nepogrešiv osećaj za prolazne tokove mode i zastarevanja. Aleksu nije nimalo stalo do takvih. Luiza - njene somotne kretnje, njen opori zdravi razum - da, on to želi. I, dabome, njene kompaktne, svilene obline, koje tako spretno nagoveštavaju prisustvo strasnih tajni.

Kontesa se materijalizuje pred njim kao jedna od tih novih maglenih tvorevina za zabavu, njen šaputavi glas već je u njegovom sluhu. "Zar ne misliš da je... vreme?"

"Oh. Oh, da."

Gomila teče, razmiče se pred njim kao Crveno more. Kontesa izgovara uobičajena saopštenja namenjena svima prisutnima, određuje pravila za aukciju koja će se obavljati u tišini; zatim kićenim rečima predstavlja Aleksa. On se malčice znoji, iako je u svim ovim prostorijama, u skladu sa najnovijom modom, baš hladno. Otvara svoju akten-tašnu i vadi prvi časopis.

"Ja vam dajem - 'Thrilling Wonder Stories', juni 1940. godine, sa pričom 'Putovanje u nigde'. A tamo smo, verujem, i stigli."

Njihov smeh je malo napet, prožet iščekivanjem. Njihove pisaljke škrabocaju po aukcijskim kartama.

"Sledeće, časopis - 'Startling Stories' - sa obećanjem: 'Roman o budućnosti, ceo u ovom broju'. Pa, ako vas budućnost nije zapanjila, vi sačekajte da iziđe neki drugi broj."

Drečavo šareni SF časopisi gomilaju se na jednom mestu pored njega, a Aleks se postepeno zagreva za ovaj posao. "A sada, romani. Stejpldon, Olaf, Čudak - 'Odd John' - knjiga o jednom supergeniju, koja pokazuje da je i u onim danima biti inteligentan značilo biti čudak. Ovde imamo prvo britansko izdanje, a ovde američko, oba sasvim autentična."

Luiza ga je gledala sa odobravanjem. Još desetak romana; on je propratio svaki po jednom malom šalom. Planovi za utopijsko društvo. Snovi o tehnologiji.

Poslužitelji kruže kroz gomilu gostiju, prikupljaju ponude ispisane na tim kartama koje su u sumorno pastelnim bojama. Kontesa mu

upućuje zadovoljan osmeh, pokazuje znak u obliku slova 'O' načinjen od palca i kažiprsta, što bi trebalo da znači pun uspeh. Dobro radiš. Fazon je u tome da licitacija teče, da se ponuđena roba prodaje, ali da zabava time ne bude usporena.

"Drago mi je što vidim takvu veličanstvenu velikodušnost", kaže Aleks i glatko nastavlja. "Imajte u vidu da će vaši prilozi doprineti uspostavljanju prve sasvim bezpapirne biblioteke za, nažalost postojeću, sirotinju. A sad..."

Zašuškali su od iščekivanja.

Još malo ih treba draškati, da stvar bude oštrija, oceni Aleks; daj još neki šareni SF časopis. Ovo. Primerak 'Air Wonder Stories' iz aprila 1930. godine. Na korici se vidi leteći tanjir koji kao cirkularna testera preseca sebi put kroz jedan avion. I na kraju, opet jedan 'Amazing Stories'; na ovome je slika Njujorka, horizont sav od oblakodera koji se ruše pod naletom glečera.

"Ovo nećemo dopustiti, a?" pita Aleks.

"Neeeeee!" odgovara gomila; svi iscereni.

"Onda, neka nam prošlost zaštita bude!" uzvikuje on, saginje se i džepnim upaljačem potpaljuje hrpu koju je načinio na ložištu Kontesinog kamina. Časopisi su planuli jako - fuuuuUUUFFF! - dajući pravu erupciju narandžastih i žutih plamenova koji se nadimaju i talasaju.

Još pre deset godina je, naravno, zakonom zabranjeno loženje drveta. Čak i drveta dobijenog cepkanjem starog nameštaja. Udarili bi oni porezu i na ugljen-dioksid koji dahom izbacuješ u atmosferu, kad bi mogli. Ali ovog nevaljalstva nisu se dosetili...

Krti, stari 'palpovi', vekovno suvi, potpalili su debele romane. Prvo su omotnice pocrnele, onda su kartonske korice počele da pucketaju. Lepak u kičmi knjige se zapali - knjiga poskoči i sama se otvori. Redovi teksta dramatično stoje na otvorenim stranicama u blesku žestokog svetla koje nadire ka njima, guta ih i zauvek isteruje u progonstvo iz ove budućnosti, koju nisu predskazali.

Vrlo hladna soba ispunjava se šuškanjem; ružičasta vreline udara u mnoga lica koja netremice gledaju u kamin. Aleks se odmiče korak-dva od blistave lomače. Uvek dođe i taj trenutak. Tek nekoliko nedelja se on bavi ovim poslom, a ipak je čudna snaga ovoga što on radi prozujala nagore i nadole kroz čitav grad, kroz kablove

zategnute od društvenih napetosti. Počelo je kao uzgredna zabava, naraslo je u grozničavo-strastvenu modu. Slava preko noći postignuta, sva vrata otvorena pred Aleksom - a sve to po cenu nekoliko hrpa bezvrednih hartijetina.

Stisnuta lica netremice pilje u ples plamenova, a u stvari gledaju nešto u sebi. Video je ovaj preobražaj na već desetinama zabava, a tek sad je počeo shvatati šta to znači ovim ljudima. Odmah oseće vrelinu iz plamena, i to probudi u njima osećaj zabranjene raskoši, podseti ih na rasipničku eru njihovih davnih predaka. U isti mah, lomača znači da će zauvek biti prognana ona vremena olakog optimizma i nemarne hvalisavosti.

Zato njihovi pogledi posle nekog vremena postanu hladni, kao evo sad dok se 'Amazing' pucketavo raspada, a glereti na njegovoj korici potkovrčuju i uzdižu u crni dim.

Osveta. Učesnici su željni osvete.

Hoće da satru tu eru koja ih je zbog svoje nepromišljenosti izdala. Treba vratiti milo za drago onim epohama koje bi ovi današnji ljudi, podsvesno, želeli da oponašaju, a ne mogu, pa ih zato 'preziru'. Epohama davno prošlih rasipništava.

"Hajde da se mi izvučemo odavde", šapuće mu Luiza.

Aleks vidi da su gradonačelnik i njegova nova riba zaneseni. Nikome od ovih ljudi on više nije potreban. On je izdajnik koji je za večeras završio sa izdajom. A izdan je, još jednom, ujka Herb.

Luiza i on se provlače postrance; niko na to ne obraća pažnju, svi gledaju u vatru koja tutnji sve jače. Luiza se pritiska telom uz njega: obećanje nagrade koje će tek doći. Njen ledeni profesionalizam se istopio dok se soba zagrevala, to toplo zračenje je nekako zagrejalo i nju, kolekcionarku.

Krećući se po debelom tepihu, sve bliže vratima, on vide da to što je izveo nije nikakva površna, otkačenjačka zabava za jedno veče. OGREJANI ovim plamenom, ljudi su se uspravljali, počinjali se držati ponositije. On je ovim ljudima dao dozvolu da zbace sa sebe mrtvu ruku prošlosti.

A greh, što u već preopterećeni vazduh ovog grada ubacuju još malo ugljen-dioksida, samo je dodavao celoj stvari začim uzbudljivosti. Aleks je i nehotice oslobodio ovaj narod. Možda im čak i dao nadu.

On pohita sa Luizom u hladnu noć koja kao da ih je pozdravljala nekom čudnom dobrodošlicom.

Nensi Kres: FAJGENBAUMOV BROJ

'I gle! Tamo ljudska bića žive u jazbini podzemnoj... Kao i mi, vide samo senke, sebe samih i drugih takvih, senke koje vatra baca na suprotne zidove pećine.'

Platon, Republika

Digoh se iz kreveta, ostavljajući Dajanu koja se sva 'razlepila' po zgužvanom čaršavu. Osmehivala se. Karmin razmazan po lici, trbuh veliki i znojav. "A-uh", reče ona.

"A-uh i ja tebi", rekoh i okrenuh se ogledalu. Iza mene se ona druga žena digla iz kreveta i prišla, osmehnuta, prozoru.

Dajana reče: "Vraćaj se ovamo, u krevet, Džek."

"Ne mogu. Moram da idem. Konsultacije sa studentima."

"Šta je u tome novo?" U ogledalu sam video kako se njene oči sužavaju, usta stežu. Ona druga žena okrenula se od prozora, smejući se glasno; jednom vitkom, gracioznom rukom sklonila je sa lica duggački, uzani pramen kose kestenove boje.

Dajana je ogulila gomilu svoje smeđe kose sa lice. "Je l' može čovek tebe da zamoli, Džek, medeni, da bar jednom posle tucanja ne odjuriš k'o da je izbio požar negde? A? Bar jednom?"

Ne odgovorih.

"Mis'im, je l' znaš ti kako se ja osećam zbog takvih stvari? Tuf-tuf-tuf i aj' beži? Pa, nas dvoje ovde gradimo nekakav odnos, mi izlazimo već tri meseca, valjda imam pravo da tražim da kad se opalimo, ne odjuriš k'o da si..."

Nisam je prekidao. Nisam mogao. Vrtoglavica je ovog puta bila jaka; uskoro će početi nagon za povraćanjem. To meni dođe kao posledica seksa. Zbog te silovitosti. Dajana je čantrala dalje, onda se nekako trzavo pridigla na kolena na krevetu. Taj prizor bio je uokviren grudvastim zavesama boje džigerice, koje su bile malo razmaknute, tako da sam video šta ima napolju: susedna oljuštena daščana kuća i bašta u kojoj je korov odavno izrastao visoko. Na drugoj strani sobe stajala je druga Dajana, oko nje grimizne svilene draperije razmaknute tek toliko da vidim vilu izgrađenu od dobro obrađenog sazrelog drveta, okruženu pravom 'divljinom' visokih žbunova ruža. Sa vrhova prstiju dunula je ka meni vedri poljubac.

Njene oči zračile su razumevanjem.

Počela je mučnina.

"...kad ti nisi u stanju da shvatiš kako se ja osećam kad ti prema meni tako..."

Ščepao sam ivicu stočića za oblačenje, koji je bio napravljen od veoma izgrebane iverice, ali takođe od poliranog trešnjevog drveta. Dve bočice parfema plovile su ispred mene: jedna žuta plastična sa rupom za štrcanje, i jedna od umetnički duvanog stakla, čistih linija. Čvrsto stisnuh oči. Nestade ona sablasna Dajana, upravo kad je kretala gipkim koracima, vitka i samouverena, prema kupatilu.

"Ti me, u stvari, i ne gledaš, čak ni dok se tucamo ti ne gledaš u mene nego kao negde..."

Ne otvarajući oči, orijentišući se pipanjem, ispruženih ruku, krenuo sam ka vratima spavaće sobe.

"Džek!"

Zalupio sam vratima, i jednim i drugim, i otišao iz tog stana, pre nego što bi se Dajana mogla spremiti da pođe za mnom. Ona, tako šljampavo besna, tako ugojeno naga, ona koja cmizdri iz razloga krajnje opravdanih.

Napolju je već bilo bolje. Seo sam u moj ford eskort i odvezao se u kampus. Onaj drugi automobil, savršeno izrađeno vozilo sa glatkim, uravnoteženim linijama, treperavo se pojavljivao tu i tamo oko mene i u meni, i nestajao, ali vrtoglavica se nije vraćala. Ja kola nikad nisam doživljavao mnogo žustro; a tokom godina sam naučio kako da ovladam udvojenim stanjem svih stvari koje ne doživljavam žustro. Silovite doživljaje uspevam da izbegnem. Maltene sve.

Fakultetska administrativna zgrada 'Aron Filding' štrčala je ispred mene kao kutijetina visoka tri sprata, zabodena u asfaltni parking; takođe je stapala svoja tri sprata harmonično sa brežuljcima čije je pošumljene nagibe ponavljala svojim vodoravnim oblicima sazdanim od cigle i drveta. U holu zgrade, svi zidovi prelepljeni kojekakvim plakatima, a studenti samo gamižu posvuda, svi u žurbi i nervozi da zgrabe za rukav nekog od namučenih asistenata; mermerni atrijum je to bio, u kome su naučnici poletno raspravljali o ljudskom umu. Krenuo sam niz hodnik ka mojoj maloj radnoj sobi, koja je bila samo jedna u nizu takvih istih, dodeljenih asistentima i novim doktorima

nauka.

Ali su vrata doktorke Frensis Šreder bila otvorena, a tome već odoleti nisam mogao.

Sedela je za svojim terminalom, radila. Kad sam pokucao na ragastov njenih vrata (izgreban metal, kao i avetinjski, ali savršenog oblika i neoštećen), digla je pogled i osmehnula se. "Džek. Dođi da vidiš ovo."

Ušao sam, sa tako jakim osećanjem olakšanja da su oči naprosto počele da me peckaju. Prsti materijalne dr Fren, dugački, sa staračkim mrljama, nadneli su se nad tastaturu; prsti idealne dr Fren, takođe dugački i takođe sa staračkim mrljama, učinili su isto. Kosa idealne Fren bila je nešto manje proređena, ali jednako seda, ni više ni manje; obe su bile podšišane kratko, na jednak način. Materijalna Fren imala je naočari na lici, avetinjska ne, ali obe su imale jednako blistave plave oči, malčice utonule, obasjane istom pomnom, smirenom vedrinom.

Bila je to, od svih osoba koje sam viđao, jedina koja je bila približno jednaka onome što bi trebala biti.

"Ovo nam je najnovija serija dijagrama faznog prostora", reče Fren. "Kompjuter ih je maločas završio - nisam stigla ni da ih odštampam." Čučnuo sam pored nje i zagledao se u monitor.

"Meni ne izgledaju ništa više dezorganizovano nego ona prethodna serija", rekoh ja.

"Ni meni, nažalost. Isti stari rezultati." Nasmejala se; u teoriji haosa, ne postoje 'isti stari' rezultati. Dijagrami faznog prostora beskonačno su složeni, ne ponavljaju se nikad i nemoguće je kontrolisati ih.

Ali nije baš sasvim tako. Neka kontrola postoji, negde u njima, ali ne možemo je primetiti; neki ključ postoji, ali mi ga, sa ovom matematikom kojom raspoložemo danas, ne uspevamo pronaći. Još ne.

Postoji ideal, samo ga niko nije video.

"Sve nešto mislim da bi tvoj mladi um mogao proključiti nešto što ja ne uspevam", reče Fren. "Snimiću ti na disketu jedno ovo. Nego, čuj, Pjotr Solenski je u Berlinu objavio neke svoje nove radove, mislim da bi trebalo da ih pogledaš. Sve sam ih skinula sa mreže i poslala tebi, e-poštom."

Klimnuo sam glavom, ali nisam odgovorio. Jer, prvi put tog dana,

smirenost je potekla kroz mene, i ja sam se počeo pribirati.

Mir.

Ispravnost.

Brojevi.

Fren je provela ceo život ostvarujući solidna, mada ne naročito blistava postignuća u oblasti čiste matematike. Poslednjih nekoliko godina ona je - zajedno sa mnom, a ja sam nekad bio njen student - radila u preciznom, asketskom svetu teorije iterativno ponavljanih funkcija, kod kojih imaš jednu jednačinu, rešiš je, onda tako dobijeni rezultat uneseš kao početnu vrednost za tu istu jednačinu, i opet rešiš, i tako dalje i dalje, mnogo puta. Ovo stalno recikliranje, ovo ponavljanje iste jednačine svaki put počinjući od rezultata dobijenog u prethodnom ciklusu, daje predvidljive rezultate: dobijaju se nizovi koji, posle nekog vremena, počnu da konvergiraju ka jednom određenom skupu brojeva. Ma kakva, ma koja da je bila ona početna vrednost, ona koju si na samom početku posla uveo u jednačinu, na kraju će rezultat svakako prići na domak jednih istih, uvek istih brojeva, za koje se kaže da su atraktori. Svaka jednačina može generisati po jedan, svoj 'set', odnosno skup atraktora, prema kojima će, posle dovoljno iteracija, rezultati početi da lete kao golubovi pismošiš ka svojim gnezdima.

Osim ako onu prvu, ulaznu vrednost, onu na samom početku, podignete iznad jedne tačke, koja se zove Fajgenbaumov broj. E, u tom slučaju jednačina će proizvoditi rezultate koji će izgubiti svaku pravilnost. Nećeš više moći da nađeš nikakav obrazac u tom haosu. Atraktori će iščeznuti. Ponašanje čak i prilično jednostavne jednačine postaje haotično. Golubovi srljaju kud koji, slepi, izgubljeni u svojoj nasumičnosti.

Međutim, da li je baš sasvim tako?

Fren je - i ne samo ona, nego i nekoliko desetina drugih naučnika - osmatrala sav taj kaos, proučavala ga i povremeno dolazila do utiska da se u letu čak i takvih golubova naslućuje, ponekad, neki poredak. Jedna vrsta haotičnog poretka; kontrolisana nasumičnost. Posmatrali smo nelinearne diferencijalne jednačine, kao i njihove atraktore, kod kojih iterarne vrednosti dovode ne do konvergencije nego do divergencije, do razilaženja rezultata. Imaš stanja koja se, na početku, razlikuju jedno od drugog samo malo, infinitezimalno

malo; ali onda divergencija postaje veća, pa još veća... i još veća, kao da putuje ka nekim drugim, skrivenim vrednostima, za koje se, sasvim prikladno, kaže da su 'čudni atraktori'. Golubovi iz istog gnezda bivaju privučeni, kroz prividni kaos, ka nekim tačkama koje možemo identifikovati, ali ne i dokazati njihovo postojanje.

Fren i ja smo se domogli jednog možda tačnog skupa jednačina koje bi mogle voditi ka tim idealnim tačkama.

Sve je to bilo još samo 'pogodbeno', pipanje u mraku. Jer, nešto u našim jednačinama nije bilo u redu. Prevideli smo nešto, nešto nedostupno našim pogledima. To 'nešto' je postojalo - znao sam da je tako - ali kako ga sagledati? Ako bismo jednog dana otkrili šta je to, imali bismo dokaz da svaki fizički sistem koji pokazuje ultrazavisnost od malih promena u početnim uslovima mora imati, skriven negde u dubinama svoje strukture, bar jedan čudan atraktor. Implikacije ovoga bile bi ogromne - za matematiku haosa, za mehaniku fluida, za kontrolu atmosferskih prilika.

Za mene.

Voleo sam da tragam za tom jednačinom. Ponekad mi se pričinjalo da mi samo još malo, malecko nedostaje da je ugledam, iza našeg sadašnjeg rada; da mi je maltene postala vidljiva. Ali to nije bilo često. A ona istina koju nisam rekao doktorici Freni, istina koju joj nisam mogao reći, bila je sledeća: da meni i nije bilo potrebno da nađem tu jednačinu. Ne na onaj način na koji ju je ona želela naći. Frenina potreba bila je ona prava naučnička intelektualna glad, ona fina želja za znanjem.

A ja, ja sam samo želeo mir i tihost traganja. Onu istu smirenost koju sam tokom mnogih godina nalazio u najjednostavnijem sabiranju, u algebri, kalkulusu, u bulovskoj logici. U brojevima, koji nemaju nikakvo dvostruko stanje samih sebe, nego naprosto jesu ono što jesu; postoje, a iza njih ne leži neki drugi skup celih brojeva, konstanti ili fraktala, pritajen, neki skup koji je bolji, puniji, više ostvaren. Matematika ima svoje proizvoljne pretpostavke, kojih se drži, itekako - ali nema nijednu senku na zidu pećine.

Zato sam ostao najduže što sam mogao uz Fren, pred terminalom njenog kompjutera, pa sam onda odštampao tu njenu poslednju seriju dijagrama faznog prostora, i zadržao se dugo sa njima, a onda sam opet pregledao naš rad, pa pročitao te nove radove Pjotra

Solenskog, ali, posle svega toga, hteo-ne hteo, morao sam se vratiti u materijalni svet.

Ušetao sam u učionicu u kojoj je trebalo da držim uvod u teoriju skupova. Istog trena mučnina mi se vratila.

Sredina oktobra. Još dva meseca ja moram držati predavanja ovoj grupi studenata. Dvaput nedeljno, po skupini minuta. To, ako hoću da ostanem zaposlen na Univerzitetu. Nije mi bilo jasno da li ću izgurati dva meseca. Ali, ako dobijem otkaz, onda nema ništa od daljeg rada sa Fren.

Trideset dva lica se talasavo uzdižu i spuštaju ispred mene, a iza njih još trideset dva, ali treperava, sitno svetlucava, kao duhovi. Različita. Mnogo različita. Džim Malkahi: jedan zlovoljni mlitavko, osamnaestogodišnjak sav u bubuljicama i čirićima, sa očima koje jasno pokazuju da je on nešto veoma 'protivno' raspoložen, tip koji pada na ispitima; a iza njega, drugi Džim Malkahi, tih, samouveren, nimalo sputan tim ko zna kojim razlozima koji su gurali prvog u neprestano buntovništvo, neslušanje i neučenje. Pa, Džesika Haris: sve same odlične ocene, ali lica ustremljenog, zaoštrenog kao sekirica; osoba koja pada u paniku kad god ne shvati istog trenutka neku poentu. Iza nje, samouverena Džesika koja ume i da pričeka malo, da prouči logiku koja je u zadatku primenjena, da uživa kad, na kraju, ovlada zadatkom i rešenjem. Šezdeset četiri lica ispred mene, i šezdeset četiri pojedinačne studentske klupe u dve učionice, dva zasebna kompleta. Kad se okrenem prema dvojnoj tabli (na jednoj je moj rukopis kredom čvrsto ispisan na savršenoj, čistoj površini, na drugoj drhtavo naškrabocan preko ispucalih i sljuštenih slojeva farbe) događa se da čak ni taj zaokret ne uspe da mi izbistri glavu.

"Studenti se žale da ne gledaš u njih dok im se obraćaš", rekao mi je nedavno šef katedre. "I da nećeš da ostaneš posle časa da čuješ njihove probleme."

Dok je to govorio, treperio je iza samog sebe. Mudri vođa, iza prezauzetog birokrate.

Niko meni nije postavljao pitanja, tokom mog predavanja. Niko nije ostajao posle časova. Niko od prednjih trideset dva studenta nije imao ništa da kaže o beskonačnim skupovima, a onih trideset dva

iza njih ja nisam mogao čuti, nisam mogao stupiti u vezu sa njima. Izišao sam sa tog mog predavanja obuzet užasnom glavoboljom. U hodniku, umalo da se spotaknem o jednog studenta.

Duž oba zida hodnika (malter sa mrljama od vlage; i drugi, štuko-malter, sa divnom teksturom) na našem fakultetu poređane su stolice na kojima studenti mogu sedeti dok čekaju nekog od nastavnog osoblja, ili jedni druge, ili prosvetljenje. Jedna stolica zaprečila je tačno trećinu mojih vrata; činilo se da ju je na to mesto dovukla devojka koja je na njoj sada sedela, glave pognute, i crtala nešto po svesci. Moja glavobolja bila je od one jezive vrste koja ti zamuti i sam vid. Promašio sam slobodni prostor i tresnuo kolenom o ugao stolice (jeftina čamovina, lakirana, unakažena grafitima; čisto, ručno bojeno, tvrdo drvo). Vid mi se razbistrio, ali koleno... kako boli!

"Nemate ništa protiv da ne blokirate vrata, gospođice?"

"Pardon." Nije podigla pogled, niti prestala da crta.

"Zamolio bih da pomerite prokletu stolicu."

Povukla je stolicu u stranu, ne ustajući stvarno i ne dižući pogled sa crteža, uz škripu i lupnjavu koje su se zabadale u moj bolni mozak. Pored nje, ona druga devojka slegnu ramenima šaljivo, šarmantno naznačivši da jeste njena krivica.

Prinudih sebe da nastavim razgovor. "Čekate mene? Zbog časa?"

"Ne." Ni sad nije digla pogled, što se, čak i među studentima, smatra za loše ponašanje. Progurao sam se pored nje, ali mi pogled pade na njenu svesku.

Bila je puna brojeva: tablica binomne distribucije za verovatnoće pri bacanju novčića, pri čemu je j bila verovatnoća da n puta padne 'pismo', a ne 'glava'; to, podeljeno verovatnoćom da se jednak broj puta baci i glava i pismo. Stupci su bili uredno označeni. Ženska je nastavila da ih ispunjava brojevima, najbrže što je pero moglo da piše. Svaki broj - do sedmog decimalnog mesta. Iz pamćenja, ili izračunava u glavi?

Izleteše mi reči: "Većina ljudi to ne radi."

"Je li to opaska, uvreda ili kompliment?"

I od jedne i od druge devojke video sam isto: potiljak. Kosa mlitava, prljavoplava, kosa u zlatnim talasima lakim poput paperja.

Ona reče: "Jer, ako je primedba, smatrajte da sam odgovorila: 'To mi je već poznato.'"

Poče me kovitlati nešto u glavi.

"Ako je uvreda, odgovorila sam: 'Ja nisam većina ljudi.'"

Ispružio sam ruku i naslonio se na zid, da ne bih izgubio ravnotežu.

"A ako je kompliment, odgovorila sam: 'Pa, hm, kao, hvala.'"

Hodnik je sav pulsirao. Masa studenata kuljala je prema meni, šezdeset četiri studenta, ali, zaboga, trebalo bi da predajem gomili od samo trideset dva, i to ne ovima; ovi su iskrivljena, izobličena verzija onoga što bi trebalo da budu. Ne mogu ih naučiti ničemu, jer ih mrzim previše. Zato što nisu ono što su mogli biti. Zato što ruše moju unutarnju ravnotežu, ono tanano metafizičko uho koje koordinira čovekovu stvarnost, idealnost i prihvatljivost. Zato što su se oteturali daleko preko Fajgenbaumovog broja, u neke takve verzije sebe gde atraktora nema i gde vladaju turbulencija i kaos... Sručio sam se celom težinom na zid, hvatajući vazduh koliko sam najbolje mogao.

"Ej!" Devojka diže pogled. Imala je mršuljavo, koščato lice sa preširokim ustima, kao i delikatno lice finih kostiju sa velikodušnim ružičastim usnama. Ali ponajviše videh njene oči. Pogledale su me sa konvencionalnom zabrinutošću, ali odmah zatim i zid iza mene; pa opet mene; šok me zahvati kao vatra koja se širi po prosutom benzinu. Ona ispruži ruku da me pridrži, da ne padnem, ali njen pogled već prođe kroz mene opet do nečeg iza mene, na isti onaj način na koji moj pogled prolazi kroz sve osim kroz ogledalo; pogled neodoljivo privučen nečemu što ja nikada nisam video: onom drugom Džeku, onom koji se kreće iza mene i treperi i svetluca i jeste idealni ja, što ja nisam.

"Deluje na tebe drugačije nego na mene", reče Mia preko kafe, u studentskoj kafeteriji. Pristao sam da uđemo u tu prostoriju samo zato što je bila gotovo sasvim prazna. "Meni ne pripada muka niti vrtoglavica. Samo me spopada bes, zbog jebanog rasipništva, zbog traćenja."

Sedela je naspram mene, a ona druga Mia sedela je iza nje i gledala me zelenim očima koje su, iz predivnog lica, zračile nadom. Nadom da kroz ovo možemo odsad ići zajedno, da više nije sama, da bih ja mogao njenoj usamljenosti učiniti kraj. Fizička Mia nije pokazivala nijedan znak nade, nego samo besa - tačno tako silnog kao što su

njene reči i nagovestile.

"U devet od deset slučajeva, Džek, ljudi bi mogli postati idealne verzije sebe, ili bi bar mogli prići ogromno jebeno bliže tome, kad bi se samo malo potrudili. Ali su lenštine ili su zajebani tipovi, pa neće da se potrudu."

Sklonih pogled od nje. "Što se mene tiče", rekoš sa oklevanjem, "teret mi je uglavnom to što me ova stvar nepravedno ometa. Gotovo sve što sam u životu pokušao ostvariti, upropašćeno je zato što sam iza fizičkog video idealno." Gotovo sve, dabome... osim mog rada u matematici.

Žmirkavo me je pogledala. "Nepravedno? U smislu da 'nije pošteno'? A ti se nemoj prepuštati tom osećanju. Jednostavno."

"Pa, ja bih rekao da je kudikamo složenije..."

"Nije. Stvarno je jednostavno. Radi ono što hoćeš, ne obaziri se, i ne cvili."

"Pa ne cvi..."

"Cviliš, itekako. Dovoljno je da samo ne dopustiš da te dvostruka vizija ometa u ostvarivanju onog što hoćeš. Ja, eto, ne dopuštam." Piljila je u mene ratobornim, žestokim pogledom. Iza nje je ona druga Mia zračila jednim drugim osećanjem, koje je bilo: odlučnost ublažena prihvatanjem stvarne situacije.

"Mia, ja zaista pokušavam da radim ono što želim. Matematiku. Moju disertaciju. Da držim časove." E, sad, ovo poslednje baš i ne želim.

"Dobro", reče ona odsečno i pogleda preko mog ramena. "Dvostruka vizija ne može da nas potuče, ako mi to ne dopustimo."

Rekoh: "Jesi li ikad našla neke druge koji su kao nas dvoje?" Kako li izgleda moje idealno ja? Koju li snagu ona vidi na njegovom licu?

"Ne, samo tebe. Mislila sam da sam jedina."

"I ja sam to mislio. Ali, ako nas ima dvoje, moglo bi nas biti i više. Možda bi trebalo..."

"Jebo te, Džek, barem gledaj u mene kad mi se obraćaš!"

Moj ukočeni pogled polako se vrati njenom licu. Ovoj telesnoj. Usta otvorena u gnevu; oči sužene do ružnih proreza. Opet moj pogled odluta do one druge.

"Prestani, gade jedan! Prestani!"

"Nemoj me vređati, Mia."

"Ma, nemoj ti meni govoriti šta da radim! Nemaš ti to pravo! Ništa nisi

bolji nego..."

Rekoh: "Što da gledam tebe kad mogu nju?"

Skočila je na noge tako žestoko da se stolica preturila unazad. Izmarširala je napolje.

Prekrio sam oči rukama, da ne vidim više ništa. Ništa.

"Kakav je bio ovaj sistem pre nego što je počeo divergirati?" upita Fren.

U rukama je držala jedan dijagram faznog prostora koji ranije nisam video. Oči su joj iskrile. Pa ipak, oko njenih usta ostajao je neki turoban izraz, koji nije postojao kod one Fren iza nje; ovo me je toliko iznenadilo da u prvom minutu nisam mogao da se usredsredim na odštampani rezultat. Ali ni idealna Fren nije bila ista kao juče. Koža joj je sijala iznutra, maltene prejako, kao da je baterijska svetiljka upaljena iza te fino-zrnaste strukture.

"Bilo je to retoričko pitanje, Džek. Znam kakav je ovaj sistem bio pre nego što je divergirao. Jednačine su tu - eno ih na stolu. Ali ovaj dijagram izgleda drugačije. Vidi... evo ovde..."

Pokazivala je vrhom olovke i objašnjavala. Nelinearni sistemi u kojima na početku imaš dve vrlo bliske tačke ispoljavaju sklonost da se kasnije 'raziđu' u haos. Ali na ovom današnjem skupu dijagrama videlo se nešto čudno. Bili su haotični, dabome, kao što i mora biti oko čudnih atraktora, ali su 'neobrasci' bili ipak drugačiji nego što sam ranije viđao. Razliku nisam mogao da uhvatim, da objasnim sebi. Ali bio sam na domak.

Rekoh: "Gde su te prvobitne jednačine?"

"Eno. Onaj papir - ne, onaj."

"Šta, upotrebila si Arnfelzerovu konstantu? Zašto?"

"Pogledaj jednačine ponovo."

Pogledao sam, i ovaj put ih prepoznao, iako fizika subatomske čestice nije moje polje. Džejms Arnfelzer dobio je Nobelovu nagradu pre dve godine za svoj rad na ponašanju parova elektron/pozitron tokom prvih 30 sekundi postojanja kosmosa. Fren se počela, dakle, petljati sa haosom samog Postanja.

Opet pogledah dijagrame faznog prostora.

Ona progovori: "Samo ti malo nedostaje, pa da ugledaš, a? Samo... ma..."

"Fren!"

Držala se rukom za slabinu. "Ah, ništa mi nije, Džek. Loše varenje, mišićna napetost i neispavanost povrh toga. Celu noć sam provela nad ovim jednačinama."

"Sedi."

"Ne, dobro mi je. Stvarno mi je dobro." Osmehnula mi se, i koža oko njenih očiju, masa finih bora, donekle se razvuče. Ali iza nje se ona druga Fren ne osmehnu ni najmanje. Samo me pogleda. Dođoh na ludačku pomisao da ona prvi put vidi mene.

Tad sam prvi put primetio divergenciju između njih dve.

"Fren, želeo bih da odeš kod doktora."

"Baš je lepo od tebe što se tako brineš. Ali ništa mi nije. Nego, vidi, Džek, ovde na dijagramu..."

Obe Fren se ozariše preciznim zadovoljstvom brojki. A ja - iz kukavičluka i iz očajanja - dopustih da to tako prođe.

"...čovjek ništa ne razume u ovom jebenom predmetu."

Glas tih, muški, reči su se jasno čule, ali nemoguće je ustanoviti ko je rekao. Do tog trenutka sam pisao jednačine po tabli; sad se okrenuh. Trideset dva/šezdeset četiri lica zaplivaše ispred mene. "Je l' neko nešto rekao?"

Tišina. Neke devojke spustile su pogled ka sveskama. Ali svi ostali studenti su zurili pravo u mene, lica kamenih. Okrenuo sam se opet ka tabli i dovršio drugu polovinu jednačine.

"Koji moron, čoveče. Ne bi umeo da nauči psa da piša." Drugi glas. Moja ruka, sa kredom, zadrhta. Ali nastavih pisanje.

"...tog ne bi trebalo pustiti da se pojavljuje pred studentima." Ovog puta, devojka.

Okrenuo sam se opet. U stomaku mi je sve ključalo i komešalo se. Studenti ništa, samo zure u mene. Svi su ili dogovorno ili prećutno uključeni u ovo.

Začuh podrhtavanje u svom glasu. "Ako imate ikakve žalbe zbog načina na koji se ovaj kurs vodi, savet vam je da se obratite šefu katedre, ili da ih izrazite kroz ocene o kursevima, na odgovarajućem formularu koji se u tom cilju distribuira na kraju svakog semestra. A do tada, imamo još gradiva da savladamo." Okrenuh se tabli.

"...glupi zagriženko koji ne ume da objasni ništa."

Moja kreda stade, usred ispisivanja jednog celog broja. Nisam uspevao ponovo pokrenuti kredu. Ma koliko da sam se usredsređivao, nije htela da krene: ni makac. Ostade broj nedovršen. "...da mi svi popadamo na ispitu da bi se on širio da je neka faca."

Okrenuo sam se polako i suočio sa odeljenjem.

Sede ispred mene, oklembešeni, neki se zlobno keze, neki razvlače lice u blentave grimase. Prazna lica. Budalasta. Poneko lice ipak pokazuje da mu je neprijatno. Umovi 'Š' klase, zainteresovani samo da se nekako provuku kroz fakultet; ružne, tupave njuške u koje bismo mi, nastavnici, trebalo da ulivamo brilijantnost jednog Maksvela, Bolcmana, Fon Nojmana, Rasela ili Arnfelzera. Da bi oni sve to samo sažvakali pa ispljunuli na pod.

A iza njih... iza njih...

"Ispadaj napolje", rekoah ja.

Sto dvadeset osam očiju veoma se raširi.

"Čuli ste me!" Čuo sam sebe kako se dernjam svom snagom.

"Ispadaj napolje iz moje učionice! Marš napolje sa ovog Univerziteta! Nije vama mesto ovde, kriminalno je što ste se ovde uvukli, nijedan od vas ne vredi ni koliko šibica da vas zapalimo! Marš napolje, marš! Suviše ste daleko divergovali od onoga što ste... što..."

Nekoliko momaka iz prvog reda iziđe napolje, dugačkim, krutim koracima. Jedna devojka u zadnjem delu učionice poče da plače. Onda poče cika i vika protiv mene, ali, ne, ne u mojoj učionici, cika i vika u holu, u holu, pa sirene i zvona ispred prozora, hitna pomoć, i gle koga ono iznose, Fren, na nosilima, njena ruka sa dugačkim prstima visi mlitavo sa nosila prema podu, i mene niko ne sluša, a ja pokušavam da im objasnim užasnu stvar da se ona ne pomiče nego da samo tako leži na nosilima i da tu ne leže dve Fren, kao što bi moralo biti, nego samo jedna. Samo jedna.

Na pogreb nisam otišao.

Uzeo sam poslednji Frenin set dijagrama, prekopirao sve fajlove sa njenog hard diska i spakovao jednu torbu. Pre nego što sam uzeo sobu u motelu 'Morningsajd' na autoputu 64, ostavio sam tri poruke na telefonskim sekretaricama, i to na onoj kod Dajane, na onoj kod mog šefa katedre i na onoj kod moje gazdarice.

"...ne bih želeo više da te vidim. Nisi ti kriva što je tako, ali jeste tako.

Žao mi je."

"Podnosim ostavku na radno mesto predavača kod vas, kao i na status post-doktoraa na Univerzitetu."

"Kiriju sam uplatio do kraja meseca. Neću se vraćati. Molio bih da moje stvari zapakujete i pošaljete mojoj sestri, s tim da poštarina bude naplaćena od nje, na sledeću adresu. Hvala."

Zatvorio sam motelska vrata rezom iznutra, odmotao iz papirnih omotača dve boce 'Džeka Denijelsa' i podigao čašu ka ogledalu.

Ali nisam nazdravio. Kome? Njemu? Onome ko ne bi reagovao na ovako glup, melodramatičan način? Ko bi uvideo da je Frenina smrt nasumični događaj i ko bi ožalio Fren hrabro i lepo? I još smislio najbolji način da ovlada svojim problemima, način zasnovan na jednom zdravom osećanju ravnoteže, koje ne bi bilo srušeno saznanjem da je postojala i otišla jedna osoba kojoj on nikad, nikad, nikad neće moći da bude ravan? Nek proklet budem ako ikad nazdravim njemu.

"Za Fren", rekoh i popih celu čašu odjednom, naskap. Pa drugu, treću i tako redom, sve dok iz mog vidnog polja ne iščeze ona druga, bolja soba koja iza ove vreba.

I pijan čovek sanja.

To ranije nisam znao. Očekivao sam i dobio mamurluk, povraćanje i strašnu, blaženu nesvest. I veliko plakanje. I emocionalni bol, kao bušenje tupom burgijom. Ali nikad ranije se meni nije desilo da budem četiri dana pijan. Mislio sam: kad zaspim, i bol će uminuti, otići u zaborav. Nisam znao da ću sanjati.

Sanjao sam o brojevima.

Plivali su ispred mene, grurali iznutra na moje očne kapke, jurili me kroz mrkle i nejasne predele. Lovili su me, noževima, pištoljima i vatrom. Nanosili mi bol. Nisam se budio vrišteći, niti dezorijentisan, ali se jesam budio u znoju, i usred noći naginjao nad klozetsku šolju da se isповraćam, a brojevi su plivuckali oko mene po talasavom, dvostrukom podu. Nikako da odu. Ni ona stvar koju sam pokušavao pićem da isteram iz sebe. Koliko god da se napijem, ne vredi, dvojno viđenja ostaje. Osim kod jednačina, a one bole jednako kao onaj uglačani parket koji ne mogu da dodirnem, prohladni čaršavi koje ne osećam, kompetentni Džek koji ne mogu ja da budem. Možda su

jednačine bolele još više. Frenine.

Uzmi Arnfelzerovu konstantu. Uključi je u jedan set jednačina kojima bi bio opisan jedan nelinearni sistem...

Dijagrami faznog prostora. Diverguju, diverguju, i nema ih. Majušna razlika u početnim stanjima, ogromna razlika u dobijenim stanjima, haos...

Uzmi Arnfelzerovu konstantu. Upotrebi nju kao r . Neka ix bude jednako...

Mala razlika u početnim stanjima. Jedna Fren koja se samo malčice udaljila, jedan Džek koji...

Bio sam maltene u stanju da sagledam rešenje. Maltene.

Nisam bio dovoljno dobar da ga konačno i stvarno vidim. Za to je samo on dovoljno dobar.

Sipao sam svaki put sledeći viski.

Probudilo me kucanje na vratima. Zvučalo je kao ovan za probijanje kapije na tvrđavi.

"Udaljite se od vrata. Platilo sam na recepciji jutros. Sobne usluge mi ne trebaju!"

Ova moja dernjava prenela je udare ovna unutra, u moj mozak, ali je zato kucanje na vratima prestalo.

Neko poče da otvara bravu kalauzom.

Ležao sam na krevetu i gledao, sve više i više besan. Imao sam lanac na vratima. Ali kad se brava otključala, i kad su se vrata otvorila koliko je lanac dopuštao, neko gurnu unutra sekač za žicu. Dva sekača, jedan materijalan i drugi idealan. Četiri ruke. Nisam se ni pomakao. Ako gazda hotela hoće da me ščepa, pa, nek izvoli. Panduri, isto tako. Ja sam stigao do nekakvog poslednjeg decimalnog mesta: baš me briga za sve.

Lanac sačinjen od jeftinih, lakih alki popusti. Vrata se otvoriše širom. Uđe Mia.

"Džek, Isusa ti. Vidi u šta si se pretvorio."

Ležao sam opružen po krevetu. Obe Mie namreškale su nos zbog mirisa.

Rekao sam, iako to nije bilo ono što sam mislio: "Kako si, jebo te, uspela da se uvučeš ovamo?"

"Šta, nisi ni video kako sam ušla? Nisi bio pri svesti?" Prišla je bliže,

neprekidno zureći u mene, u prljav veš na meni, u praznu bocu na podu. Nešto se poče pokretati iza očiju njihovih.

"Kako si me našla?" Govoriti, to je bolelo.

"Izhakerisala tvoj tekući račun kod 'Vize'. Ovaj ćumez si platio pomoću njega."

"Odlazi, Mia."

"Otići ću kad se meni bude odlazilo. Jebote, na šta ti ličiš."

"Onda nemoj otići, baš me briga."

Pokušao sam da se prevalim na bok, ali nisam uspeo. Zato sam samo sklopio oči.

Mia reče: "Nisam verovala da si u stanju da izvedeš ovako nešto. Zaista - nisam." Njen ton bio je toliko glup... takva mešavina nepoznavanja činjenica i nekakve imbecilne ženske idealizacije muškarca koji je mačo, ali baksuzan i 'težak'... da sam opet otvorio oči. Osmehivala se.

"Ispadaj. Napolje. Odmah."

"Neću dok mi ne kažeš šta je ovde posredi. Zbog doktorice Šreder? Čula sam da ste se odlično slagali."

Fren. Evo bola ponovo. Stižu i brojevi.

"To je, a, Džek? Bila ti je i prijateljica, a ne samo mentor. Stvarno mi je žao."

Rekoh: "To je jedina osoba koju sam ikada upoznao, a koja je stvarno bila ono što je i trebala biti."

"A, je l'? E, pa, zaista mi je žao. Ja nisam ono što bi trebalo da budem. To mi je jasno. A ti, prokleta je sigurno da nisi ni ti. Iako, znaš... ovoga jutra više ličiš na njega nego ikad ranije, u kampusu. Više si... stvaran."

Nisam bio u stanju da je izguram napolje, niti da je učutkam, a ni da se okrenem na bok, a da se to ne završi bljuvanjem. Zato sam samo podigao jednu ruku i podlakticom prekrio oči.

"Ne plači, Džek. Molim te, ne plači."

"Kad bolje razmislim, plači. Zašto, jebi ga, ne bi plakao? Prijateljica ti je mrtva. Ma, plači koliko hoćeš!" Kleknula je pored mene i zagrlila me, uprkos onome kako sam izgledao i smrdeo, i ostala tako neko vreme, dok sam ja plakao kao kreten. I mrzeo svaki trenutak toga.

Kad sam s tim završio, odgurnuo sam je. Naprežući, onako na juriš, svako vlakno svoga tela, iščupao sam se iz postelje i odvukao do

kupatila. Želudac rotira, kupatilo se talasa. Oslanjam se obema rukama dobro, na zid, i doteturam se pod tuš.

Kada me je voda šibnula, onako hladna, tvrda i bockava, raznela me. Stajao sam i stajao sve dok nije počela drhtavica. Tek posle nekog vremena shvatio sam da gaće i majicu nisam ni skinuo. Sad: skidaj. Zbog gaća, saginji se: koje mučenje! Posle, četkica za zube: više dere i guli unutrašnjost usta, a i nerve, nego što čisti. Nerve grebe - do mozga. Iskoturam se ja nekako u dnevnu sobu, go-golcat, baš me briga što je Mia tu.

Ona reče: "Telo ti je približnije njegovom nego lice."

"Ispadaj napolje, Mia."

"Rekla sam ti, to ću kad budem spremna. Džek, ne postoji više niko ovakav kao što smo mi. Ili bar ja ne znam da postoji. A ne znaš ni ti. Ne možemo ovako ići jedno protiv drugog."

Petljao sam po mojoj putnoj torbi, četiri dana nepipnutoj, u potrazi za čistim vešom. Mia je izgledala drugačije nego u onom restoranu: blaža, manje gruba; a opet, izgledala je sasvim isto. Nije me zanimalo ko je koja od njih je.

"Potrebni smo jedno drugom", reče Mia, sa primesom očajanja u glasu. Nisam se okrenuo.

"Džek, pa bar me slušaj. Vidi me!"

"Vidim te", reko. "Ali ne želim da te vidim. Ni tebe, ni ikoga. Ispadaj napolje, Mia."

"Ne."

"E, pa, neka bude po tvome."

Obukao sam se, uspeo, uz mnogo stezanja zuba, i cipele da obujem, ali ne baš i da ih ušnjiram. Skupljao sam snagu da se proguram pored nje.

Stajala je tačno u središtu sobe, a ruke su joj visile mlitavo i bespomoćno. Iza nje je stajla druga Mia, elegantna, ali ipak klonula od tuge. Ali mene je gledala samo ova fizička Mia, čije je lice bilo iskrivljeno u grimasu gađanja.

Stadoh kao ukopan.

Pa, uvek su obe osobe, svake obe osobe, gledale u mene. U isti mah. Obe Mie, obe Fren, oba šefa katedre, svaki moj student. Kud gleda jedan, gleda i drugi. Bez izuzetka.

Mia reče, pokunjenije nego što sam je ikad čuo: "Molim te, nemoj me

ostavljati samu s ovom stvari, Džek. Ti si mi... potreban."

Druga Mia gledala je preko sobe, ali ne preko mog ramena. Ne u njega. Nego u šta?

Zbog male razlike u početnim stanjima, posle mnogobrojnih iteracija dobiješ stanja ogromno različita. Divergovanje, divergovanje, kaos... ali, tu negde, i jedan čudni atraktor. Sredstvo pomoću koga se sve ovo može rastumačiti.

Ukaza se, tek tako, samo od sebe, onaj obrazac koji je bio skriven u dijagramima faznog prostora. Videh jednačine.

"Džek? Džek!"

"Samo da ih... zapišem..."

Ali nije pretila ni najmanja opasnost da ih zaboravim. Bile su tačno ispred mene, tako jasno vidljive, tako same po sebi očigledne i savršene: tačno ono za čim smo tragali Fren i ja.

Mia povika: "Nećeš valjda naprosto da odeš! Mi smo jedina dva ovakva ljudska bića!"

Naškrabocao sam i poslednju jednačinu, ustao, uspravio se. Glava boli, želudac bi da još povraća, creva sve nešto bockaju i muljaju se. Oči kao krofne, naduvene toliko da jedva nešto vidim kroz njih. Pa ipak sam video nju, uplašenu i dramatično hrabru, a i onu drugu, koja uopšte nije gledala mene. Divergencija. Istinu je rekla, bilo smo jedino dvoje takvih ljudi, povezani u jedan haotičan sistem. Ali ja sam video dva stanja koja se jedno od drugog udaljavaju.

"Nnne", uspeo sam da promrsim, pre nego što sam morao opet u kupatilo. "Ne dva. Ti uskoro samo jedna."

Zurila je u mene kao da sam sišao s uma. Ja sam, dugo, bljuvao. A šta je drugi Džek radio, niti znam, niti me zanima.

Jednačine su još neobjavljene.

Objaviću ih ja, naravno. Odveć su značajne da bi ostale neobjavljene. Dokazuju da u svakom sistemu koji ispoljava ultrazavisnost od početnih uslova mora postojati, skriven negde u strukturi, i jedan čudni atraktor. Implikacije ovog otkrića za naše shvatanje haosa duboke su. Ali, nije lako objaviti novost te vrste kad više nemaš čak ni postdoktorski položaj na nekom pristojnom 'unezveritetu'. Čak ni kad Frenino ime stoji prvo, kao ime važnijeg koautora.

Možda ću naprosto ubaciti celo rešenje u Internet. Onda nema potrebe da rad prvo ocene kolege sa istim ili višim naučnim statusom, nema zezanja oko zaštite autorskog prava, nema komentara. Pustiš svoje otkriće u svet, napolje, u nestrukturisane, klizeće stvarnosti mreže. Meni, uostalom, i nije potrebno nikakvo formalno društveno priznanje. Ne želim ga.

Dobio sam ono što sam želeo: laknulo mi je. Ona druga lica, sobe, zgrade, bašte - udaljavaju se od mene. Samo krajičkom oka ih vidim, izgledaju manje jer su udaljenije. Kako vreme prolazi, izgledaju sve manje. Divergiraju prema svojim čudnim atraktorima.

Kod Mie stvar dejstvuje sasvim drugačije. Kad je rekla, u motelu 'Morningsajd', da više nego ikad ličim na idealnog Džeka, to nije bio kompliment mojom zgužvanom, neobrijanom licu. Za Miu, dijagrami faznog prostora konvergiraju. Sad, već, jedva uspeva da uoči razliku između ideala i stvarnosti. Ta dva stanja opaža kao maltene jedno isto.

Osmehuje se svima. Privlači ljude; ona je moj magnet. Zato što postupa sa svakim kao da je on ona idealna verzija.

To je tako, za sad.

Bitna osobenost haotičnih sistema jeste to što se menjaju nepredvidljivo. Ne baš onoliko nepredvidljivo kao pre Šrederinih jednačina, ali, ipak, nepredvidljivo. Kad se čovek stropošta u prostranstva koja leže iza Fajgenbaumovog broja, konvergencija ili divergencija pojedinih stanja može nastupiti nepredvidljivo. Može se desiti da Mia sutra vidi nešto sasvim drugo. Ili ja.

Pojma nemam u šta je onako zurila idealna Mia u hotelskoj sobi kad nije zurila ni u mene ni u njega. Kad nisi senka na zidu pećine, nego kad si zaista ideal, šta može biti sledeće stanje?

Ne želim to da znam. Ali ništa i ne zavisi od toga da li ja želim ili ne želim. Ako to životno stanje iskoči u stvarnost, iskoćice. Onda će nam preostati samo da pokušamo da ga makar i na tren prikucamo pomoću naših brojeva; u tom cilju, ako zatreba, jurićemo ga i kroz jazbine, i lavirinte, i pećine duboke. Stanje Miino i moje moglo bi da divergira od onoga što znamo ka nečem što ja ne mogu ni zamisliti, niti želim zamisliti.

Ali, naravno, i to je podložno promeni.

Robert Šekli: DAN KADA SU DOŠLI SVEMIRCI

Jednog dana na vratima mi se pojavio čovek. Zapravo, baš i nije ličio na čoveka, iako je hodao na dve noge. Nešto nije bilo u redu sa njegovim licem. Kao da je najpre bilo istopljeno u nekakvoj pećnici, a potom naglo zamrznuto. Kasnije sam saznao da je takav izgled sasvim uobičajen među grupom vanzemaljaca zvanih Sinestri, te da su ga smatrali odrazom izuzetne lepote. Istopljeno lice, kako su oni to nazivali, često se isticalo na izborima za najlepšeg Sinestrijanca.

"Čuo sam da ste pisac", rekao je.

Potvrdio sam. Zašto lagati u vezi s takvim stvarima?

"Nije li to prava sreća", reče. "Ja kupujem priče."

"Ma, nije valjda", odgovorih.

"Imate li neke koje biste želeli da prodate?"

Bio je veoma neposredan. Rešio sam da se i ja slično ponašam.

"Da, imam."

"U redu", rekao je. "Baš mi je drago. Ne poznajem ovaj grad. Nepoznata mi je i planeta, kad bolje razmislim. Ipak, izgled grada me najviše uznemirava. Drugačiji običaji, i sve ostalo. Čim sam stigao ovde, rekao sam sebi: putovanje je bilo divno, ali gde naći nekoga da mi proda priče?"

"Jeste, to je problem", složio sam se.

"Dobro, pređimo na stvar, jer mnogo toga treba da se uradi. Voleo bih da počnemo s novelom od deset hiljada reči."

"Gotovo da je već imate", rekao sam mu. "Kada biste hteli da je dobijete?"

"Potrebna mi je do kraja nedelje."

"Šta smo se dogovorili oko plaćanja, ako ne zamerate?"

"Platiću vam hiljadu dolara za novelu od deset hiljada reči. Rečeno mi je da je to uobičajena nadoknada za pisca sa ovog dela Zemlje. Ovo je Zemlja, zar ne?"

"Jeste, Zemlja je. Vaših hiljadu dolara je sasvim prihvatljivo. Još mi samo recite o čemu bi trebalo da pišem?"

"To prepuštam vama. Na kraju krajeva, vi ste pisac."

"Do vraga, naravno da jesam! Dakle, vas nije briga o čemu će priča biti?"

"Ni najmanje. Uostalom, ja je neću ni čitati."

"Sasvim logično", rekao sam. "Zašto bi vas onda i bilo briga?"

Nisam više hteo da navaljujem s takvim pitanjima. Pretpostavio sam da će je neko čitati. To je ono što se obično radi sa novelama.

"Kakva prava kupujete?" To sam ga pitao jer je u ovim stvarima veoma važno biti profesionalan.

"Prvo i drugo Sinestrijansko pravo", odgovorio je. "I, naravno, zadržavam sinestrijanska filmska prava, a vi biste dobili pedeset posto od čiste zarade ukoliko bih prodao film."

"Koliko je to verovatno?"

"Teško je reći. Što se nas tiče, Zemlja je sasvim novo književno područje."

"U tom slučaju, šezdeset posto meni."

"Dobro, neću da se raspravljam. Ovaj put neću. Već sledeći, mogao bih biti vrlo čvrst orah. Ko zna kakav bih mogao biti? Ovo je za mene potpuno nova kobasica."

Nisam ništa šrimetio. Ne mora značiti da je vanzemaljac neznalica ako tu i tamo napravi poneku jezičku grešku.

Za nedelju dana sam završio priču i odneo je u sinestrijanski biro u staroj zgradi MGM-a na Brodveju.

Kada sam mu je predao, mahnuo mi je rukom da sednem i sačekam dok je pročita.

"Sasvim je dobra", rekao je posle izvesnog vremena. "Prilično mi se dopada."

"Oh, sjajno!"

"Ali, želim neke izmene."

"Imate na umu neke određene izmene?"

"Ovaj lik ovde", odgovorio je Sinestrijanac, "Alisa, jel' tako?"

"Jeste, Alisa", potvrdio sam, iako se baš nisam mogao setiti da sam u priči pominjao neku Alisu. Da nije možda mislio na Alzas, francusku pokrajinu? Rešio sam da ga ne pitam. Ne bi imalo smisla ispasti glup se na sopstvenoj priči.

"Dakle, ta Alisa", nastavio je, "to je nekakva državica, zar ne?"

Definitivno je mislio na Alzas, francusku pokrajinu, a meni je promakao trenutak kada sam ga još mogao ispraviti.

"Da", rekoh, "tako je, to je baš nešto kao državica."

"Dobro, zašto onda ne biste napisali da se Alisa zaljubila u neku veću državu u obliku pereco?"

"Čega?"

"Pereco", odgovorio je. "Taj izgled je veoma često korišćen u sinestrijanskoj literaturi. Sinestrijanci vole da čitaju takve stvari."

"Je li?"

"Da, Sinestrijanci rado zamišljaju ljude u obliku pereco. Udenite to negde, priča će biti slikovitija."

"Slikovitija", ponovio sam, jer mi ništa drugo nije palo na pamet.

"Da, moramo uzeti u obzir mogućnost snimanja filma."

"Svakako", kazao sam, setivši se svojih šezdeset posto.

"Dalje, za filmsku verziju vaše priče mislim da bismo morali da premestimo radnju u neko drugo doba dana."

Pokušavao sam da se setim u koje doba dana sam smestio priču. Uopšte mi nije izgledalo da sam je smestio u neko određeno vreme. To sam mu i rekao.

"Tačno, niste je smestili u određeno doba dana. Ali reklo bi se da je reč o sumraku. Neki nejasan prizvuk u vašim rečima uverio me je da ste govorili o sumraku."

"Da, u redu je", rekao sam. "Sumorno raspoloženje."

"Zvuči kao lep naslov."

"Da", rekoh, mrzeći to što govorim.

"Sumorno raspoloženje", prevrtao je reči po ustima. "Možete je tako nazvati, ali mislim da bi bolje bilo da se radnja priče događa po danu. Zbog ironije, znate."

"Shvatam na šta mislite."

"Onda, zašto je ne biste još jednom prečešljali u kompjuteru i ponovo mi je doneli?"

Kada sam stigao kući, Rimb je prala sudove. Delovala je smireno. Trebalo bi da kažem da je ona plavokosa osoba srednjeg rasta i uzbudljivog izgleda koji je svojstven vanzemalcima gotičke vrste. Iz dnevne sobe dopirali su čudni zvuci. Na moj zbunjeni pogled uzvratila je sležući ramenima i kolutajući očima u pravcu dnevne sobe. Ušao sam unutra i video dve prilike. Bez reči sam se vratio u kuhinju i obratio se Rimb: "Ko su ovi?"

"Rekoše mi da su Bajersonovi."

"Vanzemaljci?"

Klimnula je glavom. "Ali nisu moje vrste. Za mene su oni vanzemaljci, isto kao i za tebe."

Tada sam prvi put potpuno razumeo da vanzemaljci mogu biti vanzemaljci i jedni drugima.

"Šta oni rade ovde?" pitao sam.

"Ne znam, nisu ništa rekli", odgovori Rimb.

Vratio sam se u dnevnu sobu. Gospodin Bajerson je sedeo u mojoj naslonjači i čitao Večernje novosti. Bio je visok oko metar i imao je narandžastu kosu. Gospođa Bajerson takođe je bila malena i riđokosa i štrikala je nešto narandžasto i zeleno. Čim sam ponovo ušao u sobu, gospodin Bajerson je skočio iz naslonjače.

"Vanzemaljci?" upitah, spuštajući se na stolicu.

"Da", reče Bajerson, "mi smo sa Kapele."

"A šta radite ovde, u našem stanu?"

"Pa, rekli su nam da možemo da budemo ovde."

"Ko vam je to rekao?"

Bajerson je neodređeno slegnuo ramenima. Već sam navikao na to.

"Ali ovo je naš stan", istakao sam.

"Naravno da je vaš", odgovori Bajerson. "To niko ne osporava. Ali zar biste nam uskratili malčice životnog prostora? Mi nismo mnogo veliki."

"Ali zašto baš u našem stanu? Zašto ne negde drugde?"

"Jednostavno, ovde smo ušli i dopalo nam se. Sad se već osećamo kao kod kuće."

"Mogli biste i na nekom drugom mestu da se osećate kao kod kuće."

"Možda, možda i ne. Želimo da ostanemo ovde. Slušajte, zar ne biste mogli da nas doživljavate recimo, kao školjke, ili kao smeđe tačkice na tapetama? Na neki način smo se vezali za ovo mesto. Takvi smo mi, Kapelijanci. Ne želimo nikome da smetamo."

Rimb i ja nismo bili odveć srećni zbog novih stanara, ali nije bilo ni razloga zbog kojih bi oni otišli. Hoću reći, bili su tu, i šta sad. Sem toga, bili su u pravu: zaista nam nisu smetali. Na izvestan način bili su čak mnogo bolji od ostalih vanzemaljaca - sustanara koje smo kasnije upoznali.

Zapravo, Rimb i ja smo uskoro poželeli da su Bajersonovi nešto

nametljiviji, te da nam malčice pomažu u kućnim poslovima. Ili barem da paze na stvari. Pogotovo onog dana kada su upali provalnici.

Rimb i ja smo bili van kuće. Koliko sam shvatio, Bajersonovi nisu ni pokušali da ih spreče. Nisu pozvali policiju, niti su preduzeli bilo šta drugo. Jednostavno su samo gledali kako debeli, kabasti lopovi - vanzemaljci iz sistema Barnardove zvezde, preturaju unaokolo, sporo se krećući. Pokupili su svo staro Anino srebro. Oni su bili barnardijanski kradljivci srebra sa veoma dugom tradicijom. To su otprilike kazali Bajersonovima kada su nas pljačkali, dok je gospodin Bajerson mirno radio svoje vežbe za očne kapke, kao da se ništa ne dešava.

Zapravo, sve je počelo kada sam upoznao Rimb u baru 'Kod Frenka', u ulici Mek Dagel u Njujorku. Naravno, viđao sam i pre toga vanzemaljce, nekolicinu njih, kako kupuju na Petoj Aveniji ili gledaju klizanje na ledu u Rokfeler Centru. Ali tada sam prvi put razgovarao sa jednim od njih. Zanimalo me je kog je pola i tako sam saznao da Rimb pripada gotičkoj vrsti. Takvo polno određenje zvučalo je zanimljivo, pogotovo nekom kao što sam ja, koji je uvek pokušavao da prevaziđe podelu na žene i muškarce. Pošto smo utvrdili da je Rimb u osnovi ipak ona, pomislio sam da bi bilo zabavno spariti se sa nekim od Gotiča. Kasnije sam sve proverio kod velečasnog Henlina u Velikoj Crvenoj Crkvi. Iako on lično nije bio za takvu vezu, ipak je rekao da je, gledano očima Crkve, to sasvim u redu. Rimb i ja smo bili jedan od prvih mešovitih bračnih parova.

Preselili smo se u moj stan u zapadnom Vilidžu. U prvo vreme tamo niste mogli videti puno vanzemaljaca. No, ubrzo su se pojavili i dosta ih se naselilo u našem susedstvu.

Bez obzira na to odakle su došli, svi vanzemaljci su morali da se prijave policiji i lokalnim vlastima odgovornim za kontrolu pridošlica. Međutim, prijavilo se samo nekoliko njih. I niko nije ništa preduzimao. Policija i gradske vlasti već su imale previše muke sa evidentiranjem sopstvenog stanovništva.

Napisao sam priču za Sinestrijance i Rimb i ja smo mirno živeli sa našim gostima. Bajersonovi su bili miran svet i učestvovali su u plaćanju stanarine. Ni o čemu nisu mnogo brinuli, za razliku od

Rimb, koju je brinulo sve i svašta.

U početku mi se to dopadalo, mislio sam da su hladnokrvni i nonšalantni. Prestalo je da mi se dopada onog dana kada su im provalnici ukrali najmlađe dete, malog Kloda Bajersona.

Trebalo bi da napomenem da su Bajersonovi dobili bebu ubrzo pošto su se uselili kod nas. Ili su je možda držali negde i doneli tek pošto su zauzeli našu gostinsku sobu. U stvari, nikada nam nije bilo sasvim jasno odakle dolaze vanzemaljci, a njihove bebe su za nas predstavljale potpunu misteriju.

Po onome što su Bajersonovi rekli, otmica malog Kloda bila je sasvim jednostavna. "Do viđenja, Klode." "Do viđenja, tata." Kada smo ih pitali kako su mogli tako da se ponašaju, odgovorili su: "Oh, pa to je sasvim u redu. U stvari, tome smo se i nadali. Mi Bajersonovi se širim tako što nam neko krade decu."

Digao sam ruke. Šta da radiš sa ljudima kao što su oni? Kako mogu da podnesu da se mali Klod podiže kao barnerdijanski kradljivac srebra? Jednog dana jedna rasa, drugog dana - druga. Neki vanzemaljci zaista nemaju rasnog ponosa. Mislim da je to blesavo.

S tim u vezi više se ništa nije moglo učiniti, te smo tako zajedno seli pred televizor. Svi smo hteli da gledamo naš omiljeni šou Savane Rid.

Savanin glavni gost te večeri bio je prvi čovek koji je ikada pojeo Mungulua. U tom pogledu on je bio sasvim otvoren, čak nekako prkosan. Rekao je: "Ako bolje razmislite, zašto bi bilo moralno jesti samo glupa stvorenja, ili ona koja ste na prevaru uhvatili? Jedino nas slepe predrasude sprečavaju da se hranimo inteligentnim bićima. To mi je palo na pamet pre nekoliko dana dok sam razgovarao sa nekoliko gločeva."

"Koliko Mungulua čini gloč?" pitala je Savana. Nije bila glupa.

"Između petnaest i dvadeset, iako ima izuzetaka."

"I šta su oni radili na tanjiru?"

"To je mesto na kome Mungului obično vise. Kako bih vam rekao - tu se okupljaju. Vidite, Mungului su posebno naklonjeni tanjirima."

"Rekla bih da mi ta vrsta nije poznata", rekla je Savana.

"Prilično su retki, ali ih ima u mom delu Jonkera."

"Kako su dospeli tamo?"

"Jednostavno, jedne noći su se pojavili na mom tanjiru. Prvo samo jedan ili dva gloča. Pomalo su ličili na ostrige. Onda ih je došlo još. Na kraju je bilo pet-šest, što je dovoljno za koliko-toliko pristojan razgovor."

"Jesu li rekli odakle su?"

"Sa planete koja se zove Espadrila. Nikako nisam uspeo da tačno ukapiram gde se nalazi."

"Da li su kazali kako su dospeli ovde?"

"Rekli su nešto u vezi sa jahanjem na svetlosnim talasima."

"Šta vas je navelo na pomisao da pojedete Mungulua?"

"Pa, u prvo vreme nisam razmišljao o tome. Kada neko biće razgovara sa vama, ne pomišljate baš odmah da ga pojedete. Njega ili nju. Ne, ukoliko ste civilizovani. Ali ti Mungului počeli su da mi se pojavljuju na tanjiru svake noći. Dobrim delom su sami krivi što sam ih pojeo. Poređali su se po ivici mog tanjira od kineskog porcelana, preko puta mene. Ponekad bi pričali samo međusobno, kao da me nema. Tada bi se jedan od njih napravio da me je primetio - oh, Zemljanin - i tako bismo počeli da razgovarmo. To je nastavilo da se dešava svake noći. Počeo sam da mislim kako je bilo nečeg izazovnog u načinu na koji su to radili. Činilo mi se da pokušavaju nešto da mi kažu."

"Da li mislite da su oni hteli da budu pojedeni?"

"Pa, oni nikada nisu to rekli, bar ne izričito. Ali ja sam počeo da pomišljam na to. Hoću reći, ako nisu hteli da budu pojedeni, šta su onda tražili na ivici mog tanjira?"

"Šta se onda dogodilo?"

"Ukratko, jedne noći mi se smučilo to ludiranje i navraga sam natakao jednog na viljušku i progutao ga."

"Šta su radili ostali?"

"Pravili su se da ne primećuju. Jednostavno su nastavili da pričaju. Samo je njihov razgovor bio nešto gluplji bez onoga koji je nedostajao. Naprezali su svu preostalu pamet."

"Vratimo se Munguluu koga ste pojeli. Da li se bunio dok ste ga gutali?"

"Ne, nije ni trepnuo. Izgledalo je kao da je to očekivao. Imao sam osećaj da za Mungulua nije ni okrutna ni neobična kazna da bude pojeden."

"Kakvog su ukusa?"

"Kao pohovane ostrige u ljutom sosu. Vanzemaljci su to, znate."

Posle završetka TV emisije primetio sam u uglu dnevne sobe kolevku. Najpre sam pomislio da je u njoj mali Klod Bajerson koji se vratio na neki volšeban način. Rimb mi je ubrzo objasnila:

"To je maleni Meni. On je naš."

"Oh, nešto se ne sećam da si ga rodila!"

"Tehnički i nisam. Pravi porođaj sam odložila za neko zgodnije vreme."

"Zar ti to možeš?"

Potvrdno je klimnula glavom: "Mi pripadnici gotičke vrste to možemo."

"I kako si ga nazvala?"

"Zove se Meni", odgovori Rimb.

"Da li je Meni uobičajeno ime na vašoj planeti?"

"Ne, uopšte. Tako sam ga nazvala u čast tvoje vrste."

"Kako to misliš?" pitao sam.

"Poreklo reči je jasno. Meni znači 'mali čovek'." *Man: čovek; vanzemaljac ne shvata da dodavanjem sufiksa 'y' neće dobiti deminutiv od reči 'man' kao što je moguće, na primer, sa 'pig - pigy', prase - prasence) već sasvim novu reč, sasvim drugog značenja (many: mnogo) - prim. prev.*

"Ovde se to ne radi baš tako", pokušao sam da joj objasnim. Ali ona nije razumela o čemu sam govorio. Kao što ni ja nisam shvatao njeno objašnjenje postupka rađanja kojim je Meni došao na svet. PP - Pomereni Porođaj nije uobičajen kod Zemljana. Koliko sam uspeo da shvatim, Rimb bi se podvrgla pravom porođaju posle izvesnog vremena, kada dođe zgodniji trenutak. U stvari, porodica nam se nije uvećala. Ponekad to tako biva.

Meni je ležao u svom krevetu, kmečao je i drečao kao i sve bebe, pretpostavljam. Bezmalo sam bio ponosan tatica. Naš brak bio je jedan od prvih mešovutih brakova koji su potrajali. Kasnije sam saznao da to i nije nešto naročito. Ljudi su to radili na celoj Zemlji. Ali, u ono vreme, nama je sve ukupno bilo veoma važno.

Razni susedi su dolazili da vide bebu. Bajersonovi su stigli iz svoje nove sobe koju su, kada su se olinjali, 'dozidali' na bočnoj strani

naše zgrade. Sav materijal za izgradnju gospođa Bajerson je isprela sopstvenim ustima i rekao bih da je zbog toga bila vrlo ponosna. Odmerili su Menija od glave do pete i kazali: "Izgleda kvalitetno."

Ponudili su se da ga čuvaju, ali nam se nije svidelo da ga ostavljamo samog sa njima. Nismo tačno znali njihov način ishrane. U stvari, dugo je trebalo da se dobiju bilo kakvi pouzdani podaci o vanzemalcima, iako je federalna vlada donela odluku da sva obaveštenja o vrstama koje su došle na Zemlju učini dostupnim.

Prisustvo došljaka iz svemira bilo je presudno za sledeći korak čovekovog razvoja. Ono je izazvalo novo zanimanje za život u kombinovanoj grupi, pogotovo što posle nekog vremena uvek isti, stari individualizam počne da zamara. Rimb i ja smo mislili da bi bilo zanimljivo biti deo nečeg drugog. Hteli smo da se spojimo i obrazujemo stvorenje kao što je meduza ili otrovna ćubasta hidra. Ali nismo baš bili sigurni kako se na to gleda. Zato nismo znali da li da se radujemo ili sekiramo kada smo poštom primili obaveštenje da smo izabrani za kombinovani vanzemaljski oblik života. Tih dana je još bilo neobično postati deo mešovitog organizma.

Rimb i ja smo prestali da se oko toga raspravljamo. Odlučili smo da odemo na prvi sastanak, koji je uostalom besplatan, i da vidimo kako sve to izgleda.

Sastanak se održavao u našoj mesnoj Unitarskoj crkvi, a prisustvovalo mu je gotovo dvesta ljudi i vanzemaljaca. Neko vreme svi smo bili zbunjeni onim što treba da uradimo. Svi smo bili novajlije i jednostavno nismo mogli da poverujemo da se od nas dvesta očekuje da se pomešamo bez predhodnog uvežbavanja.

Konačno se pojavio momak u ljubičastocrvenom blejzeru, noseći beležnicu, i rekao da bi najpre trebalo da obrazujemo pet manjih kombinovanih organizama, da bismo naučili kako da se oblikujemo i pretapamo, posle čega bismo mogli da pređemo na viši nivo kombinovanog života.

Tada smo shvatili da takav vid života može imati više nivoa, od kojih je svaki potpuno zasebna celina, sa svim svojim pravima.

Srećom, u podrumu Unitarske crkve bio je veliki otvoren prostor u kome smo se spajali sa našim himeričkim partnerima.

Taj proces nas je u početku zbunjivao. Većina nas nije imala nikakvog iskustva u spajanju sa drugim bićima. Tako nam je, recimo,

bio veoma neobičan inglan - organ Pseudontoika koji se potpuno bezbedno uvlačio u čovečije levo uho.

Ipak, uz našeg stručnjaka (momka u ljubičastocrvenom blejzeru) koji nam je dobrovoljno pomagao, ubrzo smo obrazovali naš prvi kombinovani organizam. Iako nije bilo baš sve na svom mestu, pošto ima organa koji odgovaraju veoma različitim vrstama čovekovih udubljenja, ipak je bilo uzbudljivo videti kako se preobražavamo u novo biće, potpuno samosvesno i individualno.

Najuzbudljiviji trenutak mog udruživanja u kombinovani organizam bio je godišnji piknik. Otišli smo u ruševine Hanforda, gde se nekada nalazila stara atomska centrala. Mesto je bilo obraslo korovom, pri čemu su neke trave bile zaista čudnih oblika i boja. U blizini je bila i mala zagađena reka. Tamo smo kampovali. U grupi nas je bilo oko dve stotine. Odložili smo spajanje za posle ručka.

Gospođe Oksilirijanke su iznele hranu. Odmah iza njih bilo je mesto za sakupljanje priloga. Svako je davao onoliko koliko je mogao. Ubacio sam sinesterijansku novčanicu kojom su mi upravo platili novelu. Mnogo ljudi se skupilo da je vidi, čulo se mnogo 'ohhh' i 'ahhh', jer su sinestrijske novčanice zaista divne, mada tako debele da se ne mogu presaviti, te prave ružnu izbočinu u vašem džepu.

Jedan muškarac, pripadnik Velikog Crvenog kombinovanog organizma, muvao se unaokolo i gledao moju sinesterijansku novčanicu. Približio je svetlu i posmatrao kako se oblici i boje prelivaju.

"Ovo je predivno", rekao je. "Jeste li ikada razmišljali o tome da je uramite i okačite na zid?"

"Baš sam nameravao da o tome porazmislim."

Čovek je hteo da ima tu novčanicu i pitao me je koliko tražim za nju. Rekao sam mu brojku tri puta veću od njene vrednosti izraženu u američkoj valuti. Bio je oduševljen cenom. Držeći pažljivo rub novčanice, nežno ju je njušio.

"Stvarno je dobra", rekao je.

Kada porazmislim, sinesterijanski novac je zaista dobro mirisao.

"To su vrhunske novčanice", uveravao sam ga.

Pomirisao je ponovo. "Jeste li ikada pojeli jednu ovakvu?"

Odmahnuo sam glavom. Tako nešto mi nikad nije palo na pamet.

Tip je stajao u uglu i grickao. "Mmmm, izvrsno je."

Videvši ga kako uživa, počeo sam da razmišljam. Hteo sam i ja da je probam. Ali sada je bila njegova. Prodao sam mu je. Sve što sam sada imao bio je samo običan američki novac.

Pretražio sam džepove. Više nisam imao sinesterijanskih novčanica. Ni jednu jedinu, čak ni da je zakačim na zid kad se vratim kući, a kamoli da je pojedem.

Tada sam u uglu primetio Rimb, kako se otapa sasvim sama. Izgledala je tako slatko dok je to radila, da sam požurio da joj se pridružim.

Džejs Patrik Keli: MISLITI KAO DINOSAURUS

Kamala Šastri se vratila na ovaj svet kako je i otišla iz njega - naga. Isteturala je iz asemblera, pokušavajući da uspostavi ravnotežu pri slaboj gravitaciji stanice Tulen. Prihvatio sam je, jednim potezom je zavio u ogrtač i pažljivo je smestio u brod. Tri godine na drugoj planeti preobrazilo je Kamalu. Sada je bila mršavija i mišićavija. Na nogama je imala nokte dugačke nekoliko centimetara, a na levom obrazu četiri uporedna ožiljka, po svoj prilici ishod neke gendijske predstave o ulepšavanju. Ali ono što je na mene ostavilo najjači utisak bilo je nešto neobično u njenom pogledu. Ovo mesto, meni tako blisko, nju je bezmalo šokiralo. Kao da nije imala poverenja u zidove i kao da je bila sumnjičava prema vazduhu. Naučila je da misli kao vanzemaljac.

"Dobro došla." Idući hodnikom čuo sam kako se lagano brujanje broda pretvara u šištanje.

Progutala je knedlu. Pomislio sam da bi mogla zaplakati. Pre tri godine to bi i uradila. Mnogi migratori osećaju se izgubljeno kada iziđu iz asemblera. To se dešava zbog trenutnog prenosa: samo nekoliko sekundi ranije Kamala se nalazila na Gendu, četvrtoj planeti u sistemu zvezde koju smo zvali Ipsilon Lio, a sada je, evo, ovde, na Mesečevoj orbiti. Gotovo da je na svome. Njena velika životna pustolovina je završena.

"Metju?" rekla je.

"Majkl." Nisam mogao da ne budem zadovoljan što me se još seća. Konačno, ona mi je izmenila život.

Od kada sam prvi put došao na Tulen da bih proučavao dinosauruse, vodio sam možda tri stotine migracija - i dolaske i odlaske. Kamala Šastri je jedini kvantni sken koga sam ikada plagirao. Sumnjam da to dinosaurusima smeta. Pretpostavljam da oni sebi povremeno dopuštaju takvu vrstu prestupa. O Kamali znam više nego o sebi - barem o onoj od pre tri godine. Kada su je dinosaurusi poslali na Gend, bila je teška 50.391,72 grama i imala 4,81 miliona crvenih krvnih zrnaca. Umela je da svira nagasvaram, vrstu flaute od bambusa. Otac joj je došao iz Tane, blizu Bombaja, a najviše je volela žvakaću gumu sa ukusom lubenice. Imala je ukupno

pet ljubavnika, a u jedanaestoj godina želela je da bude gimnastičarka. Međutim, postala je inženjer za biomaterijale, te se u dvadeset devetoj godini prijavila za dobrovoljan pohod na zvezde, da bi proučavala uzgajanje veštačkih očiju. Za dve godine prošla je kroz obuku za migratore. Znala je da bi se u svakom trenutku mogla vratiti, sve do časa kada je Siloin prevela u supersvetlosni signal. Shvatila je šta znači uravnotežiti stanje.

Prvi put sam je sreo 22. juna 2069. godine. Sa Luneksove stanice L1 stigla je posredstvom naše vazdušne baze tačno u 10:15 sitna, okruglasta žena zalizane crne kose, sa razdeljkom na sredini. Kožu su joj potamnili ultraljubičasti zraci Ipsilon Lioa, te je imala neku tamnoplavu, gotovo crnu boju sumraka. Nosila je prugasto pripijeno odelo i patike sa đonom od čičak-trake koje su joj omogućavale lakše kretanje za ono kratko vreme dok je boravila u našoj slaboj gravitaciji.

"Dobro došla u stanicu Tulen." Osmehnuo sam se i pružio joj ruku. "Zovem se Majkl." Rukovali smo se. "Trebalo bi da sam nekakav sapientolog, ali ovde tezarim kao lokalni vodič."

"Vodič", klimnula je rasejano, "dobro." Provirivala je iza mene, kao da očekuje još nekoga.

"Oh, ne brini", rekao sam. "Dinosaurusi su u kavezima."

Razrogačila je oči, pustivši da joj ruka isklizne iz moje. "Vi Hanene zovete dinosaurusi?"

"Što da ne?" Nasmejao sam se. "Oni nas nazivaju bebe, cmizdravci i još koje kako."

Vrtela je glavom u čudu. Ljudi koji nikada nisu sreli dinosaurusa skloni su da ih romantizuju: pametni i plemeniti reptili koji su ovladali superluminalnom fizikom i upoznali Zemlju sa čudima međugalaktičke civilizacije. Pitao sam se da li je Kamala ikad videla dinosaurusa kako igra poker. Da li je čula kako zečevi skiče dok ih dinosaurusi proždiru? Sem toga nije imala prilike da se raspravlja sa Linom, koja i dalje nije uverena da su ljudi bili psihički spremni da se otisnu među zvezde.

"Jesi li jela?" Pokazao sam niz hodnik prema sobama za prijem.

"Jesam... hoću reći - nisam." Nije se pomerala. "Nisam gladna."

"Dozvoli da pogodim. Previše si nervozna da bi jela. Čak si isuviše nervozna i da bi razgovarala. Samo bi htela da konačno umuknem,

da te stavim u mermer i teleportujem. Da završimo već jednom s ovim, zar ne?"

"Zapravo, razgovor mi ne smeta."

"Vrlo dobro. Dakle, Kamala, moja je svečana obaveza da te obavestim da na Gendu nema maslaca od kikirikija, ni sendviča sa želeom. I ni traga od piletine u ljutom kari-sosu. Onda, da ponovimo - kako se ja zovem?"

"Majkl?"

"Eto, vidiš, nisi baš toliko nervozna da ne bi mogla da pojedješ jedan toko ili parče pice sa plavim paradajzom. Ovo ti je poslednja prilika da jedeš kao čovek."

"U redu." Nije se nasmejala - bila je obuzeta svojom hrabrošću. Ipak joj je zaigrao ugao usana. "U stvari, rado bih popila šolju čaja."

"Dobro, čaja imaju." Dopustila mi je da je povedem prema prijemnoj komori D. Patike su joj se urezivale u bodljikavi tepih. "Naravno, kuvaju ga od pokošene trave."

"Gendijci ne gaje travu. Oni žive pod zemljom."

"Oči si mi otvorila!" Prebacio sam joj ruku preko ramena. Ispod tesnog odela napipao sam čvrste mišiće. "Da li su žitelji Genda vretice *Mali, polupripitomljeni, domaći tvorovi, koriste se u lovu na zečeve - prim. prev.* ili spodobе sa narandžastim čvorugama?"

"Uopšte ne liče na vretice."

Kroz mehurasta vrata upali smo u prijemnu komoru D, skučen pravougaoni prostor opremljen retkim komadima niskog nameštaja zaobljenih ivica. Na jednom kraju prostorije nalazila se kuhinja, a na drugom kupatilo sa vakuumskim nužnikom. Čitavom dužinom zida pružao se živi pogled na reku Čarls i horizont Bostona nad kojim se razlivalo sunce poznog juna, a tavanica je predstavljala vedro nebo. Kamala je nedavno doktorirala na Tehnološkom Institutu Masačusets.

Zatamnio sam vrata. Ona se spustila na ivicu kauča kao ptičica, spremna da odleti svakog časa.

Dok sam joj spremao čaj, zasvetleo je ekran ugrađen u moj nokat. Odgovorio sam na poziv. Majušna Siloin se diskretno javila, ne gledajući u mene - bila je prezauzeta posmatranjem rasporeda u kontrolnoj sobi. *Problem* zujao mi je u uhu njen glas, *vrlo sitan, zaista. Ali, moraćemo da skinemo poslednja dva migratora sa*

današnjeg rasporeda i da ih zadržimo na Luneksu do sutrašnje prve smene. Može li se ovaj ovde zadržati jedan sat?

"Naravno", rekao sam. "Kamala, da li bi htela da upoznaš jednog Hanena?" Siloin se pojavila na prozoru prilagođenom veličini dinosaurusu. "Siloin, ovo je Kamala Šastri. U stvari, Siloin je ovde glavna. Ja sam samo vratar."

Siloin je gledala u sobu okom bližim prozoru, a onda se zavrtela u krug i drugim okom gvirila u Kamalu. Bila je niska za dinosaurusu, jedva nešto preko metar, ali je imala ogromnu glavu koja se klatila na vratu, kao lubenica na grejpfrutu. Mora da se upravo nauljila, pošto joj se srebrna krljušt veoma sijala. *Kamala, prihvataš li moje najbolje namere?* Podigla je levu ruku, i raširila kožaste prste, pokazujući tamne mesečeve srpove kožnih nabora između prstiju.

"Naravno, ja..."

I dozvolićeš nam da te teleportujemo?

"Da", odgovorila je, sada već sabrana.

Imaš li pitanja?

Siguran sam da ih je imala nekoliko stotina, ali je u ovom času verovatno bila previše uplašena da bi ih postavila. Dok se ona i dalje ustezala, umešao sam se u razgovor. "Šta je prvo - gušter ili jaje?"

Siloin me je prenebregla. *Za vas bi bilo najbolje da počnemo - samo recite kada?*

"Ona upravo pije čaj", odgovorio sam, gurnuvši joj šoljicu u ruke.

"Dovešću je čim završi. Recimo za jedan sat?"

Kamala se uzvrpoljila na kauču. "Ne, ne treba mi toliko..."

Tako bi bilo najbolje, Majkl rekla je Siloin, otkrivši zube, od kojih su neki bili dugački kao klavirske dirke. Zatim je otišla. Na mestu gde je do maločas bio prozor leteo je galeb.

"Zašto si to uradio?" pitala je oštrim glasom.

"Zato što je rečeno da moraš da sačekaš svoj red. Nisi jedini migrator koga šaljemo ovog jutra." Naravno, lagao sam. Morali smo da smanjimo raspored jer je Džodi Letčou, drugi sapientolog dodeljen Tulenu, bila na Univerzitetu Hiperčus gde je podnosila naš referat o hanenskom poimanju identiteta. "Ne brini, postaraću se da ti vreme proleti."

Na trenutak su nam se sreli pogledi. Jedan sat sam mogao da protraćim na blebetanje - uradio sam to već puno puta. Ili sam

mogao da od nje izvučem razloge zbog kojih se odlučila na sve ovo. Sigurno je imala slepu baku ili sestru od tetke koja je samo čekala da joj Kamala donese veštačke oči, a da ne pominjem sporedne proizvode sa Genda koji bi mogli povoljno delovati na tuberkulozu, glad, prevremenu ejakulaciju, bla.... bla.... bla... Ili, mogao sam jednostavno da je ostavim samu u sobi da sedi i gleda u zidove. Veština je bila pogoditi koliko je, zapravo, uplašena.

"Otkri mi jednu tajnu", rekao sam.

"Molim?"

"Tajnu, znaš, nešto što niko sem tebe ne zna."

Zurila je u mene kao da sam upravo pao s Marsa.

"Gledaj, još samo malo i otići ćeš na neko mesto koje je... šta... koje je udaljeno tri stotine deset svetlosnih godina. Po rasporedu ćeš tamo ostati tri godine. Kada se budeš vratila, ja ću po svoj prilici već biti bogat, slavan i ko zna šta još. Verovatno se nikada više nećemo sresti. U tom slučaju, šta možeš da izgubiš? A ja obećavam da ću čuvati tajnu."

Zavalila se na kauč sa šoljicom u krilu.

"Ovo je još jedan test, je li tako? Posle svega kroz šta sam prošla, još nisu odlučili hoće li me poslati ili ne."

"Ma, ne! To je samo moja brbljivost! Za par sati ćeš krckati orahe sa vreticama u nekoj mračnoj jazbini na Gendu."

"Ti si blesav."

"U stvari, tehnički izraz za to je logomanijak, od grčkih reči logos - što znači reč, i mania - što znači dvesta u minuti. Jednostavno, volim da ćaskam. Slušaj, evo ja ću prvi da pričam. Ako moja tajna ne bude bila dovoljno sočna - ti svoju ne moraš ni da otkriješ."

Žmirkala je, srkćući čaj. O čemu god da je tog trenutka brinula, bio sam sasvim siguran da nije mislila na to kako će je progutati veliki, plavi mermer.

"Vaspitan sam kao katolik", rekao sam, smeštajući se na stolicu ispred nje. "Ali više nisam vernik, što i nije neka tajna. Roditelji su me poslali u Bogorodicu Mariju, srednju školu koju smo mi zvali Mugu. Njome je upravljao par starih sveštenika, otac Tomas i njegova supruga, majka Dženifer. Otac Tomas je predavao fiziku iz koje sam imao slabu ocenu, najviše zbog toga što je govorio kao da ima orah u ustima. Majka Dženifer nas je učila teologiji i bila je topla kao

mermerna klupa u crkvenoj porti. Nadimak joj je bio mama Mugu. Jedne noći, samo dve nedelje pre mature, otac Tom i mama Mugu krenuli su po sladoled svojim malim Ševroletom. U povratku mama Mugu je prošla kroz žuto i skrenula sa puta mimoilazeći se s ambulantom kolima. Kao što sam rekao, bila je vrlo stara, imala je oko sto dvadeset godina i verovatno je trebalo da joj oduzmu dozvolu još u pedesetim. Ostala je na mestu mrtva. Otac Tom je umro u bolnici.

Naravno, svi smo pretpostavljali da bi bio red da ih žalimo. Čini mi se čak da sam i bio pomalo tužan. Ipak, nikada mi se nije sviđalo nijedno od njih i nerviralo me je što je njihova smrt zeznula moja predavanja.

Dakle, više sam bio besan nego žalostan, ali, opet, proganjao me je osećaj krivice zbog pomanjkanja ljubavi prema bližnjima. Verovatno bi trebalo da si odgajana kao katolik da bi to razumela. Bilo kako bilo, dan posle njihove pogibije sazvan je zbor u gimnastičkoj sali i svi smo bili tamo, vrpoljeći se na tribinama, a lično je kardinal posredstvom holovizije prisustvovao ceremoniji. Neprestano je pokušavao da nas uteši, kao da su nam, u najmanju ruku, pomrli roditelji. Uхватili su me kada sam se sa kincem do sebe našalio na račun toga. Poslednju nedelju poslednje godine škole proveo sam pod zabranom pohađanja nastave."

Kamala je popila čaj. Gurnula je praznu šoljicu u jedan od držača ugrađenih u sto.

"Hoćeš još?"

Uzvrpoljila se. "Zašto mi sve ovo pričaš?"

"To je deo tajne." Nagnuo sam se prema njoj. "Vidiš, moja porodica je živela u ulici koja vodi pored groblja Svetog Duha. Da bih uhvatio autobus na aveniji Mek Kinli, morao sam da prolazim preko groblja. Ovo što ću ti sada ispričati dogodilo se par dana posle moje nezgode na komemoraciji. Bilo je oko ponoći kada sam se vraćao sa matorske proslave na kojoj sam imao par svetlih trenutaka, tako da sam se osećao veoma pametno. Idući grobljem, spotakao sam se na dve blatnjave humke koje su ležale tik jedna pored druge. Prvo sam pomislio da su to cvetne leje, ali sam onda spazio drvene krstove. Sveži grobovi - tu su ležali otac Tom i mama Mugu. Krstovi su bili veoma jednostavni, samo dve ukrštene, belo obojene letve nabijene

u zemlju. Imena su bila ispisana rukom. Smatrao sam da su postavljeni da obeleže grobove dok ne budu isporučeni pravi nadgrobni spomenici. Nije mi bila potrebna velika pamet da shvatim kako se ovakva prilika pruža samo jedanput u životu. Ako bih iščupao krstove koji bi izgledi bile da bilo ko pronade grobove? Lako su iskliznuli iz rupa. Otresao sam blato s ruku, a zatim pojurio kao lud."

Do tog trenutka izgledala je zbunjena mojom pričom i kao da mi je čak bila pomalo naklonjena. Sada su joj oči uznemireno zaiskrile. "Užasno je to što si uradio", rekla je.

"Svakako, iako dinosaurusi smatraju da je čitava ta stvar sa ukopavanjem tela i njihovim obeležavanjem isklesanim kamenim pločama krajnje srceparajuća. Oni kažu da mrtvo meso nema identitet i ne vide razlog za toliku sentimentalnost. Lina se stalno pita kako to da i na sopstvena govna ne postavljamo oznake. Ali ni ovo što sam ti do sada ispričao nije tajna. Vidiš, ta noć je bila topla, što je i prirodno s obzirom na to da je bila polovina juna. Međutim, dok sam trčao, vazduh je postajao sve hladniji. Smrzavajući se, mogao sam da vidim kako mi iz usta izbija para. Cipele su mi bivale sve teže i teže, kao da su se pretvorile u kamen. Kako sam se primicao stražnjoj kapiji, sve više sam osećao da se borim sa jakim vetrom. Jedino što odeća na meni uopšte nije lepršala. Usporio sam korak. Znao sam da bih mogao sve to da izguram, ali mi je srce ipak udaralo kao ludo. I tada sam začuo šapat, nalik na šum koji čuješ kada prisloniš školjku na uho. Uspaničio sam se. Dakle, prava tajna je da sam kukavica. Vratio sam krstove natrag i nikada više nisam prošao ni blizu groblja. Zapravo, kada sam porastao, otišao sam odatle što sam dalje mogao", završio sam priču, pokazujući glavom u pravcu zidova prijemne komore D na stanici Tulen.

Zavalio sam se u stolicu. Gledala me je netremice. "Istinita priča", rekao sam i podigao desnu ruku u znak zakletve. Delovala je tako zaprepašćeno da sam počeo da se smejem. Osmeš koji se razlio preko njenog tamnog lica ubrzo se pretvorio u kikut. Bio je to mek, nekako tečan zvuk, kao žubor potoka što se kotrlja preko glatkih oblutaka, koji me je naterao na još jači smeh. Imala je pune usne i veoma bele zube.

"Na tebe je red", konačno sam progovorio.

"Oh, ne, ne mogu." Odmahnula je rukom. "Nemam nijednu tako dobru priču..." Zastala je, a onda se namrštila. "Jesi li ovo već nekome ispričao?"

"Jednom", rekao sam. "Hanenu, za vreme psihoskrininga, kada je trebalo da budem primljen na ovaj posao. Samo im nisam ispričao kraj. Znam kako dinosaurusi razmišljaju, tako da sam završio sa onim kako sam iščupao krstove. Po njima bi sve ostalo bilo čista detinjarija." Zapretio sam joj prstom. "Ne zaboravi, obećala si da ćeš čuvati tajnu."

"Jesam li?"

"Pričaj mi o svojoj mladosti. Gde si odrasla?"

"U Torontu." Pogledala me je podozrivo. "Ima, u stvari, nešto, ali nije smešno. Tužno je."

Klimnuo sam glavom, hrabreći je, i izmenio zidnu projekciju. Sada se mogao videti horizont Toronta kojim su dominirali CN toranj, Gradska uprava, Trgovački centar i Kraljevski obelisk.

Okrenula se ka slici i nastavila da govori preko ramena. "Kada mi je bilo deset godina, preselili smo se u stan u ulici Blur, da bi majka bila bliže radnom mestu." Pokazala je mesto na zidu, a onda se okrenula prema meni. "Bila je knjigovođa, a otac dizajner zidnih tapeta za Imadžinering. Zgrada je bila ogromna. Činilo se da u liftu uvek srećemo deset novih suseda za koje nismo ni znali da postoje. Jednog dana sam se vraćala iz škole kada me je u hodniku zaustavila starica. 'Devojčice', obratila mi se, 'da li bi htela da zaradiš deset dolara?' Roditelji su me upozorili da se ne upuštam u razgovor sa nepoznatima, ali bilo je očigledno da ona tu stanuje. Sem toga, oslanjala se na dve stare štake, tako da sam znala da bih joj mogla pobeći ukoliko bude bilo potrebno. Zamolila me je da umesto nje odem u prodavnicu i dala mi spisak namirnica i karticu za podizanje gotovine. Rekla je da sve mogu doneti gore, u njen stan broj 10 W. Trebalo je da budem podozrivija, jer sve su bakalnice u centru grada imale službu za kućnu dostavu. Medjutim, kao što sam ubrzo otkrila, njoj je, zapravo, bio potreban neko sa kim bi mogla da razgovara. Bila je spremna da to i plati, pet ili deset dolara, zavisno od toga koliko bih dugo ostala s njom. Uskoro sam navraćala skoro svakog dana posle škole. Mislim da bi mi roditelji zabranili da to radim, samo da su znali. Bili su veoma strogi. Ne bi im se dopalo što od nje

uzimam novac. Ali nijedno od njih nije se vraćalo kući pre šest, tako da sam mogla da sačuvam svoju tajnu."

"Ko je bila ona? O čemu ste pričale?"

"Zvala se Margaret Eiz. Imala je devedeset sedam godina i rekla bih da je bila nekakav savetnik. Suprug i kćer su joj umrli, tako da je živela potpuno sama. Nisam mnogo saznala o njoj - uvek me je navodila da ja više govorim. Ispitivala bi me o drugovima, o onome šta smo učili u školi i o mojoj porodici. Takve stvari..."

Glas joj je do mene dopirao kao iz daljine, čim mi je zasvetlucao ekran na noktu. Odgovorio sam na poziv.

Majkl, drago mi je da te mogu pozvati da dođeš Siloin glas mi je zujao u uhu. Javila se skoro dvadeset minuta pre vremena ugovorenog rasporedom.

"Vidiš, kazao sam ti da će nam vreme proleteti." Ustao sam. Kamala je raširila zenice. "Ako si spremna, pođimo."

Pružio sam joj ruku. Prihvatila ju je i dozvolila mi da joj pomognem da ustane. Kolebala se za minut i osetio sam kako je krhka bila njena rešenost. Objumio sam je oko struka i poveo prema hodniku. Usled veoma slabe gravitacije na stanici Tulen već se osećala nematerijalna, kao uspomena. "Dakle, kaži mi, šta se to tako tužno dogodilo?"

Najpre sam pomislio da me nije čula. Vukla se pored mene, ne govoreći ništa.

"Ej, Kamala, nemoj me držati u neizvesnosti! Treba da završiš priču." "Ne", rekla je, "mislim da neću."

Nisam to primio lično. Moj jedini pravi interes bio je da joj razgovorom skrenem misli. Njena stvar ako to ne želi. Neki migratori ne prestaju da govore sve do trenutka dok ne skliznu u veliki plavi mermer, a drugi, opet, začute još mnogo ranije. Izmene se u duši. Tako je i ona u mislima možda već na Gendu, žmirkajući na zaslepljujuće belo svetlosti.

Stigli smo u sken-centar, najprostranije mesto na stanici Tulen. Neposredno ispred nas nalazio se mermer, barijera za mnoštvo kvantnih nedemolantnih senzora. Bio je mlečnoplave boje glečera i veliki kao dva slona. Gornja polulopta bila je podignuta, a sto za skeniranje štrčao je kao nekakav svetlucav, siv jezik. Kamala se približila mermeru, dodirnuvši njegov odraz koji se prelamao preko

uglačane površine. Sa desne strane nalazili su se tapacirana klupa, komora i toalet. Pogledao sam levo, kroz prozor kontrolne sobe. Siloin je stajala, posmatrajući nas, a njena neverovatna glava bila je nagnuta u stranu.

Mirna je? zazujala mi je opet u uhu.

Podigao sam ruku pokazavši joj stisnute palčeve.

Dobro došla, Kamala Šastri. obratila joj se Siloin preko mikrofona blagim, umirujućim šapatom. *Da li si spremna da počnemo sa teleportom?*

Kamala je potvrdno klimnula glavom u pravcu prozora. "Ovde treba da se svučem?"

Da, ako ti ne smeta.

Okrznula me je, idući prema klupi. Ponašala se kao da sam prestao da postojim - sve ovo sada ticalo se samo nje i dinosaurusu. Brzo se svukla, uredno složila odelo, a patike zavukla ispod klupe. Krajičkom oka mogao sam videti majušna stopala, čvrste butine i tamnu, glatku kožu njene zadnjice. Zakoračila je u komoru i zatvorila vrata za sobom.

"Spremna", javila se.

Iz kontrolne sobe Siloin je zatvorila kolo koje je punilo komoru gustim oblakom nanosočiva što su se zabadala u Kamalu i razvijala se, prekrivajući joj celo telo. Disanjem ih je unosila kroz pluća u krvotok. Zakašljala se samo dvaput - bila je zaista dobro uvežbana. Pošto je isteklo osam minuta, Siloin je pročistila vazduh u komori. Kamala se pojavila. I dalje me prenebregavajući, ponovo se okrenula prema kontrolnoj sobi.

Sada se moraš smestiti na sto za skeniranje i dopustiti Majklu da te pričvrsti.

Prišla je mermeru bez oklevanja, popela se na kran koji ju je podigao do stola i mirno legla.

"Jesi li sigurna da nećeš da mi ispričaš nastavak tajne?" Bio sam uporan. Netremice je zurila u tavanicu.

"Dobro, onda." Uzeo sam kanticu i izvadio varničar iz torbice koja mi je visila o pojasu. "Sve će se dešavati baš kao na tvojim vežbama." Upotrebivši kanticu, poprskao sam joj tabane nanosočivima. Posmatrao sam kako joj se trbuh diže i spušta, diže i spušta. Potpuno se predala vežbi disanja. "Zapamti, dok si u skeneru nema

preskakanja konopca ni zviždukanja."

Nije odgovorila. "Sada diši duboko.", rekao sam i varničarom dodirnuo njen nožni palac. Začulo se kratko pucketanje dok joj se celom površinom tela stvarala mreža nanosočiva koja se zatim ukrutila, onemogućavajući joj bilo kakvo pokretanje. "Zalaj na vretice jednom za mene!" Pokupio sam svoju opremu, spustio se kranom i potom ga odgurnao natrag do zida.

Veliki plavi mermer uvukao je svoj jezik tiho škripućući. Posmatrao sam kako se gornja polulopta zatvara, gutajući Kamalu Šastri, a onda sam se pridružio Siloin u kontrolnoj sobi.

Nisam od onih koji smatraju da dinosaurusi smrde, i to je još jedan razlog zbog koga sam odlučio da ih proučavam izbliza. Parikal, recimo, nema baš nikakav miris. Siloin obično ima blag, ali ne neprijatan zadah, kao što je miris bljutavog vina. Kada je uznemirena ili pod stresom, miris joj postaje kiselkast i opor. Mora da joj je ovo jutro bilo veoma burno. Dišući na usta, seo sam na svoje mesto.

Radila je brzo, tako da je mermer već bio zaptiven. Uprkos mnogobrojnim vežbama, migratori brzo postaju klaustrofobični. Na kraju krajeva, oni leže u potpunom mraku, zarobljeni nanomrežom, čekajući da budu teleportovani. Čekanje. Simulator u središtu za obuku u Singapuru pravi izvesnu buku podražavajući skener. Taj zvuk se obično poredi sa blagim dobovanjem kiše po mermeru, premda nekima više liči na tihu, loše odabranu radio-stanicu. Dokle god čuju dobovanje, migratori misle da su bezbedni. Iako skenovanje traje svega tri sekunde i potpuno je bešumno, dok su u našem mermeru mi im taj zvuk reprodukujemo. Iz mog položaja sam mogao da vidim da su sagitalan, aksialan i koronaran prozor prestali da trepere, što je ukazivalo na završeno prikupljanje podataka. Siloin je uposlano mrmrljala sebi u bradu, ne hajući da mi objasni o čemu je reč. Nije govorila ništa što bi beba Majkl trebalo da zna. Glava joj se brzo klatila levo-desno dok je pregledala gomilu listi sa podacima koje je kompjuter izbacivao. Kandže su joj pucketale, dodirujući ekrane koji su svetleli žuto i narandžasto.

Ispred mene nalazio se jedino ekran za migracioni status i jedno belo dugme.

Nisam lagao kada sam rekao da sam samo vratar. Moja oblast je sapientologija, ne kvantna fizika. Šta god da je tog jutra krenulo

naopako sa Kamalinom migracijom, ništa nisam mogao da učinim. Dinosaurusi su mi kazali da je kvantni nedemolantni senzor sposoban da izbegne Hajzenbergovo načelo neodređenosti merenjem malih količina kosmičkog vremena, bez pada dvojstva talas/čestica. Koliko to malih? Rekli su da niko ne može 'videti' nešto što ima samo $1,62 \times 10^{-33}$ cm, jer na toj veličini prostor i vreme se raščlanjuju. Vreme prestaje da postoji, a prostor se pretvara u penu slučajne verovatnoće, u nešto kao kvantni ispljuvak. Mi, ljudi, to nazivamo Plank-Vilerovom dužina. Takođe postoji i Plank-Vilerovo vreme: 10 stepeni-45 sekunde. Ukoliko se događaju dve radnje odvojene vremenskim intervalom od tačno 10 stepeni-45 sekunde, nije moguće reći koja je prva. Dinosauruska posla - za mene je to bilo samo skeniranje. Haneni koriste različite tehnike za pravljenje veštačkih 'crvotočina'. Drže ih otvorene elektromagnetnom vakuumskom fluktuacijom dok kroz njih prolazi superluminalni signal, da bi na odredištu migrator bio ponovo sastavljen od elementarnih čestica.

Na svom ekranu mogao sam videti signal koji je potvrđivao da je Kamala Šastri već bila razgrađena, da je prošla kroz 'crvotočinu'. Trebalo je samo sačekati da nam sa Genda potvrde dostavu. Kada nam službeno saopšte da je stigla, moj posao bio bi da uravnotežim stanje.

Tap-tap, tap-tap....

Haneni imaju neke veoma moćne tehnologije kojima mogu da izmene stvarnost. Neki fanatični putnik kroz vreme bi mogao upotrebiti 'crvotočine' da promeni istoriju. Zatim, pomoću asemblera može se stvoriti milijarda Siloin ili milijarda Majkla Bursa. Prastara stvarnost, nezagađena takvim anomalijama, imala je ono što dinosaurusi nazivaju harmonija. Da bi se bilo koje razumno biće priključilo galaktičkom klubu mora najpre dokazati potpunu predanost čuvanju harmonije.

Od kako sam došao na Tulen da proučavam dinosauruse, belo dugme pritisnuo sam više od dve stotine puta. To je sve što je trebalo da radim da bih sačuvao svoj posao. Pritiskom na dugme šalje se smrtonosni impuls jonizujućeg zračenja kroz koru velikog mozga migratorovog duplikata, te samim tim nepotrebnog tela. Nema mozga, nema bola. Smrt je trenutna. Dobro, prvih nekoliko

puta za mene je zaista bilo traumatično. Kasnije, samo neugodno. Ali to je bila cena karte do zvezda. Ukoliko neki neobični ljudi, kao Kamala Šastri, odluče da je plate, smatrajući je razumnom, to je njihov izbor, a ne moj.

Nismo baš najsrećnije prošli, Majkl. Siloin mi se obratila prvi put od kako sam ušao u kontrolnu sobu. *Neslaganja su sve veća.* Posmatrao sam na svom ekranu kako program za pretraživanje grešaka rutinski počinje da izdvaja podatke.

"Da li je problem ovde kod nas?" Osetio sam kako mi se utroba vezuje u čvor. "Ili kod njih?" Ako skener potvrdi da se original nalazi kod nas, sve što bi Siloin tada trebalo da uradi jeste da ga ponovo pošalje na Gend.

Usledilo je dugo, ljutito ćutanje. Siloin se s pažnjom usredsredila na komandnu tablu, kao da će tamo videti svog prvoizleglog potomka kako upravo probija ljusku jajeta. Respirator između njenih ramena naduvavao se dvostruko više nego obično. Meni je ekran pokazivao da se Kamala nalazila u mermeru više od četiri minuta.

Biće sreća ukoliko je potrebno samo rekalibrisati skener i početi sve ispočetka.

"Sranje." Lupio sam pesnicom o zid tako jako da su mi se trnci razlili sve do lakta. "Mislio sam da si ga popravila." Kada program za pretraživanje grešaka otkrije problem, rešenje je gotovo uvek bila ponovna transmisija. "Siloin, jesi li sigurna? Ova je bila krajnje nervozna kada sam je ugurao unutra!" Prezrivo mi se osmehnula, treskajući malom koščatom šakom po tasterima za očitavanje grešaka, kao da će ih tako naterati da negiraju problem i pokažu redovno stanje. Kao Lina i ostali dinosaurusi, i Siloin je imala veoma malo strpljenja za naš cmizdravi strah od migracije. Ipak, za razliku od Line, bila je uverena da ćemo jednog dana, kada dovoljno dugo budemo koristili tehnologiju Hanena, naučiti da mislimo kao dinosaurusi. Možda je u pravu. Pošto se stotinama godina budemo ubrizgavali u 'crvotočine', možda ćemo s radošću odbacivati svoja nepotrebna tela. Kada dinosaurusi i ostala razumna bića migriraju, oni ubijaju ono šta im više nije potrebno - vrlo harmonično. Pokušali su to i sa ljudima, ali im nije uvek uspevalo. Zato sam ja ovde. *Stvar je jasna. Potrajaće oko trideset minuta* rekla je Siloin.

Kamala je bila sama u mraku već skoro šest minuta, duže nego

ijedan migrator koga sam ikada vodio. "Pusti mi da čujem šta se dešava u mermeru."

Kontrolna soba se ispunila Kamalinim vrištanjem. Zvučalo je neljudski i podsećalo me je na škripanje automobilskih guma pre sudara.

"Moramo da je izvadimo odande."

To je bebasto razmišljanje, Majkl.

"E, pa, ona je beba, do đavola!" Znao sam da iznošenje migratora iz mermera predstavlja veliki problem. Mogao sam da zamolim Siloin da isključi interfon i da nastavim da sedim ovde potpuno mirno dok Kamala pati. Bila je to stvar moje odluke.

"Ne otvaraj mermer dok ne postavim kran!" Trčao sam prema vratima. "I ne isključuj zvučni signal!"

Zaurkala je čim je prva traka svetla prodrila u mermer. Gornja polulopta se podizala kao na usporenom filmu. Unutra, u mermeru, Kamala se branila od nanosočiva. I baš kada sam bio siguran da ne može - zavrištala je još glasnije. Siloin i ja smo postigli nešto izuzetno: potpuno smo rasturili hrabrog inženjera za biomaterijale i umesto njega dobili prestravljenu životinju.

"Kamala, to sam ja, Majkl!"

Njene izbezumljene krike povezivao sam u reči: "Prestanite... nemoj... oh, Bože, neka mi neko pomogne!" Da sam mogao, uskočio bih u mermer i oslobodio je, ali senzori su veoma osetljivi i nisam hteo da rizikujem. Možda bih izazvao još više problema. Oboje smo morali da sačekamo dok se gornja polulopta potpuno ne otvori. Tek tada sam mogao neometano da priđem jednoj Kamali koja je ležala na stolu za skeniranje.

"U redu je. Ništa se neće desiti, u redu? Iznećemo te napolje i to je sve. Sve je u redu."

Kada sam je oslobodio uz pomoć varničara, poletela je na mene. Zaneli smo se unazad i gotovo srušili niz stepenice. Stezala me je tako čvrsto da nisam mogao da dišem.

"Nemojte me ubiti, nemojte, molim vas, nemojte!"

U svom tom gušanju našao sam se povrh nje. "Kamala!" Nekako sam izvukao jednu ruku i, oslanjajući se o nju, oslobodio se stiska. Poleteo sam do najviše stepenice. Klatila se prema meni, nespretno posrćući usled mikrogravitacije. Njeni nokti ostavili su mi na nadlanici

krvave brazde. "Kamala, prestani!" Nisam hteo da se ponovo rvem s njom. Povlačio sam se stepenicama.

"Bitange! Šta pokušavate da mi uradite, govsnari?" Udahnula je nekoliko puta, grcajući, i počela da jeca.

"Skener se pokvario. Siloin radi na otklanjanju kvara."

Smetnja je nepoznata javila se Siloin iz kontrolne sobe.

"Ali to nema veze sa tobom." Išao sam natraške prema klupi.

"Lagali su", mrmljala je. Presamitila se tako da je izgledalo da u njoj nema kostiju, ni mišića, samo prazna koža. "Rekli su da neću ništa osetiti... znaš li kako je to... to je kao..."

Nespretno sam premetao po rukama njeno odelo. "Vidi, evo tvoje odeće. Što se ne obučeš? Izvešćemo te odavde."

"Bitange", ponavljala je praznim glasom.

Dopustila mi je da je nagovorim da siđe s kрана. Brojao sam tačkice na zidu dok se nespretno uvlačila u odelo. Bile su veličine novčića koje je nekada sakupljao moj deda i sijale su nežnom, zlatnom svetlošću. Stigao sam do četrdeset sedam kada je bila obučena i spremna za povratak u prijemnu komoru D. Stropoštala se na kauč na koji je pre nekog vremena sela lagano, puna iščekivanja. "I šta sad", pitala je.

"Ne znam." Otišao sam do kuhinje i uzeo bocu iz destilatora. "Šta sad, Siloin?" Sipao sam vodu preko ruke ne bih li sprao krv. Peklo me je. Siloin nije odgovarala. "Pretpostavljam da ćemo sačekati", konačno sam progovorio.

"Šta?"

"Da popravi..."

"Ja se tamo ne vraćam."

Nisam hteo da joj protivurečim. Bilo je prerano da se sada raspravljam s njom o tome, mada, kada Siloin jednom bude rekalisirala skener, imaće vrlo malo vremena da se predomisli.

"Želiš li nešto iz kuhinje? Još jednu šolju čaja, možda?"

"A šta kažeš na džin-tonik - bez tonika?" Pogledala me je ispod oka.

"Ili nekoliko stotina mililitara seretola?"

Pokušao sam da se napravim da sam shvatio njenu šalu. "Znaš da nam dinosaurusi ne daju da otvaramo bar migratorima. Skener bi mogao pogrešno da iščita hemijske impulse mozga i tvoja poseta Gendu bi se pretvorila u trogodišnje pijanstvo."

"Zar ne shvataš?" Ponovo je bila na ivici hysterije. "Ja ne idem!" Zaista je ne krivim zbog načina na koji je reagovala. Ali u tom trenutku jedino sam želeo da se otarasim Kamale Šastri. Nije me bilo briga hoće li na Gend, ili natrag na Luneks, ili preko duge sve do Oza, samo ako ne moram da budem u istoj prostoriji sa tim jadnim bićem koje je pokušavalo da me natera da se osećam kriv zbog nezgode sa kojom uopšte nisam imao veze.

"Mislila sam da ću moći." Pokrila je uši rukama, kao da ne želi da čuje glas sopstvenog očaja. "Protraćila sam poslednje dve godine uveravajući sebe da ću moći jednostavno da ležim tamo, ne razmišljajući ni o čemu. i da ću onda iznenada biti negde daleko. Da ću otići na neko divno i nepoznato mesto." Ponovo se zagrcnula i ruke su joj klonule u krilo. "Htela sam da pomognem ljudima da vide."

"Učinila si sve, Kamala. Sve što smo tražili."

Odmahnula je glavom. "Nisam mogla da ne mislim. To je bio problem. A onda se pojavila ona, pokušavajući da me dodirne. U mraku. Nisam mislila o njoj sve dok... Ti si kriv što si me podsetio na to."

"Misliš na svoju tajnu prijateljicu?"

"Prijateljicu?" Kamala je izgledala zbunjena tom reči. "Ne, ne bih rekla da mi je bila prijateljica. Zapravo, uvek sam je se pomalo plašila, jer nikada nisam bila sasvim sigurna šta, zapravo, hoće od mene." Zastala je. "Jednog dana, posle škole sam otišla u njen stan. Sedela je u naslonjači, okrenuta leđima, zureći niz ulicu Bler. Rekla sam: 'Zdravo, gospođo Eiz'. Krenula sam da joj pokažem duha iz svetiljke koga sam nacrtala, ali ona nije progovarala. Stala sam ispred nje. Koža joj je bila siva, poput pepela. Uzela sam je za ruku. Osetila sam kao da dodirujem plastiku. Potpuno se ukočila - više nije bila ljudsko biće. Postala je stvar, kao pero ili kost. Potrčala sam. Morala sam da pobegnem odatle. Otišla sam kući i sakrila se od nje."

Prisećajući se svega, zaškiljila je očima, kao da sudi o postupku sebe-devojčice kroz sočivo vremena.

"Mislim da znam šta je želela. Čini mi se da je znala da umire. Verovatno je htela da budem pored nje kada dođe kraj, ili, naposljetku, da naknadno pronađem njeno telo i obavestim nekoga o

tome. Ali nisam to mogla. Da sam bilo kome rekla da je umrla, moji roditelji bi sve saznali. Možda bi me neko osumnjičio da sam joj nešto uradila - ne znam. Mogla sam da pozovem obezbeđenje, ali imala sam samo deset godina i bojala sam se da bi nekako mogli otkriti ko je zvao. Prošlo je nekoliko nedelja. Još je niko nije pronašao, a tada je već postalo prekasno da bilo šta kažem. Svi bi me krivili što sam toliko dugo ćutala. Noću sam zamišljala kako je pocrnela i kako truli u onoj stolici, kao banana. Od toga mi je bilo muka. Više nisam mogla ni da jedem ni da spavam. Morali su da me smeste u bolnicu, zato što sam je dodirnula... Dodirnula sam smrt."

Majkl prošaputala je Siloin, a da se prethodno nije upalila svetiljkica koja bi me upozorila da želi da mi se obrati. *Stvorena je neravnoteža.*

"Čim sam izišla iz te zgrade, počela sam da se oporavljam. Onda su je pronašli. Kada sam se vratila kući, veoma sam se trudila da zaboravim gospođu Eiz. I upravo sada bila je ponovo sa mnom, unutra, u mermeru... Nisam mogla da je vidim, ali sam nekako znala da je tu i da pokušava da me dohvati."

Majkl, Parikal je ovde sa Linom.

"Zar ne shvataš?" Gorko se nasmejala. "Kako mogu da idem na Gend? Ja haluciniram."

Prekinuta je harmonija. Pridruži nam se, ali sam.

Bio sam u iskušenju da spljeskam to dosadno zujanje u uhu.

"Znaš, ovo nisam ispričala nikome do sada."

"Pa, možda će na kraju sve ispasti dobro." Potapšao sam je po kolenu. "Izvini me za minut." Izgledala je iznenađena što ću je ostaviti. Ušunjao sam se u hodnik i zaptio mehurasta vrata, ostavivši je unutra, zaključanu.

"Kakva neravnoteža?" pitao sam, uputivši se prema kontrolnoj sobi.

Da li je raspoložena da ponovo uđe u skener?

"Nije raspoložena uopšte. Pre izgleda namrtvo preplašena."

Govori Parikal. Slušalica u mom uhu prevodila je njegovo piskutanje prožeto nervoznim cvrčanjem koje je ličilo na zvuk prženja slanine. *Zbrka je bila stvorena drugde. Nijedna nezgoda se ne može dovesti u vezu sa našom stanicom.*

Gurnuo sam mehurasta vrata i ušao u sken-centar. Kroz prozor kontrolne sobe mogao sam videti tri dinosaurusu. Besno su klatili

glavama. "Kaži", rekao sam.

Naša komunikacija sa Gendom bila je ometena privremenom greškom. Kamala Šastri je tamo primljena i rekonstruisana. rekla je Siloin.

"Migrirala je?" Osetio sam kako gubim tlo pod nogama. "A šta će onda biti sa ovom ovde?"

Jednostavno. Ubaciti višak u skener i završiti.

"Imam novosti za vas. Ona neće više ni da se približi mermeru."

Stanje je neuravnoteženo prvi put je progovorila Lina. Ona nije bila konkretno odgovorna za stanicu Tulen, pre je bila nešto kao stariji partner. Parikal i Siloin su je do tada nadglasavali - bar sam ja tako mislio.

"Šta očekujete da uradim? Da joj zavrnem vrat?"

Usledio je trenutak tišine koji me nije rastrojio onoliko koliko to što sam ih video kako kroz prozor sobe gledaju u mene, uopšte ne pomerajući glave.

"Ne", rekao sam.

Dinosaurusi su zapiskutali među sobom. Opet su klatili glavama, podizali ih i spuštali. Najpre su me isključili, a onda mi je iznenada zapucketalo u uhu i mogao sam da čujem njihovu raspravu.

Baš kao što sam tvrdila kazala je Lina. *Ova stvorenja ne razumeju harmoniju. Pogrešno je što ih puštamo na mnoge svetove.*

Možda si u pravu rekao je Parikal, *ali o tome ćemo raspravljati kasnije. Sada je porebno uravnotežiti stanje.*

Nema vremena. Moraćemo sami da odbacimo višak.

Siloin je otkrila svoje dugačke, smeđe zube. Ne bi joj trebalo više od pet sekundi da Kamali iščupa grkljan. I mada nam je ona bila najsimpatičniji dinosaur, nisam sumnjao da bi joj bilo zadovoljstvo da ubije.

Ja ću se zalagati za obustavu migracije ljudskih bića dok se ovaj svet ponovo ne razmotri javila se Lina.

Bilo je to ponašanje tipično za dinosauruse. Čak i kada su se pretvarali da se međusobno raspravljaju, zapravo su se obraćali meni, obrazlažući problem tako da bi to shvatila čak i beba-sapient. Obavestili su me da ugrožavam budućnost ljudske vrste u svemiru. Da je Kamala, koja se nalazi u prijemnok komori D, mrtva, svidelo se to meni ili ne. Da stanje mora biti uravnoteženo i da se to mora

učiniti odmah.

"Čekajte, možda bih mogao da je nagovorim da se vrati u skener." Morao sam da odem odatle, od njih. Izvadio sam slušalicu iz uha i stavio je u džep. Tako sam žurio da pobegnem da sam se spotakao, napuštajući sken-centar. Morao sam da se zaustavim na hodniku i da se izduvam. Za trenutak sam stao, zureći u svoju ruku koja je pritiskala pregradu. Izgledalo mi je kao da gledam raširene prste kroz pogrešnu stranu teleskopa. Bio sam dalek sebi samom.

Kamala se sklupčala na kauču, objumivši kolena rukama, kao da je pokušavala da se skupi tako da je niko ne bi primetio.

"Sve smo popravili", rekao sam živahnim glasom. "Bićeš u mermeru za manje od minut, zajemčeno."

"Ne, Majkl."

Već sam video kako gubim posao na stanici Tulen. "Kamala, ti upravo odbacuješ ogroman deo svog života."

"To je moje pravo." Oči su joj sijale.

Ne, to nije bilo njeno pravo. Bila je višak, nije imala nikakvih prava. Šta beše rekla o onoj starici? Da je postala stvar, kao kost.

"Onda, dobro, idemo."

Kažiprstom sam je oštro bocnuo u rame. Ustuknula je.

"Gde idemo?"

"Natrag na Luneks. Zadržao sam za tebe jedan brod. Otpao je sa popodnevnog spiska i trebalo bi da im se tamo nađem, umesto što se ovde s tobom raspravljam."

Polako se ispravila.

"Hajde." Grubo sam je povukao za stopalo. "Dinosaurusi žele da odeš sa Tulena što pre, ja takođe." Postao sam veoma hladan. Više nisam mogao da gledam Kamalu Šastri.

Klimnula je glavom i dopustila da je provedem kroz mehurasta vrata.

"I ćuti ako bilo koga sretnemo u hodniku."

"Postao si tako zao", prošaputala je nerazgovetno.

"A ti si postala prava bebica."

Kada su se otvorila unutrašnja vrata, odmah je shvatila da nije postavljen tunel koji vodi do šatla. Pokušala je da mi se otme, ali sam je snažno udario ramenom. Poletela je preko vazdušne komore, lupila u spoljna vrata i tresnula na leđa. Čim sam pritisnuo prekidač za zatvaranje vrata, došao sam sebi. Ja, Majkl Burs, radio sam ovu

užasnu stvar. Nisam mogao da se savladam. Zakikotao sam se. Kada sam je poslednji put video, Kamala je grebala preko palube prema meni, ali za nju je bilo prekasno. Iznenadilo me je da nije ponovo vrištala. Čuo sam samo njeno divlje disanje.

Čim su se zatvorila unutrašnja, otvorio sam spoljašnja vrata. Najzad, koliko ima načina da ubiješ nekog na svemirskoj stanici? Nije bilo revolvera. Neko drugi bi možda mogao da je izbode nečim ili zadavi, ali ja ne. Otrov? Kako? Sem toga, nisam razmišljao, očajnički sam pokušavao da ne razmišljam o onome što radim. Bio sam sapientolog, ne lekar. Oduvek sam mislio da izlaganje bezgraničnom svemirskom prostoru znači trenutnu smrt. Eksplozivna dekompresija ili nešto slično. Nisam želeo da pati. Pokušao sam da to obavim brzo. Bezbolno.

Začulo se jedno hvuš od ispuštanja vazduha i pomislio sam da je to - to. Telo je izbačeno u svemir. Zapravo, već sam se okrenuo da pođem kada su se začuli udarci, izbezumljeni, kao ubrzano lupanje srca. Mora da je pronašla nešto za šta se uhvatila. Tup, tup, tup. To je bilo previše. Naslonio sam se leđima uz unutrašnja vrata - tup, tup - skliznuo sam niz njih, smejući se. Ukoliko se isprazne pluća moguće je preživeti u svemiru najviše minut, dva. Smatrao sam da je to zabavno. Tup. Smešno, u stvari veselo. Učinio sam za nju najbolje što sam mogao - rizikovao svoju karijeru - i evo kako mi vraća. Prislonio sam obraz uz vrata. Udarci su počeli da jenjavaju. Odvajalo nas je svega par centimetara i to je bila razlika između života i smrti. Ona sada zna šta je ravnoteža stanja. Smejao sam se tako silovito da sam jedva disao. Iza tih vrata bila je samo meso. Crkni već jednom, ti cmizdrava kučko!

Ne znam koliko je potrajalo. Tapkanje se usporilo. Prestalo. A onda sam ja bio heroj. Sačuvao sam harmoniju, zadržao našu vezu sa zvezdama. Ponosno su me tapšali - mogao sam da mislim kao dinosaurus.

Ušao sam u prijemnu komoru D kroz mehurasta vrata. "Vreme je da se ukrcaš na brod."

Kamala je obukla odelo i patike sa đonom od čičak trake. Najmanje deset prozora bilo je otvoreno i soba se ispunila žagorom. Prijatelji i rođaci bili su obavešteni - njihova voljena se bezbedno vratila, živa i

zdrava. "Moram da idem", rekla je prema zidu. "Javiću vam se kada se prizemljim."

Osmehnula mi se usiljeno. "Želela bih da ti se još jednom zahvalim, Majkl." Pitao sam se koliko je dugo potrebno migratorima da se naviknu da ponovo budu ljudi. "Ti si mi toliko pomagao, a ja sam bila takva... Nisam bila svoja." Preletela je pogledom po komori poslednji put i stresla se. "Stvarno sam se uplašila."

"Jesi."

Zavrtela je glavom. "Zar je bilo baš toliko loše?"

Slegnuo sam ramenima i poveo je napolje.

"Sada se osećam tako glupo. Hoću reći, bila sam u mermeru manje od minut, a onda..." pucnula je prstima, "onda sam se stvorila na Gendu baš kao što si rekao." Dok smo hodali, nekoliko puta se očešala o mene. Ispod odela sam osećao njeno čvrsto telo. "U svakom slučaju, drago mi je što imamo priliku da porazgovaramo. Stvarno sam mislila da te potražim kada se vratim. Nisam očekivala da ću te zateći ovde."

"Odlučio sam da ostanem." Unutrašnja vrata vazdušne komore otvorila su se skliznuvši. "To je posao koji te obuzme." Kada se izjednačio pritisak između stanice Tulen i broda, postavljen je tunel za prolazak.

"Treba da sačekaš migratore", rekla je.

"Dvoje."

"Zavidim im." Okrenula se prema meni. "Jesi li ikada razmišljao da i sam odeš na zvezde?"

"Nisam."

Kamala mi je rukom dodirnula lice. "To sve menja." Mogao sam da osetim čvrstinu njenih dugačkih noktiju. Za trenutak sam pomislio da će me ogrebatu po obrazu kao onda kada je bila uplašena.

"Znam", odgovorio sam.

Jan Mekdonald: PREMA KILIMANDŽARU

Svakoj knjizi sleduje inskripcija. Ispisala sam svoje ime crnim mastilom na unutrašnjoj strani platnenog poveza, ali slogovi su oštri i sudaraju se u ovoj zemlji prošaputanih, šuštavih glasova i snažnih suglasnika. Koliko je bolje ime koje mi je Langriš dao: Mesec, sa velikodušnim, kružnim samoglasnicima nalik na dva oka, dve duše koje gledaju sa stranice. Jedna polovina T.P.-jevog poslednjeg poklona, ovaj dnevnik, u platnenom povezu, u prisnoj 'Liberti' štampi; čuvam ga, držim uz sebe, druga i ispovednika. Prema T.P.-jevom drugom poklonu postupam sa manje pažnje: crna krila vilinog konjica iskidana su od udara, nosači polomljeni kao ptičje kosti. Šuma već radi na njima, pretvara organsku plastiku u kapave stalaktite crne sluzi.

Prošlo je više od sata otkad sam umakla ritmičkom zvuku helikoptera u pesmi Čage; moje prinudno sletanje mora da im je izgledalo dovoljno ubedljivo da bi odustali od lova. Izvini, T.P., ali ti bi razumeo: letela sam preko krošnji prema visokom rubu Čage sa dva 'Noćna sokola' kenijske ratne avijacije za sobom, i očekivala da svakog trena budem raznesena u ništavilo toplotno navođenim projektilom 'zvezdana pruga'; u takvoj situaciji, mogućnosti su donekle ograničene. Izvini zbog mikrolita, T.P. Ali biću dobra prema dnevniku, obećavam.

Ponovo gledam ta slova: Mesec. Koliko je života sadržano u potrazi za našim pravim imenima, za hrpom ideograma koji nas iskazuju onakve kakvi zaista jesmo? Neki, kao T.P. Kostelo, zadržavaju pravu ličnost u svođenju na inicijale. Neke bliske, prijatne duše nikada ne postanu ništa više od svojih krštenih imena, dok je drugima ime beskorisni dodatak, a pravi identitet leži im u prezimenu, kao tebi, Langriš. A neki ličnost pronađu samo u imenima koja privlače sebi. Mesec. Ne mogu to sami da uvide, neko drugi treba da im kaže šta su. Mesec. Langriš. T.P. Naši igrači. Ne, izostavila sam jedan vitalni dodatak za *dramatis personae*: planinu.

"Široka kao čitav svet; velika, visoka i neverovatno bela na suncu": Hemingvej ju je opisao. Za Masaije to je NgajQ Ngai, Božja Kuća; ali najjednostavnije je i najupečatljivije njeno ime na svahiliju: Kilima

Njaro, Bela Planina.

Nikada ne zaboraviš prvi pogled na planinu, kao što nikada ne zaboraviš prvi, nervozni, uzbudljivi pogled na telo ljubavnika. Kada sam prvi put doletela u Ol Tukai, oblaci su visili nisko preko planine, ali njeno prisustvo i dalje se moglo osetiti, poput Boga na Sinaju. Dok sam intervjuisala Langriša u njegovoj kancelariji, pažnja mi je neprekidno bila ometana dok su se iza prozora poslednje krpe oblaka rastvarale i razilazile, a taj zapanjujuće beli predeo hvatao afrički suton i tinjao u njemu. Omađijana: gledala sam kako se senke penju preko natprirodnih geometrija tuđinske šume sve dok i poslednji crveni sjaj nije zgasnuo u snegu. Nikada ne zaboraviš; kao prvo, naelektrisano istraživanje ljubavi, čuvaš to kao toplu tajnu u srcu.

Ponovo, moje ime zapisano crnim mastilom na unutrašnjoj strani prednje korice dnevnika u platnenom povezu. Mnogo sam razmišljala o tome šta bi u tom dnevniku trebalo da čuvam. Neoviktorijanski almanah čudesa i užasa, sa svakim urednim zapisom na bakarnoj pločici koji počinje: Dana..., leta Gospodnjeg 20...? Primamljivo. Ali moj izbor saputnika nalaže drugačije. T.S. Eliot. Džozef Konrad. Tomas Merton. Nije to toliko pohod u unutrašnjost koliko hodočašće kroz mračne predele duše. Langriš kao Sveti Gral? Poređenje bi prijalo tom nadmenom gadu.

U rano popodne naišla sam na ostatke starog Istraživačkog centra Ol Tukai. Tanani preobražaj stvari: birala sam put između rastinjem prekrivenih kostiju nekoliko minuta pre nego što je dosadno golicanje poznatog preraslo u prepoznavanje. Proždrljivi šumski život odavno je pretvorio organske materijale u sopstvenu matricu cevi, lepeza i potoka plavog lišaja. Sve se izmenilo, u potpunosti. Prošlo je manje od godine otkad je linija napredovanja progutala centar; sada samo betonski i čelični kostur nameće neku vrstu ljudske geometrijske discipline biološkoj anarhiji. Zastala sam načas prisativši se Langriševе kancelarije. Kilimandžaro je bio izgubljen iza talasa i talasa šume, raspoloženje je bilo neobično, a ja nisam bila sigurna u sopstvena osećanja. Iz divljine se začula cvrkutava, zvonka muzika, nalik na dečje eksperimentisanje sintisajzerom, jeziva i tuđinska. Nikada nisam videla ono što je pevalo tu pesmu.

Neću ovde provesti noć. Sećanja su prejaka.

Razrogačena i izgubljena u čekaonici na aerodromu u Najrobiju. Bila sam u Keniji čitavih pola sata i još sam se ljuljala od afrikanštine svega toga. Kada sam sišla iz aviona po tmurnoj, sivoj kišici praskozorja, umalo nisam poljubila asfalt; to mesto je svakako bilo predodređeno za kanonizaciju, mesto gde se zapanjujuće nadarena devojka, spisateljica iz grada Dablina koja je napisala onu knjigu o onom fenomenu ovog veka, prvi put susrela sa površinom Afrike. Sada, sa dve torbe na betonu, čekajući i čekajući dok su sve vreme oko mene taksiji, iznajmljena kola, limuzine i autobusi odvozili moje saputnike u Šeratone, Hiltone, Interkontinentale, Ramade, PanAfrike, afrikanština svega toga počela je malo da bleedi. Stigao je još jedan avion i novi putnici izbljuvani su u zemlju predaka. Posmatrala sam uzletanje svog aviona, dalje, u izlazak ogromnog sunca. Sunce je dobro odskočilo i prileglo na posao kada je prljavi beli kamionet 'pežo' sa nečim što je ličilo na malu staklenu baštu zašrafljenu pozadi skrenuo na parkiralište. Prozor se spustio, lice nervozne sove odmerilo me je iza ogromnih naočara i konačno grmnulo najdražim, najprljavijim dablinskim naglaskom: "Torbe pozadi. Ti napred. Kazniće me ako se budem ovde zadržavao; šta će da mi urade?"

"Kazniće vas?"

"Tako je."

T.P. Kostelo: dopisnik Irskog Tajmsa iz Istočne Afrike; veza, mentor, na kraju, najbolji prijatelj; jedini muškarac u Keniji koji je bio dovoljno blesav (ili dovoljno lišen para) da bude spreman da deli sa mnom kancelariju. I najgori vozač koga sam ikada upoznala. Neki ljudi se rode kao loši vozači. Neki to postignu vremenom; za T.P.-a to je bilo veliko društveno dostignuće. Dok smo išli kružnim putem brzinom koja je ostavljala gumu na asfaltu, on me upita: "Kakav veš imaš na sebi?"

Zapitavši se kakvog sam to perverznojaka sebi natovarila na vrat, rekla sam mu.

"Baci to", reče on. "Samo pamuk. Najlon zadržava vlagu. Možeš da dobiješ gljivice. Šta možeš da dobiješ?"

"Gljivice?"

"Tako je."

Dok smo grmeli širokim bulevarima u centru Najrobija, primetila sam da prolazimo kraj blistavih nebodera sa imenima poput Šeratona, Hiltona, Interkontinentala, Ramade, PanAfrike.

"A gde mi to idemo?" (Eksplozija trubljenja kada je kamionet 'pežo' krenuo da obilazi glomazni zeleno-žuti opštinski autobus, pravo pred nailazeći kombi 'nisan': nikada ranije nisam zaista videla izraz kakav je bio na licu tog vozača.)

"U 'Kenijsku gostionicu Ostrvske misije'. Udobno je, čisto, u centru, a da ne moraš svaki put kad otvoriš prozor da se nadišeš dizel-isparenja, tiho je - većina gostiju su misionari na odmoru - gospođa Kivebulaja, vlasnica, misli da su irske devojke učtive, tihe, šarmantne i da se lepo ponašaju - molim te, ne razbijaj joj iluzije - i iznad svega, jevtino je. Što će reći, meso jeste možda malo žilavo, ali možeš sebi da ga priuštiš."

Zaneli smo se na prilazni puteljak koji je strmo krivudao i zaustavili se naglo ispred zgrade opuštenog izgleda sa crvenim crepovima, blage mešavine kolonijalnog stila i etničkih blokova od pečene opeke. T.P. Kostelo je zapetljao nešto oko zadnjeg dela 'pežoa' i pojavio se sa mojim koferima i zanjihana tri pileta privezana zajedno za noge.

"Moji komplimenti gospođi Kivebulaja", reče on, pruživši kofere i piliće gerijatrijskom nosaču odevenom u gotovo nadahnjujuće neukusni sako. T.P. nagna motor da vrisne, pripremajući se za novi balistički skok u saobraćaj. "Ulica Toma M'boje, broj 224b!" viknu on i sjuri se među ulice.

Nikada ranije nisam jela pileći bubac - to je očito donekle lokalni delikates. Uživala sam u njemu više nego što je trebalo.

Utisci iz mojih svezaka: skice penkalom u onom ranom svetlu, kada najbolje vidimo.

Dim drveta, govna i dizel, ulični parfem; iznojen iz crvene zemlje kao feromon.

Divna neprikladnost: patricijsko lice pukovnika Sondersa, zastrašujuće na raskršću Univerzitetskog puta i ulice Koinange. Da li ga sva ta crna lica nagone da oseća da je ponovo na staroj, dobroj plantaži? Moram da poručim pileći bubac sa pomfritom i buterrolnom.

Neki muškarac odeven kao Arapin gura nešto nalik na malu pseću

kućicu na točkovima avenijom Kenijata. Spori užas kada načas vidim unutra sjaj ljudskih očiju: žena, umotana u muslimansko crno, izuzev šaka i očiju...

Hilton je ekstravagantno ponosan na svoju englesku ribu sa čipsom koju služe u primercima londonskog Tajmsa. T.P. mi priča o izvesnom novinaru koji odlazi tamo svakodnevno da naruči specijalitet, baci ribu i čips i pročita novine.

Grad plesa: ljudi se kreću ulicama kao da su tečni, kao da prate mentalni ritam bubnjeva i žica.

Nehajna potkupljivost policije: T.P.-jeva konzerva 'KitKat'-a u kaseti 'pežoa' gde drži mito za saobraćajne prekršaje. Posle savršeno poštene policije, možda je najbolja ona savršeno korumpirana. Snage ženske pijace...

Kao grad pod opsadom, Najrobi se prema toj činjenici ophodi izuzetno kavaljerski. Otkad se paket spustio prošle godine u nacionalnom parku Nijandarua, otvorivši drugi front, računam da Najrobi ima još oko hiljadu dana pre nego što se zidovi rastinja koje nadire budu spojili. Ali život se nastavlja sa veselim odsustvom zanimanja što zapanjuje ovu evropsku devojkicu, koja bi trčala okolo izbezumljeno i objavljivala neumitni pad neba. Nezainteresovanost ili afrički fatalizam? Za ovu belu devojkicu, ovu m'zungu, to je previše nalik na metaforu smrti.

Svakom gradu sleduju sopstvene opštinske opsesije: u Dablinu je to mesto za parkiranje kola, u Najrobiju foto-kabine koje rade na sitniš.

T.P.-jeva kancelarija sastojala se od tri prostorije iznad 'Pežoovog' servisnog depoa za Dolinu Rift u ulici Toma M'boje, gde je on očigledno pružio utočište čitavoj porodici azijskih izbeglica: majka na telefonu, kćerka jedan za pisaćom mašinom, kćerka dva na recepciji, otac računovođa, prvi sin referent za dokumentaciju, drugi sin kurir, dostojanstvena baka zadužena za kuvanje chai-ja. Ono što me je zapanjilo bila je njihova neprestana paklena zauzetost. Pretpostavljam da su bili prestravljeni mogućnošću da ih T.P. sve đuture izbaci na ulicu Toma M'boje; a on je svakako upravljao svojom kancelarijom sa samouverenim samozadovoljstvom malog, dobrodušnog diktatora.

Za hiljadu šilinga mesečno, sledovalo mi je ono što je T.P. nazivao 'Stolica kapetana Kirka', sto, telefon, fotokopirka, deo vremena na

astmatičnom tekst-procesoru, povremeni povlašćeni pogled bačen u posebno zamračenu sobu gde je faks-mašina sedela kao predsedavajuće božanstvo, neograničena količina chai-ja i keksa, uz zadovoljstvo koje je pružala duhovitost, mudrost i praktično neprekidno zakeranje T.P. Kostela na račun njegovog neposredno pretpostavljenog, čoveka po imenu Jakobelini.

I dok sam sedela i pila chai, zaokupljena bitkom sumnjivog ishoda sa tekst-procesorom, dok sam provodila čitava popodneva u čekanju da me operater poveže sa nekim malim šrafom u velikoj zagonetnoj mašini naučnika i istraživača, prvi susret čovečanstva sa oblicima tuđinskog života napredovao je prema meni brzinom od stotinu neumoljivih metara na dan.

Ponekad sam pomišljala da bi najlakše bilo da naprosto sednem i sačekam da to dopuzi do ulice Tom M'boja, uz stepenice i u kancelariju.

Čak i profesionalna imaginacija posustaje pred licem Čage. Opisi su neuspešni, samo analogija može da prenese nekakav utisak o ovom predelu kojim putujem. Iskustvo najbliže tome jeste vreme provedeno sa Langrišem na obali, kada sam radila na knjizi; naša istraživanja grebena sa maskom za ronjenje, disaljkom i perajima. Razapeti na površini, zagledani dole u podzemni svet kao Olimpijani na odmoru. Bože, kako sam izgorela! Te noći, u bandi; vetar u palmama i čegrtanje rogozine; Langriševe ruke seku limun, utrljavaju mi sok u kožu... Nežno, bolno, gotovo halucinantno vođenje ljubavi, ja odozgo - je li to bila tutnjava i razlamanje talasa na grebenu, rika moje rođene krvi i kostiju, ili Langriševa pesma, u meni?

Preoblikujte sebe u nekog dugonogog hitinskog zglavkara koji cunja po koralnom grebenu, i uhvatićete taj osećaj. Svetlost koja dopire kroz baldahin balona, mešina, lepeza, kišobrana ima neki podmorski kvalitet; podmorski i crkveni, ciklorama boja kao svetlost u potopljenoj katedrali. Ponovo analogija.

Počinjem da se pitam hoće li moje zalihe biti dovoljne, pripremila sam se za dvadeset dana, možda potraje taman toliko samo da stignem do nižih padina planine. Haotični Čaga-život brka mi osećaj za vreme i udaljenost, ne mogu da procenim dokle sam, i za koje vreme, došla. Bila sam tako sigurna, tada, a sada me zapanjuje

sopstvena glupost zbog pomisli da mogu pronaći jednog čoveka, koji možda nije, ako ću da budem poštena prema sebi, što retko jesam, uopšte među živima, u pet hiljada kvadratnih kilometara, bukvalno, drugog sveta.

Hvala Bogu za odane saputnike! Konrad, brat u istraživanju srca tame; Eliot, kartograf pustinje ljudskog srca; Merton, hodočasnik u oblacima neznanja na obrušenom rubu vere. Oni znaju šta znači uputiti se u nepoznato područje, u krajnje subjektivnu tamu unutrašnje divljine.

Neke spore napadaju moj primerak Semena razmišljanja, vinilni omot puca u majušne crvene bradavice. Zaprepašćujuća je upornost tih gotovo nevidljivih mrljica života; uprkos rigoroznim nastojanjima da se rešim svih materijala sa plastičnom ili petrohemijskom osnovom, one i dalje uspevaju da mi male akrilne završetke rezervnih pertli pretvore u sumporno žute pupoljke. Ironično je da, posle tri godine najpomnijeg mogućeg naučnog istraživanja na planeti, istraživači jedino mogu da zaključe da je pseudo-rastinje (njihova reč, ne moja, molim vas) Čage na ugljeniku zasnovan oblik života grupisan oko dugačkih lanaca nečega što izgleda kao polimeri, nasuprot aminokiselinskoj i proteinskoj osovini zemaljskog života. Fraza 'Plastična šuma' ušla je u svetski rečnik uprkos protestima istraživača koji su tvrdili da ona uopšte nije plastična, već da je pre u pitanju dugački lanac samoreprodukujućeg ugljenovodoničnog pseudo-polimera. Ipak, ispostavilo se da je ono prvo efektnije.

Rasprostranjena imaginacija zamišlja mirise ovog mesta kao u nekoj rasformiranoj rafineriji nafte. Stvarnost je sasvim drugačija: u osnovi su ulja i mošusi, začini i mirisi koji deluju izluđujuće poznato, iako pamćenje ne može sasvim da im odredi mesto... Seks. Čaga miriše na seks.

Industrijsko-hemijska analogija može biti veoma blizu istine. Čaga je samo delimično fotosintetska (a to je onaj deo koji, izgleda, operiše sistemom potpuno drugačijim i mnogo delotvornijim nego zelena zelena trava doma mog); neki njeni delovi koriste temperaturne diferencijale, drugi upotrebljavaju katalitičke hemijske reakcije, neki upošljavaju snagu vetra, neki su izuzetno efikasne toplotne pumpe, dok ostali i dalje generišu elektricitet pravo iz nečega što se može

opisati samo kao sunčane ploče. Neki, poput korala na koje veoma podsećaju, hrane se vazdušnim bakterijama, neki bukvalno jedu kamen. Svi su međusobno povezani u strahovito složene hijerarhije simbioze. Zaprepašćeni biolozi koje sam intervjuisala zbog knjige smatraju da bi bile potrebne decenije da se objasni samo jedan sistem simbioze. Najskorašnije teorije, koje će biti dodatak završenoj knjizi, prenose analogiju sa fabrikom pod mikroskop; na ćelijskom nivou, ti organizmi više liče na mašine nego na biološke entitete.

Henri Forde, pokrij se ušima: hoće li Industrijska šuma da svrgne Plastičnu šumu u medijski zadojenom umu savremenog čoveka? Ako je iole verovati T.P.-jevim izvorima (a zar su oni ikada bili nepouzdana?), jednokrevetni apartmani u Hiltonima, Šeratonima, Interkontinentalima, Ramadama i PanAfrikama upravo su puni kibernetičara iz Silicijumske doline, bistrih tevtonskih mikroinženjera, logičkih projektanata na makrobiotici i zakikotanih dizajnera Soni-Nihon čipova; svi se bave istrebljivačkim ratovanjem ne bi li prvi doneli kući blistavo otkriće sopstvenom rodu Homo polycorporatusa. Izvinite, momci, ali Dobre Vesti iz Čage glase da je kooperacija daleko bolja od konkurencije, i da napreduje prema vašim apartmanima plaćenim sa računa kompanije brzinom od stotinu metara na dan.

Danas sam videla dugorepog majmuna; nervozne oči u treperavom baldahinu. Na leđima su mu izrasla rebra sa opnama, nalik na neki ostatak iz doba dinosaurusu. To nisam primila kao dobro znamenje. Provešću noć u ruševinama stare lovačke kuće na koju sam neočekivano nabasala; sećanje na dane kada su zebrasto-prugasti minibus-folksvageni nosili sa strane načičkane 'Nikone.' Mora da se prizna da je Čaga, ako ništa drugo, zemlji vratila dostojanstvo i mir. Ovi obronci Kilimandžara deluju staro onako kako to tle u Evropi nikada neće moći; zaslužuju poštovanje zbog svoje starosti. Okačila sam mrežu za spavanje na verandi stare lovačke kuće. Nameravala sam da pišem, kuvam, perem se, radim nešto; ali obuzela me je nekakva seta. Gotovo kao obraćanje jednog duha drugom, dok sam se gubila među zracima zelene svetlosti. Krhki trenutak gubitka saznanja o sebi, kada je svest potpuno uronjena u neku drugu, kada i najmanji drhtaj samosvesti remeti mirnu vodu i odraz treperi i

mreška se. Vreme izvan uma. Čula sam ga. Čula sam njega, njegov glas, tamo napolju, glas u solo-letu iznad akorda šumske pesme. Čujem te, Langriš. Dolazim.

Pre mraka, mali proplanak na kome je stajala napuštena kuća oživeo je zvonkim pesmama. Cvrkut, brbotanje, u međusobnom skladu i izvan njega. Kada je prvo od njih izišlo iz sve gušće tame, ustala sam; samo nekoliko, isprva, a onda glavnina, procesija stvorenja nalik na blago svetlucave meduze kotrljala se i nadimala kroz vazduh. Razdvojila su se oko kuće kao reka oko kamena; još su navirala da bi se razilazila oko mene kada sam legla u razapetu mrežu, iz tame, dalje, ponovo u tamu.

Reći ću vam tačno gde i kada sam se zaljubila u Pitera Langriša: 17. marta, u 10:20 uveče, kraj kolica sa pićem u vrtu rezidencije irskog ambasadora. Mogu čak i da vam kažem šta smo pili - ja: 'Džona Džejmsona', fino, samo sa jednom kockicom leda; on: 'Glenlivet' koji se nekako našao u strogo patriotskim zalihama alkohola Njegove Ekselencije.

Godišnji ambadorski prijem na Dan Svetog Patrika vrhunac je godine za zajednicu stranaca. Bili sa juga ili sa severa, svi su Irci u noći Svetog Patrika. Radnici-volonteri, inženjeri razvoja, sestre-učiteljice, seoske babice, prevodioci Biblije, pomeriče i nebo i zemlju samo da bi se našli tamo, na lumperajki Njegove Ekselencije. Na čelu svakog spiska gostiju bio je T.P. Kostelo: bilo je opšte poznato i nikada nije zvanično demantovano da Njegova Ekselencija radije odlazi u ulicu Toma M'boje broj 224b kada želi da zaista sazna šta se dešava u svetu, izbegavajući tako tegobne mlinove diplomatskih obaveštajnih službi koji bi ga izmrville u izuzetno fino brašno.

Kao zemljakinja i T.P.-jeva koleginica, imala sam obezbeđenu zlatom opervaženu pozivnicu; znajući za svoju težnju da pijem sve do horizontale - što nisam naročito želela da uradim u prisustvu sestara-učiteljica, ruralnih babica, prevodilaca Biblija, ambasadora i tako dalje - pomislila sam da odbijem, ali T.P. mi je došapnuo da bi možda bilo u mom najboljem profesionalnom interesu da prisustvujem. Za tu priliku kupila sam haljinu, najbolju koju sam sebi mogla da priuštim i koja se u Najrobiju mogla naći.

Dve nedelje svakodnevnog izlaganja T.P.-jevoj vožnji nisu me ipak

učinile imunom na obilaženje u kružnom toku brzinom od četrdeset: dok je izbegavao crvene taksije 'Kenatko', objasnio mi je da je došao do izvesnih informacija po kojima bi izvesni pojedinci visokog ranga u vezi sa izvesnom međunarodnom istraživačkom zajednicom mogli da prisustvuju izvesnoj ambasadorskoj lumperajki ce soir.

"Nisam znala da ima i Iraca koji su uključeni u projekt."

"Oh, i nema ih", reče T.P., prestravivši sirenom jato pešaka. "Ali biti viđen i biti gostoprimljiv prema naučnoj zajednici predstavlja dobro društveno i još bolje političko ponašanje. Sve su to počasni Irci za jednu noć."

Duhovi i iluminacije: mnoštvo iznajmljenih smokinga i gotovo luksuznih večernjih haljina bilo je obasjano napolju svećama na visokim držačima i podmazivano neprekidnim prisustvom posluge, uz bele osmehe i sveže ispeglane manžete. Zamaskiranu čašom 'Dž.Dž.'-a, T.P. me je vodio pored tupog stenja do značajnijih kota u pejsažu. Ektomorfni Norman Bejts u razgovoru sa kaluđericom. 'Nikolas van Renzberg, supervizor projekta u centru Ol Tukai; Veliki Bljak, među nama, pomalo drkadžija.' Laurel i Hardi u svađi pod svetlom sveća, žena vrane kose u haljini kojom je zaslužila moje beskrajno neprijateljstvo, u pokušaju, neuspešnom, da ih pomiri. 'Konrad Lorens iz Ol Tukaija, Bucmasti Belgijanac i Hako Lemendžavi, Finac Folirant, iz Nijandarue. Lord Visoki Izvršni Direktor, i Lord Visoki Sve Ostalo. Nema ljubavi između dva istraživačka centra. Prefinjeno i krajnje blesavo mlado stvorenje između njih jeste Anabel Paskvali, viši botanički supervizor iz Ol Tukaija. Imao sam nekada sa njom kratku, slatku i krajnje divnu ljubavnu vezu.'

Želela sam da saznam više o toj kratkoj, slatkoj i krajnje divnoj ljubavnoj vezi, ali T.P. je krenuo dalje do neke niske i tipično stroge Amerikanke u haljini Nine Riči i crvenim 'Ribok' patikama ("Stvarno, ovi iz Kolonija; neukus im je nacionalna vrlina") usred predavanja ambasadoru koji se diplomatski dosađivao i krišom tražio cigarete po džepovima. "Doroti Bejzin. Obezbeđenje projekta. Ona je smislila zone vojne zabrane oko Čage. Jednom sam pokušao, Bog sveti zna zašto, da proćaskam sa njom na koktelu u Hiltonu, a ona me je pitala kako bih voleo da mi nabije koktel-čačkalicu u kurac." Usamljeni muškarac kraj kolica sa pićem sa perčinom i licem nalik na Jejtsovu

pesmu. "A. E sad. Ovaj bi mogao da ti bude zanimljiv. U stvari, od svih ovde okupljenih visokih zvanica, rekao bih da bi on najbolje isplaćivao dividende. Piter Langriš, direktor ksenobiotike, šta god to bilo, i kolega Kelt, mada od roda Pictii umesto od roda Hibernii. Ako ti u knjizi treba dašak severa, on je dečko s kojim treba da popričaš. Ima više divljih i neverovatnih teorija o Čagi nego što možeš da zamisliš. Tuđinci su njegova mala omiljena opsesija."

"Upoznaj nas ovog istog trena, Kostelo."

T.P.-jev osmeh zaledio se na licu.

"Oh, sranje. Jakobelini je upravo doskakutao sa po dva balona silikona na obe ruke. Mislio sam da je dovoljno daleko, dole u Daru. Moram da nađem izgovor za to što sam zajebao stvar. Bolje da odem i izrazim mu svoje devoirs. Ponašaj se pristojno. Šta ćeš da radiš?"

"Ponašaću se pristojno."

"Tako je."

Koliko god Južni Pacifik bio odvratn, jedne čarobne večeri možda ćeš videti stranca, i sve to... upravo u tom trenutku, oči su nam se srele, i zadržale tako. Pokušala sam da uskladim svoju orbitu sa njegovom, provlačeći se uz izvinjenja između sestara-učiteljica, ruralnih babica, prevodilaca Biblija.

Usput prislušnuto: "Probala sam da ga navedem da priča o krvi, ali nije hteo!" (Zatim, još žešće) "Nije hteo!"

"Sigurna si da si se setila motorne testere?"

"Mislim, možeš li da zamisliš, izlazi sa istom devojkom već deset dana?"

"A onda mi je ispričao o tom psihopati..."

"Da, ali kakav je, zapravo, kreten bio Prust?"

"Znaš, ponekad ujutro ustanem i osećam se tako... Antipodno, znaš?"

Stigli smo jedno drugome u gravitaciono polje, zajednički obilazeći verbalne satelite.

"Lepa haljina."

Promeškoljila sam se, svesno odmeravajući svaki centimetar golotinje.

"Lep... ah, perčin."

Rekao mi je svoje ime, ja sam mu rekla svoje; mali taoci, razmenjeni.

"To uopšte nisi ti", rekao je on.

"Šta, moje ime? Nesrećna okolnost, rođena sam u katoličkoj zemlji."

"Ne, zaslužuješ bolje. Trebalo bi da budeš nešto više... elementarno. Nešto što dolazi noću. Mesec."

Ponekad možete da osetite da vam se zenice šire. Ponekad ste svesni stanja svakog mišića u svom telu. Ponekad vam prsti nevidljivih gostiju miluju kičmu.

"Mesec. Sviđa mi se. I biću Mesec, makar za ovo veče. A imaš li ti neko elementarno ime za sebe?"

Nisam stigla to da čujem.

Začuo se iznenadni kolektivni uzdah okupljenih zvanica. Dugačka pruga ljubičaste svetlosti povukla je precizni terminator preko neba iznad Najrobija pre nego što je nestala na zapadnom horizontu. Dvadeset pet pejdžera eksplodiralo je u mahnito pištanje; bespotrebno, predstavnici Centra već su u stampedu jurili prema garderobi i pozivali taksi preko mobilnih, da bi odjurili na aerodrom Vilson.

Bez izvinjenja.

Morala sam da odvezem T.P.-ja kući. Prekinuo je veliki monolog o opasnostima dehidriranosti i blagodetima askorbične kiseline koja olakšava dejstva krajnjeg pijanstva da bi izbljuvao po mojoj večernjoj haljini celokupnu količinu 'Džona Džejmsona' koju je te večeri konzumirao.

Njegov dolazak u kancelariju u ulici Toma M'boje u dvadeset do jedan bio je krajnje oprezan. Morao je da me pozove na kasni indijski ručak u hotel Norfolk da bi me umirio. Uz rogan josh rekao mi je da je satelitska stanica kod Longonota primetila biološki paket koji je stizao sa orbite iznad Solomonskih Ostrva. Srušio se negde u Zapadnom Kamerunu i trenutno ga ispituje isturena ekipa međunarodnih naučnika.

Pokušao je da me nagovori da platim polovinu računa.

Praiskonsko srce Nove Afrike ima oblik duplog portabl CD plejera od dvadeset vati po kanalu. Pulsira u taktu 4/4 iz Sonijevih zvučnika i JVC-jevih bas-drajvera uz puls haj-lajf gitara koje izvode trikove sa tri akorda. Videla sam goniče Rendile kako stoje na jednoj nozi u pozi biblijskog počinka, sa slušalicama vokmena, videla sam odgajivače

kafe na poljima Nandi Hila sa geto-blasterima privezanim na leđima. Prvo što čujete kada stignete u Keniju jeste radio oficira za imigraciju; od tog trenutka, opšta đuska ne prestaje. Kitnjasti, zamagljeni haos seoske autobuske stanice. Glasovi, boje i mirisi pijace voća. Azijska radnja gde se veoma debele žene svađaju oko kangi. Semova tezga za super-čišćenje cipela na aveniji Kenijata. Ulicom Koinange, od svakog uličnog prodavca koji prodaje kukuruz i kebabe pečene iznad roštilja od folksvagenovih radkapni punih ćumura.

Toliko poznato da gotovo nisam shvatila krajnju neprikladnost onoga što sam čula. Sani-Ode i njegovi Afrički Ritmovi; trideset kilometara duboko u Čagi, na nižim obroncima Kilimandžara.

VaČage su možda poslednji ponosni narod Nove Afrike. Invazija tuđinske flore i faune otela im je zemlju predaka na obroncima planine, uzela im je čak i ime; sve što im je ostalo bila je tvrdoglavost. Što očigledno nije bila najkorisnija osobina nasuprot nadirućem talasu života, ali tamo gde su se vatra, motorne testere, Narandžasti agens, Zeleni agens i najzad rekombinantna DNK pokazali neuspešni u zaustavljanju zelene plime, puka tvrdoglavost i beskrajna prilagodljivost odnele su malu, ali ne i beznačajnu pobeđu. U opštoj panici evakuacije, kada je postalo očigledno da će Moši, Himo i grupa manjih naseobina duž tanzanijske strane planine biti progutani, nekoliko jogunastih VaČaga provuklo se ispod žice oko naseljeničkih logora i nestalo iz dvadesetog veka.

Znam sa sigurnošću kako se osećao doktor Livingston.

Ljudi iz naseobine izišli su da me dočekaju, od časnih dedova do petogodišnjaka sa portabl-CD plejerom koji sam čula iznad opšteg glasa šume.

(Navaljivali su da je tako zovem: šuma; oni su bili Čage, i ljutili su se što im je otela ime.)

Ne toliko kao doktor Livingston, pretpostavljam, koliko kao Doroti u Ozu. Mogla sam čak da idem i Drumom od žutih cigala, po šestougaonim pločicama od tvrde žute plastike koje su se završavale komično preciznom spiralom u središtu sela.

Stanovnike drveća nazivamo arboreali, ali kako nazivamo stanovnike cveća? Floreali? Zvuči isuviše kao neki mrtvi toreador, ali reč odgovara; VaČage su živele, bukvalno, u cveću. Mladi diplomac

besprekornih manira sa Univerziteta Dar es Salam bio mi je dodeljen kao vodič kroz čudesa zajednice koju je njegov narod stvorio u šumi. Na dnevnom svetlu, cvetne kuće bile su široki suncobrani od latica duginih boja spojenih patent zatvaračem na vrhu centralnog debla; u njihovom hladu naga deca muvala su se okolo dok su monolitne žene sedele i pomerale samo oči da bi odmerile ženu m'zungu. Prolazeći ponovo kraj njih u suton, videla sam da se latice svijaju u mehurove svetlosti i toplote otporne na noć. Primljena sam u krug žena koje su sedele i plele nešto nalik na najlonsku nit, i gledale deset godina staru američku super-sapunicu (zahvaljujući Glasu Kenijske TV-Mreže) na Sonijevom portabl televizoru u boji (donekle krastavom i čirastom, ali svejedno funkcionalnom), uključenom u deblo drveta.

"Latice generišu elektricitet iz Sunčeve svetlosti", objasnio je moj vodič. Tek što je diplomirao, a već je izgubio iluzije o akademskom životu, pa je došao sa svojom diplomom evropskih studija kući, u senku Bele Planine, a onda se spustio biološki paket. "Deblo skladišti energiju preko dana, tako da možemo da je koristimo noću." Kugle veličine balona u grozdovima blizu vrha debla bile su biosvetleće. "Nekako znaju da se upale kada padne mrak. Gledaj!" Okrenuo je izraštaj iz debla u obliku slavine; iz njega je potekla voda. "Imamo i toplu. Solarno grejanje. Hodi!" Prijateljsko zapovedništvo Afrikanaca. Poveo me je kroz zajednički vodovodni sistem: ogromne providne tikve koje su predstavljale glavne cisterne, opscene peristaltične organske pumpe koje su održavale pritisak, naslagane lepeze solarnih upijača koji su grejali vodu, razvodni sistem plastičnih cevi i vodova do svake kuće. Obilazak je vodio kraj zajedničkog pogona biogasa da bi se okončao među voćnjacima koji su nikli oko naseobine da bi im sada u potpunosti obezbeđivali hranu.

Bila sam jedina gošća na večeri koja je te noći priređena u moju čast; sedela sam među muškarcima oko središnje spirale, dok su žene služile plodove Čage. Kao počasni muškarac, premišljala sam se da li da pratim lokalnu modu i skinem se za večeru. Oteravši sramežljivost do đavola, pojavila sam se u starom biciklističkom šortsu i srebru.

Dok smo jeli, poglavica Vebu je govorio mi je preko prevodioca. "Mi

nismo došli njoj. Ona je došla nama. Na početku nije bilo lako, pre nego što su izrasli voćnjaci, nismo mogli da jedemo hranu, mnogi od nas porazboljevali su se i umrli, ali zemlja je bila naša i zemlja nas je još poznavala, tako da nam je pomogla kada je trebalo. Iz tela mrtvih izraslo je drveće koje nas održava u životu, iz njihove vode došla je naša voda, iz njihovih kostiju naš hleb, iz njihove kože kuće u koje se sklanjamo. Šuma, koja je uzela od nas, vraća nam domove koje je otela."

Savet za putnika od poglavice Vebuže: gde god vidiš narandžastu boju, uvek ćeš pronaći vodu. Sve što je crveno, uvek je jestivo. Uvek kenjaj pre spavanja, pa to zakopaj, tako da ujutro imaš hrane. Kap krvi na tlu, i imaćeš voća.

Iza mene, avetni sjaj cvetnih kuća zatvorenih u noći, i umirujuća larma gitara. Afrikanci uvek vole muziku. VaČage su bile lišene adolescentske opsednutosti identitom koja opterećuje savremenu afričku misao; oni su našli svoj identitet u srcu tuđinskog. Posle obedovanja sa njima, druženja sa njima, osećala sam da više nisam stranac u šumi.

Usnuvši te noći na gomili od ispredenih vlakana, pomislila sam da sam čula kako me neko doziva, veoma tiho, veoma nežno... Meseče. Jednom, dvaput, triput.

"Langriš?" Otvorila sam svijene solarne latice. Moj nebeski imenjak bio je visoko, pun, i selo je pod njim bilo srebrnasto i nestvarno. "Langriš..."

- Meseče -

Čaga je bila neprobojna kao smrt. Opsednuta, osujećena, vratila sam se u kuću. Spavala sam obrvana noćnim morama. Kada sam se sledeći put probudila, kuća je odvijala latice pod suncem.

I pre nego što sam čula jadikovku, tužbalicu žena, osetila sam da je vazduh ispunjen strahom i tajanstvenošću. Okupili su se u kući od latica sa druge strane spirale, žene, klonule kao crna lava, ljuljale su se, klimale glavama i stenjale u pesmi. Jedna po jedna, ustajale su i prilazile da teše očajnu mladu ženu u središtu prstena. Potpuno obuzete svojim jadikovanjem, nisu primetile da prilazim; zaustavio me je Tibuveje, vodič.

"Molim te. Ovo nije za tebe. Konstansa, mlada žena, sinoć se porodila, ali dete je mrtvorodeno. Molim te da shvatiš."

"Shvatam. Žao mi je. Molim te, reci joj da mi je žao."

Pogledala sam krug žena, majku koja se tresla od nemih suza krajnjeg jada, i dok su se žene njihale i ljuljale uz tužbalicu, bebu kraj njenih nogu. Jedna žena videla me je kako zurim i nabacila pokrivač na telo.

Dete nije imalo ruke, niti noge; na njihovom mestu nikli su vijugavi zeleni pipci.

Pre nego što sam pošla, dali su mi dva poklona. Nisam sigurna koji ću više čuvati, male staklene tegle koje se osvetle kada ih protresem, ili put koji prati glasine o muškarcu, o ludačkoj polulegendi koju šumski stanovnici upola mogu da opaze gore, u dubinama šume. Čitavo ovo jutro penjala sam se kroz vrtove VaČaga, dok su padine odzvanjale gordim, životinjskim kricima muškaraca u žetvi. Zastajkujem da bih pojela poneki plod sa drveta; crveno voće, sa ukusom mošusa i seksa, sa ukusom Čage.

Da li se jabuka u Raju osećala odgovorna?

Mora da je u pitanju neki od onih zakona sveopšte nastranosti, nešto što vidate u vidu nalepnica na zadnjim staklima 'Fordova', da kada se dogodi ono što najviše želite na svetu, ne možete to da poverujete. Kada je telefon zazvonio i kada se tamo, usred šištanja i grebanja, oglasio doktor Piter Langriš iz Odeljenja za ksenobiotiku u Ol Tukaiju, koji me lično poziva da doletim u Amboseli i provedem nedelju dana u centru, bila sam sposobna samo za nekoliko promumlanih reči pristanka i tupo spuštanje slušalice. T.P. je rekao da izgledam kao žrtva nekog dobrog trika. Četiri sata kasnije, stajala sam na pisti u Vilsonu, sa spakovanim torbama ("ništa plastično, dušo, a tu spadaju i vokmen, filmovi i četkice za zube"), u pokušajima da zadržim šešir na glavi u propulzivnom talasu iz 'Tvin Otera' Ol Tukaija.

Moj prvi pogled na Čagu: kroz prozor kabine dok je avion skretao kako bi se konačno spustio na pistu u Amboseliju. Upola halucinacija, upola otkrovenje; disk svetlosti duginih boja koji se razlamao u struje i vrtloge, poentilističko more boja, kao test za neku novu vrstu daltonizma. Onda je avion ponovo skrenuo, i mi smo se spustili, zaparavši strelu prašine po dnu suvog jezera.

Čekao me je. Bože, kako je samo dobro izgledao. Jedva sam

primetila da kenijski vojnici triput proveravaju moje dozvole preko svoje portabl kompjuterske veze. Ol Tukai je bio udaljen deset milja, po zemljanom drumu teksture talasastog gvožđa: 'Folksvageni', očigledno; neobični zvuk motora prenosi se kroz suspenziju u tle. Deset milja je najbliža bezbedna udaljenost za letelice koje su se približavale perimetru Čage; rana nadletanja sa turistima koji su nosili kamere završavala su se tragično kada bi piloti shvatili da im se gorivo u rezervoarima pretvara u mulj i da svaki komad plastike prska u cvetove. Langriš me je hranio takvim delićima podataka, a ja sam sedela, kezila se kao šiparica i držala se u pokušaju da izvučem živu glavu dok je 'Dajacu' 4x4 jurio po brazdama. Ol Tukai kao da je bio usred postupka demontaže u sanduke i kutije; i civili i vojnici proveravali su spiskove i umotavali žicu.

"Spremamo se za selidbu." Langriš klimnu glavom prema prostoru iza zgrada. "Tri kilometra je sasvim dovoljno."

U prva četiri sata koje sam provela u Ol Tukaiju, osam puta su mi proverili dozvolu za pristup. "Stide se zbog toga", rekao je Langriš. "Isto važi i za Tanzanijce. Neka vrsta nacionalne sramote. Usred njihovog velikog i slavnog zadatka formiranja nacije, desi se ovo, kao kancer u političkom telu koji bi najradije želeli da sakriju od ostatka sveta da im ne bi umanjio kreditni potencijal. Kao da si HIV pozitivna, a pokušavaš da dobiješ životno osiguranje. Hoćeš da pogledaš to pre večere, pošto završiš sa intervjuom, ako je to ono što radiš?" Beleška za knjigu: niko u Ol Tukaiju nikada nije Čagu nazvao imenom, već je ono tamo bilo vrebajuće, polimorfno 'to'.

Nikada nisam pomislila da je moguće videti napredovanje Čage. Stotinu metara na dan, nešto više od četiri metra na sat, šezdeset šest centimetara u minutu. Jedan i dve trećine centimetra u sekundi. Na botaničkoj skali, to je praktično relativistička brzina. Linija napredovanja bila je tananija nego što sam zamišljala, ne toliko kao demarkaciona linija koliko kao gradacija u neprekidnom nadiranju, od bodljikavog žbunja i trave preko sve brojnijih ešelona poligonalnih gljivica i pseudolišaja do niskih mešinastih biljki, tikvastog rastinja i visokih stubova, lepeza i mreža lažnog koralala i sunđera, gde je Čaga u potpunosti apsorbavala postojeće na svom punom vrhuncu. Iz svog ranca Langriš izvuče piskutavog plastičnog slona.

"Pripadao je detetu Karke Blaj", objasni on. "Ja sam prvi pitao."

Spustio je igračku ispred linije napredovanja. Pošavši za njegovim primerom, čučnula sam da bih posmatrala. Na nasmejanom zelenom slonu pojavila se psorijaza žutih tačaka koje su se zaprepašćujuće brzo umnožavale da bi prekrile čitavu površinu. Za petnaest sekundi, igračka se pretvorila u masu izraštaja nalik na morske anemone. Gledala sam kako se zeleni slon urušava u sebe i rastvara u baricu masnog mulja koje je, još dok je curelo u tle, rađalo grozdove sumporno žutih kristala u mahnitoj reprodukciji.

"Pretpostavljamo da su to tuđinski biološki paketi zato što, u mnoštvu neverovatnih hipoteza, ova izgleda najmanje neverovatno: da je na Zemlji u toku proces tuđinske kolonizacije. Istina je da nemamo nikakve dokaze koji bi ovu teoriju činili verovatniju od onih neverovatnih: paketi se pojave niotkuda na ekranima dubinskih svemirskih tragača, naprave nekoliko brzih orbita, da bi se potom spustili uz vadošno kočenje. Pretraživali smo u proteklih pet godina Sunčevu lokalnu grupu zvezda uređajima za dubinsku pretragu bez i najmanjeg nagoveštaja mesta njihovog porekla. Ali i dalje stižu; onaj prošlog meseca u Kamerunu; jedan je pre šest meseci pljusnuo usred Atlantika: podmornički izveštaji vele da se nešto zbiva duž srednjeatlantskog grebena, ali ne znaju tačno šta. Ovaj je bio prvi, za koji mi znamo; drugi je pao u Bizmarkov arhipelag; treći je zveknuo u stari nacionalni park Aberdar, gore, na severu; još jedan je skinuo branu u slivu Amazona; zatim u polutarnim Andima; a još tri su pala usred okeana; ali svi su pali unutar kruga od trista kilometara od polutara. Jesi li za šetnju?"

Pokazao je na Čagu koja je nadirala. Zadrhtala sam. Tamo gde je sedeo i osmehivao se zeleni slon, širio se mehur žućkastomrkog polimera.

"Dakle, večera."

Večera je bila fantazija iz petparačkog ljubića: sto postavljen pod ogromnim afričkim noćnim nebom; mesec, vino, sveće; prebiranje po hrani, međusobno nuđenje odabranim zalogajima biografija za dezert, 'gde', 'kada' i 'ko' naših života. Uživala sam u svakom trenutku, i nikada mi u životu nije teže palo da kažem laku noć.

A ujutro smo poleteli.

Na prizor tanušnih krila od membrane, veoma lomljivih nosača i krajnje izloženosti nebu i gravitaciji, ovaj ovde Mesec umalo nije

ucvikao. Langriš me je uveravao da su mikroliti opremljeni pametnim sistemima koji onemogućavaju njihov pad ili zastoje, da praktično sami lete i da ukoliko zaista hoću da iskusim Čagu, onda je ovo jedini način na koji mogu da se približim, a pošto je ovaj ovde Mesec nameravao tog jutra da impresionira ili umre, rekla sam, do đavola, da, zašto ne, i dok je on podnosio plan leta obezbeđenju, stavila sam kacigu, zavukla stopala u uzengije za upravljanje, a solarno krilo snabdela je motor energijom, i dok sam se snašla, već smo se otresli nabrane kože Afrike; u vazduhu, letela sam istovremeno prestravljena i oslobođena, želela sam da se smejem i vrištim dok smo skretali (blesak sjaja dok su nam krila hvatala sunce) i obrtali se; ispred nas: Bela Planina, okružena svojim zastorom oblaka, sa većitim snegovima visokim, čistim i svetim; ispod nas, ptice i stvari koje nisu baš bile ptice bežale su iz senke koju su naša krila bacala na haotični baldahin Čage; Langriš mahnu, pokaza; flota srebrnih balona kotrljala se kroz vazduh neposredno iznad vrhova krošnji, na njegov znak skrenuli smo letelicom sličnom vilinom konjicu da bismo ih sledili - svaki mehur nosio je putnika nalik na velikog srebrnog oktopoda - ponovo skrenuli, Čaga, nebo, planina, sve se ludački zakovitlalo jedno uz drugo, i ja sam bila izgubljena. Transportovana. Ne znam koliko sam dugo letela, gde sam letela, kako sam letela, povremeno je to ličilo na stapanje žene i krila; Ikar koji se divno, budalasto uzdiže na rukama; šuma, planina, visoki, beli predeo koji je približavao, povlačio, zaslepljivao, hipnotisao pod suncem - mistično? Transcendentno? Ne znam šta sam iskusila osim odjeka opisa Boga Tomasa Mertona kao čiste praznine svetla gde se biće rastapa u oblak nesaznanja o kome se ne može, s razlogom, govoriti.

Po povratku na zemlju nismo govorili, nismo mogli da govorimo; seksualna, duhovna napetost između nas bila je prejaka za reči. U njegovoj kancelariji bacili smo se jedno na drugo kao lešinari, svukli jedno drugo, ekstatično, ogolivši duše pred dugim, dubokim zaranjanjem jednoga u drugo; poljupci očajnički i naivni poput drevnih glinenih slova klinastog pisma. Pod senkom Bele Planine, očajnička, očajnička ljubav... Bože, Langriš, kako te želim!

Prošlo je nekoliko sati od poslednjeg kostura bebe. Poput ostalih, bio

je uglavljen u procep lepezastog korala, i poput ostalih, bio je strašno izobličen. Bol je bio tako star i erodiran da sam mogla da prebirem po kostima podjednako bezosećajno kao da pregledam mrtvu pticu. Majušna lobanja bez očiju, izobličena u uzvinutu koštanu krestu; vilice stopljene i zatvorene u bešavni hrbat gleđi; prsti, dugački i tanani kao u slepog miša - i najmanji dodir ih je lomio - završavali su se zaobljenim otvorenim dupljama. Poput ostalih na koje sam naišla na stazama VaČaga, bio je namerno napušten. Obredno ubistvo dece. Raskrinkani raj; cena kompromisa Čaga sa Čagom?

Sada je svežije, na većoj visini. Morala sam svoju etničku modu da dopunim voljenom kožnom jaknom. Mora da izgledam kao neka fetišistička prilika iz fantazija mača i magije. Neumoljiva klaustrofobija šume lišava me osećaja za lokaciju: shvatam da tražim nekakav procep u zidovima kako bih ponovo uspostavila odnos sa površinom Afrike. Svakako, mora da sam blizu srca šume; gustina i raznovrsnost ekosistema je zapanjujuća. Dok pišem ovo, nalazim se u senci šumaraka nečega što mogu da opišem samo kao džinovske pečurke ukrštene sa rafinerijama nafte: sve je u kapama, cevima i crevima; na jednom drugom mestu za vreme današnjeg uspona naišla sam na gaj vijugavih rogova izobilja, usmina vagine dovoljno širokih da me progutaju celu (krajnja penetracija?), na minijaturne planinske masive nečega što liči na jarkonarandžaste gomilice zemlje tri puta više od mene, sa zanjihanim pernatim izraštajima. Male grupe zdepastih valjkastih, stubova, napuštenih zidova, sa curkanjem spermaste pene iz otvorenih vrhova. Organizmi providni i fantastični poput morskih rizopoda, uvećani hiljadu puta... Šta bi ona krava Doroti Bejzin samo dala da sam mogla da ponesem sa sobom kamkorder! Kad bi samo znala...

U skladu sa ubrzanom raznovrsnošću flore, nailazim na nove i sasvim tuđinske oblike faune. Stvorenja nalik na vazdušne mante roje se oko klupka živih creva boje jorgovana; kada sam ih prvi put opazila da lete kroz šumu prema meni, jurnula sam u zaklon, dva miliona godina nagona, ali dok su prolazile iznad mene, videla sam da nemaju usta. Kako se hrane? Isuviše tajni, nemam vremena; kao što sam rekla, ovo nije pohod, ovo je hodočašće. Srce tame, eh, Konrade? Nemaš ti blage veze sa tim. Mister Kurc, biti mrtav. (Bolje za tebe da nisi, Langriš. Čuješ li?)

Ne, mislim da nisi mrtav. Znala bih, osetila bih to u srcu, kao da je jedan njegov deo prestao da kuca, kao da je deo mene uvenuo i umro. Voleo ti to, Langriš, gnušao se toga, zajedno smo: Bog, Eros, Kismet: mi smo jedno. Tamo si negde. Pronaći ću te. Mesec obećava.)

Primetila sam nešto: priroda je ovde naučila trik kojim Majka Zemlja nije ovladala ni za dve milijarde godina evolucije: izumela je točak. Juče sam susrela nemoguće slatka stvorenjca nalik na nešto dobijeno ukrštanjem guštera i igračkice Dinki; vrtela su se i okretala oko mojih stopala prepletanim trasama na majušnim točkovima. Danas mi je Čaga pružila još jednu radost. Isprva sam mislila da su u pitanju preterano veliki vilin-konjici; prenebregavši moje pokušaje da ih oteram, doplesali su do mene i videla sam da su to, zapravo, mali helikopteri, sa krupnim očima i zujećim diopterima. Imali su čak i majušne repne rotore da im spreče prevrtanje. Divna stvorenjca pratila su me na putu do kraja dana. Život u Čagi uvek se vine sa oduševljenjem i domišljatošću. Od jednostavnih jedrilica (neke su bile velike kao prežaljeni T.P.-jev mikrolit), preko zbnjujuće količine raznih gasnih kesa, mehura i balona, sve do helikoptera i manti, koje kao da su se kretale na mlazni pogon.

Postoje i drugi u ovoj novoj zemlji, i kao VaČage, oni su se prilagodili. Dok napredujem prema sloju oblaka, njihovo prisustvo postaje sve očiglednije: jata ptica koje se upinju da polete, otežane sunderastim krastama na glavama i nogama, druge sa nekim objektima na leđima nalik na bolesne organe. Dugorepi majmun koga sam videla, sa parazitskim leđnim hrbatom, ovde nije nakaza. Neki majmuni imaju pipke oktopoda pored sopstvenih ruku i nogu, neki nose rogove od zelenog korala načičkane stotinama malih, plavih, abalonskih očiju. Neki su presvučeni zelenom plesni koja im, pretpostavljam, omogućuje fotosintezu kao kod biljaka, pošto su im se usta zatvorila i stopila pod zavojima i izbočinama od sirove kosti. Neki mladunci koje sam videla kako vise majkama na leđima takođe imaju deformitete poput onih koje sam videla kod napuštene dece VaČaga. A opet, čini se kao da nijedno ne trpi od nakaznosti i svi očigledno napreduju. Je li ovo njihovo apsorbovanje u simbiotski život Čage? Je li zakon džungle sada prepravljen?

Nisu se samo majmuni i ptice prilagodili tuđinskom životu. Uz

iznenadno treskanje koje se približavalo kroz nisko rastinje, i gaženje šumarka visokih, krtih kišobran-stabala, na čistinu je izbio slon. Podigao je surlu da ispita, okusi, opipa vazduh, oko vrata mu je bila crvena, venama prošarana masa mesa koja se protezala duž kljova da bi se izdužila u dva pipka za hvatanje, na čijim se krajevima nalazilo nešto što je šokantno ličilo na ljudsku šaku. Ostala sam skrivena u gaju providnih biljaka-cisterni. Osetivši miris starog neprijatelja, slon se okrenuo i povukao u žbunje. Još jedan pakt sa Čagom.

Kada sam te noći čula kretanje u tami ispunjenoj trubljenjem i kreštanjem, uplašila sam se da je u pitanju nova poseta stvorenja sa tri dugačke noge, koje je ispitivalo moj logor pre dve noći; milovalo je mojih nekoliko stvari dugačkim, pernatim trepljama. Osećam duboki i istinski strah pred svim hitinskim stvarima koje škljocaju. Zadržala sam dah.

"Pozdravljam te u ime Gospoda Isusa..."

Umalo nisam vrisnula.

"Mir, sestro, ja sam samo skromni sluga mog Gospoda, pastor Jezekija, vodič za izgubljene i svetlost za pronađene. Reci mi, sestro, voliš li Gospoda?"

Pomerio se u domet mojih biosvetiljki.

Jezekija: račvasti čovek; desna strana ti je od krvi i mesa, leva vrt malih cvetova, sa trubastim ustima koja se otvaraju i zatvaraju uz palacanje rascepljenih jezika koji kušaju vazduh. Jezekija: levo oko ti posmatra svet iz polukupole od pupoljaka i korenja, leva ruka ti je naduvena tojaga od zelenog mesa stopljenog sa crnom Biblijom u raspadanju. Isuviše neobično da bi me preplašio, Jezekija. Za mene si bio gotovo... lep.

Bio je odeven u ostatke stare anglikanske odore. Govorio je dubokim i divnim glasom, obogaćenim decenijama izloženosti uzvišenim kadencama Zvanične Verzije. Nisam kod njega osetila nikakvu pretnju ili tamu, već pre tužnu svetost koja me je naterala da poredam svoje male tegle biosvetiljki u krug, kao poziv da uđe.

Razvio je složenu i zanimljivo zadovoljavajuću teologiju oko Čage u kojoj mu je Bog dao ulogu modernog Jovana Krstitelja; glas koji uzvikuje u divljini, priprema sve za Put Gospodnji! Sa puno poštovanja i revnosti, izneo je svoje verovanje da je, u obličju Čage,

sa milenijumom pri ruci, Kraljevstvo Nebesko sišlo na Zemlju: "Zar nije napisano, sestro, da će zvezda pasti s neba i da će joj ime biti Crvotočina, i da će trećina svega što raste i puze na zemlji biti uništena? Ne piše li da će se sam Novi Jerusalim spustiti sa nebesa?" Njegova braća sveštenici bila su zaslepljena zahvaljujući Sotoni tako da ne vide ovu istinu, i odrekli su je se kao da je bezbožna; samo je njemu podarena vizija, i on je poslušno izišao iz gomile podrugljivaca i nevernika, napustio svoju malu parohiju blizu Kapsabeta i prešao pešice pet stotina kilometara do planine Božje. U gradovima kroz koje je prolazio propovedao je o svom novom otkrovenju i pozivao siročad Vavilona na padine Sionske gore i na iskušenje Drugog Adama i Eve. "Raj!" objavio je, mahnuvši svojom biblijskom rukom da bi obuhvatio šumu koja je pevala. "Novi Raj; Zemlja iskupljena i sačinjena u savršenom Božjem liku. Ono što smo ranije videli kao u staklu, mračno, sada ćemo videti jasno i bez izobličenja." Njegovo hodočašće pratilo je božanski ocrtanu spiralu oko planine, tako da je svaki nivo odgovarao novom stepenu duhovne milosti i prosvetljenja: kada stigne do vrha i samog vrhunca preobražaja, njegov lični preobražaj biće dovršen, izmenjen iz jedne slave u drugu, u lik Hrista, njegovog gospodara. Znak Božje milosti bilo je to što je već bio upola preobražen. Dodirnuo je svoj cvetni plašt, dok su mu oči blistale u ekstazi.

Zavidela sam mu na tom prefinjenom ludilu. Upitala sam ga gde su njegovi sledbenici, VaČage. "Degenerici", optužio ih je. "Nisu hteli da prime Gospoda, pa sam stresao njihovu prašinu sa svojih stopala. Bog ih je ispljunuo napolje, i oni neće videti slavu." Pitala sam ga da li je video nekog belca, m'zungua, u šumi. "Da, pre mnogo meseci, bio je jedan m'zungu iz istraživačkog centra." Kada sam ga pitala kuda je taj m'zungu išao, pokazao je naviše, u izmaglice. Pomolio se i blagoslovio naš san, a ujutro je otišao, iz jedne slave u drugu. Ali nisam mogla da se otresem utiska da je bio nekako prisutan čitavog tog dana dok sam hodala: upola opaženi nagoveštaj prilike koja je lako mogla da bude i varka prizmičnih perspektiva šume. Nekoliko puta tokom uspona zaustavljala sam se, dozivala ga, čekala, ali Čaga je ćutala.

Jezekija?

T.P. je znao. Gospođa Kivebulaja je znala. Filis u Irskoj ambasadi

koja mi je davala jučerašnje primerke Cork Examinera znala je. Cela kancelarija, od dostojanstvene kuvarice čaja do mladog kurira, znala je.

Mesec je bila zaljubljena.

Kelti su izmislili pojam romantične ljubavi.

Stvarno mi je ostavljao poruke prikačene za Bodljikavo drvo u kafeu hotela Nju Stenli, što niko nije ozbiljno radio još od vremena kada je Hemingvejeva senka tamarala barovima i kantri-klubovima; sastanci i dogovori za doručak sa šampanjcem i pogledom na Dolinu Rift, noćni voz do jezera Viktorija (vremeplov od tikovine i mesinga, fokusiran na pedeset godina u prošlost), pešačenja po brdima N'gong, safariji sa kamerama na jezeru Turkana, letovi mikrolitima iznad Masai Mare. Nemoguće romantično. Užasno skupo. Mesec je uživao u svakoj sekundi. T.P. je to smatrao istovremeno smešnim i žaljenja vrednim.

Najednom tri stotine stranica beleški, sto dvadeset dva sata snimljenih intervjuva, dvanaest kutija punih dokumenata koje sam izbegavala kao upornog poverioca, kao da su mi spontano izgoreli pod prstima. T.P. je posmatrao u tupoj zapanjenosti iz svoje stolice kapetana Kirka kako se duh Čage pruža i zaposeda me. Konačno, da bi me spasao od mene same, ujedno da bi spasao i svoja popodneva zamišljenog rešavanja ukrštenih reči i posmatranja ulice, naredio mi je da napustim njegovu kancelariju i poslao me u potragu za demonskom muzom u sparnoj klimi obale. Dobio je na neodređeno vreme pravo korišćenja jedne bande na samom rubu plaže, na pola sata vožnje od Mombase, i poslao me tamo noćnim vozom sa risom A4 papira i portabl 'Remingtonkom' koja jedva da se kvalifikovala za sopstveno ime.

Neremećena tišina i samoća. Ugazila sam tu 'Remingtonku' u zemlju; dugo posle mraka, prodavci školjki koji su išli kućama sa iznenađenjem su gledali kako radim nešto tajanstveno na verandi uz svetlost uljnih svetiljki. U dva sata teturala sam se kroz mreže za komarce do kreveta i spavala do zore, kada sam ustajala i trčala, ili plivala, pre doručka u hotelu na plaži. Onda sam zaranjala u vodu i nisam izranjala na površinu do večere. U petak bih bila iscrpljena, ali blistava i u željnom iščekivanju farova 4x4 iz Ol Tukaija koji bi se pojavili krivudajući između stabala palmi, kao vesnik dvodnevnog

plivanja, sunčanja, spavanja sa Langrišem.

Svi nosimo sa sobom snimke svojih ljubavi. Mešamo ih, sečemo, ponovo delimo.

Dve prilike koje trče linijom talasa, trče u radosti zbog toga što koriste svoja tela da bi pomerile sopstvene granice: zora koja se diže iza crnih gromovnih oblaka iz Indije i svet koji čeka u indigu, čeka da se ponovo rodi. Vode ljubav pod tušem, ližu slani znoj jedno drugome sa kože.

Krevet od abonosa koji je iz Mogadiša doneo dhow, na zadovoljstvo sultana Mombase. Posle toliko vekova, drvo nije izgubilo svoj miris.

Iznenadna, divlja kiša koja dobuje po krovu od lišća palme.

Mesec, ogroman na morskome rubu sveta. Zov mesečeve staze: u more! U more! Muškarac i žena izranjaju iz vode kao novostvorena bića, kao kapi vatre sa Božjih prstiju, pre nego što ponovo potonu u zajednički zagrljaj kao u posteljicu.

Mrtva priroda, ona obuzeta svojom knjigom, sa moljcima koji tiho izgaraju uz kuglu uljne svetiljke; on u svojoj fotelji od slame, posmatra. Samo posmatra...

Tada su sve stvari bile uvod u seks. Respigijeve simfonijske poeme među stablima, u letu šišmiša. Duboko gacanje po okeanu toplom kao krv. Ruke koje me s ljubavlju mažu uljem da bi me zaštitile od sunca...

Posle, na tom crnom arapskom krevetu, on bi istraživao svoju zemlju čežnje, visoki, beli predeo iza oblaka.

"Ko su oni? Ne svane dan da se ne upitam po deset puta isto: ko su oni? Satelitske kamere zavirile su kroz oblake da bi nam pokazale stvari koje se nalaze tamo gore; zapanjujuće stvari; oblička i sistemi složeniji od svega što smo do sada otkrili, čitave oblasti šume koje više liče na pokretne gradove; zašto? Za koga? Kada? Jesu li oni već tamo, u svojim živim gradovima, da li smo ih videli, a nismo ih prepoznali? Da li smo zaista videli lica gospodara Čage na tim satelitskim fotografijama, a da ih nismo prepoznali?

Ili opet, možda im ovo vreme još ne odgovara: sve je spremno, pozornica je postavljena, ali glavni izvođači tek treba da se pojave - kako su mogli da smeste čitav jedan svet u nešto ne mnogo veće od ove sobe? Hoće li nam se ukazati; hoće li jednog dana naši istraživački pohodi otići do ruba Čage i pronaći ih kako čekaju; hoće

li doći ubrzo, hoće li čekati dok izvesnije ne zahvate naš svet; da li to odlažu da bi sa nama mogli da se ophode kao sa sebi jednakima, ili je taj trenutak udaljen još vekovima, kada će se cela Zemlja preobraziti prema njihovom liku? Ko su oni? Prevažodno, to pitanje; svakog dana, svakog minuta, to pitanje baca senku na sve ostalo; ko su oni?"

Okrenula bih se od njega i zagledala u tragove koje su bube ostavile na zidovima.

Ujutro bi nestao. Nisam bila dovoljno ženstvena da bih ga zadržala, planina ga je posedovala na iskonskiji način. Znala sam da će na kraju morati da odluči. Znala sam šta će odabrati, znala sam da će me ostaviti, konačno, zbog te druge ljubavi. Umalo mu nisam rekla da ode, radije nego da trpim bol zbog njegovog napuštanja. Voleti nekoga toliko da bi ga radije poklonila nego izgubila, ima li u tome smisla? A opet, svaki put kada bi se taj 4x4 pojavio među palmama, bacala sam se na njega i obarala ga na tu arapsku postelju.

Osetila sam miris toga u vetru, onog dana kada je momak iz hotela za turiste, udaljenog pola milje uz plažu, dotrčao zadihan do moje verande da mi kaže da imam telefonski poziv, izuzetno hitan. Krenula sam za njim omamljena i otupelo smirena. Kada me je Doroti Bežin sa žaljenjem obavestila da se Piter Langriš nije vratio u Istraživački centar Oloiptip posle nadletanja mikrolitom iznad Severozapadnog sektora Čage, osetila sam kolosalni nalet olakšanja ispunjenog krivicom, kakav nisam imala otkad mi se majka konačno predala raku kome je trebalo šest godina da je ubije. Umalo se nisam nasmejala, ali ruka koja mi je stezala srce sprečila me je, kao oklopna rukavica. Ista staklasta smirenost pratila me je u vozu do kuće, sve dok nisam videla da me T.P. čeka među nosačima i taksistima na stanici Najrobi, kada je sva pribranost nestala. Bila sam slomljena kao krčag od stealita, unutrašnja praznina izgubila se u većoj, spoljnoj praznini. Plakala sam duže od jednog sata po njegovom odelu od čiste svile.

Utonula sam u mračnu, mračnu depresiju. Nedelje, meseci, nestali su iza mene. Knjiga mi je ležala, sa dovršene tri-četvrtine, na stolu u ulici Toma M'boje br. 224b. T.P. je stalno bio tu, da sluša kada bih poželela da pričam, naprosto da bude tu kada nisam mogla da govorim. Sačuvao me je od nekih odvratnijih ekscesa

samosažaljenja: sprečio me je da ne pobrljavim od pića, a kokain koji sam kupila od jednog američkog konzularnog zvaničnika prosuo je u choo; mislim da bi i spavao sa mnom ako bi to pomoglo mom iscelenju.

Čudno, ali nijednom nisam pomislila da bi mogao da bude mrtav. Poznavala sam ga, gada.

Uz čaj u sumnjivom kineskom restoranu zavučenom iza Konferencijskog centra Kenijata, upitala sam T.P.-ja zbog čega to toliko boli, još. Rekao je da je to zato što volim Langriša, još. Igrali smo se porukama iz kolačića sreće, izigravajući koješta.

"T.P."

Upalio je jedan kraj svoje poruke plamenom sveće.

"U pravu si. Još volim tog gada, toliko da znam da ga se nikada, nikada neću otarasiti. Bože, kako ga volim; poludeću bez njega; kako beše ona stara pesma?"

"Ne mogu da živim, ni s tobom ni bez tebe?"

"T.P., moram da ga nađem."

"Sigurna si da je živ?"

"Srce zna, T.P. Srce zna raznorazne stvari. Otišao je u potragu za svojim tuđinima, u njihove žive gradove gore, među snegovima. T.P., hoćeš li mi pomoći da ga pronađem?"

Mislim da je to bilo jedini put kada sam uspela da ga iznenadim.

Već sutradan: "Imam nešto za tebe. Pozadi, ako bi htela da baciš pogled?"

Ne znam kako je uspeo to da smesti u zadnje dvorište veliko kao poštanska marka; njegovo osoblje izvesno je izgledalo veoma zadovoljno. Mikrolit je bio crnozelen, kao gordi i divni vilin-konjic. Nisam mogla da progovorim, samo sam prešla rukama preko krila, nosača, energetske jedinice; divila sam se dodirom.

"T.P., mora da je koštao sumanuto mnogo."

"I jeste. Pod pretpostavkom da, kao tipičan romantik, nemaš blagog pojma o tome kako da ostvariš svoj naum, bio sam toliko slobodan da se upustim u malo logističko razmišljanje: uzgred, bilo je veoma zabavno. Odmah možeš da otpišeš svaku pomisao na dobijanje dozvole iz Oloiptipa - Doroti Bejzin ne želi da joj se u kvartalnom izveštajui pojavi i drugi Nestao u Akciji - a pretpostavljam da si dovoljno visprena da čak i ne pomisliš na to da pešice prođeš pored

patrola u perimetru; izgledi za to da završiš u kesi, to jest, pošto te vojnici budu grupno silovali, kreće se negde oko 98 odsto. Međutim, ako pronadeš neko zabačeno mesto, recimo, pedeset kilometara od Kilimandžara, i poletiš odmah iznad nivoa tla, ispod radarske mreže, izgledi su nešto povoljniji. Bar ništa nećeš osetiti ako raspale po tebi dvadesetmilimetarskim topom. Pa sam tako, ah, pazario neke stvarčice?" Umalo ga nisam poljubila.

Radili smo brzo, mahnito, nismo ni zastali da se zapitamo šta to činimo; lice sopstvenog ludila moglo je da nas okameni. Duboka, mračna istina u ogledalu. 'Poslednji safari', tako je T.P. to krstio, ali ja sam mu rekla da se tako zvao film sa Stjuartom Grendžerom. "To su bili Rudnici kralja Solomona", rekao je on. "Sa Deborom Ker."

Odvezli smo se do mesta na drumu južno, odmah izvan gradskog atara Ilbisil; okuka, baobab i mnogo, mnogo neba. T.P. je raspakovao mikrolit - pozajmio je za tu priliku 'Rendž-Rover' irskog ambasadora ("Dužan mi je, još od afere sa Garibaldijem") i sklopio letelicu pod pažljivim pogledom prljavog, štrkljastog, malog Masaija, koji se tu stvorio niotkuda, iz prostora od pet stotina kvadratnih kilometara, kao što to obično biva. Svi smo bili krajnje impresionirani kada se propeler zaista okrenuo.

"Pa, zar nećeš poljubiti Deboru Ker za sreću?"

Sa rukama u džepovima, T.P. je osmatrao pejisaž. "Među pripadnicima plemena Dinka u Sudanu", reče on, "baobab zovu Drvo Čovekovog Rođenja. U Keniji postoji opšte mišljenje da baobab nije poslušao Boga, već je izrastao tamo gde je sam hteo, pa ga je Bog za kaznu iščupao iz korena, okrenuo ga naopako i ponovo zabio u zemlju. Mislim da tu negde postoji neko naravoučenije, Meseče. Šta tu postoji?"

"Naravoučenije, T.P."

"Tako je."

Svejedno sam ga poljubila.

Pet minuta kasnije, bila sam u vazduhu.

U šumi među oblacima suočavamo se sa konačnim sučeljavanjem, krajnjim konzumiranjem. Sasvim prikladna pozornica, taj visoki rameni pojas Kilimandžara; u ovom godišnjem dobu, oblaci vise neisprekidani nedeljama i nedeljama. Pejisaž moralne

dvosmislenosti, sav u prelivima sivog... je li ovo Oblak Nesaznanja? Dalijevske geometrije Čage, mreškanje i velovi magle; prikladno makbetovski za Škotlanđanina kao što je Langriš.

Došla sam do čistine krajem dana ispunjenog napornim penjanjem; vazduh je bio razređen, svaki korak bio je krhotina migrene koja bi mi eksplodirala kroz mozak; kada sam se obrela na rubu malog, kamenitog tesnaca koji je prosecao nazubljeni prolaz kroz sveprisutnu Čagu, nagonski sam shvatila da će to biti pravo mesto. Dok sam se podizala bivak, magla se čudljivo uvijala i razilazila; na kraju sam shvatila da gledam kroz stablima oivičeni prozor oblacima istačkanu ravnicu Amboseli. Mogla sam da vidim! Raznobojna zemlja pružala se ispod mene da bi se gotovo neprimetno stopila sa žutomrkim zemljanim prelivima Kenije. Ti treptaji svetla, to razbacano aseptično belilo nalik na prosutu so, novi centar u Oloiptipu (ta imena Masaija, imena koja zemlja govori sebi), ti oblaci prašine, vozila, možda letelice koje uzleću sa suvog jezerskog dna; te crne tačkice koje se kreću kroz vazduh: helikopteri vojne avijacije.

Nije dobro za dušu da se predugo gleda niz planinu: ostala sam tamo do mraka i što sam više gledala, to sam više prezirala jedmolični, izgadneli predeo iza planine; to sam se više radovala boji i raznovrsnosti Čage. Pripadala sam tu.

Došao je te noći. Očekivala sam ga.

"Meseče."

Ovaj put bez sumnje, bez neizvesnosti. Već sam posezala da protresem svoja biosvetla kako bih zasijala.

"Ne. Bez svetlosti."

"Zašto?"

"Bez svetlosti. Inače ću otići..."

"Ne! Ne odlazi. Langriš, gde si? Nemoj se kriti od mene..."

"Meseče... oh, Meseče. Nemoj ovo da mi otežavaš. Želim da ti dođem; više od svega, Meseče. Samo to što te vidim, ovde... zašto si morala da dođeš, zašto nismo mogli sve da ostavimo tamo da svene?"

"Langriš, nisam mogla da te ostavim. Nisam mogla da pustim sve da svene i umre; to nije tako, znaš. Ne želi da umre, ne može da umre. Langriš, slušaj me..."

Tišina. Sama, u tami, sa celom šumom koja sluša, sela sam i prigrllila kolena uz grudi. Nešto kasnije, ponovo je progovorio.

"Oni živi gradovi iznad linije snega koje smo videli na satelitskim fotografijama - bio sam tamo, gore, među snegovima, Meseče, istraživao sam te gradove; reč 'grad' jedva može da opiše ono što se tamo nalazi, video sam stvari koje osiromašuju ljudsku maštu, stvari daleko izvan mog poimanja; ali jedno razumem, ne postoji nikakva rasa tuđina koja čeka ukopana u tle da istupi i da ih nastani. U neku ruku, bili smo u pravu kada smo postavili hipotezu da možda nećemo moći da prepoznamo tuđine; ne prepoznamo ih, Meseče, zato što smo mi tuđini..."

Čekala sam do kraja noći da se vrati; drhtala sam, uzdrmana, zaštićena krugom biosvetiljki. Oblaci su sutradan bili niski, hladni, i iz njih je rominjala kiša. Sati jada; umotana u vreću za spavanje u mreži, uzela sam da prelistavam Tomasa Mertona, ali um mi je bio previše ispunjen pticama i sumnjama da bi poslužio kao ogledalo benediktinskog mira osvojenog samoćom. Prošlo je previše vremena otkad sam ga poslednji put čitala; omot od vinila bio je mučna kaša pulpastih kristala i pene. Iscepala sam ga, bacila i čitala majstora u golotinji njegovih stranica.

Došao je sa mrakom, u ledenom, kapavom sutonu.

"Evolucija, Meseče, katastrofe koje donose nove nivoe složenosti, razumeš li? Moraš da razumeš, od suštinske je važnosti da razumeš. Evolucija ne krči sebi put kroz istoriju gen po gen; evolucija pleše, evolucija skače, sa nivoa na nivo; na biološkom satu druga kazaljka ne kreće se kontinualno, škljoca od jednog trena do drugog. Promene se dešavaju istovremeno u čitavoj populaciji; za samo jedno pokolenje, populacija može da se premesti na viši nivo. Da li razumeš? Meseče, moraš da razumeš!"

"Langriš!" Prazna, kapava tama. Sanjala sam njegove oči čitave te noći. Strašne, strašne oči bez lica.

Dok sam se umivala sledećeg jutra mlakom vodom iz cisterne, čula sam svoje ime u izmaglici.

"Odlazi, Meseče. Pre tebe nisam morao da biram, da pomišljam na bilo šta drugo; a kada sam pošao ovamo, ponovo je bilo tako. Znao sam šta želim, za čime tragam, a sada si ti sve to ponovo preokrenula. Hoću da budem sa tobom, hoću da pobegnem od tebe,

volim te, prestravljen sam tobom."

Okrenula sam se lagano, pretražujući sive obrise niskog rastinja.

"Langriš... gde si?"

"Ovde, Meseče." Senka među senkama, mrlja ljudskog oblika u izmaglici. "Ne. Nemoj bliže. Molim te. Slušaj. Ne mogu dugo da se zadržim. Ovo je važno. Vatra ne može da je spali, otrovi ne mogu da je ubiju, ona napreduje na našem otpadu i zagađenju, a tehnološkom čoveku može da pruži sve što mu treba: da li je Čaga sledeći evolutivni korak napred? Tehnološki čovek rado zagađuje sopstveno gnezdo; hoće li ga gnezdo odbaciti, ili će se gnezdo prilagoditi tako da on u njemu može da živi, a da ne uništi i njega i sebe?"

Proteinskom životu je odzvonilo, sada je došao novi život koji ga uklanja s puta. Talas, Meseče, talas."

Dok je govorio, prevalila sam rastojanje između nas, korak po korak, oprezno kao mačka. Našla sam se na nekoliko metara od njega kada se probudio iz obuzetosti sobom i primetio koliko sam blizu. Jeknuo je kada smo se ugledali, licem u lice. A onda, u treptaju pokreta, nestao je.

Srce mi je tuklo. Crni svetlaci bešumno su mi eksplodirali na mrežnjačama, krv mi je tutnjala u ušima. Langriš je još bio ljudsko biće.

Te noći, u mojoj mreži, dodir na mom obrazu, poljubac. Zamumlavši kao neka velika, zadovoljna mačka, okrenula sam se i pogledala mu u lice, a meka senzualna masa njegovog tela utisnula se u moje. Usta su se otvorila, usne srele, raskopčala sam vreću za spavanje da ga primim unutra, podigla ruke da ga dodirnem. "Ne", reče on. "Molim te. Ne dodiruj me. Obećaj mi to, Meseče."

"Ali zašto?"

"Zbog tebe. Zato što ne shvatam šta je to u tebi što me izluđuje. Lud sam što sam uopšte i pomislio da ovo radim... lud, lud. Šta je to u tebi, ženo?" Spustila sam prst na njegove usne, sekund kasnije usta su nam se spojila i pre nego što sam uopšte bila svesna toga, kliznuo je u mene. Uzdahnula sam iznenađeno, njegov jezik bio mi je na bradavicama, njegov vreli dah bio mi je na koži. Mirisao je na Čagu, mošuse, esencijalna ulja, prisne mirise otvora. Njegove šake držale su moje iznad glave, u seksualnoj predaji dok smo zaranjali i

pulsirali u krajnjoj tami čula. Kada su njegovi naleti postali mahnitiji, ritam užurbaniji, njegovi prsti pustili su moje i šake su mi automatski pale na njegovo telo da bi ga mazile, preko butina, uz lako grebanje noktima po guzovima, prateći vršcima prstiju bokove, do blage sinklinale njegovih leđa.

Pred mojim krikom, pesma Čage utihnula je na trenutak.

Prsti su mi se upleli u hvataljku vena i cevi sa korenom u podnožju njegove kičme; u pulsirajući pupčanik koji ga je spajao sa Bog zna čime tamo, u tami. Odskočio je od mene, nag, uzdrhtao, vlažan; povraćala sam beskrajno, prazno.

"Oh, Bože, oh, Bože, oh, Bože, oh, Bože..."

"Rekao sam ti, rekao sam ti, rekao sam ti da me ne dodiruješ..."

"Gade jedan, gade jedan, šta si to uradio, oh, moj Bože..."

"Zašto si morala da dođeš ovamo, zašto nisi otišla kada sam to tražio, zašto si morala ponovo da probudiš sve ono što sam zaboravio, zašto si morala da me ponovo učiniš ljudskim?"

"Ljudskim?" vrisnuh. "Ljudskim? Bože, Langriš, šta si ti?"

"Hoćeš da vidiš?" uzvрати on vriskom. "Hoćeš da znaš? Gledaj. Gledaj dobro." On pokaza drhtavim prstom prema meni. Trapava lomljava iz noćne šume, nešto ogromno, svesno da može da utroši koliko god hoće vremena da bi stiglo tamo gde je naumilo. "Gledaj!" vrisnu Langriš ponovo, i najjednom uvalu obasjaše biosvetla. "Mogu sa time da radim šta god poželim. Šta misliš, ko te je hranio, davao ti vodu, pazio na tebe, vodio te?" U amfiteatar svetlosti stupi velika humka mesa, viša od čoveka, šira; prošarana venama, arterijama i mrljama krastavih, žutih plesni. Grozd organa ljuljao se dok je to prilazilo na dve masivne, mišićave noge. Čipkaste antene izbijale su kao perje iz bradavica nalik na čičkove po leđima stvorenja; okrenulo se prema meni, podiglo se na kandžama i ispružilo mnoštvo klešta i hvataljki. Trbuh mu je bio otvorena vagina, pupčanikom spojena sa Langrišem.

Zнала sam da sam poludela.

Pupčanik se uvuče, povukavši za sobom Langriša u sirovu crvenu gubicu. Ona se zatvori oko njega, pa načini još jedan korak prema meni. Langriševo lice posmatralo me je iz kapuljače od crvenog mesa.

"Pokušao sam da ti kažem, Meseče, ali odbila si da shvatiš.

Evolucija. Budućnost, Meseče. Čovek budućnosti. Homo symbioticus. Ortotelo. Potpuno samodovoljna ekološka jedinica. Zamisli kraj bolesti i zaraza, tela koja mogu da izleče svaku boljku, koja popravljaju i regenerišu naša tela; pa ja sam praktično besmrtan. Zamisli da nema bola, nema rata, zamisli poništavanje ljudske sposobnosti da jedni drugima nanosimo bol; možemo to da imamo, ortotela poseduju sistem nervnih provera koje onemogućavaju prevođenje nasilničke misli u nasilnički postupak. Zamisli da nema više oskudice, gladi, jer ortotelo živi od sunčeve svetlosti, vazduha i vode poput biljaka, i svaki čovek biće u stanju da crpi i više nego što želi iz beskrajnih resursa šume. Zamisli, svet bez neznanja; moj mozak povezan je sa mozgom ortotela koji može da obrađuje informacije brzinom računara; štaviše, može da se poveže sa drugim ortomozgom, tako da sveukupno ljudsko znanje bude dostupno svakom muškarcu, ženi i detetu; znanje više nije povlastica obrazovane klase, nasleđe čovečanstva pripada celom čovečanstvu. Zamisli, bogatstvo iskustva i emocija jednog Šekspira ili Mikelandela kao nešto na šta svako stiže pravo samim rođenjem; zamisli oči koje mogu da vide infracrveno i ultraljubičasto, novi spektar sluha, sposobnost kušanja, njušenja, dodirivanja stvari o kojima nikada ranije nisi ni slutila, pored novih čula, nove svesti koju ne mogu čak ni da pokušam da ti opišem, Meseče!"

"Užasno!" povikala sam. "Užasno!"

"Ne, veličanstveno! Sledeći evolutivni skok. Ako čovek nije mogao da živi u skladu sa svojom planetom, njegova planeta mora se prilagoditi tako da živi u skladu sa čovekom. Meseče, shvatam tvoj strah; izgleda grozno, izgleda čudovišno; veruj mi, divnije je nego što uopšte možeš da zamisliš. Osećam se kao... kao Bog, Meseče. Bog."

Oči koje ne smem da sretnem u snovima.

"Bože, Langriš..."

"I, šta će onda Mesec da uradi? Hoće li se vratiti? Hoće li sići sa planinskog vrha - onamo? Možeš da se vratiš, posle svega što si videla, posle čudesa i veličanstvenosti koju si ovde dodirnula? Ili ćeš ostati, sa mnom? Volela si me dovoljno da dođeš ovamo i pronađeš me, voliš li me dovoljno da ostaneš? Jesam li čudovišniji nego što bih bio da ležim paralizovan u gvozdanim plućima, da sam gubav?"

Tada bi me volela, zar sada ne možeš?"

Ne, ne Bog, Langriš, đavo, i to suptilan, onaj koji sklapa đavolje ugovore. Umom mi je harao požar sumnji i pometnje; kroz plamen, tupu riku, pružih ruku da ga dodirnem, spustih šaku na crveno ispupčeno meso kraj njegovog lica. "Oh, Langriš..."

"Rekla si da smo jedno. Rekla si da smo nepodesni delovi nečeg jedinstvenog, nepotpuni jedno bez drugoga. Ne kažem da moraš postati poput mene; ne moraš preći u ortotelo, možeš naprosto da ostaneš sa mnom, kakva jesi, i možemo biti zajedno isto kao pre..."

"Langriš..."

"Meseče, volim te."

Ali ja sam već pobjegla u noć.

Prosejavanje pepela; svi emocionalni nosači na kojima je Mesečev život bio sazdan srušili su se u užareno ugljevlje. Samo da to nije rekao. Samo da nije rekao da me voli, moglo je biti podnošljivo - zašto uvek moraš mene da napraviš krivom? Je li uvek bilo ovako, ništa osim istraživanja novih načina da jedno drugome nanesimo bol? Je li sve što nam je trebalo jedno od drugoga bilo ogledalo u kome smo mogli da se ogledamo?

Doći će ponovo po mene, ubrzo, dozivajući, kroz izmaglicu i šumu koja leži na ramenima Kilimandžara. A ja ne znam šta ću tada učiniti. Zato završavam ovaj dnevnik: u gnevu dnevnika osuđenika. Najduže putovanje je putovanje unutra, a to je ujedno i putovanje sa koga je povratak najmanje moguć. Od svih putnika, za hodočasnike najviše važi da im više nema povratka kući.

Hodočasnik koji siđe sa planine neće biti Mesec: Mesec je umro, tamo gore, pod dahom snegova; ono što se vrati na zemlju biće izmenjeno unutra baš kao što je Langriš izmenjen spolja. A ako ostanem... ne mogu postati takva. Ne mogu prihvatiti da je ovo budućnost čovečanstva; večnost sirovog hedonizma u tumananju velikom svetskom šumom, gde je svaki čovek ostrvo, sasvim dovoljan sebi? Ne, odbacujem to; čuješ li me, Langriš, odbacujem! U pravu si, Eliote, čovečanstvo ne može da podnese preteranu količinu stvarnosti.

Poslednje iskušenje, najveća izdaja, učiniti nešto loše sa dobrim razlogom. Sada moram da završim; čujem ga kako doziva, dolazi po

mene. Nemam mnogo vremena da dovršim ovaj zapis i još sam neodlučna. Možda ovo ipak neće biti moj poslednji zapis. T.P., ako ovaj dnevnik ikada pronađe put do tebe, mojom rukom, tuđom rukom, čak i ako ne budeš mogao sam da shvatiš, pokušaj da nateráš svet da shvati. Moguće je voleti srce tame i istovremeno osećati gnušanje prema njemu.

Sada je tu, moram za danas da ostavim olovku. Neka ova poslednja rečenica označi mesto gde se priča završava.

Den Simons: U POTRAZI ZA KELI DAL

1. Kjaroskuro

Probudio sam se tog jutra u kampu i ustanovio da je autoput za Bolder nestao, da na nebu nema tragova pare i da je boja lišća jasike zlatnojesenja, uprkos tome što bi trebalo da bude pravi letnji dan, ali posle truckanja u džipu kroz četiri milje šume i kamenitog grebena do zaleđine Fletajronsa, ukopao sam se u mestu tek zbog prizora Unutrašnjeg Mora.

"Prokletstvo", promrmljao sam dok sam izlazio iz džipa i prilazio rubu litice.

Tamo gde je trebalo da se nalaze brežuljci i ravnice, veliko more protezalo se istočno sve do horizonta, i dalje od njega. Dole, tromi talasi ljeskali su se o blatnjave obale. Tamo gde su se tornjevi Nacionalnog Centra za Atmosferska Istraživanja uzdizali poput kamenih kutija ispod ploča Fletajronsa od peščanog kamena, sada su bile samo močvare prošarane žbunjem i blatnjavi zatoni. Bolderu nije bilo ni traga - nije se mogla videti ni njegova oaza drveća, niti njegove niske zgrade. Autoput broj 36 nije kao pre zasecao brdoviti predeo jugoistočno prema Denveru. Nije se video nijedan drum. Visoki obrisi Denvera nestali su. Čitav Denver je nestao. Samo se Unutrašnje More protezalo prema istoku, severu i jugu dokle god mi je pogled dopirao, sivoplave boje koju sam pamtio iz mladosti, sa Jezera Mičigen, sa skokovitim talasima i zvukom koji je pre podsećao na neodlučno ljeskanje jezera nego na valjanje talasa pravog okeana.

"Prokletstvo", rekoh ponovo i izvukoh 'remingtonku' iz futrole iza vozačevog sedišta u džipu. Koristeći najveće uvećanje durbina, pretražio sam jaruge koje su se spuštale kroz Fletajronse do močvara i obale. Nije bilo drumova, staza, pa čak ni vidljivih životinjskih tragova. Podigao sam nogu na nisku stenu, oslonio ruku o koleno i pokušao da držim teleskop mirno dok sam ga okretao zdesna ulevo duž dugačke, tamne obale.

Tragovi stopala u blatu: jedan par, koji je izlazio iz jaruge odmah ispod mesta gde sam stajao, mesta koje će jednog dana dobiti ime Planina Flagstaf, da bi prišao malom čamcu sa veslima izvučenom

na pesak tik ispred prepletenih talasa. U čamcu nije bilo nikoga. Od njega se nisu udaljavali nikakvi tragovi.

Malo boje i pokreta uhvati mi pogled stotinu metara od obale i ja podigoh pušku, pokušavajući da ustalim teleskop na poskakujuću žutu mrljicu. Tamo je bio čamac na naduvavanje, odmah iza plićaka. Spustih 'remingtonku' i kročih bliže strmini. Nije postojao nikakav način da tamo siđem džipom - bar ne bez sata i dana koje bih proveo u krčenju staze kroz gustiš žutih i pravih borova koji su rasli u jaruzi. A čak i tada, morao bih da spustim džip pomoću čekrka preko stenja i gotovo okomitih delova. Silazak vozilom nije zavređivao toliki napor. Ali trebaće mi sat ili više da se odavde spustim peške.

Zbog čega? pomislio sam. Ispostaviće se da su čamac na vesla i zaliv samo još jedan lažni trag, još jedan štos Keli Dal. Ili ona to pokušava da me namami na vodu kako bi mogla na miru da nišani.

"Prokletstvo", rekao sam treći i poslednji put. Onda sam vratio pušku u futrolu, izvukao plavi ranac, proverio da li su porcije, boce s vodom i trideset osmica na mestu, navukao ranac, pomerio lovački nož u kaniji na opasaču tako da mogu da ga dohvatim jednim pokretom, postavio kundak puške u prevoj ruke, pogledao poslednji put džip i njegovu sadržinu, a onda otpočeo dugi spust.

Keli, aljkava si, pomislio sam dok sam se klizao niz blatnjavu padinu, pridržavajući se za jasike. Ništa nije dosledno. Sjebala si ovo baš kao i trijasko doba juče.

Ovo Unutrašnje More moglo bi da potiče iz jednog od nekoliko doba - iz pozne krede, ili pozne jure - ali u ono prvo doba, pre nekih sedamdeset pet miliona godina, veliko unutrašnje more prostiralo bi se mnogo zapadnije odavde, u Jutu i još dalje, a Stenovite Planine koje sam video dvadeset milja zapadno bile bi u procesu rađanja iz ostataka pacifičkih ostrva kojima je bio prošaran okean što je prekrivao Kaliforniju. Ploče Fletajronsa koje su se sada uzdizale iznad mene postojale bi samo kao sloj podloge. Naprotiv, kada bi u pitanju bila sredina jure, gotovo sto miliona godina pre krede, ovo bi bio deo toplog, plitkog mora koje se prostiralo od Kanade da bi se završilo obalom koja je krivudala duž severnog Novog Meksika. Južno odavde nalazilo bi se ogromno slano jezero, blatne ravnice južnog Kolorada i severnog Novog Meksika protezale bi se kao uski zemljouz gotovo dve stotine milja između dve velike vode. Ova

oblast središnjeg Kolorada bila bi ostrvo, ali i dalje bez planina i Fletajronsa.

Sve si pobrkala, Keli. Dao bih ti dva manje. Nije bilo odgovora. Sranje, nije čak ni toliko dobro. Jedinica. I dalje tišina.

Ni flora ni fauna nisu bile kako treba. Umesto stabala jasike i bora između kojih sam sada silazio, ova oblast trebalo je da bude pošumljena u doba jure visokim, vitkim, valjkastim drvećem, načičkanim laticama i šiškarkama; nisko rastinje ne bi bilo žbunje kleke, oko koga sam obilazio, već egzotične, rasprostranjene site, pune lišća sličnog biljci banane. Flora iz pozne krede bila bi za oko uobičajenija - nisko drveće širokih listova, visoki četinari, ali bi pupoljci bili mnogobrojni, tropski i egzotični, u vlažnom vazduhu zasićenom mirisom ogromnih cvetova nalik na magnolije.

Vazduh nije bio ni vreo ni vlažan. Bio je to najobičniji dan za Kolorado. Jedini pupoljci koje sam video bili su izbledeli cvetovi na malim kaktusima pod mojim nogama.

Fauna je bila pogrešna. I dosadna. Dinosaurusi su postojali kako u doba krede, tako i u doba jure, ali jedine životinje koje sam video ovog lepog jutra bilo je nekoliko gavranova, tri belorepa jelena u potrazi za zaklonom jednu milju pre nego što sam stigao do litica, i nešto zlatnih veverica blizu vrha Fletajronsa. Ukoliko neki pleziosaurus ne digne svoj žgoljavi vrat odozdo, iz vode, pretpostaviću da je unutrašnje more preneseno u naše doba. Bio sam blago razočaran poslednjih nekoliko puta kada me je potera vodila kroz drevna doba. Voleo bih da vidim dinosaurusu, makar samo da bih ustanovio da li su Spielberg i njegovi animatori tačno prikazali način na koji su se ta stvorenja kretala.

Keli, aljkava si, pomislio sam ponovo. Lenja. Ili biraš u zavisnosti od sentimenta i smisla za estetiku umesto da brineš za preciznost. Nije me iznenadilo odsustvo odgovora.

Keli je uvek bila vrdava, mada sam upamtio vrlo malo sentimentalnosti iz oba razdoblja kada sam je podučavao.

Pomislih: Nije plakala kada sam ostavio šesti razred da bih se zaposlio u srednjoj školi. Većina drugih devojčica jeste. Keli Dal je tada imala jedanaest godina. Nije pokazala mnogo osećanja dok sam joj predavao engleski kada je imala... koliko?... sedamnaest.

A sada pokušava da me ubije. Ni tu nema mnogo sentimenta.

Izišao sam iz šume na ivici jaruge i pošao za ljudskim tragovima u blatu preko ravnice. Bilo da je unutrašnje more bilo iz doba jure ili krede, osoba koja je prešla preko ove plimama nakvašene ravnice nosila je patike - za opštu namenu, reklo bi se, po izgledu šara na đonu. A ta plimama nakvašena ravnica? Tako je, mislim da je... Kanzaško more bilo dovoljno veliko da odgovara takvim plimama.

U čamcu nije bilo ničeg osim dva vesla, propisno složena. Pogledao sam okolo, izvadio pušku da bih kroz durbin osmotrio litice; pošto tamo nisam video ništa, ubacio sam ranac u čamac, stavio 'remingtonku' preko krila, odgurnuo se kroz niske talase i zaveslao prema žutoj plutači.

Napola sam očekivao pucanj iz puške, ali podozrevao sam da ga neću čuti. Uprkos prilikama koje je pre nekoliko dana propustila, Keli Dal je očito bila dobar strelac. Kada bude odlučila da me ubije, ukoliko bude mogla lepo da nanišani, kao sada - mogla je da puca sa svake tačke na litici Fletajronsa - biću gotovo sasvim sigurno pogođen pri prvom pokušaju. Jedina prilika bila bi mi da to ne bude smrtonosni hitac i da još budem u stanju da baratam 'remingtonkom'. Oznojen, sa puškom koja se sada nalazila pozadi, na klupici, košulje natopljene od napora uprkos svežem jesenjem vazduhu, razmišljao sam o tome koliko sam ranjiv tu, na beličastom moru, koliko je ovaj postupak glup. Uspeo sam da se nervozno nasmejem.

Uradi najgore što možeš, mala. Sunce blesnu na nečemu iza stena planine Flagstaf. Teleskopski nišan? Vetrobran mog džipa? Nisam prekinuo ritam veslanja da bih to proverio. Uradi najgore što možeš, mala. To ne može biti ništa gore od onoga što sam sebi isplanirao.

Žuta 'plutača' zapravo je bila plastična tegla izbeljivača. Za nju je bio privezan najlon. Povukao sam ga. Vinska boca na njegovom kraju bila je otežana kamičcima i zapušena čepom. Unutra je bila poruka. BUM, pisalo je. GOTOV SI.

Istog dana kada sam odlučio da se ubijem, isplanirao sam to, pripremio se i izvršio. Zašto da čekam?

Ironija je bila u tome što sam se oduvek gnušao samoubistva i samih samoubica. Tata Hemingvej i njegova sorta, ljudi koji će staviti 'Bosovu' sačmaru u usta i povući obarač, da bi ostavili ostatke u podnožju stepeništa gde će ih pronaći njihove žene, i tavanicu punu

parčića lobanje koje će izvaditi unajmljeni radnici... pa, takvi su mi bili odvratni. Samopovlađujući. Ja sam bio propalica, pijanica i zeznut tip, ali nikada nisam ostavljao svoj nered da ga neko drugi čisti, čak ni u danima najgoreg pijanstva.

Ipak, teško je smisliti način da se ubiješ, a da za sobom ne ostaviš nered. Ulazak u okean poput Džejsma Mejsna u filmu Zvezda je rođena iz 1954. godine bio bi lep, pod uslovom da je tu snažna struja puna ajkula koje će dokrajčiti naplavljene ostatke, ali ja živim u Koloradu. Davljenje u nekom od jadnih rezervoara u okolini u najboljem slučaju izgledalo bi patetično.

Sva sredstva u domaćinstvu - gas, otrov, vešanje, prevelika doza pilula za spavanje, sačmarica iz plakara - ostavljaju čoveku Hemingvejev problem. Osim toga, prezirem melodramu. Po meni, to na koji način ili zbog čega odlazim isključivo je moja stvar. Naravno, moju bivšu ženu bolelo je dupe, a moje jedino dete mrtvo je i tako pošteđeno neprijatnosti, ali još postoji nekoliko prijatelja iz dobrih vremena koji bi mogli da se osele izdani kada bi im vest o mojoj smrti stigla kao crni paket samoubistva. Ili bar tako volim da mislim.

Nije mi trebalo ni tri cela piva kod Beningena na Kanjonskom bulevaru da bih došao do odgovora; trebalo mi je još manje vremena da izvršim pripreme i sve to izvedem.

Među onih nekoliko stvari koje su mi preostale posle podele imovine sa Marijom, nalazili su se džip i oprema za kampovanje. Čak i dok sam pio, povremeno sam odlazio u brda bez pripreme, kampovao negde duž autoputa ili u nacionalnoj šumi gore kod Levorukog Kanjona. Iako nisam pravi tip za takve stvari - mrzim one seronje sa pogonom na četiri točka koji se ponose time što cepaju po prirodi, i sve one snegomobilaše, kao i one idiote na motociklima koji zagađuju divljinu bukom i izduvnim gasovima - dešavalo mi se da prilično ganjam džip kako bih došao do mesta za kampovanje dovoljno daleko da ne mogu da čujem ničiji radio, slušam saobraćaj ili budem primoran da piljim u trticu nekog debeloguzog 'vinebaga'.

Tamo gore nalaze se okna rudnika. Mnoga su iskopana vodoravno u planini i pružaju se samo nekoliko stotina stopa pre nego što se okončaju odronom ili poplavom. Ali neka su prave rupčage, dok su neka jame gde se tle urušilo iznad starog okna. Neka okna su okomita, odavno napuštena, i sunovraćuju se dve ili tri stotine stopa

do stenja, vode i svih mogućih sluzavih stvorenja koja vole da žive u takvoj tami.

Znao sam gde se nalazi jedno od tih okomitih okana - duboko, sa otvorom dovoljno širokim da prođemo džip i ja. Bilo je daleko iznad kanjona iza Šećernih planina, dalje od puta, obeleženo znakovima upozorenja na drveću, ali neko ko bi pokušao da okrene džip u suton ili po mraku sasvim lako bi mogao da upadne unutra. Ako je krajnje glup. Ili ako je notorna pijanica.

Bilo je oko sedam sati jedne julske večeri kada sam napustio 'Benigen', uzeo stvari za kampovanje iz stana u Trinaestoj ulici i krenuo tri milje prema severu autoputem broj 36 duž brežuljaka, a onda prema zapadu Levorukim Kanjonom. Čak i sa dve ili tri teške milje puta kao stvorenog za pogon na četiri točka, mislio sam da ću stići do rudarskog okna oko osam uveče. Preostaće dosta svetla da obavim ono što sam naumio.

I pored tri piva, bio sam trezan. Skoro dva meseca nisam popio neko pravo piće. Kao alkoholičar, znao sam da se ne oporavljam tako što se jedva zadržavam s ove strane crte koja deli trezvenost od pijanstva, već da samo trpim.

Ali želeo sam da te večeri budem trezan. Bio sam gotovo trezan - samo dva piva, možda tri - one večeri kada je kamionet prešao u našu kolovoznu traku na autoputu broj 287 i tresnuo u 'hondu', ubivši Alena na mestu, a mene smestivši u bolnicu na tri nedelje. Vozač kamioneta je preživio, naravno. Ispitali su mu krv i ustanovili da je, zakonski, bio pijan. Dobio je uslovnu kaznu i oduzeli su mu dozvolu na godinu dana. Ja sam bio tako teško povređen, bilo je toliko očigledno da je kamionet kriv, da niko nije ispitao nivo alkohola u mojoj krvi. Nikada neću saznati da li sam mogao brže da reagujem da nisam popio ta dva ili tri piva.

Ovog puta, želeo sam tačno da znam šta radim dok budem prilazio džipom ivici tog otvora širokog dvadeset stopa, prebacivao pogon na četiri točka u sporiju vožnju i grmeo preko uzdignutog grudobrana oko crnog kruga jame.

I uradio sam to. Nisam oklevao. Nisam izgubio ponos u poslednjem trenutku i napisao bilo kome neku usranu oproštajnu poruku. Nisam razmišljao o tome. Skinuo sam bezbol-kapu, obrisao tanak sloj znoja sa čela, čvrsto nataknuo kapu, prebacio menjač i grmnuo preko te

zemljane humke poput pit-bula koji juri za guzicom nekog poštara. Osećaj je bio gotovo kao da prelazim preko druge uzvisine na toboganu 'Divlja mačka' u luna-parku Elič. Osetio sam poriv da dignem ruke i vrisnem. Nisam digao ruke; šake su mi ostale prikovane za volan kada je nos džipa potonuo u tamu, kao da vozim u tunel. Nisam upalio farove. Samo sam mogao načas da vidim kamenje, trulu građu i slojeve granita koji su šibali kraj mene. Nisam vrištao.

Poslednjih nekoliko dana pokušavam da se prisetim svega što mogu o Keli Dal kada sam joj predavao u šestom razredu, svakog razgovora i kontakta, ali mnogo toga je nejasno. Predavao sam skoro dvadeset šest godina, šesnaest osnovcima, a ostatak srednjoškolcima. Lica i imena se mute. Ali ne zato što sam u to vreme mnogo pio. Keli je bila u mom poslednjem šestom razredu i tada nisam baš imao problema sa pićem. Problema druge vrste, da; sa pićem, ne.

Sećam se da sam primetio Keli Dal još prvog dana; svaki nastavnik koji iole vredi odmah uoči one koji će mu praviti probleme, izuzetne učenike, nastavničke miljenike, razredne klovneve i sve druge stereotipe osnovaca. Keli Dal se nije uklapala ni u jedan stereotip, ali svakako je bila dete koje se isticalo. Fizički, nije bila nimalo neobična - u jedanaestoj je počela da gubi dečju bucmastost koju je nosila kroz detinjstvo, struktura kostiju počela je da joj se formira u licu, kosa joj je bila otprilike do ramena, smeđa i nešto neurednija od fenom sušene ili u kike pažljivo upletene kose drugih devojčica. Zapravo, Keli Dal je odavala izvestan utisak zapuštenosti i siromaštva, izgled sa kojim smo mi, nastavnici, bili veoma dobro upoznati sredinom osamdesetih, čak i u imućnom okrugu Bolder. Njena odeća bila je obično premala, retko čista i izdajnički zgužvana kao nešto tog jutra izvučeno iz korpe ili sa dna plakara. Kosa joj je, kao što sam rekao, retko bila čista i obično obuzdana jevtinim plastičnim šnalama koje je verovatno nosila još od drugog razreda. Koža joj je bila žućkasta, što je uobičajeno za decu koja provode mnogo vremena unutra, pred televizorom, mada sam kasnije ustanovio da kod Keli Dal to nije posredi. Ona je bila nešto na šta se najređe nailazilo - dete koje nikada nije gledalo TV.

Malo je mojih pretpostavki o Keli Dal bilo tačno.

Ono što je Keli izdvojilo tog prvog dana u mom poslednjem šestom razredu bile su oči - zapanjujuće zelene, šokantno pametne i iznenađujuće budne kada nisu bile kamuflirane njenim paravanom dosade ili skrivene navikom da gleda u stranu kada je prozovem. Sećam se tih očiju i blago podrugljivog tona njenog glasa jedanaestogodišnje devojčice kada sam je nekoliko puta tog prvog dana prozvao.

Sećam se da sam te večeri pročitao njen dosje - praksa mi je bila da nikada ne čitam prikupljene podatke o učenicima pre nego što upoznam samo dete - a ove sam verovatno pogledao zato što su Kelina pažljiva dikcija i blago ironični ton toliko bili u suprotnosti sa njenom pojavom. Prema dosjeu, Keli Dal je stanovala u kampu prikolica zapadno od pruge - bio je to kamp koji je našoj školi priređivao glavninu problema - sa majkom, razvedenom, i očuhom. Bila je tu žuta cedulja iz drugog razreda koja je upozoravala na činjenicu da je Kelin biološki otac sve do te godine imao starateljstvo nad njom, i da mu ju je sud oduzeo zbog glasina o zlostavljanju. Proverio sam sadržinu jednog jedinog lista okružnog socijalnog radnika koji je posetio njen dom i, između birokratskih redova, nagovestio da ni majka nije želela dete, ali se povinovala sudskoj presudi. Biološki otac rado je predao devojčicu. Očigledno je to bila jedna od onih borbi za izbegavanje starateljstva, tipa: 'Ti je uzmi, ja hoću da živim svoj život', kakve je istrpelo mnogo mojih učenika. Majka je tu izgubila i završila sa Keli. Žuto obaveštenje bilo je uobičajeno upozorenje da se devojčici ne sme dozvoliti da ode iz škole sa biološkim ocem niti da razgovara sa njim ako on bude zvao školu, a ako bude primećen da se mota oko škole, nastavnik ili dežurni mora da obavesti direktora i/ili policiju. Veoma mnogo dosjea naše dece ima u sebi žuta obaveštenja sa takvom vrstom upozorenja.

Žurna beleška Keline nastavnice iz četvrtog razreda pomenula je da je 'pravi otac' poginuo u saobraćajnoj nesreći prošlog leta i da se obaveštenje može prenebreći. Naškrabana poruka na dnu otkucane strane komentara socijalnog radnika obznanila je da je 'očuh' Keli Dal bio najobičniji useljeni momak koji je bio na uslovnom posle pljačke neke piljarnice u Arvadi.

Prilično normalan život.

Ali nije bilo ničeg normalnog u vezi sa Keli Dal. Ovih nekoliko proteklih dana, dok sam aktivno pokušavao da se prisetim naših razgovora tokom sedam meseci te skraćene školske godine i osam meseci koje smo proveli zajedno dok je bila u srednjoj školi, zaprepašćen sam neobičnošću vremena koje smo proveli zajedno. Ponekad jedva mogu da se setim lica ili imena bilo kog drugog učenika šestog razreda iz te godine, ili mrzovoljnih lica zgurenih omladinaca pet godina kasnije; samo Keli Dal, njenog sve mršavijeg lica i zaprepašćujuće zelenih očiju. Tihi glas Keli Dal - ironičan u jedanaestoj, sarkastičan i izazivački u šesnaestoj. Možda je, posle dvadeset šest godina podučavanja, posle stotina i stotina jedanaestogodišnjaka, šesnaestogodišnjaka, sedamnaestogodišnjaka i osamnaestogodišnjaka kojima sam predavao - zapravo, koje sam istrpeo - Keli Dal bila moja jedina prava učenica.

A sada me je lovila. I ja nju.

2. Pentimento

Probudio sam se sa toplotom plamenova na licu. Sa osećajem padanja, setio sam se svog poslednjeg svesnog trenutka - kada sam povezao džip u jamu, uronio u tamu. Pokušao sam da dignem ruke, ponovo zgrabim volan, ali ruke su mi bile vezane na leđima. Sedeo sam na nečem čvrstom, ne na sedištu džipa, već na tlu. Sve je bilo mračno osim treperenja plamenova pravo ispred mene. Pakao? - pomislio sam, ali u toj hipotezi nije bilo ni trunke verovanja, čak ni kada bih bio mrtav. Osim toga, plamenovi koje sam mogao da vidim poticali su od velike logorske vatre; kameni prsten ognjišta bio je sasvim vidljiv.

Sa bolovima u glavi, odjecima tih bolova i neobičnom vrtoglavicom u telu, kao da se još nalazim u sunovraćenom džipu, pokušao sam da procenim situaciju. Nalazio sam se na otvorenom, sedeo sam na tlu, i dalje u odeći koju sam nosio prilikom pokušaja samoubistva, bio je mrak, a velika logorska vatra pucketala je šest stopa ispred mene.

"Sranje", rekoh naglas, sa bolovima u glavi i telu kao od mamurluka. Opet sam zajebao stvar. Napio sam se i zabrljao. Samo sam zamišljao da sam se sjurio u jamu. Jebeš ga.

"Niste opet zajebali stvar", začu se tihi, visoki glas odnekud iz mraka

iza mene. "Zaista ste se sjurili u to rudarsko okno."

Trgao sam se i okrenuo, u pokušaju da vidim ko je to progovorio, ali nisam mogao toliko da pomerim glavu. Spustio sam pogled i ugledao konopce koji su mi se ukrštali na grudima. Bio sam privezan za nešto - za neki panj, možda, ili kamen. Pokušao sam da se setim da li sam te poslednje misli o tome da sam se napio i zajebao stvar izgovorio naglas. Glava me je grozno bolela.

"Bio je to zanimljiv način da se izvrši samoubistvo", začu se ponovo ženski glas. A nešto u tom glasu bilo je prokleta poznato.

"Gde si?" upitao sam i začuo promuklost u svom glasu. Okrenuo sam glavu onoliko koliko sam mogao i zauzvrat uočio samo načas neki pokret u senkama iza mene. Žena je hodala neposredno izvan dosega svetla vatre. Sedeo sam uz nisku stenu. Pet namotaja konopca vezivalo me je za kamen. Osećao sam još jedan konopac kojim su mi ručni zglobovi bili vezani iza kamena.

"Zar ne želite da me pitate ko sam?" začu se neobično poznati glas. "Da i to skinete s vrata?"

Na sekund nisam progovarao; glas i njegov blago podrugljivi ton bili su toliko poznati da bih se setio ko je to biti pre nego što bih morao da pitam. Neko ko me je pronašao pijanog u šumi i vezao. Zašto da me veže? Marija je mogla to da uradi da je bila u blizini, ali ona se nalazila u Gvatemali sa svojim novim mužem. Imao sam bivše ljubavnice koje su me dovoljno mrzele da bi me vezale i ostavile u šumi - ili uradile nešto još gore - ali nijedna od njih nije imala taj glas. Naravno, u proteklih godinu-dve bilo je toliko nepoznatih žena kraj kojih sam se budio... a ko uostalom tvrdi da moram da poznajem tu osobu? Po svemu sudeći, neka ludača me je pronašla u šumi, primetila da sam pijan i potencijalno nasilan - kada sam najpijaniji obično se derem i recitujem poeziju - izuzev činjenice da se nisam sećao da sam se napio, da bol u mojoj glavi i telu nije bio kao prilikom uobičajenih mamurluka, da nije bilo smisla da budem vezan, čak ni ako je neka luda ženska u pitanju, i da se jesam sećao da sam se sjurio tim jebenim džipom u okno rudnika.

"Predajete se, gospodine Džejks?" začu se glas.

Gospodine Džejks. Taj osobeni ton. Neka bivša učenica... Odmahnuo sam glavom zbog bola koji su mi pričinjavali pokušaji da mislim. Bilo je to gore od glavobolje posle mamurluka, drugačije,

dublje.

"Možeš me zvati Roland", rekao sam, glasom jedva razumljivim, žmirkajući u plamenove, pokušavajući da dobijem malo vremena za razmišljanje.

"Ne, gospodine Džejks, ne mogu", reče Keli Dal i iziđe na svetlost, da bi čučnula između mene i vatre. "Vi ste gospodin Džejks. Ne mogu da vas zovem nikako drugačije. Osim toga, ime Roland je glupo."

Klimnuh glavom. Smesta sam je prepoznao, iako sam je poslednji put video pre šest ili sedam godina. Kada je bila gimnazijalka, kosa joj je bila snežnobela i šišana u pank-stilu, gotovo kao mohikanska. I dalje je bila kratka i neuredno ošišana, i dalje blajhana sa tamnim korenovima, ali više ne pankerska. Oči su joj bile krupne i sjajne kada je bila jedanaestogodišnje dete, još krupnije i sjajnije od mutne svetlosti droge kada je imala sedamnaest, ali sada su bile samo krupne. Tamne senke ispod njenih očiju koje je neprekidno imala u gimnaziji izgleda da su nestale, mada je to moglo biti i zbog igre svetlosti vatre. Telo joj nije bilo koščato i mršavo kao što sam ga zapamtio iz gimnazije, više nije bilo toliko ispijeno da je izgledalo kao kost i koža, kao da ju je koka, krek ili šta već, izjedala iznutra, ali i dalje dovoljno mršavo da čovek mora ponovo da pogleda i odmeri njene dojke da bi se uverio da je u pitanju žena. Te noći, nosila je farmerke i cokule sa komotnom flanelskom košuljom preko tamne dukserice, a oko glave joj je bila vezana marama. Na svetlosti vatre, koža na obrazima i čelu bila joj je veoma ružičasta. Kratka kosa štrčala joj je preko marame iznad ušiju. Držala je labavo veliki nož za kampovanje u desnoj ruci dok je čučala ispred mene.

"Ćao, Keli", rekoh ja.

"Ćao, gospodine Džejks."

"Hoćeš li me odvezati?"

"Neću."

Oklevao sam. U glasu joj nije bilo prizvuka starog šegačenja. To su samo razgovarale dve odrasle osobe, ona u ranim dvadesetim, ja negde između pedesete i stote.

"Jesi li me ti vezala, Keli?"

"Naravno."

"Zašto?"

"Saznaćete za koji minut, gospodine Džejks."

"Dobro." Pokušao sam da se opustim i oslonim o kamen kao da sam navikao da uvezem džip u jamu, pa se onda probudim, zatekavši učenicu koja mi preti nožem. Da li mi to ona preti nožem? Bilo je to teško ustanoviti. Držala ga je nehajno, ali ako nije nameravala da mi preseče konopce, imala je malo razloga za to. Keli je uvek bila emotivna, neobična, neuravnotežena. Zapitao sam se nije li potpuno poludela.

"Nisam potpuno skrenula, gospodine Džejks. Ali blizu sam. Ili su ljudi tako mislili kada ih je bilo."

Trepnuh. "Da li mi ti to čitaš misli, Keli?"

"Naravno."

"Kako?" upitah. Možda i nisam poginuo u pokušaju samoubistva, ali sam u tim trenucima ležao u komi, oštećenog mozga, i sanjao ove besmislice u nekoj bolničkoj sobi. Ili na dnu jame.

"Mu", reče Keli Dal.

"Molim?"

"Mu. Ma haj'te, nije valjda da se ne sećate."

Sećao sam se. Predavao sam gimnazijalcima... ne, bili su to šestaci, te godine, sa Keli... o kineskoj frazi mu. Na jednom nivou mu znači samo da, ali na dubljem nivou žena nju majstor često koristi kada mu učenik postavi glupo, pogrešno, ili pitanje bez odgovora, poput: 'Ima li pas prirodu Bude?' Majstor bi odgovorio samo: 'Mu', sa značenjem - Kažem 'da' ali mislim 'ne', a pravi odgovor je: ne postavljaš to pitanje.

"Dobro", reko, "onda mi reci zašto sam vezan."

"Mu", reče Keli Dal. Ustala je i nadnela se nad mene. Plamenovi su igrali po oštrici noža.

Slegnuh ramenima, iako to sa tim konpcima nije bio mnogo graciozan pokret. "Fino", reko. Bio sam umoran, uplašen, rastrojen i ljut. "Jebeš to." Ako možeš da mi čitaš misli, prokleta neurotičarko, pročitaj ovo. Zamislio sam podignuti srednjak. I sedi na to i vrti se.

Keli Dal se nasmeja. Čuo sam njen smeh veoma retko u šestom razredu, u trećem gimnazije uopšte nisam, ali ovo je bio taj pamćenja vredan zvuk koji sam tih nekoliko puta čuo - neobuzdan, ali ne baš lud, prijatan, ali sa isuviše oštine da bi se mogao nazvati sladak.

Sada je čučnula ispred mene, sa dugačkom oštricom noža uperenom u moje oči. "Da li ste spremni za početak igre, gospodine Džejks?"

"Kakve igre?" Usta su mi bila veoma suva.

"Menjaću neke stvari", reče Keli Dal. "Možda vam se promene neće dopasti. Da biste me zaustavili, moraćete da me pronađete i da me sprečite."

Obliznuh usne. Nož nije zadrhtao za vreme njenog kratkog govora.

"Kako to misliš, da te sprečim?"

"Da me sprečite. Ubijete, ako možete. Da me sprečite."

Oh, sranje... jadnica je luda.

"Možda", reče Keli Dal. "Ali igra će biti zabavna." Brzo se nagnula napred i u jednom bezumnom trenu pomislio sam da će me poljubiti; umesto toga, zavukla je oštricu noža ispod konopaca i blago cimnula. Dugmad se pokidaše. Osetih čelični vrh kao hladnoću u korenu vrata dok je nož klizio postrance.

"Pazi..."

"Šššš", šapnu Keli Dal i onda me zaista poljubi, jednom, lako, dok joj se ruka brzo pomerala sleva udesno i dok su se konopci razdvajali kao da su presečeni skalpelom.

Kada je odstupila, skočio sam na noge... pokušao da skočim... noge su mi bile utrnule i ja se zanesoh napred, umalo se ne sruših u vatru, ali uspeh da se zadržim nespretno rukama i šakama koje su bile lišene nerava poput cepanica koje sam video u plamenu.

"Sranje", rekoh. "Pobogu, Keli, ovo nije baš..." Uspeo sam da kleknem i okrenuo se prema njoj, tako da mi je vatra ostala iza leđa. Video sam da se vatra nalazi na čistini na vrhu grebena, na nekom mestu koje nisam prepoznao, ali očito nimalo blizu mesta gde sam se sjurio u okno rudnika. U mraku se nalazilo nekoliko stena kao tamna masa, a iznad borova ugledao sam rasuti Mlečni put. Moj džip bio je parkiran dvadeset stopa dalje. Nisam mogao da vidim nikakva oštećenja, ali bio je mrak. Zaduvalo je lahor i grane borova blago se zanjahaše, sa iglicama bogatim mirisom, koje su tiho uzdisale.

Keli Dal je nestala.

Kada sam se obučavao za nastavnički poziv i bio samo jedan od pripadnika vojske onih koji nisu bili sigurni zbog čega to žele da

postanu, izuzev možda zbog činjenice da je to nešto najudaljenije moguće od klipsanja po Vijetnamu što sam mogao da zamislim, jedno od trik-pitanja koje su profesori postavljali bilo je: "Želiš li da budeš mudrac na pozornici ili vodič po strani?" Zamisao je bila da postoje dve vrste nastavnika: 'mudrac' koji šeta okolo kao bokal pun znanja i povremeno sipa ponešto od toga u praznu posudu koju predstavlja učenik, ili 'vodič' koji učenicima pruža znanje tako što podstiče radoznalost i istraživanje u mladoj osobi. Očigledan tačan odgovor na to trik-pitanje bio je da dobar budući nastavnik treba da bude 'vodič po strani' i da ne natura svoje znanje, već da detetu pomaže da ga samo stiče.

Ja sam ubrzo ustanovio da mogu da uživam u nastavničkom pozivu jedino kao mudrac na pozornici. Sipao sam znanje i činjenice, zaključke i pitanja, sumnje i sve ostalo što sam nosio u sebi pravo iz gotovo prepunog bokala u tih dvadeset pet praznih posuda. Najzabavnije je bilo kada sam predavao šestom razredu zato što te posude tada nisu bile toliko pune socijalne oholosti i pukih dezinformacija.

Na svu sreću, postojalo je mnogo stvari koje su me zaista zanimale, o kojima sam ponešto znao i koje sam bio nedužno željan da podelim sa decom; moja strast prema istoriji i književnosti, moja ljubav prema svemirskom putovanju i avijaciji, obučenost u poznavanju prirode koju sam stekao na koledžu, ljubav prema zanimljivoj arhitekturi, sposobnost da crtam i pripovedam, opčinjenost dinosaurusima i geologijom, uživanje u pisanju, visoki nivo lagodnosti sa kompjuterima, mržnja prema ratu zajedno sa opsednutošću svim vojnim stvarima, poznavanje iz prve ruke nekolicine veoma udaljenih tačaka sveta, žudnja za putovanjem i upoznavanjem svih udaljenih tačaka sveta, dobar osećaj za orijentaciju, otkačeni smisao za humor, duboka očaranost životima svetskih istorijskih ličnosti poput Linkolna i Čerčila, Hitlera, Kenedija i Madone, težnja ka dramatičnom, ljubav prema muzici koja je često odvodila moje šestake da leže u parku preko puta ulice u toplom prolećnom ili jesenjem danu, sa šezdeset stopa školskog produžnog kabla koji se pružao od mog mini-sterea do električne utičnice blizu javnih toaleta u parku, uz zvuke Vivaldija ili Betovena, Mocarta ili Rahmanjinova što su nervirali ostale učitelje, koji su se kasnije žalili

da moraju da zatvaraju prozore učionice kako njihovim učenicima to ne bi skretalo pažnju...

Imao sam u sebi dovoljno strasti da ostanem mudrac na pozornici dvadeset šest godina. Neke od tih godina, glasio je zapis na nadgrobnom spomeniku koji sam jednom video, bile su dobre.

Jedan od incidenata kojih se sećam u vezi sa Keli Dal zbio se za vreme nedelje izučavanja prirode koju je okrug nametnuo šestacima u ono vreme kada je bilo para za finansiranje ekskurzija. U stvari, izučavali smo poznavanje prirode nedeljama pre samog putovanja, ali učenici su uvek pamtili samo trodnevnu ekskurziju do stare planinske kuće pod obroncima Stenovitih Planina. Okrug je nazivao ta tri dana i dve noći pešačenja i eksperimentisanja u planinama 'nastava upoznavanja i uvažavanja prirode'. Deca i nastavnici zvali su to eko-nedeljom.

Sećam se toplog dana krajem septembra, kada sam doveo razred Keli Dal do planine. Deca su pronašla svoje ležajeve u promajnoj staroj kući, otpešačili smo svoje vežbe u orijentaciji, i sat pre ručka odveo sam razred do jezera gde je bilo dabrova, oko četvrt milje od kuće, kako bih tamo izveo pH-test i nastupio kao mudrac-naučnik. Pokazao sam im purpurno cveće koga je bilo u izobilju oko ivice jezera - epilobium angustifolium, rekao sam im, pošto se nikada nisam ustezao da ubacim i malo latinske nomenklature u celo zamešateljstvo - i naložio im da pronađu malo maljavog semena cveća oko obale ili na nepomičnoj površini jezera. Pokazao sam im zlatno lišće jasike i objasnio zbog čega ono treperi - kako gornja površina lista ne prima dovoljno sunčeve svetlosti za fotosintezu, pa je list prikačen za stabljiku pod uglom koji mu dopušta da se tresu tako da obe strane budu izložene svetlu. Objasnio sam kako se jasika klonira iz korenja, pa je veliki šumarak jasike koji posmatramo - uistinu - jedan organizam. Pokazao sam im pozne lepe kate i divlje hrizanteme u poslednjim danima, pre nego što ih ubilačka zima dokrajči za još jednu sezonu, i nagnao decu da potraže crveno lišće petolista, jagode i zdravac.

U tom trenutku, dok su se deca ponovo okupljala oko mene u zainteresovani krug, pokazujući opalo crveno lišće i granje koje su nakupila, Keli Dal je upitala: "Zbog čega moramo sve to da učimo?" Sećam se da sam rekao: "Misliš na nazive ovih biljaka?"

"Da."

"Naziv je oruđe podučavanja", rekao sam, navevši Aristotelovu maksimu koju sam mnogo puta koristio u tom razredu, "i određivanja prirode."

Keli Dal je blago klimnula glavom i pogledala pravo u mene, a njene zapanjujuće, jedinstvene zelene oči predstavljale su oštar kontrast tužnoj neuglednosti njene jevtine jakne i somotskih pantalona iz robne kuće. "Ali ne može se sve naučiti", rekla je, glasom tako tihim da su se ostala deca nagnula napred kako bi ga čula spram blagog povetarca koji je počeo da duva. Bio je to jedan od onih retkih trenutaka kada je pažnja čitavog razreda bila okrenuta onome što se govorilo.

"Ne može se sve naučiti", složio sam se, "ali u prirodi se može više uživati ako se ponešto nauči o njoj."

Keli Dal je odmahнула glavom, gotovo nestrpljivo, kako sam tada pomislio. "Ne shvatate", rekla je. "Ako ne razumete sve, ne možete razumeti ni delić. Priroda je... sve. Sve je to smešano. Čak smo i mi deo nje, menjamo je time što smo tu, menjamo je time što pokušavamo da je razumemo..." Onda je začutala, a ja sam ostao da zurim u nju. To je svakako bilo najviše što sam ikada čuo odjednom od tog deteta za tri nedelje koje sam do tada proveo sa tim razredom. A ono što je rekla bilo je apsolutno tačno, ali - smatrao sam - krajnje nevažno.

Dok sam smišljao odgovor koji će sva deca shvatiti, Keli je nastavila. "Ono što hoću da kažem", rekla je, očito nestrpljivija zbog sopstvene nemogućnosti da objasni nego zbog moje nemogućnosti da razumem, "jeste da učenje delića svega ovoga liči na kidanje one slike o kojoj ste pričali u utorak... ona žena..."

"Mona Liza", rekoх ja.

"Da. To je kao da pokidate Mona Lizu u parčiće i podelite ih svima kako bi uživali i shvatili sliku." Ona ponovo začuta, namrštivši se blago, da li zbog metafore ili zbog toga što je uopšte progovorila, ne znam.

Na trenutak je vladala tišina nad šumarkom jasike i jezerom. Priznajem da sam bio zbunjen. Konačno, rekoх: "A šta ti predlažeš da radimo umesto toga, Keli?"

Isprva sam mislio da mi uopšte neće odgovoriti, koliko je izgledala

povučena u sebe. Ali ona najzad tiho reče: "Da zatvorimo oči."

"Šta?" upitah, pošto je nisam sasvim dobro čuo.

"Da zatvorimo oči", ponovi Keli Dal. "Ako ćemo već da gledamo sve ovo, bolje to da uradimo nečim drugim, a ne velikim rečima."

Bez ijednog daljeg komentara, svi zatvorismo oči, razred obično nemirnih šestaka i ja. Do danas se sećam koliko je bogato bilo nekoliko sledećih minuta; miris karamela i terpentina iz soka žutih borova na brdu iznad nas, pomalo ananasu slična aroma divlje kamilice, prašnjava sladunjavost suvog lišća u šumarku jasike iza jezera, podjednako sladak truli miris poljskih pečurki kao što su lactarius i russula, jetki zadah jezerskog taloga koji je podsećao na morsku travu, a ispod svega aromatična tekstura suncem zagrejane zemlje i zagrejanih borovih iglica pod našim nogama. Sećam se toplote sunca na licu, šakama i teksasom pokrivenim nogama, togavnog septembarskog popodneva. Prisećam se zvukova iz tih nekoliko minuta onoliko živo koliko mogu da prizovem u sećanje bilo šta što sam ikada čuo: tiho ljeskanje vode i curkanje preko brane koju su dabrovi napravili od grančica i blata, šuštanje suvih loza pavita i krto njihanje visokih stabljika lincure na lahoru, udaljeno kuckanje detlića u šumi prema planini Miker, a onda, tako iznenadno da mi je zastao dah, zaprepašćujući prasak krila kada je jato kanadskih gusaka nisko nadletelo jezero i, bez imalo gakanja, skrenulo južno prema autoputu i većim jezerima koja se tamo nalaze. Mislim da tada niko od nas nije otvorio oči, čak ni dok su te guske nisko letele iznad nas, kako čarolija ne bi bila razbijena. Bio je to novi svet, a Keli Dal je bila - nekako, neobjašnjivo, neporecivo - naš vodič.

Zaboravio sam na taj trenutak sve do juče.

Sledećeg jutra pošto me je vezala, Keli Dal mi je sredila džip.

Čekao sam do osvita da bih se vratio u Bolder. Noć je bila previše mračna, šuma previše gusta, a glava me je isuviše bolela da bih pokušao da vozim niz planinu po mraku. Osim toga, pomislio sam tada sa kiselim osmehom, mogao bih da uletim u okno nekog rudnika.

Ujutro me je glava još bolela, a šuma i dalje bila gusta - nije bilo ni traga stazi za džip niti naznake načina na koji je Keli dovezla moje

vozilo čak ovamo - ali mogao sam bar da vidim da vozim. Sam džip imao je brojne ogrebotine i ulubljenja, udaren branik, oljuštenu boju i dugačku ogrebotinu na desnim vratima, ali sve su to bile stare rane; nije bilo nikakvog znaka tumbanja niz okno rudnika duboko tri stotine stopa. Ključevi su bili u bravi motora. Saobraćajna dozvola još mi je bila u džepu na kuku. Oprema za kampovanje još je bila pozadi, u džipu. Keli Dal je možda bila potpuno luda, ali ne i lopov.

Prethodne večeri trebalo mi je oko jedan sat da se dovezem do okna; za povratak u Bolder trebalo mi je skoro tri sata. Bio sam daleko iza Šećerne Planine i Zlatnog Brda, severoistočno od Džejmstauna i gotovo blizu autoputa. Nisam imao pojma zbog čega me je Keli Dal odvušla tako daleko... osim ako čitav događaj sa rudarskim oknom nije bio halucinacija i ako me ona nije pronašla negde drugde. Što nije imalo smisla. Istisnuo sam zagonetku iz glave dok ne stignem kući, istuširam se, popijem koji aspirin i tri prsta skoča, da bih, praktično, otpočeo dan.

Trebalo je da znam da su stvari sjebane mnogo pre nego što sam stigao u Bolder. Popločani put u Levorukom Kanjonu, kada sam se iskrao iz šume i skrenuo na njega, prema istoku, izgledao je pogrešno. Sada shvatam da sam vozio po iskrpljenom betonu umesto po asfaltu. Restoran 'Puzavica' na izlazu iz Levorukog Kanjona, gde se drum spaja sa autoputem broj 36, izgledao je čudno. Sad kad razmislim, shvatam da je parkiralište bilo mnogo manje, da su ulaz i vrata bili obojeni različito, i da se tamo gde je godinama bila cvetna bašta sada nalazio veliko pamukovo drvo. Sitnice tokom kratke vožnje južno do Boldera - bankina autoputa broj 36 bila je isuviše uska, fabrika 'Bičkraft' sa one strane puta ispod brda izgledala je nalickana i spremna za posao uprkos činjenici da je celu deceniju bila zatvorena. Zaokupljen glavoboljom, dok sam se baktao sa Keli Dal i sopstvenim sjebanim samoubistvom, ništa od svega toga nisam primetio.

Nije bilo saobraćaja. Nijedna jedina kola, kombi ili biciklista - što je bilo neobično pošto ti fanatici u 'spandeksu' zuje okolo na bajsevima po autoputu na obroncima svakog prijatnog dana u godini. Ali tog jutra ništa. Čudnovatost toga nije mi stvarno došla do glave sve dok se nisam našao na Severnom Brodveju u Bolderu.

Nije bilo nijednog automobila u pokretu. Mnogo ih je bilo parkirano

uz ivičnjak, ali nijedan se nije kretao. Nije bilo ni biciklista koji bi zakrčili ulicu. Ni pešaka koji bi prelazili na crveno. Stigao sam gotovo do pešačke zone u ulici Perl pre nego što sam shvatio koliko je grad prazan.

Isuse Hriste, sećam se da sam pomislio, možda je došlo do nuklearnog rata... svi su evakuisani. Onda sam se setio da je hladni rat završen i da je Gradska skupština Boldera - nekoliko godina ranije i iz razloga nepoznatih čovečanstvu - jednoglasno izglasala da prenebregne planove civilne odbrane za evakuaciju u slučaju ratne opasnosti. Gradska skupština Boldera volela je takve stvari - poput proglašenja Boldera Slobodnom Nuklearnom Zonom, što je značilo, pretpostavljam, da preko njega više neće preletati avioni sa nuklearnim oružjem. Verovatno ne bi došlo do masovne evakuacije čak ni da se dogodila havarija fabrike nuklearnog oružja 'Roki Flets', šest milja dalje - glavnina politički korektnih građana Boldera protestovala bi protiv nailazećeg zračenja pre nego što bi se evakuisala.

Gde su onda svi? Usporio sam otvoreni džip tako da je mileo ulicom, kada sam se spustio nizbrdo prema ulici Perl i tamošnjoj trgovačkoj pešačkoj zoni.

Pešačka zona je nestala; a sa njom i drveće, uređeni brežuljci, ukusne staze od cigala, cvetni zasadi, prosjaci, Fredijevi kiosci sa viršlama, vozači skejtborda, ulični muzikanti, dileri droge, klupe, novinarnice, telefonske govornice... sve je nestalo.

Tržni centar je nestao, ali sama ulica Perl je ostala, onakva kakva je bila pre nego što su je prekrile cigle, cvetni zasadi i ulični muzikanti. Skrenuo sam levo i vozio lagano praznim bulevarom, primećujući drogerije, prodavnice odeće i jevtine restorane duž pločnika tamo gde bi trebalo da budu skupi butici, prodavnice poklona i Hegen-Dasove poslastičarnice. Ovo je delovalo onako kako je ulica Perl izgledala kada sam ja došao u Bolder, početkom sedamdesetih - samo još jedna ulica u gradu na zapadu, sa cenama zakupa koje su pravi trgovci na malo mogli da podnesu.

Shvatio sam da to jeste ulica Perl s početka sedamdesetih. Provezao sam se kraj Fredovog restorana, gde smo Marija i ja povremeno petkom odlazili da za večeru pojedemo biftek, kada bismo uštedeli dovoljno novca. Fred je bacio peškir u ring i predao

se pred cenama zakupa za butike tržnog centra... kada?... pre najmanje petnaest godina. A bio je tu i stari 'Art bioskop', gde su se prikazivali Bergmanovi Krici i šaputanja. Već celu deceniju to nije bio pravi bioskop. Nisam mogao da se setim kada su Krici i šaputanja pušteni u distribuciju, ali čini mi se da sam to gledao sa Marijom pre nego što smo se preselili u Bolder po mom puštanju iz vojske, '69. godine.

Neću navoditi sve ostale nepravilnosti - stara kola kraj ivičnjaka, starinske ulične table, antiratne grafite na zidovima i znacima za zaustavljanje - baš kao što nisam pokušavao da ih sve pobrojim ni tog dana. Odvezao sam se što sam brže mogao do mog stana u Trinaestoj ulici, jedva primetivši pri tom da je tržni centar na raskrsnici na kraju Kanjonskog bulevara naprosto tu, ali drastično manji nego što sam ga pamtio.

Zgrada u kome se nalazio moj stan uopšte nije postojala.

Neko vreme sam stajao u džipu, zurio u livade, drveće i stare garaže tamo gde je trebalo da stoji moj stambeni kompleks, i odupirao se porivu da zavrištim ili zaurlam. Nije u pitanju toliko bilo to što mi je nestala stambena zgrada, odeća i onih nekoliko uspomena na život koji sam već ostavio za sobom - nekoliko Marijinih snimaka koje nikada ne gledam, stari trofeji iz dana softbola, moja plaketa finaliste Nastavnika godine iz 1984. - već to što su nestale moje boce sa viskijem.

Onda sam shvatio koliko je ta reakcija glupa, odvezao se do prve prodavnice alkohola koju sam mogao da pronađem - bila je to neka stara porodična radnjica u Dvadeset osmoj, tamo gde je dan pre toga bio novi mini-tržni centar - ušao kroz otvorena vrata, viknuo, bez iznenađenja zaključio da mi niko nije odgovorio, uzeo tri boce 'Džoni Vokera', ostavio hrpu novčanica na tezgi - možda sam lud, ali nisam lopov - a onda otišao do praznog parkirališta da popijem malo i razmislim o svemu.

Moram da kažem da je u meni bilo vrlo malo poricanja. Stvari su se nekako izmenile. Nisam ozbiljno razmatrao mogućnost da sam mrtav ili da je ovo nešto poput one 'izgubljene godine' u TV seriji Dalas pre nekoliko godina i da ću se probuditi sa Marijom pod tušem, Alenom koji svira u dnevnoj sobi, obezbeđenim nastavničkim poslom i životom iznova potpunim. Ne, ovo je bilo stvarno - i moj usrani život,

i ovo... mesto. Bio je to Bolder, svakako, ali Bolder kakav je bio pre oko dve i po decenije. Bio sam šokiran zbog toga koliko je to mesto izgledalo malo i provincijsko.

I prazno. Neke krupne grabljivice kružile su iznad Fletajronsa, ali grad je bio tih kao da je mrtav. Čak ni zvuk udaljenog saobraćaja ili mlaznih aviona nije remetio letnji vazduh. Shvatio sam, u odsustvu svega toga, koliko su ti zvuci očekivana podloga za jednog žitelja grada kao što sam ja.

Nisam znao da li je ovo nekakva sjebana slučajna zbrkanost prostorvremenskog kontinuuma, neki kvar hronosinkastičkog infundibuluma, ali podozrevao sam da nije. Podozrevao sam da ovo ima nekakve veze sa Keli Dal. To je otprilike bio domet mojih spekulacija kada sam završio prvu polovinu prve boce 'Džoni Vokera'.

Onda zazvoni telefon.

Bila je to stara javna govornica na bočnom zidu prodavnice pića, udaljena dvadeset koraka. Čak je i prokleti telefon bio drugačiji - bočna strana govornice nosila je natpis 'Belov Telefon' umesto natpis 'U.S. Vest'-a ili nekog njihovog takmaca, i stari Belov logotip bio je tamo utisnut u metal. Zbog njega sam osetio neobičnu nostalgiju.

Pustio sam da zvoni dvanaest puta pre nego što sam smestio bocu na haubu džipa i prišao lagano. Možda je to Bog, koji će mi objasniti da sam mrtav, ali sam se kvalifikovao samo za čistište, pa me ne žele ni raj ni pakao.

"Halo?" Glas mora da mi je zvučao malo čudno. Meni svakako jeste.

"Ćao, gospodine Džejs." Bila je to Keli Dal, naravno. Nisam stvarno očekivao Boga.

"Šta se dešava, mala?"

"Puno sjajnih stvari", začu se tihi, visoki glas. "Jeste li spremni za igru?"

Bacih pogled na bocu i poželeh da sam je poneo sa sobom. "Igru?"

"Ne lovite me."

Spustio sam slušalicu, vratio se do džipa, otpio gutljaj i vratio se polako do telefona. "Još si tu, malena?"

"Da."

"Ja neću da se igram. Neću da te lovim, da te ubijem niti da radim bilo šta drugo s tobom. Comprende?"

"Oui." Ovo je bila još jedna igra koje sam se najednom setio iz šestog razreda, kada ga je ovo dete pohađalo. Započeli bismo rečenicu na jednom jeziku, prešli na drugi i završili je na trećem. Nikada nisam pitao gde je jedanaestogodišnjakinja naučila osnovne reči šest ili više jezika.

"Dobro", reko. "Sada idem. Čuvaj se, mala. I, jebote, drži se što dalje od mene. Ciao." Tresnuo sam slušalicu i ostao da je oprezno posmatram najmanje dva minuta. Telefon više nije zvonio.

Postavio sam drugu bocu na pod tako da se ne polomi i odvezao se prema severu, Dvadeset osmom, sve dok nisam došao do Dijagonale - autoputa sa četiri kolovozne trake koji se pruža severoistočno do Longmosta, a onda nastavlja redom kraj gradova duž Prednjeg Masiva. Prvo što sam primetio bilo je da deonica Dijagonale u Bolderu ima dve trake... kada su je proširili? Negde osamdesetih... a drugo što sam primetio bilo je da se završava posle samo četvrt milje izvan grada. Na severoistoku nije bilo ničega: ne samo da nije bilo autoputa, već ni seoskih kuća, njiva, fabrike 'Nebeski začini', IBM-ovog pogona, šina - čak ni građevina koje su tamo bile početkom sedamdesetih. Ali tamo jeste bila džinovska pukotina u zemlji, procep dubok najmanje dvadeset i širok trideset stopa. Kao da je neki zemljotres ostavio ovu raspuklinu da razdvaja autoput i Bolder od visoke prerije sa žbunjem kadulje i niskom travom. Pukotina se protezala prema severozapadu i jugoistoku dokle god mi je pogled dopirao i nije bilo nikakve prilike da prevezem džip preko bez mnogo sati posla.

"Sehr gut", reko glasno. "Jedan : nula za malu." Okrenuh džip i odvezoh se natrag do Dvadeset osme ulice, zapazivši da kraća deonica autoputa kroz brežuljke još nije sagrađena, pa pođoh južno kroz grad da bih autoputem broj 36 pošao za Denver.

Pukotina je počinjala tamo gde se autoput završavao. Raspuklina kao da se prostirala sasvim do Fletajronsa na zapadu.

"Sjajno", reko vrelo. "Shvatam. Samo što mislim da mi se ne ostaje. Svejedno, hvala."

Moj džip je star i ružan, ali zato koristan. Pre nekoliko godina instalirao sam napred električni čekrk sa dve stotine stopa kabla na kalem. Uključio sam ga, otkočio kalem, obavio kabl oko čvrstog stuba mosta nekih trideset stopa od pukotine, ponovo ukočio i

pripremio se da krenem unazad džipom niz kosinu od pedeset stepeni. Nisam znao hoću li moći da se popnem uz strminu na drugoj strani čak ni pri pogonu sa četiri točka i u nižem stepenu prenosa, ali računao sam na to da smislim nešto kada se spustim tamo. Ako dođe do najgoreg, vratiću se, pronaći negde buldožer i izvući se iz ove zamke. Sve je bilo bolje nego da igram igru Keli Dal, po pravilima koja Keli Dal određuje.

Samo što sam prešao zadnjim točkovima preko ruba i počeo da se spuštam, dok me je jedino kabl sprečavao da se ne survam, odjeknuo je pucanj. Smrskao mi je vetrobran i odbacio desni brisač u vazduh, u dva dela. Na sekund sam se ukočio. Nemojte nikome dozvoliti da vam priča kako stari borbeni refleksi traju večno.

Drugi pucanj razbi desni far džipa i iziđe kroz blatobran. Ne znam šta je pogodio sledeći hitac, pošto su se tada stari refleksi konačno aktivirali, pa sam se našao izvan džipa, strugnuvši prema zaklonu strme litice, licem u prašini, grabeći prstima oslonac. Opalila je sedam puta - nijednom nisam posumnjao u to da je posredi bila Keli Dal - i svaki metak napravio je novu pakost, skinuo retrovizor, probušio dve gume, čak smrskao preostale dve boce 'Džoni Vokera' koje sam ostavio ušuškane pod sedištem, umotane u košulju. Moram da verujem kako je sa tim poslednjim hicem naprosto imala sreće.

Čekao sam dobar deo sata pre nego što sam ispuzao iz pukotine, zagledan u udaljene zgrade u potrazi za bilo kakvim tragom lude žene s puškom i izvukao čekrkom džip sa dve probušene gume, uz psovke zbog smrskanih boca. Zamenio sam prednju desnu rezervnom i odšepao u grad, pomislivši da odem na Perl, do one prodavnice guma - ako je uopšte još tamo. Umesto toga, ugledao sam drugi džip parkiran na parkiralištu blizu Dvadeset osme i Arapaha, pa sam se naprosto zaustavio kraj njega, uzeo jednu od njegovih novih, džombastih guma, zaključio da mi je rezervna u lošem stanju i da zadnje izgledaju usrano u poređenju sa ovim novim napred, pa sam na kraju zamenio sve četiri. Pretpostavljam da sam jednostavno mogao da upalim novi džip pomoću iščupanih žica i da završim s tim bez znojenja i psovanja pod vrelim julskim suncem, ali nisam. Sentimentalan sam.

Početakom popodneva, odvezao sam se do sportske radnje Braće

Gart i odabrao 'remingtonku' sa teleskopom koji uveličava dvadeset puta, pištolj kalibra 38, jedan od onih noževa koji su bili veoma cenjeni u Vijetnamu, i dovoljno municije za dva oružja da vodim pravi mali rat. Onda sam se odvezao u staru radnju sa vojnim viškovima na uglu Perla i Četrnaeste i pokupio čizme, čarape, kamuflažni lovački prsluk, porcije za ranac, novi Kolmenov primus, dodatni dvogled, bolju opremu za kišu nego što sam imao u starom kompletu, dosta najlonskog užeta, novu vreću za spavanje, dva kompasa, dobru lovačku kapu sa kojom sam verovatno izgledao kao pravi seronja, i još municije za 'remingtonku'. Kada sam izišao, nisam za sobom ostavio nikakav novac. Osećao sam da se vlasnik neće vratiti, a sumnjao sam da ću to učiniti i sam.

Ponovo sam se odvezao do prodavnice pića u Dvadeset osmoj, ali police su bile prazne. Stotine boca koje su tamo bile pre tri sata jednostavno su nestale. Isto je važno i za druge radnje s pićem u kojima sam pokušao.

"Kučko jedna", rekao sam praznoj ulici.

Zazvoni telefon u staroj staklenoj govornici s druge strane parkirališta. Nastavio je da zvoni dok sam vadio specijalnu policijsku tridesetosmicu iz futrole, otvarao žutu kutiju i lagano punio burence. Prestao je da zvoni posle trećeg hica, kada sam pogodio aparat pravo u središte.

Zazvoni telefonska govornica s druge strane ulice.

"Slušaj, kučko mala", rekoš čim sam uzeo slušalicu, "igraču tvoju igricu ako mi ostaviš nešto za piće."

Ovaj put jesam očekivao Boga s druge strane.

"Pronađite me i zaustavite, gospodine Džejks, i imaćete pića koliko god poželite", začu se glas Keli Dal.

"Sve će biti kao što je bilo?" Gledao sam okolo dok sam govorio, napola očekujući da je vidim dalje niz ulicu, u drugoj govornici.

"Hoće", reče Keli Dal. "Moći ćete čak i da se ponovo odvezete gore i survate u okno, a ja se sledeći put neću mešati."

"Znači, stvarno sam se survao tamo? Jesam? Zar si ti moja kazna?"

"Mu", reče Keli Dal. "Sećate se dva druga izleta za vreme ekoneedelje?"

Razmislih načas. "Fabrika za filtriranje vode i put duž masiva."

"Vrlo dobro", reče Keli Dal. "Pronaći ćete me na višem od ta dva

mesta."

"Da li se putevi nastavljaju prema zapadu..." započeh, ali govorio sam signalu za biranje veze.

3. Palimpsest

Onog dana kada sam iznenadio Keli Dal blizu planinskog gradića Vord umalo me nije ubila. Postavio sam zasedu, setivši se obuke iz starih dobrih vijetnamskih godina, čekajući strpljivo na mestu gde je Levoruki Kanjon skretao naviše prema autoputu. Na ovom delu Prednjeg Masiva, postojala su samo tri puta do Kontinentalne Raseline, a znao sam da će Keli krenuti najkraćim.

U staroj vatrogasnoj zgradi u Vordu nalazila se motorna testera. Sam gradić bio je prazan, naravno, ali i pre nego što me je Keli Dal otela i dovela ovamo, u Vordu nikada nije bilo više od stotinu ljudi - uglavnom hipiji preostali iz šezdesetih. Stari rudarski grad pretvoren je u hrpu napuštenih vozila, polusagrađenih kuća, gomile drva, smeća i geodetskih šupa. Postavio sam zasedu na krivini iznad grada, presekavši dva žuta bora kako bih zaprečio put. Onda sam sačekao u šumarku jasike.

'Bronko' koji je Keli Dal vozila pojavio se na drumu krajem popodneva. Zaustavila je, izišla iz kamioneta, pogledala oborena stabla, a zatim i mene, kada sam izišao iza drveta i krenuo prema njoj. Ostavio sam 'remingtonku' pozadi. Tridesetosmica mi je bila zatakuta za pojas ispod jakne, a nož mi je ostao u kaniji.

"Keli", rekoh ja. "Da porazgovaramo."

Tada je posegnula natrag u kamionet, izvukla snažni luk načinjen od nekog tamnog kompozitnog materijala, napela strelu pre nego što sam stigao ponovo da progovorim i odapela je. Bila je to lovačka strela - sa čeličnim vrhom, nazubljenim kako bi načinio maksimalna oštećenja - i prošla mi je ispod leve ruke, pocepala mi jaknu, otkinula meso sa unutrašnje strane mišice i iznad grudnog koša, da bi se zarila u jasiku nekoliko centimetara iza mene.

Bio sam prikovan tamo na tren, buba prikovana za podlogu zbirke, i mogao sam samo da zurim dok je Keli Dal napinjala novu strelu. Ne sumnjam da bi ta pronašla cilj u mojoj grudnjači. Pre nego što je stigla da odapne drugu strelu, zapetljao sam oko pojasa, izvukao tridesetomicu i opalio naslepo, nasumce, i video da se sagnula iza kamioneta dok sam se izvlačio iz iscepanih ostataka jakne i skakao

iza oborenog debla.

Čuo sam riku kamioneta trenutak kasnije, ali nisam dizao pogled sve dok 'bronko' nije naleteo pri okretanju na oborena stabla, ubrzao kroz Vord prema kanjonu i nestao.

Morao sam da se vratim u Bolder - bila je to ovaj put verzija s početka osamdesetih, ali i dalje prazna - da bih pronašao zavoje i antibiotike za posekotinu na rebrima i mišici. Sada mi se ta mesta zaceljuju, ali i dalje me bole kada hodam ili duboko dišem.

Sada svuda nosim 'remingtonku'.

Iako sam predavao pijan dve godine, središnja uprava nije imala muda da me otpusti. Naš osnovni ugovor imao je odredbu da, pošto sam bio stalni nastavnik, kršenje pravila službe i veliku nekompetentnost mora da dokaže jedan ili više administratora; morao sam da dobijem najmanje tri prilike da se iskupim, a nameravao sam da pri tom uživam u svakom stepenu postupka. Kako se ispostavilo, direktor gimnazije i direktor za sekundarno obrazovanje bili su suviše velike kukavice da bi se dokumentovano suočili sa mnom na sednicama, ja nisam želeo da se iskupim, a svi su se suviše trudili da pronađu način da me sklone sa vidika ili da me se otarase, da bi se brinuli za postupak. Na kraju, nadzornik je naložio direktorki za elementarno obrazovanje - sedoj ženici po imenu dr Maksina Milard - da me nadgleda onoliko koliko je potrebno, da me upozori i pruži mi priliku da se iskupim, a onda da obavi neophodnu papirologiju i da me se otarasi.

Znao sam kojim će danima dr Maks biti tamo, pa sam mogao da se pravim bolestan, ili da se makar ne pojavljujem pijan ili mamuran, ali smatrao sam - jebeš ga, neka ih, neka rade najgore što mogu. I jesu. Moja nastavnička dozvola je opozvana i otpustili su me tri godine i dva dana pre nego što sam bio u mogućnosti da zatražim prevremenu penziju.

Posao mi ne nedostaje. Nedostaju mi deca, čak i ona zgurena, bubuljičava, društveno neprilagođena deca iz gimnazije. Začudo, male dece iz ranijih godina, kada sam predavao u osnovnoj, sećam se još jasnije.

Mudrac bez pozornice nije mudrac, bio pijan ili trezan.

Jutros sam sledio tragove guma Keli Dal niz planinu Flagstaf po uskom šljunčanom putu, izišao tamo gde bi trebalo da se nalazi park Čatokva i ustanovio da je Bolder nestao i da ga je ponovo zamenilo Unutrašnje More. Samo ovaj put, daleko na ravnici, pristupačno zahvaljujući dugom nasipu izdignutom samo nekoliko stopa iznad živog peska, nalazilo se veliko kameno ostrvo sa gradom ograđenim zidom, koji se izdizao iz stenja; velika katedrala uzdizala se iz kamenog grada, a arhanđeo Mihajlo stajao je na vrhu najvišeg tornja, sa podignutim mačem, čvrsto nagazivši uskoprcanog đavola, dok mu je na oklopljenoj nozi čučao petao kao simbol večite osvete. "Zaboga, Keli", rekoh tragovima guma dok sam ih pratio po nasipu, "ovo postaje sve zapetljanije."

Bio je to Mon-Sen-Mišel, naravno, do poslednjeg detalja kao što je vitražni prozor ili balustrada od kovanog gvožđa. Nejasno sam se prisećao da sam svojim šestacima prikazivao slajdove te katedrale. Građevina iz dvanaestog veka zapala mi je za oko prethodnog leta, kada sam tamo bio sa porodicom. Marija nije bila impresionirana, ali desetogodišnji Alen potpuno je otkao. On i ja kupili smo sve knjige o tome koje smo mogli da nađemo i ozbiljno smo razmišljali o tome da napravimo model katedrale-utvrđenja od drveta balse.

Stari 'bronko' Keli Dal bio je parkiran pred kapijom. Uzeo sam 'remingtonku', ubacio metak u cev, prošao kroz kapiju i popeo se kaldrmisanim nasipom u potrazi za njom. Koraci su mi odjekivali. Povremeno sam se zaustavljao, osvrtao se da pogledam preko bedema Fletajronse koji su blistali na suncu Kolorada, i osluškivao njene korake uz ljeskanje lenjih talasa. Iznad mene čuli su se šumovi.

Katedrala je bila prazna, ali neka tanka knjiga od teškog pergamenta uvezana kožom bila je postavljena na središnji oltar. Uzeo sam velum i pročitao:

Co sent sent Rollanz que la mort le trespent
Devers la teste sur le quer il descent
Desuz un pin i este alez curanz
Sur l'erbe verte si est culchiez adenz
Desuz lui met s' espree e l'olifant
Turnat sa teste vers la paiene gent.

Bila je to francuska pesma iz jedanaestog veka. Znao sam je iz završne godine koledža. To je bila jedna od onih stvari čijem sam prevođenju posvetio život u onim poslednjim mesecima pre nego što su me regrutovali i poslali po svetu da ubijam male Azijate.

Tada Rolan oseti da ga smrt uzima;
Spušta mu se s glave na srce.
Ispod bora on žurno trči;
Na zelenu se travu baca;
Ispod sebe stavlja svoj mač i olifant,
Okreće lice prema vojsci neznabožaca.

Spustio sam knjigu i dreknuo u pomrčinu katedrale. "Je li ovo pretnja, mala?" Odgovoriše mi samo odjeci.
Na sledećoj strani sam prepoznao stihove Tiboia, iz trinaestog veka:

Nus hom ne puet ami reconforter
Se cele non ou il a son cuer mis.
Pour ce m'estuet sovent plaindre et plourer
Que nus confors ne me vient, ce m'est vis,
De la ou j'ai tote ma remembrance.
Pour biens amer ai sovent esmaiance
A dire voir.
Dame, merci! donez moi esperance
De joie avoir.

Za ovo mi je trebao koji tren. Konačno pomislih da sam shvatio.

U bolu se ne može naći uteha
Osim tamo gde je srce našlo dom.
Stoga mogu samo da mrmljam i prigovaram
Jer nikakve utehe za moj bol nema
Tamo gde sam prikupio svu sreću.
Istinska mi je ljubav dala samo nesreću
Pravo da kažem.
Hvala, gospo! Daj mi utehe kako bih imao

Nade, jednog dana.

"Keli!" dreknuo sam senkama katedrale. "Ne treba mi ovo sranje!" Pošto nije bilo odgovora, podigao sam 'remingtonku' i ispalio hitac u ogromni vitražni prozor sa Devicom nasuprot oltaru. Odjek tog pucnja i lomljave stakla još se čuo dok sam se udaljavao. Bacio sam ručno izrađenu knjigu u živi pesak dok sam vozio natrag po nasipu.

Kada sam se vratio kući posle nesreće u kojoj je Alen poginuo, ustanovio sam da je Marija iz sobe našeg jedanaestogodišnjeg sina uklonila sve njegove stvari i izbacila iz naše kuće sve njegove slike i snimke. Njegova odeća je nestala. Poster, fotografije, drangulije sa stola i stari modeli iz Zvezdanih staza koji su visili o crnom koncu u njegovoj sobi - sve je nestalo. Jorgan koji mu je sašila mesec dana pre rođenja nestao je sa njegovog kreveta. Krevet je bio ogoljen baš kao i zidovi i plakar, kao da su njegova soba i krevet u nekom internatu ili kasarni, kao da sterilno čekaju na dolazak novih regruta. Nije bilo nikakvih novih regruta.

Marija je iz foto-albuma povadila sve Alenove slike. Kao da njegovih jedanaest godina naprosto nije postojalo. Porodična fotografija koju smo držali na komodi u spavaćoj sobi nestala je, kao i snimci koji su se držali na vratima frižidera pomoću magneta. Njegov školski portret iz petog razreda više nije bio u ladici radne sobe, a sve slike iz vremena kada je bio beba nestale su iz kutije za cipele. Nikada nisam saznao da li je odeću, igračke i sportsku opremu dala vojsci spasa, niti da li je fotografije spalila ili ih je zakopala. Nije htela da govori o tome. Nije htela da govori o Alenu. Kada sam pokušavao da je nateram, Marijine oči izgledale su tvrdoglavo, udaljeno. Ubrzo sam shvatio da ne treba da je teram na to.

Bilo je to leto posle mog poslednjeg šestog razreda. Alen bi bio godinu dana mlađi od Keli Dal, sada bi imao dvadeset dve, završio bi koledž i snašao se u svetu. To je veoma teško zamisliti.

Pratio sam je do druma kroz masiv, ali džip sam ostavio na početku tundre. Nije bilo druma kroz masiv - niti bilo kakvog traga ljudskog postojanja - samo tundra koja se prostirala iza linije stabala. Izvan

zaklona drveća bilo je veoma hladno. Kada sam se tog jutra probudio visoko, u svom logorištu, kao da je došla kasna jesen. Nebo je bilo olovno, niže, u dolinama, bilo je oblaka koji su skrivali bočne morene, pramenovi ruba oblaka svijali su se uz planine kao pipci magle. Vazduh je bio leden. Opsovao sam sebe zbog toga što nisam poneo rukavice, pa sam stisnuo pesnice u džepovima jakne, sa 'remingtonkom' teškom i hladnom uz podlaktice.

Kada sam prošao kraj poslednjih kržljavih stabala, pokušao sam da se setim naziva tih drevnih patuljaka na liniji drveća.

Krumholc, začuh glas Keli Dal, gotovo u samim ušima. Što znači 'vilinsko drvo' ili 'krivo stablo'.

Naglo sam kleknuo na zamrznutu mahovinu, podigavši pušku. Na stotinu metara otvorenog prostora tundre nije bilo nikoga. Osmotrio sam liniju stabala, stene dovoljno velike da se iza njih sakrije ljudska prilika. Ništa se nije pomeralo.

Mnogo volim sve ono što ste nam predavali o tundri, nastavi Kelin glas u mojoj glavi. Uradila je to samo nekoliko puta pre toga. Pustopoljina, poljski miš, severna žaba, snežna kamenika, terase glečerskih klizišta, čakalj i ostrik, mrmoti žutog trbuha, stalno smrznuta podloga, snežna ulegnuća, žućkasti staračac, zeleni zvončići, ostrik-čovekomrzac...

Digao sam pogled da osmotrim vetrovitu tundru. Ništa se nije pomeralo. Ali nisam bio u pravu kada sam pomislio da nema nikakvog traga ljudskog postojanja: utabana staza pružala se preko smrznutog polja prema uzvisini prevoja. Krenuo sam tuda. "Mislio sam da nisi podnosila sve te moje tehničke termine", rekoh glasno, sa puškom spremnom u naručju. Rebra i unutrašnja strana mišice tištili su me tamo gde ih je njena strela duboko zasekla.

Ja volim poeziju. Njen glas bio mi je u mislima, ne u ušima. Jedini stvarni zvuk poticao je od vetra. Ali njen glas bio je dovoljno stvaran.

G. Džejks, sećate li se onoga što ste nam pročitali o poeziji, od Roberta Frosta?

Sada sam se nalazio dve stotine metara od poslednje linije krumholca. Nekih tri stotine metara iznad i levo od mene bilo je nekoliko stena velikih kao kuće. Možda se tamo krila. Osećao sam da je blizu.

"Koja je to bila pesma?" upitao sam. Ako uspem da je navedem na

to da priča, misli, možda neće primetiti da se približavam.

Nije to bila pesma, već Frostov predgovor za jednu od njegovih knjiga. O tome kakav je smisao pesme.

"Ne sećam se", rekoh. Sećao sam se. Predavao sam o tome učenicima trećeg gimnazije samo nekoliko nedelja pre nego što je Keli Dal napustila školu i pobjegla.

Frost je rekao da bi pesma trebalo sama sebe da ispeva, i da u tome leži pravo zadovoljstvo. Kazao je da pesma počinje radošću, a okončava se mudrošću. Rekao je da isto važi i za ljubav.

"Mmm", rekoh ja, hodajući brzo po smrznutom polju, dok mi se dah maglio. Čvrsto sam držao pušku obema rukama, zaboravivši na hladnoću. "Pričaj mi još."

Stanite načas. Glas Keli Dal zvučao mi je ravno u mislima.

Zastao sam, dahćući. Stene su se nalazile na udaljenosti manjoj od petnaest metara. Staza kojom sam išao pružala se kroz travnati predeo koji su nekada koristile žene, starci i deca Uta i Ponija da bi prešli preko Raseline. Ova staza izgledala je kao da je nedavno korišćena, kao da su Ute upravo nestale preko kamenog sedla ispred mene.

Mislim da Indijanci nisu ostavljali staze za sobom, začu se tihi glas Keli Dal u mojoj glavi. Pogledajte dole.

Pokušavajući da dođem do vazduha, sa vrtoglavicom od visine i adrenalina, spustio sam pogled. U zavetrini, na terasi između dve niske stene, rasla je neka biljka. Vetar je kraj mene nosio sneg; temperatura mora da je bila oko nule, možda i niža.

Pogledajte detaljnije.

I dalje gutajući vazduh, kleknuo sam na pustopoljini. Kada se Keli Dal ponovo oglasila, iskoristio sam priliku da ubacim metak u cev 'remingtonke'.

Vidite male rovove u tlu, gospodine Džejks? Izgledaju kao glatki žlebovi, kao mali tobogan koji se pruža kroz tundru. Sećate li se da ste nam predavali o tome?

Odmahnuo sam glavom, sve vreme pazeći na pokrete krajičkom oka. Zaista se nisam sećao. Moja strast prema alpskoj ekologiji sagorela je zajedno sa mojim drugim strastima. Nije ostao čak ni ugarak zanimanja. "Kaži mi", rekoh glasno, kao da će odjek njenog mentalnog glasa odati mesto gde se nalazi.

Bile su to prvobitno brazde koje su iskopali pacovi torbari, dođe njen tihi glas, koji je zvučao donekle veselo. Ovde je tle toliko tvrdo i kamenito da čak ni gliste ne buše tunele kroz njega, ali pacov torbar kopa te plitke brazde. Kada torbar ode, manji poljski miševi ih preuzmu. Vidite gde su njihove noge utabale zemlju? Pogledajte podrobnije, gospodine Džejks.

Legao sam na meku mahovinu, spustivši nehajno pušku ispred sebe, kao da sam je sklonio da mi ne smeta. Cev je bila uperena naviše, prema stenama. Ako se nešto pomeri, moći ću da nanišanim za dve sekunde. Pogledao sam urušenu brazdu torbara. Zaista je izgledala kao utabani zemljani tobogan, jedan od stotina koje su se ukrštale na ovom delu tundre nalik na otvoreni lavirint, kao neko pismo vanzemaljaca koje se ne da dešifrovati.

Poljski miš nastavlja da koristi te male puteve tokom zime, reče Keli Dal. Pod snegom. Ovde gore vidimo džinovske smetove i prazan, jalov svet. Ali pod snegom, poljski miš trčkara okolo, radi svoje, skuplja travke koje je počupao i sačuvao za zimu, žvaće srednje delove jastučastih biljaka, kopa glavno korenje. A negde blizu, pacov torbar i dalje kopa.

Nešto sivo zaista se pomeri blizu stenja. Nagnuh se bliže urušenoj mišjoj stazi, bliže pušci. Sneg najedno postade gušći i zasu smrznuto polje kao zavesa gaze koja se čas dizala, čas spuštala.

U proleće, nastavi tihi glas Keli Dal u mojoj glavi, gornji delovi svih tih tunela pacova torbara počnu da se pojavljuju ispod smetova koji se tope. Hrbati se zovu eskeri i liče na mrke zmije koje se svijaju svuda naokolo. Učili ste nas da pacov torbar ovde može da iskopa tunel duži od stotinu stopa za jednu noć i prekopa i do osam tona gornjeg sloja tla po hektaru tokom godine.

"Zar sam vas ja tome učio?" upitah. Sivo obličje na snegu odvoji se od sivih stena. Zaustavih dah i spustih prst na obarač.

Zapanjujuće, zar ne, gospodine Džejks? Da ovde gore, u tundri, postoji jedan vidljivi zimski svet - hladan, negostoljubiv, netolerantan - ali i najnezaštićenije životinje ovde naprosto stvore drugi svet ispod površine gde mogu da opstanu. One su čak i neophodne zbog ekologije, jer prekopavaju tle i zakopavaju biljke koje će se brže raspadati ispod površine. Sve se uklapa.

Nagnuh se napred, kao da želim da približim lice biljci, podigoh

pušku jednim pokretom, nanišanih krstićem teleskopa na pokretno sivo obličje i opalih. Siva prilika pade.

"Keli?" rekoh ja dok sam dahtao i uspinjao se tundrom, od jedne terase glečerskog klizišta do druge.

Nije bilo odgovora.

Kada sam stigao do stene, očekivao sam da neću zateći ništa, ali ona je pala tačno tamo gde sam poslednji put video pokret. Krv iz arterije bila je svetla, bolno svetla, jedina jarka boja, gotovo šokantna u sumornoj i tamnoj tundri. Metak ju je pogodio iza desnog oka, koje je još bilo otvoreno, upitno. Pretpostavio sam da je košuta bila odrasla, ali ne sasvim. Pahulje su joj se taložile na sivom, dlakavom boku i topile na ružičastom, isplaženom jeziku.

Gutajući vazduh, uspravio sam se i obrnuo oko ose, pretražujući pogledom stene, tundru, sve niže nebo, oblake koji su se dizali kao utvare iz hladnih dolina. "Keli?"

Samo mi je vetar odgovorio.

Spustih pogled. Blistavo, ali sve mutnije oko košute kao da je prenosilo poruku.

Ovde se može umreti.

Poslednji put sam video Keli Dal u stvarnom svetu, drugom svetu, za vreme košarkaške utakmice pri kraju sezone. Mrzeo sam košarku - mrzeo sam sve te školske glupave i ludo popularne sportove - ali deo mog posla, poslao nastavnika engleskog jezika, koji se nalazi nisko na stubu totema, bio je i da radim nešto za vreme tih prokletih događaja, pa sam zato cepkao karte. To mi je makar omogućavalo da odem posle dvadesetak minuta, kada zatvore vrata.

Sećam se da sam izišao iz gimnastičke sale u ledeni mrak - zvanično je bilo proleće, ali Kolorado retko priznaje kraj zime sve do poznog maja, a ponekad ni tada - i ugledao poznatu priliku koja je išla ulicom Arapaho, u suprotnom smeru. Keli Dal te nedelje nekoliko dana nije dolazila na nastavu, i pričalo se da se odselila. Pretrčao sam ulicu, izbegavajući poledicu, i stigao je pod uličnom svetiljkom kvarta istočno od škole.

Okrenula se kao da nije iznenađena što me vidi, kao da je gotovo očekivala da krenem za njom. "Ej, gospodine Džejs. Šta ima novo?" Oči su joj bile crvenije nego obično, lice zgrčeno i belo. Drugi

nastavnici bili su sigurni da ona uzima droge, a i ja sam konačno, nevoljno, došao do istog zaključka. Bilo je malo tragova jedanaestogodišnje devojčice u licu suvonjave žene u koje sam zurio te noći.

"Jesi li bila bolesna, Keli?"

I ona je zurila u mene. "Ne, naprosto nisam dolazila u školu."

"Znaš da će Van Der Mer da pozove tvoju majku."

Keli Dal slegnu ramenima. Jakna joj je bila suviše tanka za tako hladnu noć. Dok smo govorili, dah je visio između nas kao veo. "Ona je otišla", reče Keli.

"Kuda je otišla?" upitah; znao sam da me se to ne tiče, ali zabrinutost za ovo dete rasla je u meni kao blaga mučnina.

Ponovo sleganje ramenima.

"Vraćaš li se u ponedeljak u školu?" upitah.

Keli Dal ne trepnu. "Ne vraćam se."

Sećam se da sam tada poželeo da nisam prethodne godine ostavio pušenje. Bilo bi dobro da sam u tom trenutku mogao da pripalim cigaretu i povučem dim pre nego što progovorim. Umesto toga, rekoh: "Auh, Keli, sranje."

Bledo lice klimnu.

"Hajde da odemo negde i popričamo o tome, malena."

Ona odmahnu glavom. Neka kola bučno projuriše kraj nas i skrenuše na školsko parkiralište, uz viku okasnelih gledalaca. Ni ona ni ja nismo se okrenuli da ih pogledamo.

"Hajde da..." započeh.

"Ne", reče Keli Dal. "Vi i ja smo propustili svoju priliku, gospodine Džejks."

Namrštih se pri hladnom svetlu ulične svetiljke. "Kako to misliš?"

U jednom dugom trenu bio sam siguran da neće više ništa reći, da se sprema da se okrene i nestane u mraku. Umesto toga, ona duboko udahnu i lagano ispusti dah. "Sećate se godine... sedam meseci... kada sam bila kod vas u šestom razredu, gospodine Džejks?"

"Naravno."

"Sećate se kako sam gotovo obožavala zemlju po kojoj ste hodali... izvinite zbog klišea."

Došao je na mene red da duboko udahnem. "Gledaj, Keli, mnogo

dece u šestom razredu, naročito devojčica..."

Ona me ućutka pokretom ruke, kao da nemamo vremena za takav formalizovani dijalog. "Mislila sam samo na to da sam vas smatrala jedinom osobom sa kojom sam tada mogla da razgovaram, gospodine Džejks. Usred svega što se dešavalo... moja majka, Karl... pa, vi ste za mene bili nešto najčvršće, najstvarnije na svetu za vreme te ludačke, sjebane zime."

"Karl..." rekoj ja.

"Dečko moje majke", reče Keli tim tihim glasom. "Moj... očuh." Čuo sam tešku ironiju u njenom glasu, ali čuo sam još nešto, beskrajno oronulije i tužnije.

Načinih polukorak prema njoj. "Da li je on... je li tu bilo..."

Keli Dal se grčevito osmehnu na hladnom svetlu. "Oh, aha. Jeste. Bilo je. Svakodnevno. Ne samo te školske godine, već i najvećim delom leta pre toga." Ona pogleda u stranu, prema ulici.

Tada sam osetio poriv da je zagrlim - video sam tu devojčicu pre nego suvonjavu mladu ženu - ali mogao sam samo da stežem šake u pesnice, sve jače i jače. "Keli, nisam imao pojma..."

Nije me ni slušala ni gledala. "Tada sam naučila kako da odem. Da pronađem druga mesta."

"Druga mesta..." Nisam razumeo.

Keli Dal me nije pogledala. Njena pankerska mohikanska, obojena frizura izgledala je jadno na ravnom hladnom svetlu. "Postala sam veoma dobra u tom odlaženju na druga mesta. Pomogle su mi stvari kojima ste nas podučavali - mogla sam da ih vidim, tako ste ih jasno opisivali - a sve što sam mogla da vidim, mogla sam i da posetim."

Utropa mi se tresla od hladnoće. Ovom detetu bila je potrebna psihijatrijska pomoć. Pomislio sam na sve one slučajeve kada sam upućivao decu školskim savetnicima, oblasnim psiholozima i sreskim socijalnim službama, samo da bih uvek video da je sa njima učinjeno malo ili nimalo i da se deca vraćaju onom košmaru koga su privremeno bila oslobođena.

"Keli, hajde da..."

"Umalo vam nisam rekla", nastavi Keli Dal, usana tankih i belih. "Cele te nedelje u aprilu prikupljala sam hrabrost da vam kažem." Ona se oglasi oštrim zvukom koji sam prepoznao kao smeh. "Ma, do đavola, prikupljala sam hrabrost cele te školske godine da vam

kažem. Mislila sam da ste vi jedina osoba na svetu koja bi mogla da me sasluša... mogla da poveruje... da učini nešto."

Sačekao sam da nastavi. Iz školske gimnastičke sale u susednom kvartu dopiralo je navijanje.

Keli Dal me tada pogleda. U njenim zelenim očima bilo je nečeg divljeg. "Sećate se da sam vas pitala smem li da ostanem posle škole da razgovaram sa vama?"

Namrštio sam se i konačno bio primoran da odmahnem glavom. Nisam mogao da se setim.

Ona se ponovo osmehnu. "Bilo je je to istog onog dana kada ste nam rekli da odlazite. Da ste prihvatili da predajete u gimnaziji, da im treba neko pošto je gospođa Veb umrla. Rekli ste nam da ćemo dobiti drugog nastavnika kao zamenu do kraja godine. Ne verujem da ste očekivali da se ceo razred onako uznemiri. Sećam se da je većina devojčica plakala. Ja nisam."

"Keli, ja..."

"Ne sećate se da sam rekla da bih želela da vas vidim posle škole", reče ona glasom koji je prešao u ironični šapat. "Ali to je u redu, pošto ionako nisam ostala. Ne znam da li se sećate, ali ja nisam bila jedna od onih koji su vas zagrlili u znak pozdrava posle oproštajne žurke iznenađenja koju su deca priredila sledećeg petka."

Gledali smo se jedan dugi trenutak. Iz sale se nije čulo navijanje. "Kuda ćeš, Keli?"

Ona me pogleda tako pomno da sam u tom trenu osetio ubod straha, ali nisam siguran za koga sam se plašio, za nju ili za sebe. "Daleko", reče ona. "Daleko."

"Dođi u ponedeljak u školu da razgovaramo", rekoh ja i priđoh joj za korak. "Ne moraš da dođeš u razred. Dođi lepo u zbornicu, pa ćemo da popričamo. Molim te." Podigao sam ruke, ali uzdržao sam se da je ne dodirnem.

Keli Dal nije skrenula pogled. "Zbogom, gospodine Džejks." Onda se okrenula, prešla ulicu i nestala u mraku.

Tada sam pomislio da pođem za njom, ali bio sam umoran, obećao sam Alenu da ćemo ujutro otići u Denver da kupimo bezbol-kartice, a kad god bih kasno došao kući iz škole, Marija je bila sigurna da sam izišao sa nekom drugom ženom.

Pomislio sam te noći da krenem za Keli Dal, ali nisam.

Nije došla u ponedjeljak. U utorak sam je pozvao telefonom, ali niko nije dizao slušalicu. U sredu sam ispričao gospodinu Van Der Meru o našem razgovoru i nedelju dana kasnije socijalni radnik svratio je u park sa prikolicama. Prikolica je bila napuštena. Kelina majka i njen dečko otišli su oko mesec dana pre nego što je devojka prestala da dolazi u školu. Niko nije video Keli Dal posle vikenda kada je bila košarkaška utakmica.

Mesec dana kasnije, kada se pročulo da je majka Keli Dal pronađena ubijena u Nort Plejtu, u Nebraski, i da je Karl Rims, njen dečko, priznao zločin pošto je uhvaćen u Omahi, većina nastavnika smatrala je da je i Keli ubijena, uprkos hronologiji koja je svedočila o suprotnom. Plakati sa likom sedamnaestogodišnjakinje mogli su se videti u okolini Boldera nekih mesec dana, ali Rims je poricao da joj je bilo šta učinio sve dok nije okrivljen za ubistvo Patriše Dal. Policija je smatrala da je Keli verovatno još jedan begunac od kuće, a bila je previše stara da bi joj se lice našlo na ambalaži za mleko. Činilo se da nema srodnika koji bi nastavili sa traženjem.

Početak tog leta kamionet je prešao srednju liniju, Alen je poginuo, a ja sam prestao da živim.

Pronalazim Keli Dal greškom.

Prošle su nedelje, meseci, tu, na ovom mestu, na ovim mestima. Stvarnost je potera, potvrda te stvarnosti je brada koja mi je nikla, jeleni i košute koje ubijam kako bih došao do sveže hrane, bol u mom boku i mišici dok se rane od strele zaceljuju, sve veća kondicija koju osećam u nogama, plućima i telu dok provodim između deset i četrnaest sati napolju, u potrazi za Keli Dal.

A pronalazim je greškom.

Vraćao sam se Prednjem Masivu posle praćenja tragova Keli Dal južno, gotovo do Ajzenhauerovog tunela, nisam naišao ni na kakav njen sveži trag čitav dan, a večernje senke sada su me zatekle južno od Nizozemlja, kraj autoputa. Pošto ujutro, ako se vreme/mesto pomere, autoputa možda i ne bude, stao sam u prostoru koji je šumska služba odredila za kampovanje - praznom, bez ikakvih vozila ili ljudi, naravno - podigao šator, napunio boce vodom i skuvao malo mesa divljači na vatri. Bio sam prilično siguran da sam poslednjih nekoliko dana proveo u onom pejzažu iz sedamdesetih gde sam se najpre obreo - sa drumovima i infrastrukturom na svom

mestu, ali bez ljudi. Nastupala je prava jesen. Lišće jasike letelo je vazduhom poput zlatne parade konfeta, a večernji vetar bio je hladan.

Pronalazim Keli Dal tako što gubim orijentaciju.

Obično sam se razmetao činjenicom da se nikada nisam izgubio. Čak i u najgušćoj borovoj šumi, osećaj za orijentaciju dobro mi je služio. Dobro se snalazim u šumi, pa mi i najmanji orijentir određuje pravac, kao da imam ugrađen neki unutarnji kompas koji nikada ne promaši za više od dva ili tri stepena. Čak i kada su dani oblačni, sunčeva svetlost mi pomaže da odredim pravac. Noću, jedan pogled na zvezde dovoljan je da pronađem put.

Ali ne večeras. Izišavši iz praznog prostora za kampovanje, penjem se otprilike jednu milju kroz gustu šumu kako bih posmatrao zalazak sunca severno od planina Arapaho, ali južno od Maunt Odubona. Sumrak kratko traje. Nema meseca. Iza Prednjeg Masiva prema istoku, tamo gde bi trebalo da se nalazi sjaj Denvera i njegovih gradova-satelita, postoji samo tama. Oblaci se kreću po noćnom nebu i brišu ga iznad mene. Vraćam se prečicom prema kampu, spuštam se sa jednog grebena da bih se popeo na drugi, siguran da je taj put kraći. Posle deset minuta, više ne znam gde sam.

Osećaj da sam izgubljen, bez puške, bez kompasa, samo sa nožem u kaniji za pojasom, ne uznemirava me. Isprva. Devedeset minuta kasnije, duboko u gustišu bora, miljama daleko od bilo čega, sa nebom mračnim poput šume, postajem zabrinut. Imam samo džemper preko flannelske košulje; pre jutra možda počne sneg. Mislim na svoju perjanu jaknu i vreću za spavanje dole, u kampu, na drva za potpalu postavljena unutar kamenog prstena i na vreli čaj koji sam nameravao da popijem pre nego što zaspim.

"Idiote", kažem sebi dok se suljam niz mračnu strminu i umalo da naletim na ogradu od bodljikave žice. Pažljivo prelazim preko ograde - siguran da nigde blizu kampa nije bilo nikakvih ograda - pomišljam ponovo: idiote, i počinjem da se pitam ne bi li najbolje bilo da se zgurim tu i sačekam zoru na hladnoći.

U tom trenutku vidim vatru Keli Dal.

Ne sumnjam ni na tren da to nije njena vatra - dovoljno sam dugo tu da znam da je on sada jedina osoba u našoj vaseljeni - i dok prilazim i tiho prevaljujem poslednjih dvadeset metara do čistine, Keli Dal

zaista sedi u krugu svetla od plamenova, zagledana u usnu harmoniku u rukama, naizgled izgubljena u mislima.

Čekam nekoliko minuta i pokušavam da nanjušim zamku. Ona je i dalje obuzeta poigravanjem svetla vatre na hromiranoj površini instrumenta, blago osunčanog lica. I dalje nosi cokule za pešačenje, šorts i debelu duksericu u kojoj sam je poslednji put video pre tri dana, neposredno pre nego što sam krenuo iz Mon-Sen-Mišela. Njen lovački luk - moćno zakrivljenje od nekog kompozita iz svemirskog doba, sa nekoliko čeličnih ubilačkih strela nakačenih na ram - leži napet i spreman kraj klade na kojoj ona sedi.

Možda pravim neki šum. Možda ona naprosto postaje svesna mog prisustva. Bez obzira na razlog, ona diže pogled - preplašena, kako vidim - i glava joj se okreće prema tamnom drveću gde se krijem.

Donosim odluku u sekundi. Dve sekunde kasnije bacam se preko tamnog prostora koji nas razdvaja, siguran da će ona imati vremena da podigne luk, napne strelu i odapne je prema mom srcu. Ali ona se ne okreće prema luku sve do poslednje sekunde, a onda sam na njoj, u skoku prelazim poslednjih šest stopa, obaram je dole, postrance, luk i smrtonosne strele odleću u mrak s jedne strane klade, dok se Keli i ja kotrljamo blizu vatre s druge strane.

Pretpostavljam da sam i dalje snažniji, ali ona je brža, beskrajno agilnija. Mislim da to neće biti važno, ako budem mogao dovoljno brzo da delam.

Prevrćemo se dvaput, a onda sam povrh nje, udarcima sklanjam njene šake, izvlačim nož iz kanije. Pokušava da me udari nogom, ali pritiskam je sopstvenom, drugim kolenom joj priljubljujem noge snagom koju imam u butinama. Njene šake kidaju mi džemper, nokti pokušavaju da me ogrebu po licu, ali ja koristim levu ruku i težinu gornjeg dela tela da stisnem njene ruke između nas dok se naginjem napred i prislanjam joj nož uz vrat.

Na trenutak, dok kaljeni čelik dodiruje pulsirajuće meso njenog grla, nema više nikakvih pokreta, samo je moja težina na njoj, i sećanje na divlje trenje tog časa među nama. Oboje dahćemo. Vetar raznosi iskre vatre i diže lišće jasike iz mraka iznad nas. Zelene oči Keli Dal su otvorene, procenjivačke, iznenađene, ali ne i uplašene, u iščekivanju. Lica su nam udaljena samo nekoliko inča.

Pomeram nož tako da oštrica bude okrenuta dalje od njenog grla, i

nežno je ljubim u obraz. Odmaknuvši lice kako bih ponovo mogao da joj uhvatim oči u žižu, šapućem: "Žao mi je, Keli." Onda se kotrljam sa nje i desna ruka diže mi se uz kladu na kojoj je ona sedela.

Keli Dal je na meni posle sekund kasnije, bacivši se postrance na neki tečan način koji sam uvek zamišljao, ali nikada nisam video, kod napada pantera. Opkoračuje mi grudi, stiska mi dušnik čvrstom podlakticom, a drugom rukom mi pribija ručni zglob uz kladu, uhvativši nož koji je odskočio iz nje. Onda mi sečivo prislanja uz grlo. Ne mogu da spustim bradu dovoljno da bih ga video, ali osećam ga, sečivo oštro kao skalpel što mi raseca napetu kožu iznad dušnika. Gledam je u oči.

"Ponašli ste me", kaže ona, okrenuvši sečivo naniže i postrance, preciznim ubilačkim pokretom.

Očekujući da mi krv pokulja iz presečene vratne žile, osećam samo blago peckanje kao od brijaća tamo gde me je oštrica dodirivala samo sekund ranije. To, i hladan vazduh na nedirnutom mesu mog grla. Gutam knedlu.

Keli Dal baca nož u tamu, blizu mesta gde je nestao luk, njene snažne ruke povlače mi ručne zglobove iznad glave, i ona premešta težinu na laktove na koje se oslonila s obe moje strane. "Stvarno ste me pronašli", šapuće i spušta svoje lice prema mom.

Ono što se zatim dešava nije jasno. Moguće je da me ljubi, moguće je da ljubimo jedno drugo, ali vreme prestaje da bude dosledno u tom trenu, tako da je moguće da se uopšte ne ljubimo. Ono što jeste jasno - i ostaće takvo sve do poslednjeg trena mog života - jeste da u toj poslednjoj sekundi pre no što će sekunde prestati da se nižu, pomeram ruke tako da ona ne bude više oslonjena o laktove, a Keli Dal se spušta na mene uz nešto što bi moglo biti uzdah, toplina njenog lica prekriva toplinu mog lica, podeljena toplina prisnija od bilo kog poljupca, njeno telo leži čitavom dužinom na mom, a onda - neobjašnjivo - ona nastavlja da se spušta, da se približava, kožom uz kožu, telom uz telo, ali više od toga, ulazi u mene dok ja ulazim u nju na način koji prevazilazi seksualnost. Prelazi u mene kao što bi duh prošao kroz neko čvrsto obličje, sporo, senzualno, ali bez samosvesnog truda, topi se, stapa sa mnom, obličje joj je još čvrsto, opipljivo, ali kreće se kroz mene kao da su naši atomi zvezde galaksija u sudaru, koje prolaze jedna kroz drugu bez dodira, ali uz

preuređenje tamošnjih gravitacija za sva vremena.

Ne sećam se da smo progovarali. Sećam se samo tri uzdaha - uzdaha Keli Dal, mog uzdaha i uzdaha vetra što je zaduvalo da bi razneo poslednje iskre vatre koja je nekako sagorela u žar dok je vreme stajalo.

4. Palinodija

Znao sam čim sam se probudio - sam - da se sve promenilo. Svetlost je bila drugačija, vazduh takođe. Drugačiji za mene. Osećao sam se srođeniji sa sopstvenim čulima nego godinama pre toga, kao da je između mene i sveta uklonjena neka prepreka.

Ali svet je bio drugačiji. Osetio sam to smesta. Stvarniji. Trajniji. Ja sam se osećao ispunjeniji, ali svet je izgledao prazniji.

Moj džip nalazio se u kampu. Šator je bio tamo gde sam ga ostavio. Bili su tu i drugi šatori, druga vozila. Drugi ljudi. Neki sredovečni par koji je doručkovao ispred 'Vinebaga' mahnuo mi je prijateljski dok sam prolazio. Nisam mogao da nateram sebe da im uzvratim mahanjem.

Rendžer koji je čuvao kamp prišao mi je dok sam utovarivao šator pozadi, u džip.

"Nisam vas sinoć video kada ste došli", reče on. "Izgleda da nemate dozvolu. To košta sedam dolara. Osim ako ne želite da ostanete još jedan dan. Što bi koštalo još sedam. Ovde je ograničenje na tri noći. Ovog leta ima dosta naroda."

Pokušao sam da progovorim, nisam uspeo, a onda sam ustanovio - iznenadivši se blago - da u novčaniku još imam para. Pružio sam rendžeru novčanicu od deset dolara i on mi je izbrojao kusura.

Odlazio je kada sam ga konačno pozvao. "Koji je mesec?"

Osmehnuo se. "Kada sam poslednji put pogledao, još je bio jul."

Klimnuo sam mu glavom u znak zahvalnosti. Ništa više nije moralo da se objašnjava.

Istuširao sam se i presvukao u svom stanu. Sve je bilo kao da sam otišao prethodne večeri. U kuhinjskom ormariću nalazile su se četiri boce skoča. Poređao sam ih na radnoj površini i počeo da ih izlivam u sudoperu, shvatio da ne moram - nisam osećao potrebu za pićem - pa sam ih vratio u ormanić.

Odvezao sam se najpre u osnovnu školu u kojoj sam predavao pre

toliko godina. Nastavnici i učenici bili su na letnjem raspustu, ali nekoliko administrativaca bilo je tu zbog letnjeg prelaznog programa. Direktor je bio nov, ali gospođa Kolins, sekretarica, prepoznala me je.

"Gospodine Džejks", rekla je. "Umalo da vas ne prepoznam sa tom bradom. Dobro vam stoji. I smršali ste i pocrneli. Jeste li bili na odmoru?"

Iscerio sam joj se. "U neku ruku."

Dosjei su još bili tamo. Plašio sam se da su ih poslali u oblasno središte ili dalje za decom, kroz niže i više razrede srednje škole, ali politika je bila da se osnovni materijal kopira, a da se novi dosjei otvaraju počevši od sedmog razreda.

Svi učenici iz tog poslednjeg šestog razreda još su bili u kutiji u podrumskom plakaru za odlaganje, sve fascikle sa njihovim ukupnim uspehom buđale su, sa pojedinačnim fotografijama učenika koji su zurili u kameru - bistrooki, sa protezama, lošim frizurama iz prethodne decenije. Svi su bili tamo. Svi, osim Keli Dal.

"Keli Dal", ponovila je gospođa Kolins kada sam izišao iz podruma i potražio je. "Keli Dal. Čudno, gospodine Džejks, ali uopšte se ne sećam deteta sa takvim imenom. Keli Dejlsen, ali to je bilo nekoliko godina posle vašeg odlaska. I Kevin Dejl... ali to je bilo nekoliko godina pre nego što ste ovde radili. Je li on bio dugo ovde? Možda je u pitanju neki prebačeni učenik koji je ponovo vraćen odavde, mada obično pamtim..."

"Ona", rekao sam. "To je bila devojčica. I bila je ovde nekoliko godina."

Gospođa Kolins se namršti kao da sam je uvredio tako što sam doveo u pitanje njenu sposobnost prisećanja. "Keli Dal", reče ona. "Stvarno mislim da nije tako, gospodine Džejks. Sećam se većine učenika. Zbog toga sam i nagovestila gospodinu Pembroku da ova stvar nije neophodna..." Ona sa omalovažavanjem mahnu prema kompjuteru na stolu. "Da li ste sigurni da je to dete bilo u jednom od vaših šestih razreda... a ne neko u srednjoj školi ili neko koga ste upoznali... kasnije?" Ona napući usne na pogrešnu reč koju umalo nije izrekla.

"Ne", rekoh ja. "To je neko koga sam poznavao pre nego što sam bio najuren. Neko koga sam poznavao ovde. Ili sam bar tako mislio."

Gospođa Kolins začešlja svoju plavu kosu prstima. "Možda i grešim, gospodine Džejks." Rekla je to tonom koji je isključivao takvu mogućnost.

Gimnazijski podaci slagali su se sa njom. Nije postojala nikakva Keli Dal. Direktor parka sa prikolicama nije se sećao troje ljudi; u stvari, njegovi podaci i sećanje pokazali su da je isti postariji par stanovao pod zakupom u onome što sam ja pamtio kao prikolicu Dalovih još od 1975. Na mikrofilmu nije bilo zabeleženo ništa o ubistvu Patriše Dal u Dnevnoj kameri Boldera, a kada sam pozvao Nort Platu i Omahu, saznao sam da niko pod imenom Karl Rims nije bio uhapšen u poslednjih dvanaest godina.

Sedeo sam na terasi svog stana, posmatrao sunce kako zalazi za Fletajronse i razmišljao. Kada bih ožedneo, ledena voda bila bi sasvim dovoljna. Pomišljao sam na džip i opremu za kampovanje dole, na parkingu. Pozadi, u džipu, nalazila se 'remingtonka', a pištolj kalibra 38 ležao je u plavoj futroli. Nikada u životu nisam posedovao pušku ili pištolj.

"Keli", šapnuo sam najzad. "Ovaj put si stvarno uspela da odeš."

Izvukao sam novčanik i pogledao jedinu Alenovu fotografiju koja je umakla Marijinom čišćenju - sliku moga sina iz petog razreda, formata pogodnog za novčanik. Nešto kasnije, sklonio sam fotografiju i novčanik i otišao na spavanje.

Prošle su nedelje. Pa dva meseca. Leto Kolorada prešlo je u ranu jesen. Dani su postali kraći, ali prijatniji. Posle tri teška intervjua, ponuđen mi je posao u jednoj privatnoj školi u Denveru. Trebalo je da predajem učenicima šestog razreda. Znali su za moj istorijat, ali očitno su smatrali da sam se izmenio nabolje. Bio je petak kada sam završio poslednji intervju. Rekli su da će mi se javiti sutradan, u subotu.

Održali su reč. Zvučali su zaista zadovoljno kada su mi ponudili posao - možda su znali da to za mene predstavlja novi početak, novi život. Iznenadio ih je moj odgovor.

"Ne, hvala", rekao sam. "Predomislio sam se." Sada sam znao da više nikada neću moći da predajem jedanaestogodišnjacima. Svi bi me podsećali na Alena ili na Keli Dal.

Nastade tišina, kao usled šoka. "Možda biste želeli još koji dan da razmislite o tome", reče gospodin Martin, direktor škole. "Ovo je

važna odluka. Možete nam se javiti u ponedjeljak."

Zaustio sam da kažem ne, u želji da objasnim da sam se odlučio, ali onda začuh: Sačekajte do ponedjeljka. Nemojte danas odlučiti.

Načinio sam pauzu. Moje misli već su odjekivale na taj način otkad sam se vratio od Keli Dal. "Gospodine Martine", rekoh konačno, "možda je to dobra zamisao. Ako nemate ništa protiv, javiću vam u ponedjeljak šta sam odlučio."

U nedelju ujutro, uzeo sam Njujork Tajms u Idsovoj duvandžinici, kasno doručkovao, odgledao Brinklijevu emisiju vesti u jedanaest na ABC-u, dovršio čitanje kritika knjiga u Tajmsu i sišao do džipa oko jedan po podne. Bio je divan jesenji dan i vožnja Levorukim Kanjonom, a zatim naviše po teškoj stazi za džip, trajala je manje od jednog sata.

Plavo nebo bilo je izukrštano tragovima pare kroz lišće jasike kada sam zaustavio džip na deset stopa od ulaska u okomito okno rudnika.

"Malena", rekoh glasno, lupkajući prstima po volanu. "Pronašla si me jednom. Ja sam tebe pronašao jednom. Šta misliš, da li ćemo i ovaj put moći da se pronađemo?"

Razgovarao sam sam sa sobom i to je izgledalo glupo. Nisam više ništa rekao. Ubacio sam džip u prvu i nagazio na gas. Hauba se najpre uzdigla dok smo poskakivali preko ruba jame, i načas sam ugledao žuto lišće jasike, plavo nebo, bele tragove pare, a zatim crni krug jame ispuni vetrobran.

Obema nogama nagazih na kočnicu. Džip se zakosi, poskoči, skrenu ulevo i zaustavi se sa prednjom desnom gumom iznad otvorene jame. Drhteći malčice, krenuh džipom unazad za stopu ili dve, dignuh ruku, iziđoh iz vozila i naslonih se na njega.

Ne ovako. Ne ovaj put. Nisam znao da li je to u potpunosti bila moja misao. Nadao sam se da nije.

Stupio sam bliže ivici, zapiljio se dole u jamu, a onda odstupio.

Prošli su meseci. Prihvatio sam učiteljski posao u Denveru. Volim ga. Volim da sam sa decom. Volim da ponovo živim. Ponovo sam mudrac na pozornici, ali ovaj put mudrac je nešto manji galamdžija. Noćne more mi i dalje smetaju. Nisu to snovi o Keli Dal, već snovi Keli Dal. Budim se iz košmara u kojima Karl dolazi u moju sobicu u

prikolici, pokušavam da razgovaram sa majkom dok ona puši cigaretu i ne sluša me. U letu se budim iz snova o buđenju sa Karlovom teškom šakom preko ustiju, sa njegovim gadnim zadahom na licu.

Tada osećam da sam najbliži Keli Dal. Uspravljam se na krevetu, znoj kulja iz mene, srce mi tuče. Mogu da osetim njeno prisustvo. Volim da smatram te snove egzorcizmom za nju, odavno zakasnelom ponudom ljubavi i pomoći za mene.

Nemoguće je objasniti osećanje koje smo Keli Dal i ja podelili te poslednje noći u njenom svetu... našem svetu. Galaksije u sudaru, mislim da sam tako rekao, i od tada sam razgledao slike te pojave snimljene kroz teleskop: stotine milijardi zvezda koje prolaze veoma blizu dok se veliki spiralni grozdovi obrću jedni kroz druge, gravitacije se prožimaju i zauvek menjaju svaku spiralu, ali ne dolazi do sudara samih zvezda. To donekle liči na ono što sam osetio te noći, ali ne objašnjava ono što je nastupilo kasnije - uviđanje da sam zauvek izmenjen, da sam ispunjen umom drugog ljudskog bića, njegovim srcem i uspomenama, da samoća prestaje. Nemoguće je podeliti uviđanje da ste ne dva ljudska bića, već četiri - ono što smo ovde, i ono što smo zaista mi, tamo gde se ponovo srećemo na tom drugom mestu, kuda odlazimo.

Nije to ni mistično, ni religijsko. Nije to zagrobni život, već naprosto život.

Ne mogu da objasnim. Ali nekim danima, u dvorištu, na odmoru, nekim toplim zimskim danima Kolorada kada je sunčeva svetlost poput nečeg čvrstog i visoki vrhovi Raseline blistaju na zapadu kao da su udaljeni samo nekoliko jardi, a ne milja, tada sklapam oči dok se deca igraju, dopuštam sebi da čujem vetar iznad dobro poznatog mrmljanja zaigrane dece, i tada su odjeci te odvojene, ali podjednako stvarne stvarnosti, dovoljno jasni. Tada sve ovo postaje sećanje, odjek.

Visoravan Fletajrons je nestala, ali zemljani put vodi do niskih litica koje se izdižu iznad Unutrašnjeg Mora. Stabala Daglasove jele, žutih i pravih borova više nema; uski drum vijuga kroz tropsku šumu procvalih sagovih palmi visokih šezdeset stopa, velikih poput omanjih sekvoja. Četinari nalik na kedar spuštaju čipkaste grane, a

neko nerazaznatljivo drvo nosi grozdove semenja koje podseća na masivne četke za brijanje. Vazduh je vlažan i gotovo vrtoglavo gust od mirisa eukaliptusa, magnolije, nečeg nalik na pupoljke jabuke, sikomore i mnoštva egzotičnijih mirisa. Insekti zuje i nešto veoma krupno probija se bučno kroz nisko rastinje duboko u šumi papratnica s moje desne strane, dok se džip približava obali.

Tamo gde bi trebalo da je visoravan, nebo se ogleda u naplavljenim ravnicama i lagunama. Sve ima mnogo više teksture i pojedinosti nego što se sećam iz ranijih poseta. More se proteže prema istoku, i talasi mu se valjaju snažno i neprekidno. Drum vodi do nasipa, a nasip vodi preko jezera koje je ostavila plima do Mon-Sen-Mišela, grada-katedrale čiji visoki zidovi blistaju na svetlosti poznog popodneva.

Jednom zastajem na nasipu i uzimam dvogled otpozadi, da osmotrim gradske zidove i parapete.

'Ford bronko' parkiran je pred kapijom. Keli Dal se nalazi na bedemu najvišeg zida, blizu ulaza u katedralu, visoko na kamenom ostrvu. Nosi crvenu duksericu i vidim da joj je kosa malo porasla. Sunce mora da mi blista na staklu dvogleđa, pošto se ona blago osmehuje dok je posmatram i diže ruku da bi mi mahnula, iako sam udaljen još četvrt milje. Vraćam dvogled u kutiju i vozim dalje. S moje desne strane, u jednom od dubokih jezera daleko iza ravnice živog peska, dugovrati pleziosaurus, možda jedan od onih alazmosaurusa, diže pljosnatu glavu načičkanu zubima nalik na korpu za hvatanje ribe, čkilji kratkovidno preko ravnice prema zvuku motora mog džipa, a onda ponovo uranja u mutnu vodu. Zaustavljam na tren i posmatram mreškanje, ali glava se ne pojavljuje ponovo. Iza mene, tamo gde su nekada bili Fletajrons i Bolder - gde će biti jednog dana - nešto izazovno riče u šumi sagovih palmi i papratnica.

Usredsređujem se na crvenu tačku visoko na čudesnom Mon-Sen-Mišelu, zamišljam da sada mogu da je vidim kako maše - vidim je nekako mnogo jasnije nego kroz dvogled - ubacujem menjač džipa u brzinu i vozim dalje.

Robert Silverberg: VRELI DANI U MAGMA SITIJU

Jutro je, sedam sati, a veliki zidni ekran iznad radnog stola Kala Metisona zasvetleo je kao novogodišnja jelka čim su centrali Vulkano počeli da stižu pozivi građana koji su javljali o prvim tektonskim poremećajima tog dana. Svaki sledeći najavljivalo je kratko zvono. Ping! Pojavljuje se plavo svetlo, znak da se u nečijem dvorištu u Boldvin Parku pojavila pukotina kroz koju izbija vrela vulkanska para, ali ne i lava. Ping! Evo i zelenog - tanak jezik lave izbio je na površinu u Templ Sitiju. Ping! Opet plavo svetlo, ovog puta u Piko Riveri. Zatim su usledila tri hitna pinga za redom, a na ekranu su zasvetlele tri crvene mrlje koje su ukazivale na to da se novi, veliki pramen dima uzdiže iz središnje vulkanske kupe. Ona se nalazi na vrhu autoputa Orandž, tamo gde je nekada bila petlja sa autoputem Pomona. Crvena svetla predskazivala su da će poveća bujica sveže lave skliznuti niz padinu kratera.

"Gužva jutros, a?" reče Niki Hercog, zureći u ekran preko Metisonovog ramena. Hercog je živahan, nizak momak bistrog izgleda, sav je u sitnim, okruglastim očima uokvirenim naočarima od kornjačevine, koji svuda zabada svoj veliki nos.

Metison sleže ramenima. On je grdosija od čoveka, visok gotovo sto devedeset centimetara, veoma plećat, tako da je sleganje ramenima za njega zamašan, složen poduhvat. "Ma, sranje, Niki, ovo nije još ništa. Idi na doručak."

"Ova gomila plavog, zelenog i crvenog za tebe je ništa?"

"Ništa što bi trebalo da nas zabrine, čoveče."

Metison je kvrcnuo po ekranu na mestu gde su sijala crvena svetla. "Pomona je odavno postala istorija. Više nas se ne tiče šta se dešava u Pomoni. Tamo gde vidiš crveno - šta god da je, nije više bitno. U toj oblasti načinjena je već sva moguća šteta. A ovo plavo - bez veze, samo malčice dima. Neka stave gas-maske. Što se tiče zelenog u Templ Sitiju, pa..." Zavrteo je glavom. "Tja. O tome će se pobrinuti lokalne ekipe. Idi na doručak, Niki."

"Ohoho. Kajgana i zmijske šnicle."

Hercog je odgmizao. Sam je zmijski, mislio je Metison. Sav je uzak, nigde ga nema, a hoda smešno, sa glavom napred, kao da onim

velikim nosom sebi krči put kroz vazduh. Nekada je bio neko i nešto u Holivudu, pisac scenarija, izdavač, ili slično. Kako je Metison čuo, bio je uspešan, pre nego što se navukao na razne sintetičke droge, kokain i Bog sveti zna na šta još. Konačno je završio ovde, u Domu Građanske službe Silver Lejka, zajedno sa ostalim 'slučajevima'.

I sam Metison je nekadašnji 'slučaj'. Svojevremeno je imao ozbiljnih problema sa pićem, što je bilo veoma kobno po njegovu profesionalnu uspešnost dok je radio kao stolar i što je pogotovo loše uticalo na njegove vozačke sposobnosti. Takođe, u pijanom stanju bio je lak na pesnici, što nije bilo baš pametno za čoveka njegove građe i snage. Bio je sklon lumpovanju, što je, opet, neizostavno povlačilo stalna nadoknađivanja štete, a gde su još i česte, neprijatne sudske kazne. Ali sve je to sada iza njega. Metison, dvadeset osam godina star, neoženjen, dobroćudan, prosečno inteligentan, na dobrom je putu oporavka. Proteklih osamnaest meseci on nije bio samo žitelj Silver Lejka već i deo njegovog osoblja, postepeno prelazeći put od žrtve nekontrolisanja sopstvenih nagona, do čuvara onih manje srećnih i nadahnuća onima koji bi želeli da se iščupaju iz blata, kao što je to i sam učinio.

I evo najrazličitijih nesrećnika gde upravo upadaju u sobu. Zvanično vreme buđenja u Domu Građanske službe Silver Lejka jeste pola sedam ujutro, a očekuje se da budu na doručku do sedam. To je pravilo koga se gotovo svi pridržavaju, pogotovo što se posle 7:30 doručak više ne može dobiti i tu nema izuzetaka. Metison svakog jutra ustaje u pet, pošto je rano buđenje deo režima oporavka koji je sam sebi nametnuo. I Niki Hercog je obično van svoje sobe dosta ranije od propisanog vremena, jer su redovne nesanice slučajno ispale deo njegovog programa oporavka. U najboljem slučaju probude se i ostali, ali nerado. Neki se verovatno nikada ne bi ni izvukli iz kreveta da nije uveden sistem međusobnog ocenjivanja u okviru Doma, tako da za redovno ustajanje slede simbolične nagrade, najčešće neki slatkiš, koje cimer-spavalica nema prilike da dobije.

Meri Modi Guliver ulazi prva; prati je namrgođena sobna koleginica Anita Lopez, a za njima se vuče na doručak gomila prikaza: Pol Foust, Herb Evans, Leni Pročeska, Nadin Duani, Marti Kobos i Markus Houks. Uglavnom su svi na okupu, a oni koji još nisu stigli

pridružiće im se za dva, tri minuta. Naravno, evo ih, stižu. Tu je mišićavi tupadžija Blejz Mek Flin - Metison ga čuje kako u trpezariji zavatlava Hercoga, koga, ko zna zašto, posebno voli da nervira. "Dobro jutro, bedni pederčiću", obraća mu se Mek Flin. "Prokleta nakazo!" besno uzvraća Hercog u neprijatnom, žestokom tonu. Dobar je na rečima, ako ništa drugo. Mek Flin ga izluđuje. Nekoliko puta je bio i ukoren zbog načina na koji se ponaša kada je Hercog u blizini. Hercog je razdražljiv, neprijatan čovek, ali koliko je Metisonu poznato, svakako nije peder. Zapravo, baš obratno.

Sledi Bak Rendiger, spor, trapav i blage naravi. Za njim ide ogromna Melisa Hornek sa podvaljkom i zadnjicom kao u nilskog konja. Ono dvoje-troje koji još nedostaju Metison već čuje na stepeništu. Trenutno populaciju Doma Građanske službe Silver Lejka čini četrnaest štićenika i četiri zaposlena, stalno nastanjena u Domu. Zauzimaju prostranu, staru trospratnicu sa šesnaest soba koja je, tobože nekada, možda 1920. ili 1930. godine, bila vila neke čuvene zvezde nemog filma. Do pre pet-šest godina bila je čak veća olupina od svojih stanara, ali su je oni vremenom sasvim fino doterali, pošto je to spadalo u deo njihovih obaveza, kao pripadnika Građanske službe.

Metison već dugo ne doručkuje, ali obično odlazi u trpezariju gde sedi sa štićenicima dok obeduju, za slučaj da je neko ustao na levu nogu i da ga treba malo primiriti. Pošto ovde svi pate u manjoj ili većoj meri od tegoba koje prate odvikavanje od droga ili alkohola, a čak i oni koji su prošli taj stadijum nisu prevazišli stalne noćne more, te lako mogu postati neugodno zajedljivi, Metisonova krupna građa predstavlja značajno profesionalno preimućstvo.

Samo što je ustao da bi se pridružio ostalima u trpezariji, sa ekrana se začuo čitav niz pingova, nalik na crkvena zvona koja subotom najavljuju jutarnju službu. Mala linija zelenih tačkica rasporedila se možda šest blokova niže, izbijajući u Arkadiji, par ulica istočnije od Avenije Santa Anita, od puta Duarte do bulevara Futhil, a onda je zavila ka severozapadu, zapravo već prelazeći autoput 210 i krećući se u pravcu Pasadene. Ovo je novo. Uz severozapadnu granicu Zone i duboko unutar nje preostali su živi krateri južno od Hantington Drajva, pri čemu se većina udara obično spuštala u dolinu San Gabrijel, na mesta kao što su Montrej Park, Rouzmid i Sout El

Monte. Međutim, sada su iznenada odskočili nekoliko milja dijagonalno naviše, drugim putem, pri čemu je lava izbijala na udaljenoj strani Hantigtona, praktično do same ivice hipodroma i botaničke bašte, i vrlo moguće da je presekla na pola autoput 210.

Veoma loše vesti. Metison nije morao da čeka zvono za uzbunu da bi to znao. Svi bi hteli da veruju da će Zona ostati u granicama nesrećne grupe opština daleko na istočnom kraju basena Los Anđelesa, odakle su nevolje i počele. Ipak, svi se plaše da će ova pošast nastaviti da se širi ka zapadu, sve dok ne stigne do okeana, nalik na težak slučaj mladalačke bubuljičavosti koja kreće sa levog obraza i širi se sve do članaka. Iako je kontrolisanjem površinskih pomeranja tla urađen dobar posao, niko ne može sa sigurnošću znati šta se, zapravo, događa duboko pod zemljom. Možda se, baš ovog minuta, ljutita reka magme valja prema Beverli Hilsu, naselju Trusdejl i Pacifik Pelisejdu i kreće pravo na Malibuu, ne bi li filmskim zvezdama priredila još jedno divno iznenađenje kada čuveni novi vulkan Pacifik Koust Hajvej iznenada proturi glavu među surfere. Naravno, dug je put od Arkadije do Malibua. Ali svako sledeće širenje Zone na zapad, makar samo nekoliko ulica, ukazuje na to da se proces neće skoro završiti, već da je zapravo tek počeo.

Metison je povikao u pravcu trpezarije: "Jedite što brže, momci, jer ćemo morati da se presvučemo i..."

A onda su se zelene tačke pretvorile u fluorescentno žute i u Domu Građanske službe Silver Lejka uključilo se zvono za uzbunu.

Uzbuna znači da su, ma šta se napolju dešavalo, u Arkadiji potvrdili da to prevazilazi sposobnosti lokalne ekipe za kontrolu lave. Tada počinju da pozivaju ljude iz Građanske službe. Čitava ideja institucije Doma Građanske službe jeste da okuplja problematične građane koji 'dobrovoljno' obavljaju poslove za zajednicu, što podrazumeva svaku vrstu usluga koje se od njih zahtevaju. Dom Građanske službe nije ni zatvor, ni centar za oporavak u pravom smislu, iako ima određene odlike obe institucije. Njegovi žitelji su ljudi propali na ovaj ili onaj način, koji su pravili probleme i nanosili štetu ne samo sebi već i svojim sugrađanima, štetu koju sada mogu nadoknaditi obavljanjem poslova za zajednicu, pri čemu svoje sluđene glave postepeno okreću na pravu stranu.

Međutim, ono što je u početku podrazumevalo sakupljanje otpadaka po autoputevima, potkresivanje drveća u parkovima i slične neophodne, ali u osnovi jednostavne poslove, koji nikome nisu ugrožavali život, postalo je mnogo opasnije otkako su vulkani pogodili Los Anđeles. U ugroženoj oblasti to je ubrzalo sve vrste pravnih i društvenih promena, jer lava koja kulja nije raspoložena da čeka uobičajene glupave zakonske procedure države Kalifornije. I tako, svega dve-tri nedelje posle erupcije u Pomoni državni nadzornici zatražili su od zakonodavnog tela da proširi spektar aktivnosti Građanske službe tako da uključi i kontrolisanje lave, što je već sutradan bilo zakonski prihvaćeno. Posle toga su svakojake pijandure, narkosi, kreteni i ostali šljam koji nastanjuje Dom Građanske službe bili obavezni da se nađu u prvim redovima najmanje tri-četiri puta mesečno, a ponekad i češće, crnčeći rame uz rame sa svetom koji uživa mnogo više poštovanja nego oni, trudeći se da zaustave širenje razjarene bujice magme koja već obuhvata značajan komad Sautlenda.

Dispečeri centrale Vulkano u Pasadeni odlučuju kada će biti pozvani ljudi iz Građanske službe. Centrala Vulkano, desna ruka Tehnološke Seizmološke Laboratorije za Kaliforniju, sa štabovima na teritoriji Kalifornijske Tehnološke Laboratorije u brdima severno od grada, nadgleda čitavu tektonsku zonu pomoću široko raspoređenih zemaljskih senzora i satelitskih skenera, pokušavajući da prati tokove kojima lava luta unaokolo ispod doline San Gabrijel, pa i da, ukoliko je moguće, bude nešto ispred događanja.

JPL kompjuter pravovremeno zabeleži svaku novu pukotinu, bez obzira na to da li se iz nje uzdiže samo oblačić pare ili je u pitanju vatreni udar usijane šljake velikih razmera, ili pak vulkanske bombe i crvena užarena lava koja kulja iz nekih novih usta pakla. On neprekidno šalje najnovije podatke na mnoštvo ekrana postavljenih po celom gradu, kao što je ovaj koji se nalazi nad stolom Kala Metisona u kancelariji Doma Građanske službe Silver Lejka. Centrala Vulkano, glavni planer protivudara, takođe je odgovorna za organizovanje odgovarajuće pomoći. Svakako, kada zatreba najpre se poziva vatrogasna služba, značajno proširena i teritorijalno reorganizovana uz mnogo političkih sukoba i opšteg negodovanja, te sada funkcioniše po sistemu koncentričnih krugova koji se prostiru

od srca Zone prema Santa Barbari i Laguna Biču. Njen zadatak je, kao i obično, da spreči uništavanje imovine prouzrokovano širenjem požara sa ugroženih teritorija na okolno susedstvo. Centrala Vulkano će potom alarmirati jedinice Nacionalne garde, stavljene u stanje stalne pripravnosti. E, kada čak ni Garda ne može da pokrije sve hitne slučajeve, pozivaju se ljudi iz Doma Građanske službe, zajedno sa raznim ostalim dobrovoljačkim grupama civila upućenih u tehnike savladavanja lave.

Metison veruje da njegova služba dobija najmanje dva puta više poziva od bilo koje druge Građanske službe koju zna, ali nema načina da sazna da li je to istina. Zapravo, možda je u pravu. Dom Građanske službe Silver Lejka nalazi se na suprotnom kraju, praktično u senci autoputa Golden Stejt. Njegovim žiteljima prilično je jednostavno da, kada prime poziv, tim autoputem krenu do jedne ili druge petlje i odjure autoputem Ventura do vrha Zone ili autoputem San Bernardino do južnog kraja, s obzirom na to da bi oni koji dolaze iz Doma Marta Vista ili onih u Zapadnom Holivudu ili Gardeni morali da prevale mnogo duži put.

Ipak, nije u pitanju samo blizina. Metison voli da misli kako su njegovi štićenici znatno delotvorniji u borbi sa lavom od ispičutura iz drugih domova. Imaju oni svoje probleme, prirodno, velike probleme, ali kada su im guzice u prvim redovima umeju da budu jedinstveni. Metison je zbog toga naročito ponosan. Moguće je i da mu oni iz centrale Vulkano daju prvenstvo imajući u vidu njegovu građu, autoritativno držanje, uspeh sa kojim je isplivao iz najdubljeg gliba i uspon do sadašnje tobožnje uvaženosti. Metison ne dozvoljava sebi da se puno zamara tim pitanjima. Dobro zna da kad samog sebe tapšeš po leđima - iščašiš rame.

Dakle, oglasilo se zvono za uzbunu. Evo ih, već se javljaju iz trpezarije. "Dobro, možemo li mi da završimo doručak?" hteo bi da zna Hercog.

Metison ne skida pogled s ekrana. Sedam, osam zelenih i žutih tačkica neprestano svetluca. U hladnoj apstrakciji na ekranu on vidi moguću pakao koji upravo besni u Arkadiji i kaže: "Progutajte koliko god možete u narednih četrdeset pet sekundi. Onda dižite guzice i pravac u svlačionicu."

"Isuse Hriste", promrmljao je neko, možda Snou. "Zar samo

četrdeset pet sekundi, Meti?" Ostali su dovoljno bistri da znaju kako na prigovore ne treba gubiti nijednu od četrdeset pet sekundi i halapljivo jedu dok Metison meri vreme. U pedeset trećoj sekundi, jer on je u osnovi duševan čovek, saopštava im da je doručak završen i da treba krenuti na posao.

Odela za lavu smeštena su u prizemlju, u prostoriji koja se nalazi desno od glavnog hodnika i koja je nekada mogla biti otmeno dekorisana biblioteka. Tragovi dekoracije još postoje, pravougaone ploče od mahagonija ili nekog drugog plemenitog drveta sada se jedva naziru jer je svaki centimetar sobe prekriven šljaštećim odelima svetle boje za borbu sa lavom, koja uspravno stoje od zida do zida, od ugla do ugla, kao nema četa robota što čeka naređenje da bi se pokrenula.

U suštini odela su kao tenk za jednu osobu: čvrst, snažan, bleštav oklop opremljen gusenicama, lopatama, laserskim sečivima i svim ostalim pomoćnim spravama. Danas, kada savezna vlada izdvaja značajne svote za čitav program zaštite od katastrofe koja je u toku i koja je nedavno najsnažnije pogodila Los Anđeles, fabrike za proizvodnju takvih odela u Vičiti i Atlanti rade dvadeset četiri časa dnevno. Metison bi se ponekad pitao kako se isplati da petnaest, dvadeset izuzetno skupih odela uglavnom stoje neiskorišćena u Domu, kada bi mnogo korisnije bilo uskladištiti ih u nekom centralnom magacinu na periferiji Zone, odakle bi se uvek mogla uzeti kada stigne naređenje za početak operacije. Ipak, po tom pitanju nikada nije ni sa kim raspravljao, jer mu je poznato da savezna vlada voli da postupa na tajnovite načine, neshvatljive običnim smrtnicima. Bilo kako bilo, novac je dat, odela su kupljena, i evo ih ovde.

Dobili su ih u dve veličine: ogromna i još ogromnija. Metison je izvukao u hodnik tri odela najbliža ulazu i podelio ih onima kojima je odgovarala veličina. To je ostalima oslobodilo prostor, tako da su mogli da uđu u magacin i sami proberu ona koja im najbolje odgovaraju. Kao i uvek, guraju se i sudaraju, poneko gundđa. Herb Evans bi nekako mogao da obuče i veće odelo, ali mu ipak bolje pristaje manje u kome se lakše kreće. Ipak, on bi uvek hteo ono zaista ogromno, i evo gde se upravo otima oko jednog takvog sa Markusom Houksom, visokim oko sto osamdeset centimetara, kome

bi ono svakako bolje pristajalo. "Prvi sam ga uzeo", viče Evans. Houks ga ne ispušta, govoreći: "Idi i nađi drugo, u svom broju, budalo glupa!" Metison vidi da su obojica spremna da naredna tri, četiri sata brane svoje stavove. To ga nimalo ne čudi: žitelji Doma Građanske službe po pravilu nisu obdareni sa mnogo zdravog razuma, te to često nadoknađuju prepirkama i teranjem inata. Nema vremena da Evans i Houks sami rasprave stvar. Metison je stao između njih, blago, ali odlučno odvojio jedan rukav odela od Evansovog stiska, a drugi od Houksovog, i poslao ih u suprotne krajeve prostorije da smesta obuku druga dva odela. Ono veliko uzeo je za sebe i izišao u hodnik da bi se presvukao.

"Čim navučete odela, pravac na ulicu i ulazite u kamion što brže!" vikao je Metison.

Sam je jedva ušao u njega. Istina, on je previše krupan čak i za najveći broj, oko dva i po centimetra viši i negde između pet i osam širi u ramenima, ali kada se malo skupi uspeva da se uvuče, kakotako. Mora. Nema prilike da kasni kada Građanska služba mora da se odazove na poziv, a slučajno, eto, ne poznaje nijednog krojača koji prepravlja tu vrstu odela.

Veliki maslinastozeleni transportni vojni kamion, uvek tu parkiran, stoji pred zgradom spreman za pokret. Zadnja ograda na prikolci mu je spuštena. Evo, pod punom opremom stižu borci protiv lave, gegaju se uz gredu, ulaze u kamion i smeštaju se na zadnji deo kamiona. Metison je na ulici čekao da se ukrcaju svi koji treba da se ukrcaju, ukupno dvanaest od četrnaest štićenika Doma. Nedostaje Džim Robej, koji je za dlaku izmakao cirozi i previše je nervozan da bi bio poslat u prve redove, i Melisa Hornak, diskvalifikovana zbog preterane gojaznosti. Od osoblja tu su Ned Ajzenstin, domski bolničar i Beri Gibons, kuvar, koji jedini nije u odelu, jer vozi. Kamionom se ne može upravljati ukoliko ste odeveni u nešto veličine omanjeg tenka. Dona Di Stefano, trenutno na položaju upravnika Doma, volela bi da krene, ali joj dužnost nalaže da ostane i pazi na Robija i Hornakovu.

"Svi smo se smestili!" poručio je Metison Gibsonu putem radio-odašiljača smeštenog u samom odelu i uskočio u kamion. I pošli su, jureći u susret Zoni.

Počelo je da otopljava, iako je još bilo rano. Gotovo je šesnaest stepeni, divno februarско jutro, kao da je proleće. Vazduh je i dalje prilično čist zahvaljujući jakoj kiši koja je padala pre neko veče. Ova zima bila je uglavnom kišovita, i Metison je često voleo da se poigra mišlju kako će jednog dana pasti tako jaka kiša da će načisto ugasiti prokleti vulkan. Naravno, znao je da to nije moguće. Magma neprekidno curi iz zemljine utrobe, bez obzira na vremenske prilike. Uostalom, vulkan nije obična logorska vatra.

Posle kiša sve je ozelenelo. Brda liče na smaragde, sem na mestima gde su džinovske loze bugenvilije rasipale eksplozije purpurnog ili narandžastog. Pošto u ovo doba godine preovlađuju vetrovi koji duvaju od zapada prema istoku, nanosi vulkanskog pepela i sitnog peska ne mogu se videti u ovom delu grada, niti se mogu osetiti štetni gasovi koji izbijaju iz miliona vulkanskih otvora u Zoni. Sve to smeće vetar nosi na drugu stranu, bojeći svet u crno i odvratno od San Gabrijela do San Berdua i Riversajda.

Dakle, ono što se vidi odavde samo je pramen dima u daljini, koji se vije sa vrha Mont Pomone, kako je, izgleda, nazvan glavni krater. Tamo su se u malom mestu zvanom Industrijski grad jugozapadno od Pomone ukrštala dva autoputa - oba uništena zajedno sa dobrim delom okolnog zemljišta. Samo uzvišenje se ne vidi, bar ne odavde, iako je posle šest meseci gomilanja i hlađenja izbljuvanog usijanog otpada dostiglo visinu od preko hiljadu metara. Ali se zato stub dima i finog pepela koji izbija iz njegovog grotla može opaziti nadaleko, sem možda u zapadnom delu Los Anđelesa i Santa Moniki. Tamo se ništa od svega ovoga niti vidi niti smrdi i sve što tamnošnji žitelji znaju u vezi sa vulkanom verovatno je ono što pročitaju u Tajmsu ili vide na vestima.

Kamion je napredovao prema Venturi. Mada su znaci katastrofe počeli da se pojavljuju još kod Glendejla, kada su prešli autoput 210 i krenuli prema Pasadeni, više nije bilo sumnje da se samo malo ispred nedavno dogodilo nešto neuobičajeno. Istočno od Fer Ouks Avenije sve je začađavio tanani prekrivač sitnog plovućca i vulkanskog pepela koga su iz Zone nanosili povremeni udari vetrova Svete Ane, a čitav kraj iza Lejk Avenije potpuno je zagađen. Metison, rođen u Los Anđelesu, odrastao u Nortridžu i Van Najsu, a

dobar deo zrelog doba proveo u nameštenim stanovima u zapadnom delu grada, sada razmišlja o božanstvenim vilama koje se nalaze s desne strane, preko, u San Marinu, o njihovim uređenim travnjacima, procvatim kamelijama, azalejama i alojama i vrti glavom misleći kako li sada izgledaju. Još pamti onu veliku, čuvenu pijanku koja je počela u Santa Moniki, a završila se baš negde ovde, kada je u tri ujutro preskočio nekakav zid i uskočio u ogroman vrt Hantingtonske biblioteke, pun džinovskih kaktusa, a zatim lutao unaokolo misleći da je dospeo na drugu planetu. U to vreme, mora da mi je stvarno sve ličilo na Mars, mislio je.

Na Bulevaru Sijera Madre skrenuli su s autoputa. "Odmah iza Bulevara San Gabrijel put je blokiran gomilom lava-bombi", obavestio ga je Gibons radio-vezom. "Nadaju se da će ga raščistiti tokom popodneva." Vozio je u cik-cak jugoistočno prema Pasadeni, sve dok nisu stigli do Hantington Drajva kojim su nastavili pored hipodroma Santa Anita i stigli pravo pred barikade koje je, nekoliko ulica dalje, postavila Nacionalna Garda.

Gardista, videvši kamion krcat odelima za lavu, sjajnim kao ogledalo, mahnu im. Uputstva za vožnju Gibons je sada nesumnjivo primao pravo od centrale Vulkano. Skrenuo je levo na Drugoj Severnoj Aveniji, pravo ka Kolorado Bulevaru, i tu se parkirao. Plamen je progutao pola ulice jednospratnih trgovačkih zgradica, a crvene mrlje lave izbijale su iz onoga što je do pre pet-šest sati bio restorančić meksičke hrane. Čitav rejon je blokiran, a iza samog kordona gardista stoji grupica ljudi, Meksikanaca, nekoliko Kineza, možda i poneki Koreanac. Oni plaču, jecaju, dižu ruke ka nebu. Po svoj prilici su vlasnici sitnih trgovina koje su ovde uništene.

"Svi napolje", naređuje Metison, dok se spušta ograda kamionske prikolice.

Vatrogasci su već na dužnosti. Polivaju zgrade u plamenu, nadajući se da će lokalizovati požar pre no što bude zahvatio celo susedstvo. Metisonu i njegovoj ekipi prepušteno je da se pobrinu o lavi koja neprestano izvire. Lokalizovanje lave je nova, posebna umetnost kojom su ljudi iz Doma Građanske službe ovladali do savršenstva. Momci iz vatrogasne jedinice veoma su zadovoljni što im mogu prepustiti takav posao i posvetiti se gašenju običnih požara.

Metison je brzo sagledao situaciju. Video je da su događaji u ranoj

fazi. Još ima nade za lokalizaciju.

Nepredvidiva ruka magme, koja je prouzrokovala čitavu ovu zbrku, probila se vijugajući kroz stenovito tlo i napravila pukotine po površini na osam ili devet mesta po dijagonali dugačkoj nekoliko kilometara. Kao da je višeglava aždaja usijane lave istovremeno promolila sve svoje glave.

Bilo bi dovoljno loše i da se aktivirao samo jedan vulkan. Međutim, u oblasti sada poznatoj kao tektonska zona doline San Gabriel, već više od godinu dana niče mnoštvo manjih vulkana. Meksikanci je zovu Zone La Mesa de los Hornitos - što znači 'male furune', hornitos. Na svakom trotoaru u ovom kraju može se ispeći tortilja.

Lokva lave ovde je široka oko tri sa četiri i po metra, pravo jezerce, veliko taman da proguta jedan kiosk za tortilje. Jara koja iz nje izbija je, naravno, fantastična. Metison je već postao pravi stručnjak u ovom poslu i od oka može da proceni da je temperatura lave nešto niža od 1000 stepeni Celzijusa. Na toj temperaturi lava ima žućkastocrveni sjaj. On lično više voli da radi sa jarkocrvenom bojom koja nastaje na temperaturi oko 200 stepeni nižoj, ili, još bolje, zagasitocrvenom - još 200 stepeni manje. Ali to nije stvar njegovog izbora i, na posletku, još nije došlo do belog usijanjanja sa kojim je prokleta teško izboriti se.

Okolne zgrade zapalila je vrelina, a ne plamen. Vulkani ne bljuju vatru, znao je Metison. Ali pusti bujicu usijane crvene mase niz ulicu kao što je ova i obližnje građevine, uglavnom napravljene od panel-ploča i iverice, ubrzo će dostići temperaturu paljenja.

Do sada magma se kreće srazmerno sporo, možda oko dva i po centimetra u minuti. To znači da je manje-više zgusnuta, i Bogu hvala da je tako. Imao je prilike da vidi kako to čudo juri pedeset puta brže i tera te naprosto da igraš. Na površini, gde lava dolazi u dodir sa vazduhom, vidi se kako se naglo hladi, obrazujući staklastu koru koja pucketa i zvoni kao da je neumoljiv pritisak iznutra lomi neprekidno. Metison posmatra sitne grudvice i izbočine kojih je sve više, one se šire, pomalo stvrdnjavaju, a zatim pucaju razbacujući unaokolo šarene odlivke lave. Uzdiglo se i nekoliko velikih mehurova, deluju zloslutno i gadno i ukazuju na to da je lava spremna da na posmatraču ispljune nekoliko manjih bombi.

Kamion sa pumpom, pridodat Metisonovoj ekipi ovoga jutra, spada u drugorazrednu opremu, ali se pokazao pogodan za trenutne potrebe. Ova oblast imala je na raspolaganju dosta moćnijih mašina, čitavu hrpu, čak i posle svih tih meseci krize, ali njih treba čuvati u rezervi za istinski kobne erupcije. Dakle, umesto pumpe od dve i po tone, koja izbacuje šezdeset hiljada litara vode u minuti, pri čemu mlaz ide u visinu preko šest stotina metara, dali su mu jedno od vozila 'Helgison i Northajm', tromotorac smešten na najobičniji kamion. Jeste mali, ali će verovatno završiti posao.

Vatrogasni pomoćnik, devojka, ne starija od petnaest godina, latinoamerikanka, tamnih očiju užagrenih od uzbuđenja i straha, zadužena je da mu pokaže gde se nalazi hidrant. Svaka od bezbroj malih opština unutar i okolo Zone sada je pod zakonskom obavezom da postavi određeni broj hidranata namenjenih isključivo za pumpe koje se koriste u borbi protiv lave, kao i da dobavlja i održava rezerve vode u cisternama koje moraju biti postavljene na svakih šest ulica. "Koliko smo udaljeni od najbližeg hidranta?" upitao je Metison, govoreći kao osvajač iz svemira, preko mikrofona smeštenog u odelu za lavu. Odgovorila mu je da se nalazi na oko devet stotina metara iza njih, prema Drugoj Severnoj Ulici. Lepo, a ima li on šmrk dugačak devet stotina metara? Ona misli da ima. Dobro, možda je u pravu. Ako nije, pozajmiće mu ga vatrogasci. Zaustavljanje lave smatra se važnijim poslom od gašenja požara, jer bi nekontrolisana bujica proširila vatru brže nego što bi to mogli zapaljeni objekti, pogotovo što se oni ne kreću ulicama, za razliku od lave.

Metison je izabrao Pola Foustu i Nikija Hercoga, najpribranije od svih njegovih ljudi, da sa devojkom iz vatrogasne jedinice odu i prikače šmrk. Za to vreme su se on, Markus Houks i Leni Pročeska dali na posao da dovuku crevo što je god moguće bliže lavi, dok su Klajd Snou, Meri Modi Guliver i Ned Ajzenstin odabrani da odmotaju devet stotina metara dugačko, čelikom ojačano crevo priključeno na pumpu, trčeći prema Drugoj Severnoj Aveniji, odakle će stići voda. Ostatak njegove ekipe počinje da razmotava obično crevo koje inače upotrebljavaju, najprostiji vatrogasni šmrk koji bi se istopio ako bi ga prineli blizu lave, i da se raspoređuje iza onih koji će raditi naročitim, čelikom ojačanim, šmrkom.

Metisona je preplavio ponos dok je gledao kako su njegovi štićenici prionuli na posao. Oni su samo gomila ljudskog otpada, jedva skinutog sa droga i alkohola, kakav je nekada bio i sam, još tupavi, tvrdoglavi, svojeglavi i zbunjeni, sve u svemu za osudu. Oni, takvi kakvi su, svaki put prerastu sebe kada se nađu na prvoj liniji. Ili skoro svaki put. Ima u grupi nekoliko tipova koji prave probleme, ali čak i oni koji nisu od te vrste imaju male, smešne ispade kada se to najmanje očekuje ili želi. Ipak, u pitanju su izuzeci. Ova vrsta posla određuje pravila, što je za njih dobro, misli Metison. Dobro je za sve nas. Zapravo, on se ponosi i samim sobom, imajući u vidu da je pre par godina bio samo obična ispičutura, neobuzdana gluperda kao i svi drugi njemu slični, koja je marljivo usavršavala svoje tehnike napijanja u svakom baru duž Vilšaira, od Baringtona do Bandija, od Bandija do Sentinele, pa sve do obale, a ovde je, evo, miran i pribran, potpuno predan svom poslu koji predstavlja delić velike i slavne mašinerije Los Anđelesa za borbu protiv lave.

"Momci, možemo li da priđemo malo bliže?" upitao je Houksa i Pročesku.

"Pobogu, Meti", promrmljao je Pročeska. "Zar ne osećaš prokletu vrelinu? Kao da si ušao u rernu u kupaćem kostimu!"

"Znam, znam. Ali sve će biti u redu. Hajdemo sada, momci. Malo-pomalo. Samo polako. Dobri smo mi, jaki smo. Umemo mi sa ovim lepim, toplim vremenom, zar ne?" Obraćao im se kao deci, iako su i Houks i Pročeska zreli ljudi, muškarci krupni gotovo kao i on, a nijedan nije baš posebno pitom. Ali takav odgovor bio im je baš po meri. Usled kojekakvih hemijskih zavisnosti, određeno vreme bili su svedeni na nešto što deluje na nivou sposobnosti deteta u pelenama i potrebno im je da uvek iznova dokazuju da su sada snažne, čvrste muškarčine kao nekada. Stoga su prionuli na posao zajedno sa Metisonom da pumpu dovuku još bliže i gurnu šmrk pravo u usta lave.

Oklopi koje nose zapravo ih sasvim dobro štite i od najveće vreline. U svakom slučaju, neko vreme mogu podneti iznenađujuće veliku toplotu. Veoma su izdržljivi, a s obzirom na to da su tako sjajni odbijaju veliku količinu toplote. Sem toga imaju i unutrašnju izolaciju, čitavu mrežu hlađenja, infracrvene filtere i još dve-tri druge cake. To sve ukupno omogućava da se neposredno priđe lavi koja dostiže

temperaturu od 4200 stepeni, čak, kada joj se površina malčice ohladi i očvrstne, i da se zakorači na nju ako je neophodno. Ipak, uprkos zaštiti koju odelo pruža, očito da je vrelina, kojoj su izloženi dok stoje pored stene što se topi, paklena.

Šmrk je priključen i Metison ga je usmerio tačno tamo gde je i hteo, duž spoljne ivice toka. Foustu i Hercogu koji su pored hidranta šalje radio-poruku da su gotovo spremni da počnu. Onda rukom daje znak koji se lančano ponavlja duž linije - Meri Modi maše Evansu, Evans Kobosu, ovaj Baku Rendigeru ili onome ko već stoji iza Kobosa, pa tako iza ugla sve dok najzad signal ne stigne do Foustu i Hercoga, sada sigurnih da svi čvrsto drže crevo, te konačno puštaju vodu. Metison, Houks i Pročeska zajedno drže šmrk, lagano obigravajući duž ruba lave. Svrha ove operacije jeste ohladiti dovoljno prednju stranu toka da bi se formirala kora, a zatim podigla brana koja će naterati lavu da se zaustavi, umesto da nastavi da teče niz ulicu. Ova tehnika usavršena je na Islandu i Los Anđeles je zaista uvezao šestoricu belokosih Islandđana u vreme kada je sve počelo. To su bili neki tipovi ledenih očiju koji su se zvali nešto kao Svein Staingrimson i Staingrim Svenson, i koji su na gašenje vulkana gledali kao na olimpijsku disciplinu. Međutim, postoji velika razlika između Islanda i Los Anđelesa. Island leži usred ledenog okeana što obezbeđuje neograničenu količinu hladne vode, a udaljenost od obale do vulkana nije velika. Los Anđeles takođe ima okean u blizini, ali nezgodno postavljen, pa se iz njega ne može crpsti voda za hlađenje lave koja izbija u dolini San Gabrijel, smeštenoj najmanje pedeset ili šezdeset kilometara od obale. Otuda je ustanovljen sistem rezervoara po kvartovima celom dužinom granice Zone, kao i bezbroj cisterni koje se krstare tamo-amo, neprestano dopunjavajući rezervoare vodom iz okeana. Inače, u Los Anđelesu je redovno snabdevanje vodom daleko od odgovarajućeg čak i za uobičajene potrebe grada.

Svako hlađenje lave, makar to bio mali posao kao ovaj, škakljiva je stvar. Ne liči baš mnogo na zalivanje trave. Kada se na usijanu masu temperature 4200 stepeni sruči voda od svega petnaestak stepeni, dolazi do stvaranja ogromnih talasa pare od koje ne vidiš šta, zapravo, radiš. Opet, moraš tačno da vidiš šta radiš, jer dok podižeš branu od lave polivajući prednju stranu njenog toka, lako bi mogao

da promašiš i skreneš mlaz negde gde uopšte nisi želeo. Recimo, prema vatrogasnom kamionu parkiranom dole u ulici, ili prema nekoj od još neoštećenih zgrada preko puta.

Stoga moraš da rukuješ šmrkom kao vajar, da igraš unaokolo štrcajući vodu sa ogromnom preciznošću, ovde uzdižući, tamo spuštajući branu, popunjavajući je gde treba, a da pri tom neprestano imaš u vidu nagib zemljišta, sposobnost tla da podnese težinu nove stene, kao i mogućnost da lava na kojoj radiš iznenada može odlučiti da ubrza svoj tok sa sto pedeset metara na sat na sto pedeset metara u minuti, jer bi tada preplavila tvoju malu branu i tvoju sopstvenu guzicu, a ti bi i dalje stajao sa šmrkom u ruci kao okamenjeni deo predela. Zbog toga je štitnik na odelu opremljen infracrvenim filtrima pomoću kojih vidiš kroz sve te pramenove pare koja se stvara dok radiš.

I još nešto treba imati u vidu. Iz zemljinog jezgra sa lavom izbijaju i različiti gasovi, nimalo prijatni: hlor, sumpor-dioksid, vodonik-sulfid, ugljen-monoksid, ugljen-dioksid. Sve vrste kužnih isparenja po svoj prilici će brzo pokuljati na površinu. Iako su otrovna, oklopom si manje-više zaštićen od njih, ali ne i od užarene magme koja bi mogla šiknuti kao gejzir i sručiti se na čitav kraj, uključujući i mesto na kome si se upravo zadesio. Zbog toga sve vreme osluškuješ neobična nova šištanja, duvanja i hućanja, a posebno zvuk nečega što ti se približava nalik na pištanje starovremenske lokomotive. Metison je više puta bio primoran da beži, ponekada noseći šmrk sa sobom, a ponekada ga ostavljajući, sklanjajući se od snažne erupcije koja mu je prašila tabane.

Bilo kako bilo, ovog jutra se ništa od svega toga nije dogodilo. Ovo u Arkadiji samo je jedno malecko izolovano izbijanje lave bez posebnih zapetljancija, osim za vlasnike restorančića sa meksičkom hranom. Uz stručnu pomoć Markusa Houksa, koji je pre svega osam meseci izišao iz ludnice u El Segundu, i Lenija Pročeske, čije su snažne podlaktice prekrivene tragovima uboda ličile na rasksnicu na autoputu, Metison je vešto podigao nizak zid od rashlađene lave, a onda napravio jednu ivicu sa desne, a drugu sa leve strane, obrazujući slovo 'U'. Posle toga usredsredili su se na učvršćivanje nove lave gde god je izbijala, savijajući je preko granice zida. Proces hlađenja je veoma brz. Na prednjoj strani zida temperatura je pala

na 250 stepeni; pri toj toploti teško da je uopšte usijan, barem ne po površini. Metison je računao da je kora koju je napravio debela oko osamdeset milimetara, prava bazaltna koža prevučena preko te đavolske mase.

Naravno, lava još curi iz prvobitnog otvora i verovatno će tako nastaviti narednih šest-sedam sati, a možda čak i dan-dva. Ipak, brana bi trebalo da spreči njeno izlivanje u Bulevar Kolorado, važan prolaz koji bi morao da ostane prohodan. Umesto toga, nastaviće da se gomila preko nekadašnjih restorancića sa meksičkom hranom, obrazujući brdašce visoko između četrnaest i osamnaest metara. Naravno, sem ako ne reši da probije novonastalu koru i nastavi da teče ulicom narednih nekoliko desetina metara, ali je Metison mislio da se to ovde neće dogoditi.

Ponekada bi se pitao na šta će život ličiti kada se sve bude završilo, kada se vulkani ugase, a po čitavoj istočnoj polovini Los Anđeleskog basena ostanu raštrkane nove planinice, usred onoga što je nekada bilo gusto naseljeni kraj. Da li će ih dinamitom sve srušiti? Ili graditi oko njih? Ili na vrhovima brda? I gde će izgraditi autoputeve što će zameniti ove, zatrpane lavom koja se hladi i koja će se uskoro pretvoriti u kamen?

Do đavola, to nije njegov problem. Ovo je jedna od njegovih mantri: nije moj problem. Ima on dovoljno svojih problema, trenutno pod kontrolom, što ne znači da će tako biti, bude li brinuo tuđu brigu. 'Jednog dana, kada dođe vreme' - to je druga fraza koju je naučio da ponavlja sebi čim bi počeo da misli o stvarima o kojima ne bi trebalo. Lako ćemo. Da. Sve po redu. To su potpuno ispravni pojmovi. Neko drugi bi trebalo da razmatra problem obnove Los Anđelesa, jednom kada sve bude bilo gotovo. Njegov zadatak, koji će morati da obavlja dok je živ, jeste da razmišlja o tome kako dejstvuje Kal Metison.

U okolnim zgradama vatre su upravo počele da jenjavaju. Jedan od vatrogasaca mu priđe i upita kako ide posao. "Pod kontrolom je", odgovara Metison, "samo još malo da se dotera."

"Hoćeš li da ostanemo u blizini, za svaki slučaj?"

Razmišljao je trenutak, pa upitao: "Imate li posla u blizini?"

Vatrogasac je pokazao prstom: "Ovo se prostire čitavom trasom od autoputa do Duarte. Ako misliš da lava neće izbiti, mogli bismo da se pomerimo prema jugu. Gadna erupcija se dogodila kod Duarte, baš

u pravcu Monrovije."

"Pođite, onda. Ako bude bilo nekih problema, pozvaću vas da se vratite", rekao je Metison.

Pravo direktorsko donošenje odluka. Zbog toga se oseća dobro. Bilo je vremena kada uopšte nije želeo da bude onaj koji odlučuje.

Ali sada i ovde siguran je u sopstveni sud. Ovaj posao je dobro obavljen. Zadovoljstvo koje oseća jednako je onom posle čašice burbona dok piće fino, nežno grejući, putuje kroz njegove vene.

Vatrogasci su otišli, ostavivši samo dvojicu da nadgledaju završne radove i podnesu izveštaj o obavljenom poslu, a Metison daje znak da se voda isključi i kreće prema brani. Po njoj se sada moglo hodati, ili je bar mogao neko opremljen traktorskim gusenicama, kao on. Proverava naboranu svežu koru. Čvrsta je. U dubini odzvanja potmulo i tiho, što ukazuje na to da se lava i dalje hladi i zgušnjava, ali može da podnese njegovu težinu. Ovo pomalo liči na hodanje po tankom, tek očvrslom ledu, jedino što je ispod krhke površine rastopljeno stenje, a ne ledena voda, te ako propadne, debelo će zažaliti, mada će i to trajati vrlo kratko. Ali ne bi se ni penjao kada bi očekivao da se tako nešto može dogoditi.

Metison ne šeta po brani da bi se pravio važan. Mora da ispita slabe tačke ove konstrukcije. Brana je pod nagibom od 45 stepeni, a on bi hteo da je još malo uzdigne, da bude još strmija. Zato se kreće prednjom stranom koristeći svoju priručnu lopatu i doteruje i uobličava granicu između nove stene i usijane lave. Toplota koju oseća je osrednja, ne više od toga, zahvaljujući odelu koje nosi, bar dok ne dođe do mesta gde se crvenilo probija kroz crnu boju stene do tanke pukotine u brani, ne opasne, ali neugodne za njegovo shvatanje majstorski obavljenog posla. Zakoračio je unatrag, naredio Houstu i Hercogu da ponovo odvrnu vodu, a Houksu i Pročeski da na pukotinu nabace mlaz-dva vode.

Onda je proverio drugu stranu brane da bi se uverio kako nema prilike da se vrh napravljene kupole obruši na drugu stranu, na stambenu četvrt smeštenu iza mesta događanja. Ali ne, lava se polako gomilala iza brane ne pokazujući težnju da se izliva u nekom novom pravcu. Hvala Bogu. Zbog načina na koji lokva magme leži u odnosu na ogromnu podzemnu bujicu - glavnog krivca za sve ovo, površinski tok teži da se neprekidno kreće od istoka ka zapadu,

izdižući se dijagonalno iz zemlje. Konačno, lava je uglavnom tečna, žitka samo tu i tamo, ali po pravilu nema nepredvidljivih skretanja i nikada ne nastavlja putem kojim je krenula. Naravno, sem ukoliko sruši loše izgrađenu branu koja joj se našla na putu. Ali Metison se trudio da misli da je dobro obavio posao.

Baš kada je sve bilo gotovo, radio-vezom mu se javio Gibons iz kamiona: "Traže da krenemo prema San Dimi čim završimo ovde."

"Gospode. San Dima je u Božiju mater istočno. Zar nije tamo do sada već sve gotovo?" pitao je Metison.

"Očigledno da nije. Izgleda da je izbilo nešto novo."

"Kaži im da nam najpre treba pauza za ručak."

"Oni hoće da se odmah..."

"Dobro", reče Metison, "nismo mi prokleta vojska, znaš! Mi smo građani-dobrovoljci i neki od nas su ovde rintali celo jutro. Zato ćemo ručati pre nego što opet počnu da nam se znoje guzice. To im reci, Beri."

"Ali..."

"Reci im."

Kao što je Metison pretpostavio, stvar u San Dimi je ozbiljna, ali ne katastrofalna, bar još ne. Izgleda da se tamo sprema gadan kaos, pomoćne ekipe već su poslate, ali u naredni sat jedna manje ili više ne znači mnogo. Dakle, pauza za ručak.

Ručak su sendviči i bezalkoholna pića. Obeduju pola ulice dalje od mesta događaja. Izišli su iz svojih odela i, ostavivši ih da stoje otvorena, nalik na odbačenu kožu, seli na ivicu pločnika da jedu.

"Siguran sam da mi jedno pivce sada ne bi škodilo", reče Evans. Houks uzvratil: "Kada si već uhvatio zlatnu ribicu, što nisi poželeo bocu prokletog šampanjca? Ne bi te koštao više od piva - želje su besplatne".

"Ja nikada nisam voleo šampanjac," umeša se Pol Houst. "Moje piće bio je konjak. Kur-vo-a-zje, to je prava stvar." Coknuo je jezikom. "Skoro da mogu i sada da ga osetim. Taj predivni groždani ukus udara te u jezik, pa ti nežno klizi niz grlo sve do stomaka..."

"Dosta s tim", javlja se Metison. Ova glupava priča u njemu budi nešto što ne bi voleo da bude probuđeno.

"Nikada nećeš prestati da želiš da piješ", rekao mu je Foust.

"Da. Da, znam to i sam, budalo glupa. Zar misliš da ne znam? Dosta

o tome."

"Možemo li onda da pričamo o duvki?" upita Marti Kobos.

"Ili o bockanju?" oglašava se Meri Modi Guliver koja je nekada prodavala svoje telo na Holivud Bulevaru i tako uvek imala novca za drogu. "Hajde da pričamo o igli!"

"Začepi svoja pogana usta, ti prokleta droljo", reče Leni Pročeska. Reč drolja izgovarao je pogrešno. "Ne isprobavaj moje strpljenje!"

"Što, da nemaš i ti nekih želja?" upita ga slađanim glasom Meri Moud.

"Uh, ti kurvo! Baciću te pravo u lavu", reče Pročeska i krenu prema njoj. Meri Moud ima oko četrdeset pet kila, a debeli Pročeska možda oko sto dvadeset. Ono što je naumio mogao je da uradi lakim udarcem iz zgloba.

"Leni", upozorio ga je Metison.

"Reci joj da me pusti na miru."

"Slušajte svi, ostavite jedni druge na miru. Isuse Hriste, mislite li da je ostalima lakše nego vama?" presekao je Metison dalju raspravu.

On zna da je sve ovo posledica napetosti koju je kod njih izazvao jutrošnji posao. Svi oni su sve vreme na ivici da ponovo upadnu u svoj lični pakao, i to ih neprestano uzbuđuje do tačke u kojoj im ne treba mnogo da jedni drugima idu na živce. Naravno, Metison je takođe na rubu, uvek će i biti - to neprestano mora da ima na umu. Ali on se oporavlja, a oni ne, ne istinski, još ne, i njihova je ivica tanja od njegove. Svako od njih se trudio da dostigne nivo apstinencije, ali do te tačke se ne može stići tako što ćeš se jednostavno vezati za postelju. Svakako, to će te zadržati izvan vlasti zavisnosti, ali neće značiti da si ih se oslobodio. Pravi oporavak dolazi kasnije, ako uopšte dođe, a ti možeš biti užasan davež dok pokušavaš da postigneš uspeh, jer sve vreme si besan, besan na sebe što si zavisnik, a još više na ostatak sveta koji od tebe očekuje da se odrekneš svoje kobne navike. I tako bes neprekidno ključa. Kao neka vrsta lave. Praviš neprijatnosti svima, naročito sebi, dok konačno ne shvatiš duboko u duši kako se ništa neće promeniti dok sam ne odlučiš da želiš da prestaneš s tim.

Čim su napunili stomake sendvičima, smirili su se. Metison je sačekao da završe sa jelom da bi im saopštio novost u vezi sa San Dimom. Na njegovo iznenađenje nije bilo mnogo prigovora. Dežurna

zakerala - Evans, Snou, Blejz Mek Flin - progundali su, ne više nego uobičajeno, i to je bilo sve. Naravno, radije bi se vratili u Dom i gledali TV. Ipak, negde iznutra, znali su da je ovaj posao sa vulkanima stvar zaista bitna i vredna utrošenog vremena. Možda nikada u životu nisu radili nešto toliko vredno i značajno i deo njih je presrećan što se nalaze ovde, na granici sa magmom. Holivud je, na kraju krajeva, svega dvadesetak kilometara zapadno. Oni sebe vide kao junake velikog filmskog spektakla o vulkanu, heroje i heroine koji se upuštaju u bitku protiv zlog čudovišta što proždire Los Anđeles. Tako se Metison oseća kada je ovde i zna da i drugi osećaju isto, možda čak snažnije od njega, jer on je već stekao samopoštovanje prešavši put od zavisnosti do ovog nivoa oporavka, a oni još nisu. Zato im je potrebno da budu junaci velikog platna - da bi se osećali dobro pred samima sobom.

Gužva oko ručka se raščistila. Metison se vraća i proverava branu koja se i dalje dobro drži, a zatim kreću prema San Dimi da obave šta god se od njih bude tražilo.

Da bi stigli tamo moraju da putuju kroz srce Zone, pravo kroz utrobu zveri, kroz mesto gde je sve počelo.

Ne. Sve je počelo oko osamdeset kilometara ispod Zemljine kore i isto toliko istočnije od mesta gde se sada nalaze Metison i njegovi drugari. Dogodilo se u oblasti Riversajd, gde je ogroman, ali do tada nepoznat krivac Donji Jukeipa izabrao da oslobodi svoju nagomilavanu napetost pre od prilike šesnaest meseci moćnim površinskim udarnim talasom koji je prošetao kroz Sautlend jačinom od izvanrednih 7,6 stepeni Rihtera. Zemljotres je izazvao ozbiljnu pometnju i izvan Riversajda, u Redlendsu, San Bernardinu i mnogim drugim mestima istočnog zaleđa i prouzrokovao manje, ali ne nezatne nevolje, sve do Tauzend Ouksa i doline Simi na zapadu.

Veliki zemljotresi ne predstavljaju posebno zadovoljstvo za stanovnike Kalifornije, ali ih mogu očekivati i razumeti, jer znaju da će posle njih opet doći struja i da će onda počistiti polomljeno posuđe i telefonirati svim prijateljima koji stanuju u ugroženoj oblasti čim veze prorade, da bi tobože proverili da li su dobro, a u stvari da bi mogli da razmenjuju stravične priče o zemljotresu. Takođe, uvereni su da će se ranije ili kasnije samoposluge ponovo otvoriti, da

će nadvožnjaci na autoputu biti popravljani i da će se sve vratiti na staro.

Međutim, ovaj potres bio je nešto drugačiji. Bilo je očito da je događaj sa Jukeipom ozbiljan kada se slomio krov kolosalnog bazena, neslućenih razmera, punog podzemnih gasova, zarobljenih pod visokim pritiskom deset ili dvadeset miliona godina. Oni su tada, oslobađajući se kao duh iz boce, podigli ogroman stub tečne magme koji se zadesio tu ispod, potiskujući je prema svetlosti dana. To je bio uzrok otvaranja kratera tačno ispod doline San Gabrijel koja se nalazi istočno od centra Los Anđelesa. U Los Anđelesu možete očekivati svakojake nedaće - zemljotrese, požare, glupavu politiku, zagađenje vazduha, sušu, poplave i klizišta, pobune - ali vulkani se ne mogu ozbiljno očekivati, kao ni sneg. Oni se događaju na Havajima ili Filipinima, u južnoj Italiji i Meksiku. Ali ne ovde, Bogu hvala. Imamo mi svoje problemčiče, naravno, ali vulkani nisu na tom spisku.

Spisak je sada duži za jednu stavku.

Prvi vulkan, do sada jedini koji se izdigao do pune veličine planine u vidu kupe, izbio je na onoj petlji blizu Pomone, nekoliko dana posle velikog zemljotresa Jukeipa. Najpre se začula grmljavina, neuobičajena za južnu Kaliforniju i zemlja je počela da podrhtava, a onda da se odiže, stvarajući izbočenja dva-tri metra visoka, koja su autoput rasturila u paramparčad kao da ga je, negde odozdo, pesnicom udario stariji brat King Konga. Iz zemlje su prvo izbijali dim i fina ugljena prašina, posle čega se začulo brujanje sve do Long Biča. Padala je kiša usijanog crvenog kamenja, što je prilično jasno ukazivalo na to da sve ovo nije običan manji udar koji bi označavao smirivanje tla posle Jukeipe. Tada su izbili otrovni gasovi, plava izmaglica koja je trenutno ubila šestoro ljudi što su stajali unaokolo, posmatrajući šta se dešava. Zatim se podigao tanak stub crnog pepela ukrašen svetlucavim iskrama. Sedam-osam sati kasnije potekla je prva reka lave. Cele noći nebo je bilo svetlo kao u po bela dana zahvaljujući neprekidnim eksplozijama usijanog gasa i otopljenog stenja. Sledećeg jutra tu se već uzdizala siva vulkanska kupa dvadeset četiri metra visoka, upravo na mestu gde se do juče nalazila petlja.

Da je to bilo sve, dobro, gledali biste izveštaje na vestima narednih

nekoliko večeri, a onda bi došle Federalne ekipe protiv elementarnih nepogoda i stanovništvo tog kraja bi bilo preseljeno, Nacionalna Geografija bi objavila članak o erupciji, neko bi pokrenuo parnicu protiv guvernera ili predsednika, ili nekog drugog ko je propustio da blagovremeno upozori kupce nekretnina da bi se u Pomoni mogla desiti takva stvar sa vulkanom, a verski fanatici u Zemlji Narandži širili bi propovedi o grehu i pokajanju, da bi na kraju, posle nekog vremena, čitava ugrožena oblast postala nova turistička atrakcija - Vulkanski Nacionalni Park Pomona ili tako nešto - u ostalim delovima Los Anđelesa život bi se nastavio, a ta poslednja katastrofa ušla bi u istoriju.

Međutim, događaj u Pomoni bio je samo početak.

Velika količina magme, nadirući iz dubina Zemlje u dugačkom luku prema zapadu, počela je da izbija na mnogim drugim mestima, kao epidemija ognjenih čireva u širokom, nejasnim granicama omeđenom trouglu, istočno od autoputa Orandž, severno pored Las Tunas Drajva i autoputa Erou, južno pored autoputa Pomona i zapadno pored bulevara San Gabrijel. Nije izgledalo da će se išta dogoditi izvan granica Zone. Ipak, vulkanski krateri otvarali su se nasumce, bez ikakvog reda. Potočić lave bi se pojavio u nečijoj garaži ili dnevnoj sobi. Otvori iz kojih je kuljala vrela para nicali su po travnjacima ispred kuća i celo susedstvo bilo je prekriveno dimom i pepelom. Kuće su iznenada počele da se odižu kako se zemlja ispod njih nabirala. Okrutni prst podzemnog udara prošišao bi ulicom i spržio korenje svakog stabla i žbuna u vašem dvorištu, ostavivši vam kuću nedirnutu. Sve je bilo praćeno gotovo svakodnevnim zemljotresima, lakim podrhtavanjima tla od 3,9 ili 4,7 stepeni Rihtera, koji kidaju živce, izluđujući vas strahom od nečeg zaista džinovskog. Onda bi se nekoliko nedelja sve smirilo, a zatim ponovo počelo, još gore nego pre.

Lava nije prouzrokovala samo sitne nevolje oko uništenih garaža. Pojavilo se nekoliko pukotina velikih kao tri ulice, širom otvorenih, iz kojih je glavnim saobraćajnicama kuljala žitka masa, kao reka. Tada su se pojavili Islandđani koji su nam pokazali kako se vodenim šmrkovima hladi lava. Ekipe kao što je Metisonova pozivane su da podižu brane, ponekada baš po sredini neke velike ulice, i lava bi se zaustavljala iza nove stene umesto da nastavi pustošenje gradova

na zapadu. Na taj način je možda sačuvano i samo srce Los Anđelesa koje je još nedirnuto na drugoj strani autoputa Golden Stejt. Brane su vršile posao. Međutim, imale su i svoju lošu stranu: cela Zona bila je puna ružnih ozidanih prepreka od čvrstog crnog bazalta, preko kojih se nije moglo prolaziti.

Današnja maršuta povelala je Metisona i društvo na veliki put po čitavoj Zoni. U ovim krajevima, svuda istočno od Rouzmeda, reći da se voziš autoputem samo je dobra šala. Na sve strane su slepe ulice nastale tako što je lava naglo presećala puteve. Zbog toga je potrebno mnogo snalažljivosti, zaobilazjenja i vožnje tamo-amo da bi se prevalio kratak put od Arkadije do San Dime, koji se nekada mogao preleteti autoputem 210. Sada je neophodno vratiti se do Santa Anite, obilazeći nove kratere na putu Duarte, a zatim se Mirtlom, u Monroviji, popeti do autoputa 210 i njime nastaviti prema istoku dok se ne dođe do mesta zatrpanog neraščišćenom lavom, koja se izlila još pre mesec dana. To i nije Bog zna koliko dugačka deonica. Potom treba tumarati ulicama levo-desno, od severa prema jugu, pa natrag ka severu, prolazeći kroz gradiće kao što su Duarte, Azusa, Kovina i Glendora, kroz koje, u običnoj situaciji, ne bi prošao nijedan stanovnik Los Anđelesa ni za milion godina, da biste konačno stigli do isto tako nepoznatog gradića San Dima, na puškomet od Pomone.

Kako su napredovali ka istoku, tako je predeo bivao sve više nalik na pakao.

"Gledajte ovo sranje svuda unaokolo", ponavljao je neprestano Niki Hercog. "Vidite! Ovo je proketo beznadežno, shvatate li? Moraćemo da se predamo i da se preselimo u jebeni Sijetl."

"Tamo stalno pada kiša", odgovorio je Pol Foust.

"A ti više voliš lavu od kiše? Sviđa ti se kada prokleti crni pepeo pada sa neba?"

"Mi se nećemo predati", promrmljala je sanjivo Nadin Duani. "Idemo dalje. Čuvaćemo ono što imamo. Zahvalni smo za sve što nam je dato."

"Zahvalni za vulkane!" uzviknuo je Hercog u čudu. "Zahvalni za pepeo. Jesi li na to mislila?"

"Pusti je na miru", upozorava ga Metison. Sve što Nadin kaže sastoji se uglavnom od fraza koje se koriste pri seansama odvikavanja od

zavisnosti, dosadnih Hercogu, uvek oštrom na jeziku. Ali ona je u pravu, a Hercog, ma koliko pametan, nije. Ne predajemo se. Ne bežimo. Ostaćemo na svome i borićemo se, boriti i opet boriti.

Zona je još izgledala grozno, i čak ni posle toliko vremena Metison se nije mogao privići na njen jeziv izgled. Svuda unaokolo gomile pepela, kao da je čitavu oblast prekrilo crni sneg. Tanak sloj ohlađene lave, ne baš pravilno raspoređen, prekrilo je kuće i pločnike kao neka gljivična infekcija. Laganu prašinu plavućca nosi povetarac. Nebo je belo, puno dima koji vetar danas još nije rasterao prema Riversajdu. Tamo gde su bili najveći požari sve je u ruševinama.

Kamion je morao da zaobilazi sve manje prepreke: rasprsle kupe i brdašca vulkanskog kamenja, bazaltnih stena, šljake, bombe od lave i ostalo vulkansko smeće. Povremeno bi prošli pored nekog aktivnog kratera iz koga je veselo purnjao dim. Oko njega bi bile gomile mrtvih buba, gotovo do članaka, uginulih usled naleta pare ili otrovnih gasova. Takvi krateri široko su okruženi glibom, nekako nabacanim oko ivica, često u zelenoj, ružičastoj ili crvenoj boji naslaga, ili svetložutoj, ako je zemljište bogato sumporom. Ponekada je ta žuta protkana narandžastim ili plavim prugama, a ponekada je, opet, glib tamnoplave boje i prošaran mrljama jarkokestenjaste.

"Ovo je kao u bajci, zar ne?" iznenada je povikala Meri Modi Guliver. "Kao kod Tolkina!"

"Luda kurvo", promrmljao je Leni Pročeska, "daću ti ja bajku!"

Metison ga je ućutkao. Osmehnuo se Meri Modi. Nije lako ovo mesto videti kao zemlju iz bajke, tačno, ali Meri Modi pripada tamo. U svakom slučaju, njena je zasluga što ističe pozitivnu stranu svega ovoga.

Pored šarenih mineralnih ljuspica u glibu, Zona obiluje bojama gde god se zemlja kuvala na vrelini neke snažne unutrašnje vatre. One se protežu od narandžaste i ciglacrvene nijanse, preko jarkocrvene do purpurne i crne, protkane žutim i plavim nitima. Ali ova izložba boja jedini je trag nečega što bi se možda moglo nazvati lepotom. Svaka zgrada umazana je blatom i pepelom. Teško da se može videti ijedno živo drvo ili biljka, samo pocrnela stabla smežuranog lišća koje još tu i tamo visi sa grana.

U ovom kraju nije ostalo mnogo ljudi. Većina onih koji su to sebi mogli da priušte spakovala je svu svoju ovozemaljsku imovinu i

odvezla se u nove domove, izvan Zone, a u dosta slučajeva i izvan države. Najsiromašniji su se takođe evakuisali, preselivši se u Federalne iseljeničke logore osnovane u centru Los Anđelesa, Valensiji, Modžavi, Nacionalnom Parku Los Anđelesa i na sva druga mesta gde nije bilo udruženja ljutih stanara sa sudskim naložima protiv njih.

Preostali stanovnici zone uglavnom su ljudi niže srednje klase, oni kojima kuće još nisu uništene, ali ne mogu sebi da priušte iznajmljivanje servisa za selidbe, a nisu baš toliko siromašni da bi dobili mesto u logoru. Oni su još ovde, smrknuto čuvaju svoje bedne kuće od pljačkaša i nadaju se da će sledeći nalet lave pogoditi bilo koju drugu ulicu sem njihove.

Metison je otkrio kako su očajni postali neki od njih dok je kamion išao unaokolo, izbegavajući svakakve prepreke, prolazeći kroz razorene latinoameričke četvrti, negde na putu između Azuse i Kovine. Videli su nekakav paganski obred žrtvovanja koji se odvijao nasred raskrsnice, gde je pločnik počeo neznatno da se izdiže i pokazuje da će popucati čim gasovi pod pritiskom budu izbili iz zemlje. Ravne ploče plavičastocrnog vulkanskog stenja stajale su nagomilane na pešačkom prelazu, obrazujući neku vrstu jednostavnog oltara okruženog granama pokidanim sa obližnjeg drveća.

Tu je i sveštenik, ali ne katolički. Njegovo tamno lice obojeno je zelenim i crvenim prugama, a odeven je u drečav kostim u actečkom stilu, prekriven svetlim perjem i krznenim trakama. On stoji na vrhu oltara, čvrsto držeći u ruci sjajan mesarski nož. Oltar je već umrljan krvlju i ponovo će biti jer dva druga muškarca, odevena manje upadljivo od sveštenika, stoje pored njega držeći kokošku koja divlje mlatara krilima. Svakojaki prasići, ovce i ptice poređani su iza oltara čekajući da dođu na red. Unaokolo, u širokom krugu, stoji pedesetak dronjavo odevenih muškaraca, žena i dece, koji u tišini, okamenjenih lica, sklapaju ruke i lagano ritmički lupaju nogama.

Svima u kamionu Doma Građanske službe potpuno je jasno šta se tu događa. Ipak, nije uvek lako poverovati sopstvenim očima kada vidiš tako nešto. Metison šokiran, zuri u neverici, pitajući se da nisu propali kroz neku vremensku kapiju i pali pravo u praistorijsko doba, primitivno i varvarsko. Ali ne, prozaični dokazi modernog doba mogu

se videti na sve strane: ulična rasveta, izlozi, reklamni panoi. Samo je ono što se dešava nasred ulice veoma čudno.

"Prokleta sranje!" uzviknu Bak Rendiger. On je nekadašnji radnik na izgradnji autoputa, 'čist' već četiri meseca, i kao i ovaj oltar od lave, još je neuglađen. "Mislio sam da bi trebalo da su prokleti Meksikanci u ovom delu grada hrišćani, za ime Boga!"

"I jesmo", odgovorila mu je hladno Anita Perez. "Ali smo i sve drugo, kada se mora. Ponekada istovremeno."

Kasapski nož se spustio u surovom luku i obezglavljena kokoš sumanuto je udarala krilima, a masa vernika skakala je gore-dole i tri puta glasno, u zanosu povikala. Rendiger je izražavao gađenje i zgražanje nad čitavim uvrnutim paganskim prizorom, sa maksimalnom zajedljivošću i minimalnom političkom korektnošću. Za trenutak je izgledalo da će Perezova skočiti na njega. Metison je već bio spreman da se umeša, ali ona je Baka samo prostrelila prodornim pogledom i rekla: "Da ti ovde stanuješ, carajo, ne bi li želeo da zamoliš svog Boga da zaustavi ovo sranje?"

"Čime? Prasićima? Ovcama?"

"Čime god, ako bi vredelo" odgovorila je.

Gibons je u međuvremenu krenuo kamionom u rikverc, pošto je okupljeni svet sada gledao u njih. Ovde su bili nepoželjni. Bilo je očito da nije dobra zamisao pokušati da im se još više približe. Metison je video, osvrnuvši se poslednji put, prasence koje odvede na oltar. Na prvom uglu kamion je skrenuo levo, a onda na sledećem desno, pa još jednom desno, što ih je odvelo daleko od mesta obreda. U tom trenutku slab potres u blizini zatalasao je tlo. Nije bio jači od 3,5 stepena Rihtera, tek da zaljulja drvored suvih pocrnelih palmi. Kada se kamion ponovo pojavio na raskrsnici, učesnici paganskog obreda smrknuto su upirali rukama u njihovom pravcu, da bi zatim počeli besomučno da urlaju, vrište i zamahuju pesnicama. Onda je Metison začuo zvuk nalik na prasak.

"Daj gas", reče Gibsonu radio-vezom. "Pucaju na nas."

Gibons je ubrzao. Ulica pred njima bila je prekrivena slojem pepela debelim oko šezdeset centimetara, ali se Gibons ipak probio, podižući kovitlace crnih oblaka koji su naterali sve one u zadnjem, otvorenom delu kamiona da brzo stave štitnike na lice. Posle pepela zasula ih je sitna ugljena prašina i kamenčići koje je izbacivao

vulkan, tako da su svi zgrabili jedni druge i čvrsto se držali dok je kamion nastavljao napred, tresući se i poskakujući. Tek ohlađena lava na drumu učinila je vožnju još neugodnijom, ali je posle toga, nakratko, ulica ponovo postala normalna, i mogli su da se opuste onoliko koliko je to moguće kada se voziš u otvorenom kamionu kroz teritoriju koja više ne liči na predgrađe pakla, već na samo đavolovo dvorište.

Ovde je ranije već bilo čestih tektonskih aktivnosti, u samom početku krize - na šta su jasno ukazivale nagorele kuće i crna skorena lava koje je bilo posvuda, kao i celokupni predeo zavejan pepelom. Međutim, sada se očigledno spremalo nešto novo i veliko. Nebo je mrtvački belo od gasova i sumpornih isparenja što izbijaju iz mnogobrojnih pukotina, sem na mestima gde je dim ugljenocrn. Dok nebo paraju munje, zemlja neprestano podrhtava. Pločnici su ispresecani pukotinama i naborima na više mesta, a može se videti i pokoji crveni jezičak lave kako počinje da curi iz pločnika. Svakih par minuta začuje se potmula udaljena tutnjava, zlokobni zvuk koji privlači pažnju i koji liči na prdež dinosaurususa što se šetka nekoliko ulica dalje.

Tri-četiri čoveka iz vatrogasne ekipe i poneki gardista polako zauzimaju položaje i postavljaju svoju opremu. Jedna od najvećih pumpi za vodu koju je Metison ikada video već je tu, spremna za posao hlađenja lave. Policijski helikopteri zuje nad glavama, šaljući preko razglasa uputstva preostalom stanovništvu, ako ga još ima, da smesta napusti oblast. Zaista jeziv prizor. Metison ipak nije baš uvek srećan što je sav užas zavisnosti zamenio povlasticom da bude prisutan na mestima kao što je ovo.

Isto misle i neki njegovi drugari, očito. Blejz Mek Flin je položio šaku na Metisonovu desnu ruku i rekao: "Nisam potpisao da pristajem ni na kakvu samoubilačku misiju, Meti. Odmah me spuštaj sa ovog kamiona"

"Da te spustim?" upitao je Metison blago.

"Prokletstvo! Hoću dole ovog trenu."

Metison uzdahnu. Mek Flin uvek pravi probleme, ranije ili kasnije. Da je samo znao da će se ova operacija u San Dimi pretvoriti u celodnevno odsustvovanje iz Doma, verovatno bi odlučio da Mek Flina ostavi još na početku. Što je najšašavije od svega, Mek Flin je

nekadašnji cirkuski akrobata i penzionisani filmski kaskader, snažan kao čekrk na kamiomu tegljaču, koji je vremenom pronašao način da olakša stres u čitavoj papazjaniji onih stvari koje stvaraju zavisnost. Posle veoma teškog preloma noge, koji je zadobio pobedivši u idiotskoj kafanskoj opkladi što je uključivala i skakanje sa vrha zgrade, počeo je ozbiljno da hramlje, a to mu je onemogućilo da se bavi bilo kojom od svoje dve struke. Primao je pristojnu nadoknadu od raznih državnih organizacija za vreme podvrgavanja jednoj od svojih periodičnih detoksikacija. Inače, pravo ime mu je Džerar, ali ako ga zovete bilo kako drugačije osim Blejz - neugodno će reagovati. On je jedini u Domu sa kojim se Metison ne bi kačio u treznom stanju, jer je Mek Flin, mada nekoliko centimetara niži, verovatno opasan u tuči, bez obzira na ćopavu nogu i sve ostalo.

"Da li ti to hoćeš da kažeš kako ne želiš da učestvuješ u današnjoj operaciji?" upitao ga je još jednom Metison.

"Cela ulica svakog trenutka može odleteti u vazduh."

"Može. Zato smo i ovde, da stavimo stvari pod kontrolu, ako se to dogodi. A ti bi da pešaćiš odavde do Silver Lejka? Možda misliš da ćeš stići autobus ili telefonom pozvati taksi? U ovom trenutku jednostavno nema mogućnosti da napustiš operaciju, jasno?" Mek Flin pokuša nešto da kaže, ali je Metison nastavio da govori, blagim glasom kao što je naučio da treba da radi svaki put kada bi se obraćao tim ljudima, bez obzira na to kakva provokacija bila u pitanju. "Smatraš da ovaj posao nije za tebe. U redu. Kada večeras vratiš svoju kukavičku guzicu natrag u Dom, možeš kazati Doni da više ne želiš da radiš na vulkanima, i ona će te skinuti sa spiska. Nisi ti nikakav robijaš, shvataš? Ne moraš da radiš ovo protiv svoje volje i, zapravo, ti si savršeno slobodan da se, ako hoćeš, spakuješ i već sutra napustiš Dom i vratiš svojoj omiljenoj navici. Ali danas ne. Danas radiš za mene i imamo posla u San Dimi."

Mek Flin je, čim je počeo da zakera, sigurno bio svestan da će se rasprava ovako završiti. Upravo je krenuo da iskazuje svoje nezadovoljstvo skaradnim ponašanjem, kada se Gibons oglasio iz kabine: "Centrala Vulkanu želi da počnemo postavljanje pumpe, Meti. Satelitski skener kaže da se lava sprema da izbije dve ulice istočno od nas, u Aveniji Bonita, to je ona velika ulica pravo ispred, i trebalo bi da joj postavimo branu čim nam se nađe na putu." Znači,

ovom prilikom u prvim redovima. Lepo, misli Metison, prokleta lava!

Svi su sišli sa kamiona, uskočili u odela i pripremili se da dočekaju nastupajuću erupciju. Pošto pumpa na kojoj će ovog puta raditi zahteva ogroman napor - najveća je na kojoj je Metison ikada radio - osim Pročeske i Houksa za pumpanje je odabran i Klajd Snou, kao i Blejz Mek Flin koji će stajati ispred Metisona, ne samo zato što je snažan, već i zato što Metison želi da ga ima na oku. U svakom slučaju, biće potrebna snaga svih raspoloživih mišića dok budu uvrtali i izvrtali onaj veliki šmrk, ne bi li zaustavili lavu. Obično odgovornog Pola Foustu zadužio je da upravlja radom same pumpe. Ostale, Rendidžera, Ajzenstina, Hercoga, Evansa i tri žene - Duani, Perezovu i Guliver rasporedio je duž linije creva sve do hidranta, kako bi vodile računa o tome da se crevo ne zapetlja i uklonili bilo koju drugu smetnju u vezi sa vodom koja bi eventualno mogla da iskrсне.

Uskoro su svi bili na svojim mestima. Iz pozadine stigao je znak da je izvršeno priključenje na hidrant, a istovremeno se iz susedne ulice začula toliko poznata rika i tutnjava, kao da se div sa užasnim bolom u stomaku sprema da se olakša. Potom je grunulo pet puta uzastopce, preteći, duboko: vuf, vuf, vuf, vuf, vuf, praćeno jezivim praskom, i vazduh je iznenada počeo da gori.

Ličilo je na jedan od jeloustonskih gejzira, samo što je umesto vode uvis poletelo mnoštvo majušnih komada vrele šljake nošenih pramenom plavičaste pare, i za par trenutaka bilo je nemoguće videti dalje od nosa. Tada se začula jedna jedina eksplozija, bučna i snažna, i plavičasti gejzir pare je pred njegovim očima dostigao trostruku, čak četvorostruku visinu za samo pola sekunde. Pod nogama je pucao pločnik, kao da je epicentar zemljotresa upravo na tom mestu. Metison je shvatio da se samo malo dalje u ulici dogodila strahovita eksplozija, te da su svi oni bačeni gotovo nebu pod oblake, ili već lete prema stratosferi, jednostavno nemajući vremena da reaguju.

Ali nisu. Zapravo, eksplodirao je jedan podzemni džep pun gasa. To je učinio jednim prostim hvuš i svo zarobljeno smeće, sada oslobođeno, poletelo je na Mars kao koherentna masa. Para, blato, lava i šta sve još ne uzdiglo se uvis i nestalo, ostavljajući za sobom

čist, lep vazduh. Nekoliko povećih lava-bombi proletelo je kraj njih, prašteći kao vatromet, i popadalo nedaleko uz tupe udarce, ali je izgledalo da nisu napravile štetu. Onda se sve gotovo potpuno umirilo. Gejzir je izbljuvao sve i svašta i nestao, tlo na kome su stajali još je bilo čitavo, a vidljivost ponovo normalna.

Metison je imao samo toliko vremena da shvati da je preživeo eksploziju kada je registrovao nalet hladnog vazduha koji se sručio sa svih strana ne bi li popunio pukotinu iz koje je izbio gejzir. Bio je dovoljno jak da obori svakoga.

Onda je usledio udar. Posle njega potekla je lava. Udar je bio takav da izaziva strahopoštovanje. Metisonovo odelo ga je dobrim delom zadržalo, ali je ipak talas u dovoljnoj meri probio izolaciju, tako da po pitanju njegove siline nije bilo nedoumica. On to zove prvi udar. Magma je pod zemljom kuvala svakojake naslage vazduha kojima je tamo dole okružena, i sav taj vreli vazduh, nemajući gde da izbije, grejao se sve više i više. Sada je sve zajedno veselo izletelo na površinu. Najpre odbačen, kao opaučen ogromnom nevidljivom pesnicom, Metison se brzo uspravio, ukopao se i pogledao unaokolo da proverí kako stoje stvari sa njegovim prijateljima. Svi su dobro.

Za petama toplotnog udara došla je lava, konačno provalivši iz pločnika. Svetlucava crvenonarandžasta reka, duboka između šezdeset i devedeset centimetara, potekla je niz ulicu, između zgrada, uputivši se u njihovom pravcu.

"Šmrk!" povika Metison. "Pumpa! Udrite je, krelci, udrite pravo napred!"

Lava se kretala brže nego što bi to Metison želeo, ali ne toliko brzo da bi trebalo da se povlače, bar za sada. U pitanju su, zapravo, tri zasebne struje, svaka širine između sto osamdeset i dvesta četrdeset centimetara, koje se uporedo kreću, povremeno se preplićući i spajajući u jedinstven tok, da bi se potom nanovo razdvojile. Zbog izloženosti hladnom vazduhu površina svake prilično je lepljiva i tamnija od donjeg sloja, a po njoj se pojavljuju nepravilna ispupčenja, uzdignuća i nabori, koji s vremena na vreme pucaju, otkrivajući jarkocrvenu materiju što ključa ispod tanke kore. Tu i tamo, pod oštrim uglom uzdižu se uski lukovi mrke, ohlađene lave, nalik na peraja, pa se čini da vatrenom bujicom plivaju ajkule.

Čim je voda iz njihovog ogromnog šmrka pogodila prvi nalet lave, gotovo istog časa počela je da se obrazuje kora po površini središnje struje. Po ivicama su se menjale boja i sastav, zgušnjavajući se i postajući siva, namreškana masa, kao slonovska koža.

"To je to!" reče Metison svojim ljudima. "Nastavite da je gađate! Udrite po sredini, momci!"

Naravno, voda bi odmah proključala i već naredne sekunde ponovo nisu mogli da vide ništa pred sobom sem visokog zida pare. Ovo je najopasniji trenutak. Metison zna da bi, ukoliko lava bude iznenada povećala brzinu kretanja, gurnuta ka njima iz dubine zemlje nekom divovskom pesnicom gasa, mogla progutati i njega i čitavu ekipu pre nego što bi uspeli da shvate šta se dešava. Sledećih nekoliko minuta sa nadirućom lavom boriće se naslepo, pri čemu neće imati drugu predstavu o njenoj brzini ni položaju, osim Metisonove lične procene toka.

U ovom trenutku, vrelina je zaista užasna. Ne tako žestoka kao u prvom trenutku erupcije, ali dovoljno snažna da optereti rashladni sistem njihovih odela za lavu, praktično do krajnjih granica. Toplota je kao nekakav čvrst zid. Metisonu je jasno da bi ga progutala, ukoliko bi se previše nagnuo ka njoj. Ipak, zna da se to neće dogoditi, kao i da će, ukoliko stvar postane prevruća, morati da se povuku.

Pokušavao je da od očvrsle lave podigne grede duž prednje strane, okomite u odnosu na pravac kretanja, kako bi se iza njih pravili sveži nanosi lave, što bi joj usporilo tok. Onda bi mogao da proširi ugao polivanja i počne da pumpa vodu u visinu, da bi napravio još šire grede, koje bi eventualno mogao da spoji i tako napravi branu. Vremenom bi živu lavu zakopao na samom izvoru, sahranjujući je ispod planinice od novonastale stene, čime bi potpuno uništio njeno izvorište.

Teorijski - lepo zvuči. U praksi obično nastaju problemi, jer se lava, nimalo nalik običnoj reci, kreće brzinom koja se svaki čas menja, tako da možeš da sagradiš krasnu malu branu ili čak velike potporne blokove, ali da se i pored svega toga iznenadan talas rastopljene mase izlije preko vrha i krene ka tebi. U tom slučaju više ništa ne možeš da učiniš, nego da baciš šmrk i počneš da bežiš kao lud, nadajući se da trčiš brže od lave.

Ili, recimo, Metisonu je dobro poznato da brana uspešno može zaustaviti lavu na putu kojim se trenutno kreće, ali je na taj način navesti da skrene tok prema nekom još čitavom autoputu ili još neuništenim kućama, ili da se niz padinu slije u sasvim drugi deo grada. Kada vidite da se tako nešto dešava, morate čitavu svoju operaciju da pomerite za ugao od devedeset stepeni i počnete podizanje nove brane, što uopšte nije lako kada se rukuje pumpama od dve tone.

Ovde do sada sve ide glatko. Posao je gadan zbog izuzetne vrućine, ali ekipa ne posustaje i čak uspeva da postigne izvestan uspeh. Održavaju pristojnu udaljenost od prednjeg ruba toka, nema potrebe da se povlače, i Metison može videti, svaki put kada se para malo razide, da boja lave duž ivice prelazi iz sive u crnu boju čvrstog bazalta. Pristigla ekipa sa pumpom iz nekog drugog Doma Građanske službe, rečeno je Metisonu, gradi još jednu branu na suprotnoj strani. U susednim ulicama vatrogasne ekipe rade punom parom, polivajući šmrkovima građevine zahvaćene plamenom još na početku.

Ukoliko vidljivost ostane dobra, ako ne zakaže snabdevanje vodom, ako se pumpa ne pokvari, ako ih lava ne iznenadi naglim ubrzanjem kretanja, ako neki slučajno zalutali komad usijane stene ne poleti na njih i ne progori jedno od creva, ako se ne dogodi nova erupcija baš tu, pod njihovim nogama, ili možda zemljotres, ako ovo bude ovako, ako ono bude onako, e, pa, onda će možda završiti posao za sat, dva i krenuti nazad, kući, na zaslužen odmor.

Možda.

No, situacija se polako menja. Središna struja uspešno je zauzdana, ali se glavna masa izlila u desni tok koji sada postaje sve dublji i sve brži. To otvara neugodnu mogućnost da je Metisonova brana skrenula struju umesto da je zaustavi, te je izgledno da će čitav tok, koji se kretao od zapada prema istoku, poći u pravcu juga.

U centrali Vulkano razvoj događaja posmatraju putem satelita i neko iz pozadine skreće Metisonu pažnju na problem posredstvom radio-stanice, možda samo petnaestak sekundi pošto ga je on sam uvideo. "Počnite da premeštate opremu desno od vaše brane", javljaju iz centrale Vulkano. "Postoji opasnost da lava počne da teče južno niz Aveniju San Dima u park Boneli, gde će uništiti rezervoar

Paddington i možda nastaviti još dalje na jug, dok ne preseče na pola autoput San Bernardino na udaljenoj strani parka. Deonica autoputa 210 takođe bi bila ugrožena."

Nazivi ulica i parkova Metisonu ništa ne znače - nikada ranije u životu nije bio ni blizu San Dime - i može da stvori samo nejasnu sliku osobene geografije na osnovu podataka koje dobija iz Centrale. Ali bitno je da postoje park, rezervoar i jedan očito neoštećen deo puta odavde prema jugu, a njegova predivno sagrađena brana uspela je skrene tok lave tačno prema svemu tome, i on sada mora da požuri ne bi li popravio situaciju.

"U redu, slušajte ovamo, svi! Pravimo zaokret za devedeset stepeni!" objavio je.

Naravno, lakše je reći nego uraditi. Šmrkove treba otkačiti i odvući do novih hidranata, tešku pumpu treba nositi unaokolo, putanja vodene struje mora se ponovo izmeriti, a za to vreme lava neće mirno stajati, čekajući da sve obave. To jeste izazov, ali stvari kao što je ova Metisonu znače hleb nasušni, osnovnu životnu hranu na kojoj se zasniva njegov oporavak. Počeo je da izdaje naređenja. Njegova jadna mokra ekipa, propalih bivših beskućnika, bivših zlostavljenih, bivših provalnika, bivših džeparoša, bivših kurvi, bivših ovih i bivših onih, spremno se klata u akciju, jer je to sastavni deo i njihovog oporavka.

Ali usred posla oko pomeranja pumpe, Blejz Mek Flin odstupio je korak nazad, prekrstio ruke preko grudi i kazao: "Pauza za kafu."

Metison je s nevericom zurio ka njemu. "Šta si to rekao?"

"Tajm-aut, eto šta sam rekao. Misliš da je lako tegliti ovo čudovište unaokolo? Umoran sam. Ja sam obogaljen čovek, Meti. Moram malo da sednem i da predahnem."

"Lava menja pravac kretanja. Ugroženi su park, rezervoar i autoput." "Pa?" odgovorio je Mek Flin. "Šta se to mene tiče?"

Metison je toliko zaprepašćen, da u trenutku ne može da progovori. Ako je u pitanju šala, onda je do zla Boga odvratna. Mek Flin mu je vraški potreban, i on bi to morao da zna. Zapanjen, Metison bez glasa otvara usta i bespomoćno gestikulira.

Mek Flin kaže: "Nije moj park. Nije moj autoput. Čak i ne znam u kojoj smo sada majčini. Ali moja bangava noga boli kao sam đavo; hoću da sednem i da se odmorim, i to je to."

"Ja ću da te stavim da sedneš", zaurla Metison, konačno povrativši glas, "sešćeš ti meni pravo u vulkan, tvrdoglavi lenji kučkin sine! Na glavu ću te baciti pravo unutra!" Zna on da ne bi trebalo da ovako govori sa štíćenicima, da ga sada svi drugi slušaju i da će neko sigurno progovoriti, pa će mu zbog toga Dona kasnije najverovatnije natrljati nos, ali ne može da se savlada. On se ne pretvara da je svetac, ali Mek Flinova iznenadna pobuna iznervirala ga je gotovo do ludila. Gotovo. Sada bi istinski voleo da s obe ruke uhvati Mek Flina ispod pazuha, da ga podigne i odnese do lave, ne bi li se samo malčice zapračakao iznad te ognjene reke, a onda da ga pusti.

Po svoj prilici bi Metison pre dve godine to pokušao da uradi, da su se on i Mek Flin našli u ovakvoj situaciji. Ali merilo njegovog napretka jeste to da sada samo mašta o bacanju Mek Flina u lavu, umesto da to zaista učini. Mašta mu je tako živa da u deliću sekunde vidi sebe kako to radi, i obuzima ga divlja radost dok zamišlja Mek Flina koji nestaje, topeći se dok propada u razbuktalu reku magme.

Međutim, uraditi zbilja tako nešto bilo bi veoma bedno. Sem toga, Mek Flin nije baš slabačak, i Metison je svestan da bi se mogao upustiti u nimalo bezazlenu tuču ako bi bilo šta pokušao. Metison nikada u životu nije izgubio tuču, ali dosta je vremena prošlo od kako se poslednji put potukao i moguće da je van forme. U svakom slučaju, u trenutku kada se lava sprema da preplavi njegovu branu, nema vremena da se zamajava, mlateći se sa tipovima kao što je Blejz Mek Flin.

Zbog toga je progutao sve što bi voleo da mu kaže i da mu uradi, te mu je okrenuo leđa i pokazao Pročeski, Houksu i Snou, koji su ćutke posmatrali celu svađu, da će morati da premeste pumpu bez Mek Flinove pomoći. Svi oni znaju šta to znači, da ih je Mek Flin dobro prešao, svalivši svoj deo posla na njihova leđa, i opravdano su besni. Metison je ocenio da će biti najbolje ako im dozvoli da svojoj ljutnji daju oduška. Houks mu opsova majku glupavu, Pročeska mu reče nešto oštro i verovatno vrlo nepristojno na češkom, pa čak i Snou, poznat po tome što se ni sam ne satire od posla, pokaza mu nepristojan pokret rukom. Izgledalo je da Mek Flin za sve to ne daje ni pet para. Celoj ekipi je odgovorio nagore podignutim srednjim prstom i uputio im lenj, zajedljiv kez posle čega je Metison pomislio da će doći do opšte tuče. Ali ne, oni su mu samo prezrivo okrenuli

leđa i nastavili da vuku pumpu prema novozadatim položajima.

To je očajno težak posao. Naravno, pumpa je na nosaču sa točkovima, ali nije predviđeno da se lučno pomera na ovako uskom prostoru, i stvarno mora da im puca kičma ne bi li je okrenuli. Muškarci, nespretni u svojim glomaznim odelima, sopću, stenju i brekću dok je okreću i guraju. Metison, koji je kao najsnažniji i najkrupniji od svih zauzeo ključni položaj, oseća kako mu pucaju ruke i ramena dok celom svojom težinom pristanja na posao. Za sve to vreme Mek Flin stoji sa strane i posmatra.

Pumpa je bila na više od pola puta do novog položaja, kad hramajući stiže Mek Flin koji kao da se smilovao da im se konačno pridruži.

"Opa, vidi ko nam je došao", reče Houks, "prokleti kučkin sine!"

"Mogu li vam nešto pomoći?" značajno upita Mek Flin.

On pokušava da zauzme mesto nasuprot nosača pumpe, između Houksa i Pročeske. Houks se napola okrenuo prema Mek Flinu. Izgledalo je kao da razmišlja da li da ga opauči. Metison, koga je ta mogućnost zabrinula čim je Mek Flin istupio sa svojom 'širokogrudom' ponudom, spremio se da se umeša, ali je Houks u pravi čas obuzdao bes. Mrmljajući sebi u bradu, okrenuo se ka Pročeski. Za Mek Flina još ima dovoljno prostora da se ugura između Houksa i Metisona. Upro je ramenima o pumpu, praveći predstavu od toga što čitavu svoju energiju ulaže u zadatak.

"Hej, pazi sada da se previše ne naprežeš!" kazao mu je Metison.

"Jebi se, Meti", odgovorio je Mek Flin nadureno, "samo to imam da kažem - jebi se."

"Hvala lepo", reče Metison, pošto su uz Mek Flinovu pomoć konačno uspeli da okrenu veliku pumpu i prikače je za kamion.

Sada su stajali sa strane, brekćući, grabeći vazduh posle teškog napora. Ali incident još nije završen. Pročeska je prišao Mek Flinu i obratio mu se na nekom tvrdom jeziku za koji je Metison pretpostavio da je češki. Ovaj mu je ponovo pokazao srednji prst. Možda će ipak doći do tuče. Ne. Zadovoljni su, izgleda, samo besnim pogledima. Metison netremice gleda Mek Flina kroz štitnik za lice i vidi da njegov izraz postaje neočekivano složen. Izgleda prkosno, ali opet i malčice posramljeno. Griža savesti? Da li ga je obuzeo laki osećaj krivice zbog glupavog napuštanja dužnosti kada je shvatio da ih je zeznuo blesaveći se baš u trenutku kada im je bio

prokleta potreban? Bolje ikad nego nikad, računao je Metison. Pročeska još nije završio svoju tiradu. Rekao mu je šta misli o njemu, bombardujući ga grubim slovenskim psovkama, a Mek Flin mu je, nemajući pojma šta mu ovaj govori, uzvratio sa nekoliko opasnih pretnji začinjjenih standardnim anglosaksonskim frazama. Stvari počinju da izmiču kontroli, misli Metison. Nešto mora da preduzme, mada nije siguran šta. Ipak, najpre se mora pobrinuti o lavi.

Zapravo, i lava pomalo izmiče kontroli. Ne u smislu da je počela da kulja prema Vatčamakalit Parku i Huzis rezervoaru, bar ne još. Tanušan potok lave u tankom mlazu preliva se preko desne ivice Metisonove brane, ali ništa značajno. Glavni tok i dalje se kreće od istoka prema zapadu. Pravi problem je u tome što novi tokovi počinju da se pojavljuju iz zemlje celom dužinom prvobitnog izvora, te umesto dosadašnjih tri, sada ih je šest ili sedam. Crveni odsjaj probija se kroz sivu i crnu boju brane na mnogim mestima, nagoveštavajući da sveža lava pronalazi sebi put između već očvrstelih blokova. To znači da je još ređa nego ranije.

Retka lava teče brže od guste. Ponekad se može kretati veoma brzo. A pravac kretanja mogao bi postati nepredvidljiv.

Pumpa je na novom položaju, spremna da počne izbacivanje vode, ali vode još nema. Metison i dalje čeka potvrdu da su creva iza njega pomerena i prikačena na posebne hidrante. Malo dalje niz ulicu, s desne strane, vidi se Niki Hercog, koji kleči pored debelog šmrka, petljajući nespretno oko spoja.

"Je li u redu?" pita ga Metison.

"Skoro da je gotovo", odgovorio je Hercog. Zatim se uspravio i rukama počeo da pokazuje da je voda konačno priključena. Ali odjednom se učinilo da se Hercog sledio u mestu. Počeo je da mlati unaokolo, trzajući se na vrlo čudan način, levo-desno samo od struka naviše, uopšte ne pomerajući noge. Ruke je nekako kruto zabacivao iznad glave, jednu pa drugu, kao da ga je iznenada udarila struja.

U prvi mah Metison nije shvatio šta je posredi. Onda je video kako se onaj skroz desni tok lave, koji je već pomalo počeo da se otima brani, spojio sa jednom od novonastalih, tanjih i retkih struja i na taj

način se strahovito ubrzao i povećao. Promenio je i pravac kretanja, pa sada juri pravo prema Hercogu odvojen u dva kraka zelenim Tojotinim kombijem koga je neko ostavio nasred ulice.

Hercog zna da mu se našao na putu i potpuno se izgubio od straha. Metison je odmah ocenio da Hercog pred sobom ima nekoliko mogućnosti koje bi imale nekog smisla. Recimo, da se prebaci na levu stranu, za šta bi bilo potrebno odlučiti se na lagani, ali užasni skok preko ne više od metra širokog, užeg toka lave. Potom bi mogao da se povuče u prolaz koji se čini pogodno sklonište od trenutne putanje užarene bujice i u kome se sa obe strane nalaze zgrade od cigala. Ili bi mogao jednostavno da se okrene i pojuri kao besan niz ulicu, nadajući se da će biti hitriji od lave koja brzo napreduje, ali možda ne brže nego što bi on trčao. Obe mogućnosti podrazumevaju određen rizik, ali mu svaka pruža mogućnost da preživi.

Nažalost, mada prilično oštroman momak kada su u pitanju sarkastične dosetke i uvrede, ili kad treba prodati milion dolara vredan scenario direktoru nekog filmskog studija, Hercog je u osnovi tupav mali imbecil kada je reč o svakodnevnim životnim situacijama i u panici donosi imbecilne odluke. Očito da je u Tojoti video bezbedno ostrvo usred svog ovog ludila i konačno je, pokrenuvši se iz svoje ukočenosti, krenuo na pogrešnu stranu, preskočivši najtanji krak toka lave i sa ludačkom energijom naskočio na haubu zelenog kombija. Zatim se očajnički uzverao na krov i počeo da se oglašava nekim odvratnim, uplašenim maukanjem, piskavim i prodornim, nalik na automobilski alarm koji nikako da se isključi.

Sve što je time postigao jeste da se našao nasukan usred bujice lave. Možda je očekivao da će Metison sada pozvati policijski helikopter iz koga bi mu spustili merdevine od užadi, onako kako se to radi na filmu, ali u blizini trenutno nema helikoptera, a žitka masa koja se primiče Tojoti nije nikakav specijalni efekat, već, naprotiv, brza struja prave-pravcate, do usijanja crvene, rastopljene magme, temperature od više hiljada stepeni, koja sve više nadire i koja će uskoro zapljusnuti Tojotine točkove sa obe strane. Tada će se Toyota rastopiti i postati deo magme, a Niki Hercog će umreti brzom, ali veoma neugodnom smrću.

Metisonu se ne dopada pomisao da izgubi člana ekipe, makar to bio

kreten kao što je Hercog. Zna on da mu je čitava ekipa sastavljena isključivo od kretena, uključujući i njega samog, ali činjenica da je Hercog kreten ne umanjuje njegovu vrednost kao ljudskog bića. Previše ljudi potpada pod kategoriju kretena, shvatio je Metison. Ukoliko niko na svetu ne bi mrdnuo prstom da izvuče kretene iz sopstvenih kretenarija, onda bi gotovo svako bio u nevolji. Potpuno je svestan da bi u tom slučaju i sam još obilazio barove duž Vilšajra, gonjen nekim mračnim porivom, budeći se narednog jutra pod ceradom nečijeg automobila negde u Venisu ili Santa Moniki. Zbog toga je pre izvesnog vremena, kada se zatekao u treznom stanju, rešio da, koliko je to u njegovoj moći, pomogne svim krelcima ovog sveta da isplivaju iz svojih brljotina, počev od sebe, pa do onih sličnih Mek Flinu i Hercogu.

I pored svega, Metison je u ovom trenutku bespomoćan. Od Hercoga je odsečen širim tokom lave i ne vidi nijednu prokletu stvar koju bi mogao da uradi ne bi li ga na vreme spasao. Pre par minuta - možda, ali sada nema nikakve prilike. Čak i u oklopnom odelu ne može tek tako da pregazi bujicu usijane sveže magme. Moraće da ostane tu gde je i da gleda kako se Hercog topi i nestaje.

Čitava ova analiza, sagledavanje mračne situacije i dolaženje do tužnog zaključka, trajala je oko 2,53 sekunde. Po gruboj proceni 1,42 sekundu kasnije, dok je Metison teška srca pokušavao da prihvati pomisao da je Hercog izgubljen, u toj ulici neočekivano se pojavila prilika u odelu za lavu, iskrsnuvši iz prolaza u koji je pre par trenutaka Hercog mogao da pobegne. Zvala ga je, pružajući ruke ka prestravljenom čoveku na vrhu kombija: "Skači! Skači!" Pošto se Hercog nije pomerao, prilika je ponovo povikala, sada ljutito: "Hajde, dilejo, skači! Uhvatiću te!"

Metison najpre nije bio siguran ko je čovek koji je iskočio iz prolaza. U odelima za lavu svi liče jedni na druge i nije nimalo lako razlikovati glasove kada dolaze preko mikrofona. Metison je gledao unaokolo, praveći na brzinu inventar svoje ekipe. Houks - ovde, Pročeska - ovde...

Da li bi to mogao biti Klajd Snou? Ne. Nije. Snou je preko puta, na udaljenoj strani nosača pumpe. Znači, mora da je Blejz Mek Flin taj što u ovom trenutku stoji gotovo na samoj ivici đavolski vrele bujice, istežući ruke prema Nikiju Hercogu koji peni i cvili. Dabome, Mek Flin

je našao nekakav zaobilazni put između obližnjih zgrada i približio se Tojoti koliko je god bilo moguće. Neverovatno, misli Metison. Neverovatno.

"Hoćeš li već jednom da skočiš, ti blesavi pederu?" zaurlao je još jednom Mek Flin. "Ne mogu ceo dan da stojim ovde!"

I Hercog je skočio.

Uradio je to sa istim žarom i gracioznošću sa kojima je radio većinu stvari u životu, skočivši odprilike u Mek Flinovom pravcu, ludački uvrnutog tela, divlje mlateći rukama i nogama. Mek Flin je uspeo da ga zgrabi za jednu nogu i jednu ruku kada je poleteo ka njemu nosa gotovo zabodenog u lavu i obesio mu se oko vrata. Ali iako je Hercog lagan, snaga njegovog skoka bila je ogromna, a ugao pod kojim je skočio tako šašav, da se Mek Flin, krupan čovek, zateturio i zavrteo unaokolo, i konačno počeo da pada. Užasnuto posmatrajući, Metison najednom shvata da će Mek Flin pasti pravo u lavu, ne ispuštajući Hercoga iz naručja, i da će obojica poginuti.

Ipak, Mek Flin nije pao. Koraknuo je napred, zateturavši se, tako da mu je leva noga bila samo centimetar-dva od ruba bujice, a nagib pod kojim se presavio gotovo dvostruki, tako da se svom svojom i Hercogovom težinom oslanjao na tu nogu. Njegova leva noga, misli Metison, jeste ona slomljena, ona koja je ostala savijena pošto su mu je u lokalnoj bolnici namestili za sedamdeset devet centi. Stajao je tamo jedan veoma dug trenutak, klataći se napred nazad, iznova uspostavljajući ravnotežu, balansirajući teret i još čvršće uhvatio Hercoga. Onda se, uspravivši se i nagnuvši unazad, okrenuo na zdravoj nozi, zavrteo za sto osamdeset stepeni i pobednički isteturio u prolaz sa Hercogovim omlitavelim telom preko ramena.

Metison nikada nije video tako nešto. Hercog ne može biti teži od šezdeset dva-tri kilograma, ali sa odelom ima sigurno oko dvadeset pet kilograma više. Mek Flin, visok oko sto osamdeset centimetara i čvrste građe, verovatno ima oko devedeset pet kila. I šepavu nogu, bez zezanja, istinski skvrčenu, na kojoj je s lakoćom poneo svu Hercogovu težinu kada se ovaj stropoštao sa Tojote. Mora da je to bio nekakav cirkusko-akrobatski štos, zaključio je Metison, ili neki od njegovih kaskaderskih trikova, jer nikako drugačije to ne bi uspelo. Metison, krupan i snažan kao i on, sa obe zdrave noge, sumnjao je da bi bio sposoban da ikada izvede tako nešto.

Mek Flin dolazi sa zadnje strane nosača pumpe, ne noseći Hercoga više u rukama, već ga jednostavno vuče, kao lutku. Mek Flinov štitnik za lice je otvoren i Metison može videti kako mu oči ludački sijaju - navala adrenalina, bez sumnje. Obrazi su mu rumeni i sjajni od znoja. Izgleda kao heroj koji se vraća ovenčan slavom veličanstvene pobede. Mek Flinovo junaštvo je sranje, zna Metison, samo još jedna scena u njegovom privatnom filmu. Ipak, ukoliko dovoljno dugo živite svoj film, on za vas postaje stvarnost. Hercog je mogao da pogine, a nije, zahvaljujući Mek Flinu. To nije film, to je stvarnost.

"Evo ga", rekao je Mek Flin i praktično istovario Hercoga Metisonu na noge. "Mislio sam da ću glupavog seronju zauvek čekati da skoči."

"Ej, dobro si to izveo", kazao je Metison sa osmehom od uha do uha. Lagano je pesnicom udario Mek Flina po nadlaktici. To je gest kojim zreli ljudi jedni drugima iskazuju solidarnost i prijateljstvo. Mek Flinovo lice je ozareno istinski pokajničkim sjajem. Mora da je zato to uradio, misli Metison, da bi se iskupio što je odbio da im pomogne oko pumpe. Uostalom, kako bilo. Mek Flin je prava bitanga, pokvaren kučkin sin, ali ipak ono što je uradio bila je đavolski teška stvar. "Mislio sam da si na pauzi za kafu", rekao mu je Metison.

"Jebi se, Meti" odgovorio je Mek Flin i odvuкао se, šepajući.

Hercog je pri svesti, ili gotovo svestan, ali deluje pometeno. Metison mu je jednim trzajem sklonio štitnik za lice i pucnuo mu prstima ispred nosa ne bi li ga naterao da otvori oči.

"Pređi u kamion i sedi", naredio je. "Osveži se malo. Kaži Nedu Ajzenstinu da sam rekao da te odjavi. Nisi više na dužnosti."

"Da", progovorio je Hercog neodređeno, "da, dobro."

I potegni nekoliko dobrih gutljaja burbona da se smiriš, dok si pri piću, pomislio je Metison, ali naravno, ništa nije rekao. Bože, i sam bi rado drmnuo jedan, baš sada. Uzalud, i ovako je to sada neizvodljivo.

"Dobro", rekao je, gledajući Houksa, Pročesku, Snoua i dvoje drugih, Foustu i Nadin Duani, koji su došli iz pozadine da vide šta se dešava. "Dakle, gde smo ono stali?"

Crevo za koje je Hercog bio zadužen uništila je nova reka lave -

naravno, i Tojotin kombi je potonuo sve do ručica. Ali iz drugih ulica pristižu nova creva i treba još da podignu branu da bi smatrali da je za danas gotovo.

Metison je već pomalo umoran, posle svih nevolja sa Mek Flinom, a onda i sa Hercogom, i oseća da radi potpuno mehanički. Iznemogao, ali pri punoj svesti priključio je ponovo tekuću vodu i prosekao put kroz bliži prolaz, tako da je branu mogao da uzdigne još jedan red duž nove linije, oko devet metara južno od Tojote. Bilo je potrebno petnaestak minuta teškog rada i veštog obigravanja da bi se reka lave potpuno zaustavila.

Tada se posvetio građenju veće brane, onakve kakva bi okončala čitavu ovu gužvu i zaustavila lavu pre nego što bude napravila još neku štetu. Metison se gegao napred-nazad gotovo kao mesečar, sve hrapavijim glasom izdavao naređenja, govoreći ljudima da pomeraju šmrkove i menjaju ugao pumpe, a oni su, i sami kao mesečari, radili ono što im je govorio. Bio je to veoma dug dan. Obično nemaju dva posla u istom danu i Metison misli da bi, kada se budu vratili, u pogledu toga nešto trebalo da kaže Doni Di Stefano na račun uprave Građanske službe.

Po sredini čitave ulice napravljeni su veliki blokovi od crnog kamena koji zavijaju prema jugu, odakle je išla nezadrživa bujica lave. Dakle, stvari su u dobroj meri pod kontrolom. Do ovog trenutka stigla je druga ekipa Građanske službe i Metison je računao da ako je on toliko umoran, onda su ostali iz njegove ekipe, koji nemaju njegovu nadljudsku fizičku izdržljivost i koji još u izvesnoj meri osećaju naknadne posledice svojih doskorašnjih zavisnosti - onda su oni spremni da popadaju. Rekao je Beriju Gibonsu da od centrale Vulkano zatraži dozvolu da se povuku sa položaja. Gibonsu je bilo potrebno oko pet minuta da uspostavi vezu - ovo mora da je bio jedan neverovatno buran dan za centralu - ali njihov zahtev je konačno prihvaćen.

"U redu, momci", oglasio se Metison, "bilo je to sve za danas. Idemo u kamion!"

U povratku su uglavnom bili tihi. Posao u San Dimi bio je naporan za sve njih. Metison je primetio da je Hercog na jednom kraju kamiona, a Mek Flin na drugom i da gledaju u suprotnim smerovima. Pitao se da li je Hercog bio makar toliko ljubazan da se zahvali Mek Flinu za

ono što je učinio za njega. Verovatno nije. Ali Hercog je kreten, na kraju krajeva.

Metison dugo nije mogao da se oslobodi misli o toj maloj epizodi. Pogotovo o Mek Flinovoj nastranosti. U ključnom trenutku i bez ikakvog razloga ostavio je na cedilu ostatak tima koji je radio sa pumpom, nonšalantno istupivši i ostavivši Pročeskog, Houksa i Snoua da s ogromnim naporom vuku tu pumpu, iako je morao da zna kako im je njegova snaga bila neophodna. A onda je laka srca utrčao u onaj prolaz da bi rizikovao život za Hercoga, čoveka koga prezire i koga voli da kinji. Sve to nije imalo mnogo smisla. Metison je pokušavao da odgonetne slučaj sa svih strana, ali nikako nije mogao sebi da objasni šta se dešavalo u Mek Flinovom umu.

Moguće je da se ništa i nije dešavalo, zaključio je konačno. Možda je Mek Flinov postupak besmislen i njemu samom.

Mek Flin je dovoljno dugo stanovao u Domu da bi morao da zna da svako treba da bude timski igrač, pa čak i ukoliko to ne želi, mora da se pravi da jeste. Ostaviti tim na cedilu nije dobar način da budeš siguran da će ti taj isti tim pomoći onda kada ti bude bilo potrebno. S druge strane, nema tog razloga zbog koga bi Mek Flin morao da učini ono što je učinio za Hercoga, osim što se možda osećao krivi zbog epizode sa pomeranjem pumpe, ali Metison smatra da teško poverovati da bi se Mek Flin mogao osećati kriv zbog bilo čega.

Dakle, možda je Mek Flin jednostavno svojeglav, nepredvidljiv momak koji radi onako kako mu se ushte. Možda se osećao kao bitanga dok su pomerili pumpu, a možda kao heroj kada je Hercog bio nadomak jezive smrti. Ne znam, misli Metison. Super. Ne znam i dozvoljavam sebi da ne znam, i do đavola s tim. Nije Metisonov posao da zaviruje ljudima u glave, u svakom slučaju. Nije on psihijatar nego samo sustanar koji se stara o onim šticićenicima Doma kojima je to potrebno, uz to još opterećen svojim ličnim oporavkom, da bi trošio vreme na sekiraciju oko zagonetnih postupaka svojih sapatnika. On samo treba da ih čuva da se ne povrede ili da ne povrede jedni druge dok su pod ovim krovom. Zato je odustao od razmišljanja o Mek Flinu i Hercogu i usmerio pažnju na sve ono što se događa unaokolo, umesto da se brine o jednoj, zapravo, uvrnutoj stvari.

Došli su gotovo do zapadne periferije Zone, vraćajući se istim putek

kroz Azusu i Kovinu, a potom prolazeći kroz gradove kojima Metison čak ni ime ne zna. Ma, do đavola, većina tih mesta izgleda slično, i dok ne vidiš tablu na ulasku ili izlasku iz grada ne znaš gde se koji završava, a gde počinje. Približavali su se Templ Sitiju, San Gabrijelu, Alhambri i onim gradićima koji svi liče jedni na druge. Negde za njima noć je počela da se spušta, prošlo je pet po podne i bio je bio februar. U tami, novi pramenovi dima povrh udaljene Mont Pomone izgledaju prilično spektakularno, osvetljeni tragovima crvenog usijanja od onoga šta se danas kuva u krateru. Nešto južnije od velikog vulkana izgleda da će se dogoditi još nešto, nešto čudno, jer se tamo pojavio bleštav oblak plavičastobelog svetla. Metison ne pamti da je ranije video nešto plavičastobelo. Nekakva nova vrsta eksplozije? Hoće li krenuti protiv bujice lave nuklearnim oružjem, možda? Izgleda neobično u svakom slučaju. Saznaće šta se dešava na večernjim vestima, ako budu rekli. Ili možda neće.

Zaglušujuća buka dopire sa jugoistoka. Izgleda da će se i odande vinuti u nebo sva sila tektonskog otpada. Sitni delovi crvene lave svetlucaju u mraku, a tamni oblaci pepela i šljake i verovatno nekoliko povećih bombi lave poleteli su visoko u vazduh. Dok su se vraćali, osetili su dva mala zemljotresa, jedan kada su se penjali uz Feir Ouks u Pasadeni, a drugi petnaest minuta kasnije, nadomak zapadnog kraja autoputa Ventura. Ništa iznenađujuće. Pet-šest malih potresa dnevno sada je uobičajeno, imajući u vidu svu onu magmu koja se kreće ispod doline San Gabrijel. Ali dva uzastopna su znak da se stvari u Zoni zagrevaju, baš sada kada se Metison sa svojom ekipom povlači sa dužnosti. Opa, momci, misli Metison. Vreli dani u Magma Sitiju.

U Glendejlu, gde se upravo nalaze, počela je sitna kiša. Ništa naročito, samo prska, tek toliko da oteža saobraćaj u špicu, ali ne i da prouzrokuje ozbiljnije probleme. Metison voli kišu. U Los Anđelesu, obično, retko pada, svega osam ili deset vlažnih meseci. Ponekad, kiša izgleda tako čista i prijatna, i upravo sada kada se u Zoni sve ono dešava, pravi je Božji dar prosut po napaćenoj zemlji. Lepo je opet ići na zapad, kretati se polako kroz večernju gužvu prema još normalnom, neuništenom delu Los Anđelesa, u susret gradu u kome je odrastao. Sve što se dešavalo tamo, u Zoni, izgleda mu nestvarno: lava, pepeo, plavičastobela svetla... Ovo ovde ne. S

njegove leve strane uzdižu se kule u centru grada i tu je sva sila petlji, raskrsnica, autoputeva koji se ukrštaju i vode u svim pravcima. Ispred su sve sama poznata mesta: Studio Siti, Šerman Ouks i Van Najs na ovoj strani, a Holivud, Vestvud i Zapadni L.A. na onoj, i tako dalje sve do Santa Monike, Venise, Topenge i konačno, Pacifika.

Kada bi se samo mogla spustiti zavesa preko lica Zone, misli Metison. Ili podići zid, visok petnaest metara i potpuno je zablombirati. Ali ne, to se ne može i lava će nastaviti da dolazi, zar ne, gmižući negde pod zemljom na zapad, i opet na zapad dok jednog dana ne bude procurila ispod Rodeo Drajva ili rasturila autoput San Dijego. Do đavola s tim. Mi možemo samo da radimo ono što već radimo, a sve ostalo je prepušteno mudrosti i milosti Božjoj, je li tako? Je li tako? Tako je.

Skoro su stigli kući.

Kiša pada sve jače. Nebo nad njima postaje tamno. Nebo iza njih već je sasvim crno, osim na mestima gde čudnovata svetlost erupcija para noć.

"Mek Flin me je zaista iznervirao danas", rekao je Metison Doni Di Stefano. "Ozbiljno sam se nosio neprijateljskim mislima. U stvari, prilično sam živo maštao o tome da ga gurnem pravo u lavu. Stvarno, Dona."

Direktorka Doma se smejala. To je bio čuveni Donin smeh, bučan, najviši na Rihterovoj skali. Ona je visoka, krupna žena, toplih, prijateljskih očiju i bujne, tamne, kovrdžave kose koja joj pada do pola leđa. Nju nikada ništa ne oraspoloži. Nekada je bila zavisnik ili nešto vrlo ozbiljno, pre petnaest, dvadeset godina, ali o tome niko ne zna pojedinosti.

"Iskušenje je to, a?" odgovorila je. "Kakav je on gnjavež, a? Da li je to bilo pre ili posle spasavanja Hercoga?"

"Pre. Dosta pre. Gundao mi je od ručka." Metison joj nije ispričao o incidentu sa pomeranjem pumpe. Verovatno je trebalo, ali imao je utisak da je već čula o tome, ovako ili onako, a od njega se ne traži da podnosi izveštaj o svakom lošem postupku stanara ove kuće. "Bilo je to u toku dana, mogao je da mi pruži ogromno zadovoljstvo da mu zabijem glavu pravo u grotlo. Ali sam molio Boga za strpljenje i Bog mi je uslišio molbu, inače bi večeras u Domu bilo nekoliko

slobodnih mesta."

"Nekoliko?"

"Mek Flinovo i moje, jer bi on bio mrtav, a ja bih bio u zatvoru. Hercogovo, takođe, jer je Mek Flin jedini bio u položaju da ga spase. No, svi smo na okupu, živi i zdravi."

"Ne beri brigu oko toga, Meti. Bio si dobar danas."

Jeste. Zna on da je tako. Bio je dobar. Svakoga dana, u svakom pogledu, malo-pomalo, on daje sve od sebe. I svakog sata svog života zahvalan je što su se stvari po njega dobro završile, što mu je pružena takva mogućnost. Kao da je sam Bog poslao vulkane u Los Anđeles kao lični dar njemu, kao deo programa oporavka Kalvina Tomasa Metisona, mlađeg.

Na noćnim vestima ništa nije rečeno o neobičnoj stvari koja se događala večeras u Zoni. Uobičajne vesti da, puno njih, površni izveštaji: pukotina se otvorila ovde, lava je procurila tamo, kuće su uništene u tom i tom gradu, nove blokade ulica, i tako dalje i tako dalje. Možda je plavičastobela svetlost koju je video bio samo snop svetlosti ogromnog reflektora, kojim je obeležena proslava povodom otvaranja nekog novog tržnog kompleksa u Enhajmu ili Fulertonu. Lud grad, nikad se ne zna.

Popeo se uz stepenice - njegov sobičak, samo njegov. Malo je čitao, razmišljao o proteklom danu, legao u krevet. Spavao kao beba. Sat je zazvonio u pet, ustao je ne protestvujući, istuširao se, obukao, sišao niz stepenice.

Ceo ekran je prekriven svetlima. Plavo za nove pukotine, ovde, ovde i ovde, još jedno crveno u blizini Mount Pomone i čitava epidemija zelenih tačkica koje su najavljivale svežu lavu koja preseca nešto što izgleda kao čitava oblast, od vrha do dna. Metison nikada nije video da tako loše izgleda. Kriza, čini se, ulazi u novu i veoma gadnu fazu. Centrala Vulkano opet će ih pozvati danas, sasvim sigurno.

Do đavola. Radimo šta možemo i nadamo se najboljem, jednog dana, kad dođe vreme.

Spremio je sebi doručak i čekao da se ostali stanovnici Doma probude.

Sadržaj

[Gregori Benford: CELZIJUS 233](#)

[Nensi Kres: FAJGENBAUMOV BROJ](#)

[Robert Šekli: DAN KADA SU DOŠLI SVEMIRCI](#)

[Džejms Patrik Keli: MISLITI KAO DINOSAURUS](#)

[Jan Mekdonald: PREMA KILIMANDŽARU](#)

[Den Simons: U POTRAZI ZA KELI DAL](#)

[Robert Silverberg: VRELI DANI U MAGMA SITIJU](#)